Namaz dinin direğidir.
Hadis-i Şerif

NAMAZ IRMAĞINDA ARINMAK

DERLEYEN
ABDULLAH ÂDEM

3. BASKI

Hayat

Hayat Yayınları: 398
Maneviyat: 13

Kitabın Adı
Namaz Irmağında Arınmak

Derleyen
Abdullah Âdem

Yayın Editörü
Erol Şahinci

Metin Editörü
Özlem Başboğa

© 2012, Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. Ltd. Şti.

Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

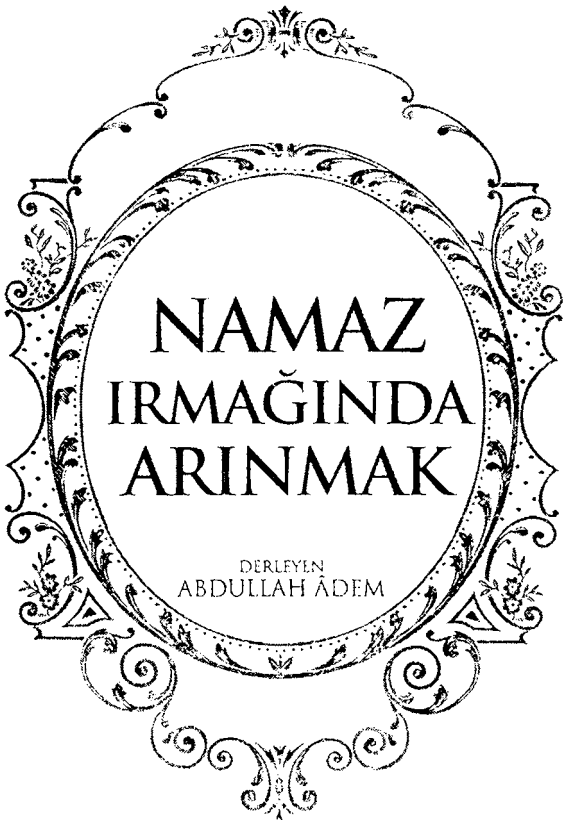
ISBN: 978-605-5365-30-1

Sertifika No: 12451

Kapak Tasarım : Hayat Yayınları
Mizanpaj : Burhan Maden
Baskı Yeri & Tarihi : İstanbul, 2012
Baskı & Cilt : Alioğlu Matbaacılık
Orta Mahallesi Fatin Rüştü Sokak
No: 1-3/A Bayrampaşa / İSTANBUL
Tel: (0212) 612 95 59 Fax: (0212) 613 09 83
Sertifika No: 11946

Hayat Yayın Grubu

Nişancı Mahallesi Davutağa Caddesi No: 26/1
34050 Eyüp - İstanbul
Tel: 0212 613 11 00 GSM: 0530 290 99 78 Faks: 0212 613 11 55
www.hayatyayingrubu.com - hayat@hayatyayinlari.com
facebook.com/hayatyayingrubu - twitter.com/hayatyayingrubu

NAMAZ IRMAĞINDA ARINMAK

DERLEYEN
ABDULLAH ÂDEM

Hayat

Değerli Okuyucularımız!

İslam alimleri, her çağda dinin direği namaza çok büyük bir önem vermiş; hakkında kafa yormuş, İslam'ın bu en temel ibadeti, sembolü ve Müslüman'ın en belirgin vasfı üzerine düşüncelerini ölümsüzleştirmek için de yazmışlardır. Namaz hakkında farklı zamanlarda yazılmış olan çok değerli yazılardan bir bölümünü, tarihin tozlu raflarında kaybolmaması için bir araya getirdik. Eseri meydana getirirken makaleleri yazan müelliflerin hassasiyetlerini de göz önünde bulundurarak eser üzerinde titizlikle çalıştık. Bu babdan olarak;

1) Kitapta adı geçen makaleler daha önce yayınlanmış olduğundan orijinal hâliyle kitaba aktarılmıştır.

2) Makalelerin aslına sadık kalarak, imla kurallarını yayımlanmış olduğu şekliyle aynen aktardık.

3) Söz konusu makalelerin yazarlarının unvanları, yazının ilk yayınlandığı mevkutedeki hâli korunurarak aynen yazılmıştır.

Bu eserimizin hayırlara vesile olmasını ve Müslüman kardeşlerimize namaz şuuru kazandırmasını temenni ediyoruz.

Hayat Yayınları

İçindekiler

Sunuş Yerine / Abdullah Yıldız 9
Başlarken / Abdullah Adem 12
Peygamberimizin (sav) Namazı / Ebu'l Hasen en Nedvi 14
Bursa "Yeşil Cami"de Namaz / Osman Keskioğlu 21
Namaz Borcunu Ne Zaman Ödeyeceksin? / Av. Hamdi Gülal 26
Namazın Faideleri Hem Şahsi Hem de Umumidir / Tahsin Yaprak 29
Sonsuzluk Duygusudur Namaz - Hamdi İşcan 32
Ah Şu Namazımı Bir Kılsam / İbrahim Balcı 34
Mutluluk Namazdadır / Esan Gül 36
Namazın Konumu / Hasan el-Benna 42
Yirmi Dört Saatimizin Namazla Sigortalanması / İshak Halis 46
Yunus'un Namazı / Cihan Okuyucu 49
Namaz / Hekimoğlu İsmail 54
Hakiki Dostumuz Namaz / Hekimoğlu İsmail 57
Namaz / Vahidüddin Han 59
Kulluk Vazifemizin Başı Namaz / M. Asım Köksal 63
Namaz / Abdullah Büyük 66
Gaybe İman ile Namazın Alakası / Necdet İçel 71
İslâm'da Namazın Yeri / Doç. Dr. Mehmet Aydın 74
Namaz (Ruh ve Şekil) / Mahmut Nakşı 78
Nihayet Bulmuştu / Mümine Güneş 81
Huzurda Bir Namaz İçin... / Emine Taşgetiren 83
Namazın Manası ve Yabancılar / Seyyid Ahmet Arvasi 87
Namaz / Mevdûdî 89
Hayalimdeki Namaz / Cafer Durmuş 92
Allah Yolunun Azığı: Namaz / Mustafa Meşhur 94
Yol Azığı / Seyyid Kutub 99
Namaz / Doç. Dr. Ruhi Özcan 103

Efendimize Benzemenin Tarzı: Namaz / Dr. Haluk Nurbakî 108
Soylu Bir Davranış / İsa Kayaalp 111
Namaz / İsmail Râci el Farukî 114
Namaz Bilinci: Namazı Dosdoğru Kılmak / Hüseyin Aykan 117
Dinin Direği Namaz / Ali Ferşadoğlu 120
En Büyük Saadet Kaynağı: Namaz / Ekrem Doğanay 125
Namazda Peygamber'e Salat ve Selam Getirmenin Hikmeti
/ Seyyid Ebül Hasan Ali Nedvî 131
Namaz / Zübeyir Yetik 134
Fethi Aşan Fetih: Namaz / Mustafa İslamoğlu 137
Huzurun Yolu / Abdulbâki İşcan 142
Namaz / Muhammed Esed 146
Namazın Kur'ân'da Anlatılan Bazı Hikmetleri / Afif A. Tabbâra 148
Namaz / Necip Fazıl Kısakürek 151
Gözümün Nuru Namaz / Mustafa Bahadıroğlu 153
Namazla İrade Gücü Kazanmak / Süleyman Arif Emre 160
İbadet Bahçesinin Gülü / Abdullah Aydın 163
Namazın Faydaları / Mevdûdî 167
Namaz ve Zaman / Prof. Dr. H. Kâmil Yılmaz 171
Namazın Dindeki Yeri / İbn Teymiyye 176
O Namazın Özlemi İle... / Ahmet Taşgetiren 180
Tasavvufi Tefekkür Işığında Namaz Üzerine
Düşünceler / Yrd. Doç. İrfan Gündüz 185
Namazı İkâme Eylemek / Mehmed Zahid Kotku 189
Namazların Bazılarını Evde Kılmak / Mehmed Zahid Kotku 191
Sürekli Eylem / Ali Nar 193
Şeytan Mantığı ve Namaz / Doç. Dr. Talât Koçyiğit 197
Namaz Mes'elesi / İsmail Fennî Ertuğrul 201
İnsanlığın Hikâyesi Namazla Hatırlanır / Nevin Meriç 203
Bir Medeniyet İnşacısı Olarak Namaz / Ali Ünal 205
Namaz / M. Fethullah Gülen 208
Avuçlardaki Irmak - 1 / Mine Alpay Gün 216
Avuçlardaki Irmak - 2 / Mine Alpay Gün 218
Secdede Buldum Kendimi / Sebahattin Yaşar 220
Namaz Beden Eğitimi midir? / Op. Dr. Timuçin Altuğ 222
Huzur Reçetesi / Dr. Sefa Saygılı 226

Şafak Vaktinde Uyananlar / Abdülhamid Bilâli 229
Namaz, Varolma (Aşk) Bilincidir / Dr. Ali Taşçı 232
Namazı Huşu ile Kılmanın Çareleri / Vehbi Yıldız 235
Namazda Huşusuzluk / İbn Kayyım el- Cevziyye 238
Çocuk Eğitiminde Namaz / Şeyhzade Demir 243
Gecelerimizi Teheccüdle Nurlandıralım / Ali Demirel 247
Gece Namazı / Seyyid Kutub 249
İslam'da Cemaatle Kılınan Namazlar / Eşref Edip 252
Müslüman Olmak İstiyorsan Mutlaka Namaz
Kılmalısın / Abdul Mannan Joulha 258
Namaz Kılmayanların Geçersiz Bahaneleri / Mehmet Dikmen 260
Namaz Kılmamanın Cezası Var / Mehmet Bahadır 264
Namaz Kılmayanların Kayıpları / Doç. Dr. Yunus Vehbi Yavuz 267
Müslümanların Namazı Terketmeleriyle Uğradıklar Hüsran / Hasan Turabi 270
Namazı Terketmeyi Âdet Edinenlerin Tehlikeli Durumu ve
Geçersiz Mazeretleri / Hüseyin Cisri Efendi 275
Kaza Namazları / Süleyman Kösmene 279
Ayrılık Vakti ve Son Namaz / Dr. Reşit Haylamaz 282
Makalelerin Künyeleri 292

Sunuş Yerine...

Kirli bir çağda yaşıyoruz...

İnsanı Rabbinden ve kendi fıtratından koparan "*Modern Cahiliye*", önce zihinleri ve gönülleri, sonra da tüm insani ilişkileri ve hayatın bütün alanlarını kirletti, kirletmeye de devam ediyor.

Ekranların haram kustuğu, sokakların günah batağına dönüştüğü bir dünyada insanların "arınma" ihtiyacı daha fazla önem ve anlam kazanmış, hatta "hayat-memat meselesi" hâline gelmiş bulunuyor.

Kadim kirliliğin İslam öncesi versiyonu olan Arap Cahiliyesi'nin ve tüm cahili kirliliklerin girdabından insanlığı kurtarmak için Kur'ân-ı Kerîm'i lütfeden Rabbimiz (cc), kıyamete kadar insanları arındıracak şaşmaz imanî ve ibadî esasları anlattı ve Rasûlü de (sav), "en güzel örnek" olarak bunları modelledi.

Kirliliğin eski ve yeni biçimlerinden arınıp temizlenmenin yolunu Kur'ân-ı Kerim tek şarta bağladı: Tevhid; Allah'ı birlemek ve Tevhid akidesinin eyleme dönüşmüş biçimleri olan ibadetleri yerine getirmek. Allah'tan başka ilah ve rab tanımamak yani gönülleri ve zihinleri bütün sahte ilahların egemenliğinden arındırmak ilk adım; bu arınma işlemini amele/eyleme dökmek ise ikinci adımdır.

İşte bu amellerin ilki ve bütün ibadetleri kendi içinde toplayan biçimi "**namaz**"dır.

Namaz; kıyam, rükû ve secde hâlindeki tüm canlı ve cansız varlıklarla meleklerin ibadetlerini sembolize eden bir ibadettir. Yine namaz; Kâbe'ye yönelerek haccı, bir şey yemeyerek orucu, bedenin hakkı olan hareketlerle de zekâtı ihtiva eder. Ayrıca namaz; Kur'an kıraati, zikir, dua, tespih, hamd, şükür, tefekkür vb. gibi ibadet biçimlerini de içinde barındırır. Böylece na-

maz; her türlü günah ve kirden **arınma yollarını** içeren **kuşatıcı** bir ibadet olarak karşımıza çıkar.

İslâmiyet'in "iman"dan sonra **ilk** şartı olan "namaz"ın, günde beş vakit olarak farz kılınmasının hikmetini de bu özelliklerinde arayabiliriz. Evet; hicretin ikinci yılında farz olan oruç Ramazan ayında tutulurken, yine aynı yıl farz olan zekât yılda bir verilirken, risaletin son yılında farz kılınan hac da ömürde bir kez eda edilirken, **namaz neden beş vakittir**?

Sorumuzu şöyle de sorabiliriz: Bedenî, malî ve rûhî arınma biçimlerini ifade eden diğer ibadetler daha uzun aralıklı iken, neden namaz yılda, ayda, haftada, günde bir kez değil de **günde beş kez** gereklidir?

Göklerde ve yerde ne varsa hepsinin her an Allah'ı hamd ile tespih ettiği bir evrende, Rab Teâlâ'nın bizim namazımıza -hâşâ- ihtiyacı olmadığı mutlak bir hakikattir. Öyleyse Yüce Yaratıcı, neden bizi günde beş kez huzuruna çağırmaktadır? Bu soruya, şu sorularla cevap arayalım:

Günaha ve harama, isyana ve nisyana, nefse ve şeytana karşı zayıf yaratılan insan, namaz zırhını günde beş kez kuşanmasa hâli nice olur? Kirlilik katsayısı her geçen gün artan şu dünya hayatında günde beş kez günah kirlerinden arınma çağrısına icabet etmeyen bir kul, Rabbinin rahmetini umabilir mi?

Kutlu Peygamberimiz (sav), namazı bir insanın kapısının önünden akıp giden bir ırmağa, namazı günde beş vakit kılmayı da bu ırmakta her gün beş kere yıkanmaya benzetmiş ve ashabına şöyle sormuştur:

"Ne dersiniz, birinizin kapısının önünden bir ırmak geçse ve o kimse orada günde beş kere yıkansa bedeninde hiç kir kalır mı?"

Sahabeler;

"Kalmaz, ey Allah'ın Rasûlü" deyince Peygamberimiz (sav), şu ebedi müjdeyi vermiştir:

"İşte beş vakit namaz buna benzer. Allah namaz sayesinde günahları siler." (Buhârî, Mevâkit 6; Müslim, Mesâcid 282)

Günümüz dünyasında her gün değil, her an **kirlenme tehlikesi ve tehdidi** ile karşı karşıya olan insanın, günde en az beş kez **namaz ırmağında** yıkanıp arınmaktan başka çaresi yoktur! Zira bu kadar sık ve yoğun kir, ancak namaz gibi sık ve sıkı bir ibadetle; arınma biçimiyle giderilebilir.

Rasûlullah (sav) bir diğer hadis-i şerifinde de beş vakit namazı, günde beş kez alevli bir ateşten kurtulmaya benzetir:

"Ey insanlar, siz alevlenip yanıyorsunuz. Fakat kalkıp sabah namazını kıldığınız zaman o namaz ateşinizi söndürüyor. Sonra tekrar alevlenip yanmaya

başlıyorsunuz, öğle namazını kıldığınız zaman, o namaz ateşinizi söndürüyor..." (Her namaz için aynı ifadeyi tekrarlar.) *"En son yatsı namazını kıldığınız zaman ateşiniz tamamen sönüyor. Sonra uyuyorsunuz; uyanıncaya kadar size bir şey yazılmıyor."* (Taberani)

Bu temsili anlatımda ise; beş vakit namazın her birini gereği gibi kılan bir insanın, iki namaz arasında tutuşturduğu günah yangınlarını söndürdüğü beyan buyurulmaktadır.

Böylece namaz, insanı günde beş kez ***günah kirlerinden arındıran bir ırmak*** olmakta ve bu mukaddes ırmağın bereketli suyu, günde beş kez ***günah yangınımızı söndürmektedir***.

Bu hadis-i şerifler, "Namazı dosdoğru (gereği gibi ve devamlı) kıl; şüphe yok ki namaz, insanı her türlü çirkinliklerden ve kötülüklerden alıkoyar." (Ankebût 29/45) âyetinin temsili anlatımı gibidirler.

Bu muhteşem temsiller, namaz ırmağında yıkanıp arınmayı ve yangınımızı söndürmeyi, günde beş değil, bir vakit dahi olsa ihmal etmenin bedelinin ne kadar büyük bir felaket olduğunu anlatmıyor mu?

Dikkat! Vakit vakit yıkayamadığımız her kir, -maazallah- bizi "ebedi batağa" sürükleyen bir "onulmaz maraza" dönüşme potansiyeli taşır...

Ve dikkat! Namaz; söndüremediğimiz her alev, bütün benliğimizi ve varlığımızı kasıp kavuran ve sonu nâr-ı cehennem olan bir "büyük yangın" hâline geliverebilir!

Son ihtar, Kelâm-ı Kadîm'den:

"Günahkârlara sorulur:

-Sizi bu cehennem ateşine sürükleyen nedir?

Derler ki:

-Biz namaz kılanlardan değildik... " (Müddessir 74/40-43)

Cehennem ateşini "namaz ırmağı" ile söndürmekten başka çare-i necât yok vesselâm.

Abdullah YILDIZ
Namaz Gönüllüleri Platformu Sözcüsü

Başlarken...

Bismillâhirrahmâhirrâhîm.

Cenâb-ı Hakk'a hamd ve kendisine Kur'ân nazil olan Peygamberimize ve dinin binasını tahkim ve temhid eden âl-ü ashabına salat-ü selam olsun!

Namaz, onlarca ayetle emredildi. Sevgili Peygamberimiz (sav) söz ve fiilleriyle üzerinde ısrarla durdu.

Namaz hakkında nice sözler söylendi, nice kitaplar yazıldı. Konferanslar ve paneller tertiplendi. Bütün bunlar günümüzde de devam ediyor, bundan sonra da edecek...

Plan ve projeler geliştirildi ve geliştirilmekte...

Namaz hakkında ne yapılsa ne edilse yine de az... Çünkü namaz, imandan sonra en büyük hakikat... İmanla ikiz kardeş, vücuttaki baş... Sınırlarına ulaşılması mümkün olmayan manevi bir okyanus... Mü'minin değişmeyen, sürekli gündemi...

En kapsamlı ibadetimiz olan namaz konusunda bugüne kadar çok kitap yayınlandı. Her Müslümanın, şahsen defalarca farklı mekânlarda, zamanlarda, farklı duygu ve düşünce yoğunluğu, farklı ilmi seviyeleri ile tecrübe ettiği bir ibadet olması hasebiyle, bu konuda yazan herkes okurlara çeşitli açılardan farklı kazanımlar sağladı. Bu konuda gösterilen her samimi gayret tebriğe şayandır, yeter ki bize tek bir cümle kazandırmış olsun.

Son yıllarda ülkemizde hız kazanan namaz şuuru çalışmalarına küçük bir katkı olması temennisiyle, elinizdeki bu çalışmayı hazırlamaya karar verdik. Bunu yaparken de daha önce namaz konusunda yayınlanan kitapların bir tekrarı olmayıp, katma değeri olacak bir çalışma olmasını arzuladık. Bu yüzden, namazı hakkıyla kılamayan bizler susup, bu çalışmada sözü, ha-

yatını İslam davasına adamış kutlu şahsiyetlerin kalemine bıraktık.

İstedik ki artık piyasada bulunmayan kitapların sayfaları arasında, namaz ile doğrudan alakalı olmayan çalışmaların satırları arasında ya da tekrar baskısı yapılmayan geçmiş yıllardaki süreli yayınların yaprakları arasında yer alan bu değerli yazılar kaybolup gitmesin.

Rabbim nasip eder de bu eseri ecre nail kılar ise hasıl olacak ecr ve mesûbâtı üzerimde kul hakkı bulunan ne kadar hak sahibi varsa -*ki bunlar gıybetini yaptığım, sû-i zanda bulunduğum, hak ihlâlini gerektiren söz ve fiillerde bulunduğum herkestir*- hayatta olan-olmayan kardeşlerime ithaf ediyor, siz kıymetli okuyucu kardeşlerimin hayır dualarını bekliyorum.

> Namaz esnasında sırlar açılır, parlayan nurlar tecelli eder. Allah senin zayıf yaratılışını bildiği için namazın sayısını azaltmış; cömertlik ve ihsanına olan ihtiyacını bildiği için de sayıca az olan namaz sevabını çoğaltmıştır.
>
> İbn Atâullah el- İskenderî

Abdullah Âdem
abdullahadem1971@hotmail.com

Peygamberimizin (sav) Namazı (1)

Ebu'l Hasen en Nedvi

Resulullah (sav), abdestin faydalarının tamamlayıcısı ve Allah'la münacat (konuşmak) demek olan namaza hazırlık için misvakı sünnet kılmış ve buna teşvik etmiştir. *"Ümmetim üzerine meşakkat yüklemiş olmayacak olsaydım, onlara her namazdan önce misvakı muhakkak emrederdim."* (Buharî, Müslim)

Resulullah (sav) namaza durduğu zaman başka hiçbir söz söylemeden *"Allahu Ekber"* derdi. Allahu Ekber sözüyle birlikte ellerini parmakları uzatılmış bir şekilde kıbleye doğru kaldırır, sonra sağ elini sol elinin üzerine bağlardı. Farz namazlara *"Subhâneke Allahumme"* duasıyla başlardı. Nafile ve gece namazlarına ise çeşitli şekillerde başladığı rivayet olunmuştur. Şöyle buyurması gibi:

"Allahumme bâid beynî ve beyne hatâyâya kemâ bâatte beyne'l meşrıgi ve'l mağrib. Allahummağsılnî min hatâyâya bi'l mâi ve's selci ve'l berd. Allahumme naggınî mine'z zunûbi ve'l hatâyâ kemâ yuneggı's sevbu'l ebyadu mine'd denes." [Allahım! Hatalarımla benim aramı, gün doğusu ile gün batısının arasını uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır. Allahım! Beni günahlarımdan su ile, kar ile ve dolu ile temizle. Allahım! Beni hata ve günahlarımdan, pisliklerden temizlenip bembeyaz olan elbisenin temizliği gibi arıt.] Bundan sonra *"Eûzü Besmele"* çeker, Fâtiha Suresi'ni her ayet sonunda durmak suretiyle uzata uzata okurdu. Fâtiha Suresi'nin sonunda *"Âmin"* derdi (Âmin'in gizli veya açık söylenmesi hususunda, değişik hadisler olması nedeniyle mezhepler arasında ihtilaf vardır.). Namazda hafif durakladığı iki yer olurdu; biri tek-

birle kıraat arasında, diğeri rükûya gitmeden önce. Fâtiha'dan sonra kimi zaman uzunca bir sure, kimi zaman da -yolculuk vesaire sebepler nedeniyle- kısa bir sure okurdu. Fakat genellikle orta uzunlukta sureler okurdu. Sabah namazında altmış ile yüz ayet arası bir sure, umumiyetle de *"Hucurât"* ile *"Burûc Suresi"* arasındaki sureleri okurdu. Seferde *"İzâ zulzilet"* veya *"Muavvezeteyn (Nâs, Felak)"* ile kıldığı da olmuştur. Cuma günleri ise sabah namazlarını *"Secde"* ve *"İnsan"* surelerini okuyarak kılardı. Cuma ve Bayram namazları gibi büyük cemaatlerin toplandığı namazlarda *"Kâf"*, *"İkterabet"*, *"Sebbeha"* ve *"Ğaşiye"* surelerini okurdu.

Öğle namazının suresini bazen uzatırdı. İkindi namazında, öğle namazının suresinden daha uzun sure okumazdı. Akşam namazının suresini çoğu zaman uzun, bazen de kısa tutmuş, *"Beyine"* ve *"Nas"* arasındaki sureleri okumuştur. Yatsı namazında ise orta uzunlukta sure okumayı severdi. Bir kez Muaz bin Cebel'in Bakara Suresi'ni okuması üzerine onu şiddetle uyarmış, *"Sen fitneci misin ey Muaz!"* demiştir.

Cuma namazlarında *"Cum'a Suresi"* ve *"Münâfikûn Suresi"*ni baştan sona okurdu. Bayramlarda kimi zaman *"Kâf"* ve *"Kamer"* surelerini, kimi zaman da *"Sebbeha"* ve *"Ğâşiye"* surelerini okurdu. Resulullah (sav) herhangi bir namaz için hiç değiştirmemek üzere devamlı aynı sureyi okumuş değildir. Ancak Cuma ve iki bayram namazında yukarıda işaret ettiğimiz sureleri okurdu. Her namazda birinci rekâtları ikinciye nazaran, sabah namazlarını da diğer namazlara göre daha uzun tutardı. Çünkü sabah namazında melekler de hazır bulunur.

Rükûda avuç içlerini diz kapaklarının üzerine onları tutarcasına koyardı. İki kolunu hafifçe yana eğer, sırtını düzgünce tutarak *"Subhâne Rabbiye'l Azîm"* derdi. Rükûda ve secdede umumiyetle on tesbihat kadar kalırdı. Rükûdan *"Semi Allahu lime'n hamideh"* diyerek doğrulurdu. Her doğrulduğunda sırtını dimdik tutardı. Tam doğrulduktan sonra *"Rabbenâ ve leke'l hamd"* derdi. Bazen bu lafızları uzatırdı. Sonra tekbir alır secdeye giderdi. Dizlerini ellerinden önce yere koyardı. Secdeden doğrulurken önce ellerini, sonra dizlerini kaldırırdı. Secde esnasında alnını ve burnunu secde mahalline temas ettirir, kollarını iki yana doğru açardı. İki elini omuzları ve kulakları hizasına koyardı. Secdesinde de doğru ve düzgün bir şekilde dururdu. Ayak parmaklarını kıble istikametine yöneltmiş olarak *"Subhâne Rabbiye'l Â'lâ"* derdi. Nafile namazlarında bunu çokça söyler ayrıca diğer bir takım dualar da eklerdi. Sonra başını tekbir getirerek kaldırır, ellerini dizlerinin üzerine koyar ve iki secde arasında şu duayı okurdu: *"Allahummağfirli*

verhamnî vecburnî vehdinî verzugnî" [Allahım! Bana mağfiret et, bana merhamet et, bana ihsan et, beni doğru yoluna ilet, bana rızık ver.] Doğrulup ayağa kalktıktan sonra beklemeden okumaya başlardı. İkinci rekâtı da aynen birinci rekât gibi kılardı. Teşehhüde oturduğu zaman sağ elini sağ, sol elini sol uyluğunun üstüne koyardı. *"Ettehiyyâtü"*yü okuduğu zaman, şehadet getirdiği esnada işaret parmağını kaldırırdı. Ashabının bildirdiğine göre birinci teşehhüdünde sadece *"Ettehiyyâtü"* duasını okurdu. *"Salli"*, *"Bârik"* ve diğer duaları eklemeyerek kalkardı. Sonra yine yukarıda geçtiği gibi uyluğuna dayanarak doğrulurdu. Namazın kalan rekâtlarını da diğer rekâtlar gibi kılardı. *"Ettehiyyâtü"* duasını ikinci oturuşunda da aynen okurdu.

Namaz kılanın son teşehhüdde, Peygamber (sav) üzerine *"salat ü selam"* getirmesi, yani *"Salli"* ve *"Bârik"* dualarını da okuması gerekir.[1] Peygamberimiz (sav) şu duayı da ilave ederdi:

"Allahumme innî eûzü bike min azâbi'l gabr, ve eûzü bike min fitneti'l Mesîhi'd-deccâl, ve eûzü bike min fitneti'l mahyâ ve'l memât, Allahumme innî eûzü bike mine'l me'semi ve'l mağram" [Allahım! Kabir azabından Sana sığınırım. Deccal'in fitnesinden Sana sığınırım. Hayat ve ölüm fitnesinden Sana sığınırım. Günahlardan ve cezasından Sana sığınırım.][2] Hazreti Ebu Bekir'e de şu duayı öğretmiştir:

"Allahumme innî zalemtu nefsî zulmen kesîran velâ yağfiru'z zunûbe illâ ent. Fağfirlî mağfirate'm min indik. Verhamnî, inneke ente'l Ğafûru'r Rahîm"

1 Hakim, Müstedrek'inde kuvvetli bir senedle Abdullah bin Mes'ud'un (ra şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Kişi Ettehiyyâtü'yü okuduktan sonra Peygamberimize salavat getirir." (Salli ve Bârik dualarını okur.) Buhârî ve Müslim'in rivayetlerinde ise, "Sonra en hoşuna giden duayı seçer, onu okursunuz." denmektedir.

2 Ebû Hureyre'nin ve İbn Abbas'ın rivayetleri, Peygamberimizin bu duayı ashabına öğrettiğini göstermektedir. Ebû Hureyre Peygamberimizin şöyle dediğini rivayet ediyor: *"Teşehhüdden sonra dört hususta; Cehennem azabından, kabir azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden, Deccal'in şerrinden Allah'a sığının."* (Müslim) İbni Abbas da Peygamberimizin bu duayı Kur'an'dan bir sure öğretir gibi (önem göstererek) öğrettiğini bildiriyor (Müslim).

[Allahım! Ben kendime çok zulmettim. Günahları Senden başkası affedemez, beni kendi lütfunla affet, bana merhamet et! Ğafûr olan Sensin, Rahîm olan da ancak Sensin.] Bundan sonra, önce sağ tarafa, sonra sol tarafa *"Esselâmu aleykum ve rahmetullâh"* diye selam verirdi. Selam verince namaz kıldığı yeri değiştirirdi. İbn Abbas *"Peygamberin namazının bittiğini tekbirinden anlardım."* derdi (Buharî). Selamdan sonra üç defa istiğfar getirirdi ve *"Allahumme ente's Selâmu ve minke's Selâm. Tebârakte yâ ze'l Celâli ve'l İkrâm"*ı kıbleye dönük olarak söylerdi. Sonra da hemen mü'minlere (cemaate) doğru dönerdi. (Sağ tarafından da dönerdi cemaate, sol tarafından da.) Farz namazların arkasından şu duaları okurdu:

"Lâ ilâhe illalâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l mülkü velehü'l hamdu ve hüve alâ külli şey'in kadîr. Allahumme lâ mânia limâ a'tayt, velâ mu'tiye limâ menâ't, velâ yenfeu ze'l ceddi minke'l cedd" [Tek olan ve ortağı olmayan Allah'tan başka ilah yoktur. Mülk O'nundur, hamd de O'na mahsustur. O, her şeye kadirdir. Allahım! Senin verdiğine kimse mani olamaz, Senin vermediğin şeyi de kimse veremez. Saadeti ancak Sen bahşedersin.]

Şunları da söylüyordu:

"Lâ ilâhe illallahuvahdehû lâ şerîke leh, lehü'l mülkü velehü'l hamdu ve hüve alâ külli şey'in kadîr. Velâ havle velâ kuvvete illâ billâh. Lâ ilâhe illallâh, Lâ na'budu illâ iyyâh, lehunni'metu velehu'l fadl, velehu'ssenâul hasen. Lâ ilâhe illallahu velâ na'bude illâ iyyâhu muhlisine lehu'ddîn, velev kerihe'l kâfirûn." [Tek olan ve ortağı olmayan Allah'tan başka İlah yoktur. Mülk de, hamd de O'nadır. O her şeye kadirdir. Havl ve kuvvet ancak Allah'ın yardımıyladır. Allah'tan başka İlah yoktur. Kâfirler istemeseler de dini sadece O'na has kılarak O'na ibadet ederiz.] Peygamberimiz ümmetine her namazı müteakip otuz üç kere *"Subhânallâh"*, otuz üç kere *"Elhamdulillâh"* ve otuz üç kere de *"Allahu Ekber"* demelerini tavsiye etmiştir. Bunu *"Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh, lehu'l mülkü ve lehu'l hamdu ve huve alâ külli şey'in kadîr."* Demek suretiyle veya tekbîr'i otuz dört defa söyleyerek yüze tamamlamalarını tavsiye etmiştir. Duaya da *"Subhâne rabbiye'l aliyyi'l a'lel vehhâb"* diyerek başlamamızı buyurmuşlardır (Ebû Dâvûd). Seferî olmadığı zamanlar on iki rekât namazı (sünnetleri) bırakmamışlardır. Dört rekât öğleden önce, iki rekât öğleden sonra, iki rekât akşam namazından sonra, iki rekât yatsı namazından sonra, iki rekât da sabah namazından önce. Umumiyetle bunları evinde kılardı. Fakat namazları terkettiği hiç olmazdı. Bu sünnetlerin en önemlisi de sabah namazının iki rekât sünneti idi. Hazreti Âişe diyor ki: *"Hazreti Peygamber'in farz namazlardan sonra en fazla ihtimam gösterdiği na-*

maz, sabah namazının iki rekât sünnetiydi." (Kütüb-i Sitte). Sünnet ve nafile namazları evinde kılardı. Vitir namazını hiçbir zaman terk etmezdi. Sabah namazının sünnetinden sonra bir müddet sağ yanına yatardı. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: *"Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha efdaldir."* (Müttefekun Aleyh). Abdullah bin Mes'ud şöyle diyor: *"Bizden hiç kimse -nifağı apaçık olan münafıklar hariç- cemaatten geri kalmazdı. Hatta kendisi gelemeyecek olanlar yardım edilerek getirilir, iki kişi arasında saf tutmasına yardım edilirdi."*

Efendimizin (sav) Gece Namazı Konusundaki Hassasiyeti

Resulullah gece namazına kalkmayı hiçbir zaman ihmal etmezdi. Şiddetli bir uyku veya bir ağrı sızı sebebiyle gece kalkıp kılamamışsa gündüz kılarak bunu telafi ederdi. Gece namazlarını on bir ve on üç rekât kılardı. Vitir namazında Kunut Duası'nı okurdu. Resulullah geceleyin kıldığı namazlarda bazen açıktan bazen de içinden okurdu. Namazı kimi zaman uzun, kimi zaman da kısa tutardı. Vitir namazını çoğu zaman gecenin sonuna bırakırdı. Yolculukta bineğinin üstünde ima ile rükû ve sücûdlarını yaparak -yönü ne tarafa olursa olsun- nafile namaz kılardı. Yeni bir nimete kavuştukları veya bir sıkıntıyı atlattıkları zaman şükür secdesine kapanırlardı. Kur'an'da secde ayeti geçtiği zaman da tekbir alır ve secdeye varırlardı.

Cuma gününe apayrı ve özel bir önem gösterirlerdi. Cuma gününü kutlamak için o güne mahsus bazı özel ibadetlerde bulunmak, O'nun sünnetleri arasındadır. Cuma günü yıkanmak, güzel koku sürünmek, namaza erkenden gitmek ve o gün Kehf Suresi'ni okumak bunlardandır. En güzel elbisesini giyerdi. İmam Ahmed; *Müsned*'de Ebû Eyyûb'den rivayet ettiğine göre, Ebû Eyyûb el-Ensarî, Resulullah'ın şöyle söylediğini işittim diyor: *"Kim Cuma günü yıkanıp, güzel kokular sürünür ve elindeki en güzel elbisesini giyer, sonra sükûnet ve vakarla mescide varır, kimseyi rahatsız etmeden namaz kılarak (tahiyyetü'l mescîd namazı) daha sonra cemaatle namazını kılıncaya kadar da sükût içerisinde beklerse, bu durum ona iki Cuma arasındaki günahları için kefarettir."* Cuma gününde duaların icabet saati gizlidir. Buhârî ve Müslim'in Ebû Hureyre'den rivayet ettiklerine göre, Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuşlardır: *"Cuma günü öyle bir saat vardır ki, bir mü'minin namaz kılıp ettiği dua o saate denk geldiği takdirde onun duası mutlaka kabul olur. Ona istediği mutlaka*

verilir." Bu vaktin tayininde âlimler ihtilaf etmişlerdir. İkindiden sonra, günün son saatleri olması muhtemeldir (Bunu İmam Ahmed söylemiştir. Ashabın ve Tâbiîn'in çoğu da bu görüştedir.). Hutbeyi kısa fakat özlü tutar, namazı ise uzatırdı. Rükû ve secdede tesbihatı çok yapardı. Hutbelerinde ashabına İslâm'ın kural ve hükümlerini öğretirdi. Müslümanların karşılaştığı duruma göre emir veya nehiyde bulunurdu. Hutbede eline kılıç veya başka bir şey almazdı. Minber yaptırmazdan önce asasına veya bir yaya dayanarak hutbesini okurdu. Birinci hutbeden sonra biraz oturur, sonra kalkarak ikinci hutbeyi okurdu. İkinci hutbenin sonunda Bilâl kamet getirirdi. Bayram namazlarını meydanda kılardı. Yağmur sebebiyle bir defa Bayram namazını mescidde kıldırmıştı. Bayram namazına çıkarken en güzel elbiselerini giyerdi. Ramazan Bayramı'nda, namaza çıkmadan önce tek adet olarak birkaç hurma yerdi. Kurban bayramında ise kendi kurbanından yemek için bayram namazından dönünceye kadar bir şey yemezdi. Her iki bayramda da bayram namazı için yıkanırdı. Bayram namazı için namaz kılınacak meydana varınca ezansız ve kametsiz olarak doğrudan doğruya imamete geçer, namazı kıldırırdı. Ne kendisi ne de ashabı bayram namazından önce veya sonra herhangi bir namaz kılmazlardı. Namazı, hutbeden önce iki rekât olarak kıldırırdı. Namazdan sonra Müslümanlara dönerek, vaaz ve nasihatler yapar, emirler verir ve nehiylerde bulunur, ashab da saflarını bozmadan O'nu dinlerlerdi. Yeni alınacak kararları alır, verilecek emirler varsa onları verirdi. Sonra arka saftaki kadınların yanına gelir, onlara da vaaz verir ve onlara en çok sadakadan bahsederdi. Her iki bayram hutbesinde de tekbîrleri çoğaltırdı. Bayram namazına giderken ayrı, dönerken ayrı bir yol takip ederdi.

Peygamberimiz (sav) Küsûf namazını oğlu İbrahim'in öldüğü gün kıldı ve aynı zamanda bu vesileyle insanlar arasında yayılmış batıl bir itikaddan da onları men ederek şöyle buyurdu: *"Güneş de ay da Allah'ın ayetlerinden birer ayetir (Kudretinin alametlerindendir.). Onlar bir kişinin ölümü veya kalımı nedeniyle tutulmazlar. Siz de bir güneş veya ay tutulmasına şahid*

olursanız, bunu Allah'a dua etmek için bir vesîle bilip tekbir ve salavat getirin, sadaka verin." (Sahîh-i Buhârî)

Peygamberimiz (sav) çeşitli vesilelerle yağmur duasında da bulunmuştur.[3] Cenazelere verdiği önem ve o konudaki irşadları da hiçbir millette görülmedik şekildedir. Bunu Allah'a ibadet için bir vesile kılmak, ölüye bile güzelce davranıp onu Allah'ın huzuruna en güzel şekilde çıkmaya hazırlamak, ölünün önünde saflar hâlinde dizilip Allah'a hamd edip ölü için O'ndan mağfiret dilemek Peygamberimizin takib ettiği usûldendir.

Aslında cenaze namazından maksad, ölü için bir duadır. Resulullah, ashap kabirlerini onlar için dua etmek, Allah'ın rahmetini ve mağfiretini dilemek için ziyaret eder; ashabının da kabir ziyaretleri esnasında şöyle dua etmelerini emrederdi: *"Esselâmu aleykum ehleddiyâri mine'l mü'minîne ve'l müslimîn. Ve innâ inşâallahu bikum lâhikûn. Neseluulâhu lenâ velekumu'l âfiyeh."* [Ey bu diyarda yatan iman ehli Müslümanlar! Es Selamu Aleykum! Biz de -inşâallah- sizin aranıza katılacağız. Allah'tan hem bizim, hem sizin için afiyet dileriz.]

3 Tafsilat için Zâdu'l Meâd'a bakınız.

Bursa "Yeşil Cami"de Namaz(2)

Osman Keskioğlu

Müezzinin Allah kullarını namaza, felaha çağıran yanık sesi, yeşillere bürünmüş Uludağ'ın yamaçlarında tatlı akisler yaparak, git gide mavileşen ufuklara doğru dolana dolana yayılmaya başladı. Karanlık gecelerde göklerde çakan şimşeklerle karanlığın kat kat perdeleri nasıl yırtılıp parçalanarak dağılırsa, döne döne kulaklara gelen bu ilahî nida ile de gönüllerin paslı kasveti öylece sıyrılıp dağıldı. Dağlar, tepeler, sırtlar, yamaçlar, vadiler aynı ahenkli nağmelerle dakikalarca çalkalandıktan sonra, bunlar nurdan çizgiler hâlinde uzana uzana göklere doğru yükseldi gitti.

"İçimde dalgalı tekbîri en güzel dînin."

*"Yeşil"*e koştum. Ruhumun içine kurşun dökülmüşçesine sert bir ağırlıkla çökmüş ve çöreklenmiş olan sevimsiz düşünceler, acı tasalar birdenbire dağıldı. Mâsivâyı içimden söküp attım. Etrafımdan kötü kuruntular sıyrıldı. Ruhum bir melek gibi kanatlı şimdi. İçime güneşler doğdu. Aydınlık içindeyim, Allah'ım...

Camilerin kapılarının üzerine "*Udhulûhâ bi selâmin âminîn*" ayet-i kerimesinin yazılmasındaki isabeti ve hikmeti şimdi daha iyi anlıyorum. Camiler, Allah'ın kutsal evi. Oraya girenler emniyet ve selamet içindedirler. Sükuna kavuşurlar, rahmet denizine dalarlar.

*"Yeşil"*in içi dışardan daha aydınlık geldi bana. Pencereden süzülen ziyaları yeşil çiniler öyle tatlı renklerle işliyor ki, par par titreyen ışıkları ile mabedin içi, tasviri imkânsız bir güzellik dolu. İnsana cennetten bir köşe manzarası hissini veriyor. Her köşede bir sessizlik hâkim. Şadırvanın tatlı şırıltısı bu sessizliğe mâverâdan gelen bir ses manası katıyor gibiydi. Ancak, şadırvana atılan madeni paralar, bu mübarek suyun berraklığını biraz

bozuyor. Atanların dilekleri iyi, fakat yapılan iş iyi değil. Gönüllerdeki dilekler doğrudan Kadıyü'l-hâcât'a, Mücîbü'd-daavât'a arz olunmalı, bu temiz dileklere kirli paralar karıştırılmamalı.

Saf saf olmuş cemaat bu fani dünyayı unutmuş, Hakk'a yönelmiş. Namaz, ibadetlerin tacı, mü'minin miracı, ruhun münacatıdır. Hayatın baş döndürücü gürültüsünden bunalan kul, namazda huzur bulur, dinlenir. Peygamber Efendimiz, müezzini Bilâl-i Habeşî'ye: *"Erihnâ yâ Bilâl" "Ezan oku da namaz kılarak ferahlayayım yâ Bilâl."* derlerdi. Varlığın süflî arzularından, karamsar üzüntülerden sıyrılarak Hakk'ın divanına durdum. Uyanık ruhlar, yanık gönüller Ulu Allah'ın önünde eğilerek, secdeye kapanarak yalvarıyorlar; dudaklar, eller, diller, gözler, gönüller, bütün zerreler hep niyazda. Hayatı zehirleyen hain emeller, mürâîlikler, nifaklar... Bunların hepsi bir tarafa itilmiş; murdar hırslar, menfûr arzular mabedin dışında kalmış. Burada kin, nefret, tamah, haset, nifak, şikak gibi süflî ihtiraslar yok. Düşmanlık yok, çekişme yok. Burada nurlu imanlar, temiz vicdanlar, temiz yürekler, temiz dilekler var.

Herkes baştan ayağa niyaz kesilmiş, yalvarıyor. Titrek dudaklar, sevimli diller, nemli gözler, yanık yürekler, açık eller hepsi niyazda. Dünyanın müthiş sarsıntılarından, aldatıcı gösterişlerinden, gafletten sıyrılan ruhlar burada arınıyor, gufrâna bürünüyor, kalbi huzur, sükûn, itmînan, iman doluyor. Ruhta hidayet meşalesi yanıyor. Şimdi her yer ve her yan pırıl pırıl nur dolu.

"Gözünde var mı yaş kani?
Niçün dökmiyesin anı?
Niçün vermiyesin cânı?
Niçün dimez diller, Allah?"

Allahu Ekber nidası ile kıyama durup haşyetle rükûya ve secdeye varan saflar, hep beraber dalgalanır. Eller aşağıya sarkıyor, beller bükülüyor, dizler çıtırdıyor, başlar secdeye kapanıyor, alınlar yere sürülüyor. Sanki kâinatla birlikte mü'minler ebedi bir secde hâlinde şimdi. Genç-ihtiyar, zengin-fakir her sınıftan ve tabakadan insanlar aynı sıraya dizilmiş, Ulu Yaradan'a kulluk ediyorlar. Benlikler yere serilmiş yatıyor, mağrur başlar eğilmiş, mütekebbir edalar sönmüş, hepsi rahmet istiyor, mağfiret diliyor. Burada yalnız dua ve niyaz var. Kalbler aynı imanla dolu. Gözler mâverâya doğru süzülüyor. Ruhlar Mirac'a yükseliyor. Gerçekten mü'minin miracı bu. Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuşlar:

"Kulun Allah'a en yakın bulunduğu hâl, secde hâlidir."

Sağa selam veriyoruz. Güzel bir hatla yazılı şu hadis-i şerifin satırları gözüme ilişiyor:

"U'budü'rrahmâne ve et'imü't'taâme ve efşü'sselâme tedhulu'l cennete biselâmin"

"Rahman'a ibadet edin, (açları) yemek yedirip doyurun, birbirinizle selamlaşın ki cennete de selametle giresiniz."

Solumuza selam veriyoruz:

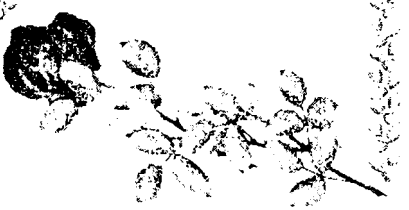
"El cemâatu rahmetun vel firkatu azâbun" yazılı.

"Cemaat rahmettir, ayrılık azab."

İyiye, birliğe, toplu olmaya, sevişmeye çağıran, ayrılıktan sakındıran bu satırlar yüzyıllar boyunca mabetlerimizin süsü olmuştur. Bunlar duvarları süslediği gibi ruhumuzu da süslemelidir. Bunları duvarlara astığımız gibi kalblerimize de asmalıyız diyorum içimden. Allah'tan dileğim bu niyazımın kabulüdür.

İyi bilin ki, bir kimse namazı güzelce, ahkâmına göre kılar, sonra namazı düzgün kılmayan veya onu zayi eden birini görür de sükût ederse, ona namazdaki hatasını bildirmez, bundan neyhetmez ve nasihat etmezse onun kötülüğüne ortaktır.

İmam Ahmed b. Hanbel

Cemaat ne güzel şey. Cemaatle namazın fazileti kat kat üstün.

"Dili bir, gönlü bir, îmanı bir insan yığını
Görüyor varlığının bir yere toplandığını;
Büyük Allah'ı anarken bir ağızdan herkes,
Nice bin dalgalı tekbîr oluyor tek bir ses."

Allah'ın rahmeti, bereketi cemaatin üzerine iner.

Cemaate rahmet getiren meleklerin kanat çırpış seslerini duyar gibi oldum.

Camii Mü'minlerin Ortak Ruhudur

Cami; ibadet yeri, rahmet ve gufrân evi. Kul, Hakk'ın divanına burada durur. Üzüntüler burada diner, dertler burada biter, acılar burada söner, kederler burada unutulur, ümitler burada parlar, emeller burada canlanır, ahitler burada tazelenir, medet bekleyen feryatlar burada imdat bulur, icabet bek-

Namazda can pencerem açıldıkça açılır; Allah mektubu, araçsız gelir de gelir.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî

leyen dilekler burada kabul olunur. Acz içinde inleyen ruh burada şahlanır:

"Allah! derim gider zevâlim.
Allah! derim, gelir mecâlim."

Burada nur var, huzur var, huzû ve huşu var, iman ve itmi'nân var. Adalet ve müsâvat var, hepsinden ve her şeyden güzel hürriyet var!

Allah'ım, Sen'in mabedinde hürüm, dilimin bağı çözüldü, ruhum kanat kanat açıldı. Bütün ümitlerim, emellerim parladı. Dileklerim dile geldi. Her dileğimi serbestçe dile getirebiliyorum. Kelimeler gönlümdeki berraklığı ile dökülüyor. Mabetteki hürriyet havası ne tatlı! Vicdan hürriyeti ne güzel şey! Muhtac olduğum şeyleri, dışarıda bulamadıklarımın hepsini mabette buldum. Burada ezâyet yok, zorlama yok, korku yok, üzüntü, tasa yok. Duama, niyazıma karışan yok, her dileğimi dileyebiliyorum. Niyazlarım açık. Ümit ve hürriyet ocağında ruhum saf, gönlüm berrak. Cevr ü fesadın, zulüm ve istibdadın kirli eli buraya uzanamaz. Burayı Hakk'ın eli korur. Buraya melekler kanat gerer. Buraya giren emniyettedir. Burada kul hürdür. Sükûnetle diz çökülür, diller çözülür, dilekler ortaya dökülür, yüzler güler, ümitler parlar. İşte istediğim kelimelerle, dilediğim gibi yalvarıyorum. Dilime, dileğime karışan yok. Sözüme, özüme müdahale eden yok. Ben, tam hürriyeti Allah evinde buldum.

Allah'ım! Mabedindeyim. Sana ruhumu dilediğim gibi açıyorum. Sen'in huzurundayım. Hak kelamı ile konuşuyorum. Çekinmeden söylüyorum. Kelimeler hür bir ifade ile dilimden dökülüyor. Kimse söyleyeceklerime mani olamıyor. Sen'inle aramda hâil yok, engel yok. Sen beni duyuyorsun, dinliyorsun. Beni huzurundan kovmuyorsun, sözlerimi kesmiyorsun. Sana hitab etmenin, kulluğunda olmanın, Yüce Hakk'ın huzurunda Hak kelamı ile söyleşmenin zevki ne yüce.

*"Yeşil"*de Hakk'ın huzuruna durmuş kullar, huzû ve huşu içinde ibadet ediyorlar. Sağda Ulu Câmi'de, solda Emir Sultan'da, Orhan Gazi'de, Beyazit'te, Murâdiye'de, Mollafenârî'de, Çekirge'de ve daha nice camilerde aynı ezanlar, aynı namazlar ve niyazlar! Dışarıda didişen, çekişen, bo-

güşan, boğazlaşan insanlar var; kin, ihtiras, hile, fitne, fesat, nefret ateşi ile yanıyorlar. Hayatın kirli çarkları onları eziyor. Azgın dişleri kemiriyor. Ah bir bilseler, mabede gelseler de huzur bulsalar, selamet bulsalar. Ümitsiz biçareler, yeisin karanlığında bunalanlar, hidayet arayanlar, mabede gelin! Aranan huzur burada!.. Burada gönüller niyazda, eller duada, başlar secdede, ruhlar vecd içinde.

"Kıyılmaz lâkin Allah'ım bu gaşyolmuş yatan vecde...
Bırak hilkatta olsun [illegible] yek pâre bir secde!.."

Namaz Borcunu Ne Zaman Ödeyeceksin?(3)

Av. Hamdi Gülal

Kaybedecek hiç vaktimiz yok, üstelik unutkanız da. Sabahleyin kalkınca "Bir şey unutmayalım" diye günlük vazife programı yaparız.

– Aaa aa!.. Senin vazife programında günlük ibadet ve taatini hatırlatacak hiçbir satıra rastlayamadım?..

Niçin onu zikretmedin? Tâli vazifelerini yapıp, asli vazifeni unutmak... Bu hâl, temeli bırakıp da evi, çatıdan inşa etmeye kalkışmak kadar gülünç değil midir? 20. asrın çocuğu olarak bu mantıksızlık sana yakışır mı?

Arkadaş!.. Başıboş değilsin. Zaten bu, senin insanlık sıfatınla da bağdaşmaz. Yaptıklarının hesabını vereceksin. Mazlumlar zalimlerden hakkını alamayacak, zalimin yaptığı yanına kalacak olsa, bu dünyanın kıymeti mi kalırdı? Paranın ters yüzü gibi, dünyanın da ahiret alemi var. Oraya ait hiçbir şey biriktiriyor musun? Hani ibadetin? O büyük davada avukat istemez misin? Hani kurtarıcın? Kendi kendine müdafaanı yapabilecek misin? Bak, Cenâb-ı Allah Kur'ân-ı Kerîm'inde ne buyuruyor:

"İnsanlar yalnız inandık demeleriyle bırakılıverileceklerini, imtihana çekilmiyeceklerini mi sandılar?" (Ankebût Suresi: Ayet:2)

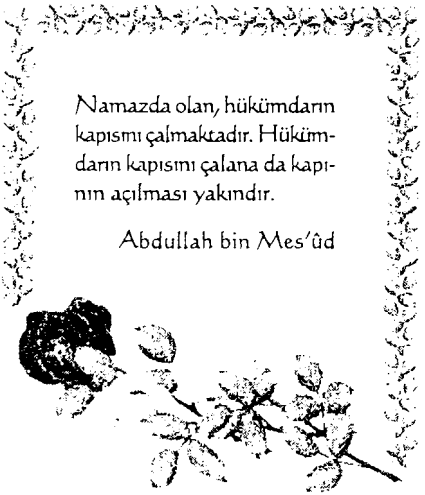
Âyinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz.
Görünür şahsın rütbe-i aklı eserinde (Ziya Paşa)

"İnandım." diyorsun. Evet biz de anladık inandığını ama hani inandığın şeye dair hiçbir faaliyetini göremedik. İnsan inandığı şeye ait hiçbir iş yapmaz

mı? Ömür bitiyor, ne zaman başlayacaksın?

Memur arkadaş!.. "Emekliye ayrıldığım zaman ibadet ederim." diyorsun, çok yanılıyorsun. Ya Azrâil Aleyhisselam memuriyetin bitmeden emekliye sevk ederse?..

Talebe kardeş!.. "Okulu bir bitirsem, elimi kolumu sığayıp ibadet ederim." düşüncesindeysen, çok aldanıyorsun. Okulu bitirmeden ömür biterse? Bu hayat yolculuğu sana çok mu uzun görünüyor? Aldanma, seraptır o gördüğün! Yolculuk çok kısa; hem de o kadar kısa ki, evinden mezarlığa kadar. Bu kısacık yolda en mühim iş hangisi ise, onu ihmal etme.

Geri Dönmeyen Sermaye: Vakit

Çok dikkatli ol, ömür takviminin ne kadarı kaldı? Bunu bilemezsin. Her gün bir tane yırtıyorsun, bugüne kadar kaç tanesini yırttığını bir hesap et. Bulacağın rakamlar karşısında şaşıracaksın. Günde vitir namazıyla birlikte altı vakit namaz borcun var, yaşadığın gün sayısını altı ile çarp. Bu rakamlar karşısında da donakalacaksın. Ne zaman tükenecek bu borçlar? Taksitte bağlandın mı? Kaza etmeye çalışıyor musun?

Yürürken çiviye basmayayım, ayağım burkulmasın diye dikkat sarf edersin. Bu hayat ve ömür yolculuğunda yürürken de dikkat et, ayağın burkulur da duraklarsan, bir daha kafileye yetişemezsin. İşlerini biriktirdiğin zaman normal çalışmayla altından kalkabiliyor musun? Ya Allah'a borcun? Biriken ibadet borçları? Ne zaman ve nasıl ödeyeceksin bunları? Bu şekilde uyumakla mı?

Hatırlarsın, bir müddet önce şiddetli yağmurlar yağmış, asfaltlardan kirli sular akıyordu. Sen de kaldırımda yol alırken, bir gözün asfalttaydı. Bakıyordun, eğer karşına gelen yerde su birikintisi varsa ve bir vasıta da geliyorsa, üstüne pis su sıçramasın diye tâ kenarlara kaçıyordun. Hâlbuki o pislikleri yıkamak ve silmekle elbisenden gidermenin mümkün olduğunu da

biliyordun. Böyle olduğu hâlde yine de kaçıyordun. Ya hayat ve ömür yolculuğundaki küfür ve günah bataklıkları?.. Onların içerisinde boğulmakta olan fazileti kurtarmayacak mısın? Gözünün önünde ölüme mi terk edeceksin onu? Kalbindeki kirleri ne ile yıkayacaksın? Yoksa Yaratıcı'na bu vaziyette mi götüreceksin onu?

Bu günün insanı günde en az bir defa aynaya bakar. Çünkü cemiyet içine çıkacaktır. Yüzündeki lekelerle, yakası bir yanda, kravatı bir tarafta, pejmürde bir vaziyette cemiyet içine çıkamaz. Gülerler adama. Baloya bu vaziyette gidebiliyor musun? Ya Allah'a takdim edeceğin ruhun, kalbin? Bunları temizlemeden mi takdim edeceksin Allah'a? O büyük huzura bu vaziyette kabul ederler mi seni? Ya kovarsa?..

Demin bataklıktan söz açtık. Çok şükür ki 20. asrın insanı yeryüzündeki bataklıkları kurutup asfalt yaptı. Kardeşim, sen hâlâ günah ve isyan bataklıklarını kurutmayacak mısın? Ne zamana kadar uyuyacaksın gaflet uykusunda? Yoksa oraya hiç uyanmamak üzere mi yattın? Avrupalı aya çıkıyor, semayı fethetmek üzere, sen hâlâ kalbini, nefsini fethedemeyecek misin?

Durma, kurut artık o çirkef bataklıkları! Onları düşünce ve tefekkür bahçeleri yap, ibadet kapısından gir oraya. Muhabbet gülleri devşir... Kalk artık yeter uyuduğun! Namaz kıl, namaz... Yoksa seni hiç kimse kurtaramaz.

Namazın Faideleri Hem Şahsi Hem de Umumidir (4)

Tahsin YAPRAK

Cenâb-ı Hakk (cc), akîl, baliğ olan her Müslüman'a beş vakit namazı farz kılmıştır. Namazın terk edilmesi haramdır.

Namazın faydaları hem şahsi, hem içtimai, hem dünyevi hem de uhrevidir. Namaz hem ruhun hem de maddeden ibaret olan bedenin ibadetidir. Namaz; insanın ve insanlığın ibadetidir.

Zira insan da ruh ve bedenden ibarettir. Yapısını teşkil eden bütün unsurlara birden ibadet ettirmek isteyen insan, bunu yalnız namazla yapabilir. İnsan olmak için ruh ve maddenin hiçbirini ihmal edemeyen insan, insanlığını idrak ederek, Allah'a karşı insanca kulluk yapmak ve şükredebilmek için de ruh ve bedeniyle namaz kılmaya mecburdur. Binaenaleyh namaz kılmadığı hâlde (kalbim temizdir) diyenler, asıl kalp vazifesinin ve asıl insanlığın Allah'a kulluktan başladığını bilmiyorlar. Böyleleri kalp ile kalıbın vazifesini bilmezler, insan hayatının gayesini de anlamazlar.

Namaz; insanı Cenâb-ı Hakk'a (cc), kalben, bedenen, ruhen ve ahlaken en çok ve en çabuk yaklaştıran bir zikr-i ilahîdir, bir ubudiyet-i insanidir. Hakkıyla kılınan namaz, insanı insan eder, temizler, yükseltir, faziletlendirir, kemale erdirir. Allah ile kul arasındaki perdeleri açar, vasıtaları kaldırır, kalblere Allah zikrini ve Allah aşkını, Allah aşkıyla de Allah ahlakını yerleştirir. Beden şehrine nur, ruha gıda, hayata ziya, insana huzur ve safa verir. Böylece namazın bu füyuzatına mazhar olan nurlu ve ahlaklı fertlerden meydana gelen cemiyet ve millet de aynı şekilde huzur ve feraha kavuşur.

Bu suretle de bazı nefisperestlerle, hiçbir hareketinin dinî ve ahlaki nizamla frenlenip düzenlenmesini istemeyen ve irtica deyip gururuna yediremeyen ahlaksızlar tarafından; 'Namaz, ferdi bir vicdan işidir, içtimai hayatla alakası yoktur, umumi hayatta tesiri olamaz' gibi safsata iddialara hedef olan namaz, şahsi ve umumi hayatın her şubesine nasıl nizam ve sulh, ahlakın her sahasına nasıl istikamet verdiğini açıkça isbat ve ilan eder.

Sevgimizi Göstermenin Yolu: Namaz

Muhabbetullahın alameti zikrullahtır. Yani Allah'ı sevmenin ve Allah sevgisine kavuşmanın alameti, Allah'ı anıp durmaktır. Zikrullahın en makbulü, en güzeli de namazdır. Zira insanın, en çok muhtaç olduğu ve müştak olarak yaratıldığı vuslat-ı ilahî namazla mümkündür. Bunun içindir ki namaz, mü'minin miracıdır. Dinin direğidir. Dinin direğini diken hayatın bereketine, ahiret hayatının da saadetine layık olur. Ne yapsa ibadet olur, ne kazansa bereket bulur, fermân-ı Sûbhânî olan Kur'an'ın beyan veçhile de bütün kötülük ve fuhşiyyattan emin olur. Namaz cemaattır. Cemaat birliktir. Birlik ise kuvvettir.

İnsanlara kudretlerinin yetişemeyeceği hiçbir şeyi yüklememiş olan Allah Teâlâ "Muayyen vakitlerde bütün mü'minler üzerine namazı farz kılmış", onun terk edilmesine asla müsaade etmemiştir. Büluğa ermiş olan her akıllı mü'min namazla mükelleftir. Namazın kılınması, insan gücünün yetişmeyeceği bir zorluğa uğradığı hâller müstesna, -ki o dahi zorluk ortadan kalkınca kaza etmek şartıyla- hiçbir akıllı mü'min namazdan muaf tutulmamıştır. Meğer ki akıl ve imandan mahrum ola.

Rızık için çalışmayı, dünya meşguliyetini, vaktinin darlığını, işinin sıklığını namaz kılmamak için mazeret göstermek isteyen gafil ve ihmalkâr mü'minlere ve nesebiyle, zenginliğiyle iftihar edip kibirlenerek namazdan uzaklaşan mağrurlar hakkında da Allahû Teâlâ açıkça beyan buyurur:

"Ey Mü'minler! Sizleri, ne mal ve servetiniz, ne çocuklarınız, ne de bunların bakım ve idaresi, Allah'ın zikrinden alıkoymasın. Her kim, mal ve evlâd işleri ile (yaratılış gayesini unuturcasına) uğraşıp da Allah düşüncesinden, Allah zikrinden, (Yaradan'ına teslimiyetten ve ibadetten) gaflet ederse, onlar hüsrana düşenlerin ta kendileridir."

Resulullah (sav) buyuruyorlar ki: *"Namaz, her hayrın anahtarıdır"*

Fani olanı baki olana değişmek; arkada kalanı, beraberinde gideceğe tercih etmek asla küçümsenecek bir zarar değildir. Namaz dinin direğidir. Onu kılan dinini korumuş olur. Terk eden de dinini yıkmış olur.

Sonsuzluk Duygusudur Namaz (5)

Hamdi İşcan

Namaz bir ırmaktır ki, "sonsuzluk denizi"ne doğru akıp gitmektedir. Onun her bir safhası, her bir rüknü öte dünyayı çağrıştıran muhtevayla doludur. Evet, insan kalbinin derinliklerinde bulunan sonsuzluk duygusu namazla uyarılmakta, tetiklenmekte ve hareketeye geçirilmektedir. Bunun böyle olması tabiidir. Çünkü namaz, başlangıç ve sonucu olmayan ebedi güzellik, sınırsız kudret ve nihayetsiz rahmet sahibi bir Zât'ın (cc) kapısının tokmağına dokunmak, hatta derecesine göre "huzur"una çıkmaktır.

Bilindiği gibi ebedden ve Ebedî Zât'tan (cc) başka bir şeyle tatmin olmayan insan ruhunun ana yurdu öte dünyadır. O, ahiret âleminden yeryüzüne geçici bir süre için gönderilmiştir. Bu sebepledir ki, dünya, Âdemoğlu için "sürgün diyarı" olarak tavsif edilmiştir. İşte nasıl ki, vatanından ayrı düşmüş gurbette bulunan bir şahıs memleketini hatırlatan bir söz, bir haber karşısında hemen "dâu's-sıla" (vatan hasreti) arzusuyla kalbi titrer, duyguları harekete geçer, insan ruhu da asıl vatanı olan uhrevi alemi hatırlatacak söz ve hadiseler karşısında işte öyle dâu's-sıla arzusuyla yanar tutuşur. Namaz bunun için en uygun zaman ve zemini oluşturur. Bundan dolayı olsa gerek Söz Sultanı (sav), kulun Rabbine en yakın olduğu anın namazdaki secde hâli olduğunu ifade buyurmuştur.

Bundan dolayı namaz, gökler ötesi âlemlerle âdeta hemhududtur, faniliğin son haddinde ebediyetin başlangıç noktasındaki serhaddir, iki alemin, iltisak (buluşma) noktasıdır. Zannediyorum aşağıya alacağım şu hadis-i şerif bu duruma işaret etmektedir.

Allah Resulü (sav) şöyle buyurmaktadır:

"Bir takım melekler geceleyin, diğer takım melekler de gündüzün birbirini müteakip size gelirler. Bunlar sabah ve ikindi namazlarında birleşirler. Sonra içinizde kalmış olan melekler semaya yükselirler. Rabbleri namaz kılmış olan kullarının hâllerini en iyi bildiği hâlde, yine o meleklere:

'Kullarımı ne hâlde bıraktınız?' diye sorar. Onlar da 'Biz onları namaz kılar hâlde bıraktık ve yanlarına da namaz kılarlarken varmıştık.' derler."

Görüldüğü gibi meleklerin devir-teslim töreni, günün herhangi bir saatinde değil namaz kılınan zaman dilimi içinde gerçekleşmektedir. Bu zaman aralığında meleklerin nefesleri fani insanoğlunun soluklarıyla karışmakta ve yeryüzünde âdeta rengi, deseni, kokusu öte dünyadan bir bayram, bir cümbüş havası oluşmaktadır. Kim bilir bu esnada kalbi hüşyar Allah'ın nice sevgili kulu ağızlara şeker-şerbet o melek soluklarını doyasıya içine çekmekte ve bir zevk zemzemesi içinde kendinden geçmektedir.

Ruhu Dinlendiren Eylem: Namaz

Esasında sadece ruh değil, kalp, sır, akıl hatta hayal gibi insana emanet edilen latifelerin, bütün potansiyel kabiliyet ve güçlerin sonsuzluk yolunda kullanılması gerekir. Çünkü ona bahşedilen bu yüce ve yüksek donanımlar 60-70 senelik, sınırlı, geçici, ehemmiyetsiz şu dünya hayatı için olamaz. Belki pek ehemmiyetli bitmez-tükenmez, sonu gelmez, sonsuz (evet sonsuz) ebedi hayat için verilmiştir. Namaza duran kişi Ezel ve Ebed Sultanı'nın karşısına geçtiğini, O'nun huzurunda bulunduğunu bildiğinden kendisine verilen donanımların nereye sarfedilmesi gerektiğini belli zaman aralıklarıyla sürekli hatırlayacaktır. Belki de bu süreklilik vasfı dolayısıyla namaz, dünyevi meşgale ve hırslar içinde üstü tozlanan, belki de pas tutan ebediyet duygusunu saykıllayacak, tazelendirecek ve yeni bir canlılığa kavuşturacaktır. Evet namaz, gürültülü, dağdağalı, kasvetli, sıkıcı, boğucu şu dünya işleri içinde, o düşündürücü ve tefekküre sevkedici sessizlik ortamıyla ruhu dinlendirecek, kalbe inşirah salacaktır.

Namazın ebediyet âlemiyle olan ilişkisine bakın ki, o, gökler ötesi yolculuk olan miraç seyahatinin bir hediyesidir ve mü'minin miracı namaz ile gerçekleşmektedir. Bu sebeple insandaki ebediyet susuzluğu ancak namaz çeşmesinin kurnalarından akan âb-ı hayat (hayatsuyu, ölümsüzlük suyu) ile giderilebilir. Ne mutlu tek damlasını zayi etmeden o çeşmeden kana kana doyasıya içebilen talihlilere!

Ah Şu Namazımı Bir Kılsam (6)

İbrahim Balcı

İnsanın varlık sebebi ibadet (kulluk) olmasına karşılık, çoğunlukla ibadetler amaç olmaktan çıkıp, yaşamak için gerekli olan, araç olan işler amaç hâlini alıp ibadetler araç hâlini almaya başlar. Bütün enerji araç olan işlerde harcanıp amaç işlere güç, takat ve mecal kalmaz.

Gezer, eğleniriz ibadet geçe kalır. Sohbet eder ideal düşünceleri tartışırız, namazın vaktinin geçtiğinin farkına varmayız. Her şeye güç takat bulduktan sonra, *"Ah şu namazı bir kılsam"* diye güçlüğünü, ağırlığını anlatmaya çalışırız. *"Hele şu abdest yok mu"* diyerek de mü'minin aşk ve şevkle koşacağı miracını, gönül fethini, ruh sükûnunu, taş atmak kadar güç bir iş görürüz.

Kendini hâlsiz, takatsiz hisseder, hastadır: *"Canım, Allah hâlimi biliyor"* der, namazdan kaytarır. Savaşta bile namaz terk edilmez. Hastanın ayakta kılmaya güç ve takatı bulunmayacağından oturarak kılmasına izin verilmiş. Su ile abdest almaya gücü bulunmayan hastaya, su bulamayan yolcuya, suyu kullanmakta tehlike veya suyun bulunduğu yerde tehlike olduğu zamanlarda da teyemmüme izin var da, kaytarmaya her halükârda izin yok.

Gösteriş olmasın diye orucu, gösteriş olmasın diye namazı terk eden garip mantığın İslami bir düşünce ile alakası olmak şöyle dursun, bu mantık nefsani ve şeytani bir düşüncenin ürünüdür.

Düğün, çarşı, eğlence ve benzeri olaylarda da nereden bulunup alındığı bilinmeyen bir cevazla ibadetler tehir edilir, ertelenir, arka plana atılır.

Uykunun galip olduğu yatsı ve sabah namazları için: *"Ah şu namazı kılsam"* sözü, nefis ve şeytanla olan çekişmeyi de ifade eder. Zorla elde edilen galibiyetin ardından, aceleyle kılınan bir namaz gelir. Namaz huzur-u kalple kılınmayıp gafletle kılınırsa; gafletle kılınan namaz miraç olmaz. *"Nice insanlar vardır ki kıldığı namazdan yanına kâr olarak eziyet ve yorgunluk kalır."* hadisine muhatap olunur. Bedenle birlikte kalbe de namaz kıldırmanın zorunluluğuna, günahlardan alıkoyan namaza işaret ediliyor. Namaz münacattır. Allah'ı hatırlamak, Allah'a yönelmektir.

"Mükafatınız, çektiğiniz sıkıntı kadardır" hadisince; ibadetlerde nefsi ezecek, nefsin tabiatına zor gelecek bir yan vardır. Zekâtta maldan ayrılma, hacda maldan, vatandan ayrılma, bedene yük yükleme ve meşakkat vardır. Hiç kalbi zorlamadan, sadece kalıpla kılınan namazda kalbe yüklenen görev ve meşakkat yok. Kalp ile akıl huzurda değil, bütün azalar sükûnet bulmamış, düşünce ve kuvvet bir noktaya toplanmamış olduğundan kılınan namaz, maddi ve manevi yönden bir fayda temin etmez, bu namaz kötülükten alıkoymaz. Namaz bir konsantrasyon olayıdır. İlahî huzurda kendini toplayıp, dünyadan bilinçaltı ve bilinçüstü ile birlikte huzura geçmek, miraca çıkmaktır. Namazda bu konsantrasyon sağlanamadığında, konsantrasyonu bozulmuş bir judocu, karateci gibi yapılan girişim başarısız ve netice olumsuzdur.

Namazın şartları, rükünleri ve ruhu yerine getirildiğinde kulluk bilincine, ibadetin hazzına, ruh sağlığına erişildiği gibi, bütün bu ameliyeler, kan dolaşımının, beden sağlığının da garantisidir. Tıp, ancak bugün öğrenebilmiştir bunu. Ama ibadetler beden sağlığını temin etmek için yapıldığında ibadet olmaktan çıkar. Müslümanın niyetinin odak noktası Allah rızasıdır. Allah rızasından uzaklaşan bir niyet, Müslümanı İslâm ekseninin uzağına doğru iter.

Namaz; kılık, kıyafet, tavır ve davranış olarak saygı ve sevgiyi sembolize eder. Vaktinde kılınan namaz; Müslümanın hayatını düzenler, zamanını programlayıp dakikliği öğretir. *"Vakti geçmeden önce namazda, ölüm gelmeden tevbede acele ediniz."* buyurur Peygamberimiz. Namazda kalbin Allah (cc) korkusu ve Allah (cc sevgisi ile dolması için; mâsivânın (Allah'tan gayrı her şeyin-dünyanın) terki, duygusu ve sevgisinin yok olması gerektiği bildirilir. Âlimler; idam mahkûmunun kalbini ölüm korkusu kaplayıp başka bir şey düşünemez hâle geldiği gibi Allah korkusu da kalbi kapladığında namazda insanın başka bir şey düşünemeyeceğine ve gerçek namazın bununla orantılı olduğuna işaret ederler. Allah korkusu arttıkça namazdaki huzur artar; ibadetinden zevk almaya başlar, namaz

artık zor gelmez, vakti iple çeker, *"Arş'ın gölgesinde gölgelenen yedi grup insan"* namzedi olur. Ayette: *"Namaz ancak huşû sahiplerine zor gelmez"* (Bakara,45) buyurulmaktadır.

Selamet Yolu

Namazda; Rabbin rızası, kalbin rikkati, bedenin sıhhati, simanın letafeti, beladan ve azaptan korunup yine saadete, Sırat'ta selamete ermek vardır. İmam Gazâlî namazda huzurun altı basamağını şöyle sıralar:

Huzûr-u kalb : Yalnızca okuduğunu düşünmek.
Tefehhüm : Okuğunu anlamak.
Tâzim : Anladığına saygı göstermek.
Heybet : Saygıdan korkunun hasıl olması.
Recâ : Ümit içinde olmak.
Hayâ : Utanmak.

"Namazı düzeltin, namazı dosdoğru kılın" diye Kur'an'da defalarca tekrarlanan uyarı, namazın hangi safhalardan geçilerek mirac olacağının bilinip yapılmasına işarettir. Kalıp namazıyla Resulullah'ın miracının alakasının olmadığı kavranıp, hergün namazın miraç olması için mesafe katetmek ve *"iki günü müsavi olmamak"* gerekir. *"Ah şu namazı bir kılsam"* diyerek namazı yük kabul eden anlayıştan; *"dünyada sevdirilen gözümün nûru"* namaza, miraca, aşka ve şevke ulaşmak...

Mutluluk Namazdadır (7)

Esan Gül

Namazın (salat) dildeki asıl anlamı duadır. Allah'ın salatı, temize çıkarmak ve övmek; meleklerin salatı ise dua etmektir. İnsanlar ise farz ve sünnetleriyle, rükû, secde, kıyam, istikbâl-i kıble gibi belirli hareketlerle Allah'a olan kulluklarını, yalnızca Allah'ı anmak için yerine getirirler.

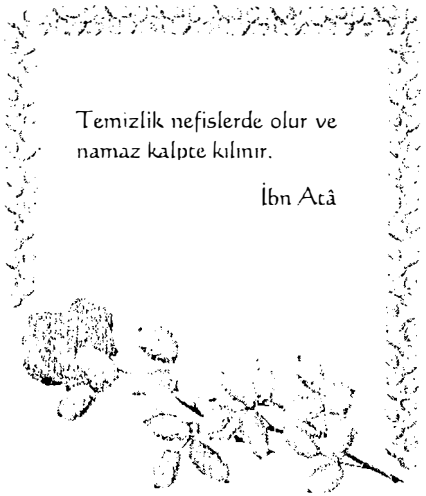
Namaz, kalpteki inanç, dildeki konuşma, kıraat, tesbih getirme, tehlil (Lâ ilâhe illallâh) ve tekbir (Allahu Ekber), rükû ve secde gibi organlarla yapılan davranışlardan tutun da, necasetlerden maddi temizliğe; şirk ve küfürden manevi temizliğe kadar, kulluğun bütün türlerini kapsar. O, Allah'ın farz kıldığı ilk ve en büyük bedeni ibadettir. Vücut temizliğiyle başlar ve ruh temizliğiyle sona erer. Çünkü Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"O Kitaptan Sana vahyedileni oku ve namazı da kıl. Çünkü namaz, kötü ve iğrenç şeylerden meneder. Elbette Allah'ı anmak en büyük ibadettir. Allah, ne yaptığınızı bilir."* (Ankebût, 45)

Aslında namaz, imanın işareti, kalbin ışığı, ruhun kuvveti, bedenin koruyucusu ve Sevgili Peygamberimizin (sav) ifadesiyle *"Müminin miracıdır."* Bundan dolayı namaz, insanın kendisinden ve nefsinden kopup Allah'a doğru yükselişidir.

Yüce Allah namazla dereceleri yükseltir ve günahları yok eder. Onu beklemek, Allah yolunda nöbet tutmak demektir. Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu:

– Size, Allah'ın günahları ne ile sildiğini ve dereceleri ne ile yükselttiğini bildirmemi ister misiniz?

Sahabeler:

– Elbette, dediler.

Peygamber (sav):

"Güçlüklere rağmen, güzelce abdest almak, mescidlere giden adımları çoğaltmak ve namazdan sonra öbür namazı beklemek. İşte sizin Allah yolunda nöbet tutmanız budur. İşte sizin Allah yolunda nöbet tutmanız budur." (Müslim)

Sa'd İbnu Ebî Vakkas anlatıyor:

İki erkek kardeş vardı. Bunlardan biri öbür kardeşinden kırk gün kadar önce vefat etti. Resulullah'ın (sav) yanında bunlardan birincisinin faziletleri zikredildi. Bunun üzerine Efendimiz (sav):

– *Diğeri Müslüman değil miydi?* diye sordu.

– *Evet Müslümandı ve fena da değildi!* dediler.

Efendimiz (sav):

"Öldükten sonra, namazının ona ne kazandırdığını biliyor musunuz? Namazın misali, sizden birinin kapısının önünde akan ve her gün içine beş kere girip yıkandığı suyu bol tatlı bir nehir gibidir. Bu (nehrin) onun üzerinde kir bıraktığını göremezsiniz, öyleyse, siz namazının (ona) neler ulaştırdığını bilemezsiniz." (Muvatta)

Ebû Ümâme anlatıyor: Resulallah (sav) ile beraber mescidde idik. O esnada bir adam geldi ve:

– *Ey Allah'ın Resulü, ben bir hadd işledim, bana cezasını ver!* dedi. Resulullah adama cevap vermedi. Adam talebini tekrar etti. Aleyhissalâtü vesselam yine sükut buyurdu. Derken (namaz vakti girdi ve) namaz kılındı. Resulullah (sav) namazdan çıkınca, adam yine peşine düştü, ben de adamı takip ettim. Ona ne cevap vereceğini işitmek istiyordum. Efendimiz (sav) adama:

– *Evinden çıkınca abdest almış, abdestini de güzel almış mıydın?* buyurdu. O:

– *Evet ey Allah'ın Resulü!* dedi. Efendimiz:

– *Sonra da bizimle namaz kıldın mı?* diye sordu.

Adam:

– *Evet ey Allah'ın Resulü!* deyince, Efendimiz:

– *Öyleyse Allah Teâlâ hazretleri haddini -veya günahını demişti- affetti,* buyurdu. (Buhari, Müslim, Ebu Dâvûd)

Aslında Hûd Suresi 114. ayette belirtildiği gibi; *"İyi ameller kötülükleri giderir."* beyanı bunun bir başka işaretidir. *"Günahları giderir"* demek, *"Sanki hiç işlenmemişler gibi onları ortadan kaldırır."* demektir.

Başta Buharî ile Müslim olmak üzere başlıca hadis kaynaklarının İbn-i Mes'ûd'dan rivayet ettiklerine göre bir gün Peygamberimize (sav) yabancı bir kadını öpen biri geldi.

Günahını nasıl sildireceğini sorar gibi bir eda içinde durumu Peygamberimize (sav) anlattı. Bu sırada, *"Gündüzün başı ve sonu ile gecenin ilk saatlerinde namaz kıl. Hiç şüphesiz iyi ameller kötülükleri giderir. Bu, faydalanmasını bilenlere öğüttür."* (Hûd, 114) ayeti nazil oldu.

Adam: *"Ya Resulullah bu ayet beni mi kastediyor?"* diye sordu. Peygamberimiz (sav): *"O, ümmetimden kendisi ile amel eden herkes içindir."* buyurdu.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmaktadır: *"Bir kul güzelce abdest alıp vaktinde namaza durarak, rükû ve secdesinin hakkını vererek namaz kıldığı zaman namaz ona; 'Sen beni koruduğun gibi Allah-u Teâlâ da seni korusun!' diye dua eder ve o namaz, üzerinde bir nur bulunduğu hâlde, semaya yükselir ve huzur-u ilahîye ulaşarak sahibi için şefaatçi olur. Bir kul da namazın hakkını vermeden kıldığı zaman, namaz ona: 'Sen beni koruyup kollamadığın, bana sahip çıkmadığın gibi Allah da sana sahip çıkmasın' diye beddua eder. Sonra bu kılınmamış hükmünde olan namaz, üzerinde bir zulmet (karanlık) perdesi olduğu hâlde, semaya yükselir. Fakat kapılar kapalı olduğu için yukarı çıkamaz. Bir paçavra gibi dürülüp geri sahibinin yüzüne çarpılır."* (Tebâranî, Hz. Enes'den rivayet etmiştir.)

Resulullah'tan Ümmetine Öğüttür Namaz

Ebu'l Hayr el Akta der ki: Resulullah'ı (sav) rüyada gördüm. Dedim ki; "Ya Resulullah bana öğüt ver!" Şöyle karşılık verdi: "Yâ Ebu'l Hayr, namaza dikkat et! Ben Rabbimden öğüt istediğimde O, bana namazı emir ve tavsiye ederek: *'Sana en yakın olduğum zaman, benim için namaz kıldığın zamandır.'* " buyurdu.

Muâz b. Cebel, Peygamber'den (sav) şöyle bir hadis-i şerif rivayet etmektedir: *"Namaz bir ölçü ve tartı aleti gibidir. Kim ölçüde hakkı gözetirse ona hakkı tam olarak verilir. Ölçüde hile yapanlar hakkında Allah'ın: 'Yazıklar olsun ölçüde hile yapanlara'* (Mutaffifîn, 1) *buyurduğunu duymuşsunuzdur."*

Sahabeden bir zat şöyle buyurur: *"İnsanlar kıyamet gününde, namazda iken bulundukları lezzet ve huzura göre haşr olunacakdır."*

İbrahim en-Nehâî der ki:

"Namazda rükû ve secdenin hakkını vermeyen bir adam görürseniz çoluk çocuğuna maişet darlığı konusunda merhametli olunuz." (Çünkü böyleleri rızık ve geçim konusunda daima sıkıntıdadır.)

Denilir ki: *"Uyanık (kalbi hüşyar) bir mü'min namaz için abdest aldığında, şeytanlar kendisinden, korkuyla yeryüzünün öbür ucuna kadar kaçarlar. Çünkü o mü'min Sultanlar Sultanı'nın divanına durmaya hazırlanmıştır. "Allahu Ekber" deyince İblis kendisini bir perdenin arkasına gizler. Kul ile iblis arasına kudret-i ilahîyye eseri olarak bir perde çekilir ve Cenâb-ı Hakk (cc) o kulu merhametiyle karşılar. Eğer tekbir alırken kulun kalbinde Allah'dan daha büyük bir varlık bulunmazsa kendisine, "doğrusun" denilir ve onun kalbinden Arş'ın melekûtuna yükselen bir nur parıldar. Bu nur sayesinde o namaz kılan kimseye, göklerin ve yerin melekût ve esrarı (sırları) münkeşif olur (açılır). O nur miktarı kadar bir hasenat da onun amel defterine yazılır. Gâfil bir kimse de namaza durduğunda bir damla bal üzerine sineklerin üşüşmesi gibi şeytanlar onun başına üşüşürler. Tekbir aldığında kalbinde Allah'tan daha değerli bir varlık varsa kendine, "yalancısın" denilir. Ve kalbinden çıkıp etrafı bürüyen kara bir duman sebebiyle semavatı müşahede edemez. Gittikçe bu duman perde hâline dönüşür ve zamanla şeytan onun kalbini tasarrufu altına alır. Namazdan selam verip çıkıncaya kadar onun kalbine vesvese tohumları ekmeye devam eder."*

Denilmiştir ki: *"Namaz için tekbir aldığın zaman Allahu Teâlâ'nın sana baktığını ve gönlünden geçirdiğini bildiğini bilesin. Müşâhede ehlinden olmayan kimseler, namaz kılarken ahireti düşünmeli, cenneti sağ, cehennemi sol yanında tasavvur etmelidir. Çünkü namazda ahiretini düşünmek, vesvese ve fuzuli düşünceleri keser."*

Nebî (sav) şöyle buyurmuştur: *"Gerçek namaz, mahviyet, tevazu ve pişmanlık ile kılınan ve Allahım, Allahım diye el kaldırarak Hakk'a iltica olunan namazdır. Bu şekilde kılınmayan namaz eksiktir."* (Avârifu'l-Maârif, S.293)

Nitekim Cüneyd el-Bağdadî'den namazın farzları sorulduğunda; "*Dünya alakasından kesilmek, bütün düşüncesini ve huzur-u kalbini Hakk'ın yüce katında toplamaktır.*" diye cevap vermiştir.

Allah Resulü (sav) buyurdular:

"*Münafıkların huşusundan Allah'a sığının!*"

Sahabeler;

"*Münafıkların huşusu nasıl olur?*" diye sordular.

Allah Resulü:

"*Beden zahiren huşuda, fakat kalp nifakta*" buyurdu.

Peygamber (sav) şöyle buyurdu:

"*Hiçbir Müslüman yoktur ki farz bir namazın vakti geldiğinde, o namazı güzel bir abdest alarak huşusuna ve rükûuna dikkat ederek kılsın da büyük günah işlemedikçe, o namaz ondan önceki günahların kefareti olmasın. Bu, her namaz için böyledir.*" (Müslim)

Resulullah'ı bir şey üzdüğünde veya Müslümanların başına bir musibet geldiğinde, namaz kılar ve şöyle derdi:

"*Bilâl! Kalk. Bizi namazla rahatlat.*" (Ebu Dâvûd)

Sonuç olarak denilebilir ki namaz; rahatlık, huzur ve mutluluk demektir. Resul-ü Kibriyâ'nın (sav) buyurduğu gibi: "*Benim mutluluğum namazdadır.*" (Nesâî)

Namazın Konumu (8)

Hasan el-Benna

Hiç şüphesiz namazın İslâm'daki yeri başın cesetteki yeri gibidir. Namaz bu dinin direği, esası, rüknü, şiarı, ebedi varlığının görünümü ve en sürekli sembolüdür.

Öte yandan namaz, gözün nuru, vicdanın huzuru, nefsin neşesi, kalbin mutluluğu ve kul ile Rabbi arasında aracıdır. Namaz sevgi dolu ruhların yüce mertebelere yükselmelerini sağlayan bir basamaktır. İnsanı manevi nimetlere eriştirir, onları cennet bahçelerine ulaştırır, onlara dünya ve ahirette saadetin kapılarını açar. Namaz tetiği çekenin ruhunu aydınlık kılan bir kurşun yalımıdır. Onun zevkini tadan bilir.

Gözler kapanıp, hareketler son bulduğunda, insanların vücutları yatakta ısınıp her seven sevdiğiyle baş başa kalınca gece yarısı ahiret korkusuyla, Rabbinin rahmetini umarak kalkan, huşu içinde rükû ve secdelere kapanan şu kulun hâlinden daha tatlı, daha parlak ve daha güzel ne olabilir?

Bak şair ne diyor:

Senin yüzün hürmetine değilse,
Uykusuz kalmak boşuna
Seni kaybetmekten kaynaklanmıyorsa,
Ağlamalar hep anlamsız...

Ah ey kardeşim, gecenin bu sakin vaktinde huzurda bir an durmak, kalp için bin vaaz dinlemekten daha tesirli, nefiste bin hadis rivayeti dinlemekten daha etkin, ruh için bin konferansa katılmaktan daha anlamlıdır. Dene, göreceksin. İhsanın ölçütünü anlatan Kur'ân ayeti de bu gerçeği gözler önüne sermektedir.

"Onlar, bundan önce güzel davranırlardı. Geceleri pek az uyurlardı. Seherlerde istiğfar ederlerdi." (Zâriyat: 51/16,17,18)

Bu ameli işleyenlerin mükâfatı kimse tarafından tam anlamıyla tahmin edilemez:

"Yaptıklarına karşılık olarak onlar için ne gözler aydınlatıcı (nimetler)in saklandığını hiç kimse bilemez." (Secde: 32/17)

Onların amelleri de aynı şekilde gizli değil mi? Zaten başkaları gözetlerken yapılan işten bir zevk alınır mı hiç? Âşık sevgilisiyle tüm gözlerden uzak bir şekilde baş başa kalmadıkça zevkin doruğuna ulaşabilir mi? Yapılan bir iyiliğin karşılığı benzeri bir iyilikten başka ne olabilir?

Ey insanlar! Kalkınız! Günah işleyerek yaktığınız cehennem ateşini namaz ile söndürünüz.

Hazreti Ebû Bekir

Anlatıldığına göre Ebu'l Kasım Cüneydî vefatından sonra rüyada görülür. Ona sorarlar:

"Rabbin sana nasıl muamele etti?

Cüneydî:

"İşaretler kayboldu, okuduğumuz ibareler anlamını yitirdi, bildiğimiz ilmin hiçbir faydası olmadı, eserlerimiz hep boşa çıktı. Bize yalnızca gece yarısı kıldığımız iki rekât namaz fayda verdi." diye cevap verir.

Bu durum garibinize gitmesin değerli okuyucular, hiçbir şey kalbe, uzlete çekilip tefekkür dünyasına dalmak kadar fayda vermez. Hiç bir şey nefsi, gece vakti huşu ile kılınan namazdan daha çok temizlemez. Bu namaz kalbi parlatır, günahların pasını giderir, ayıpların kirini temizler, kalbe iman nurunu saçar, kalpleri yakîn inanışın ferahlığıyla ferahlandırır.

Asrımız Müslümanlarının Namaza Bakışı

Asrımızda Müslümanlar namaz karşısında tavırları ve ona bakış açılarına göre birkaç sınıftır:

1. Bazıları namaza önem vermez, kılmaz, vaktini geçirir ve ehemmiyetini bilmezler. Onlara namaz hatırlatıldığında veya cemaatın namaz kılmaya başlayacağı bir yere tesadüf ettiklerinde derhal başlarını çevirirler. Onlar, küçümseyerek yüz çevirdikleri bu ameli basit zannederler. Hâlbuki o, Allah katında değerlidir.

2. Onlardan bazılar da namazı engeller, namaz kılanları küçümser, onlara, gerici, yobaz, aptal vs. gibi isimler takarlar. Bu insanların namaz kılanlara eza ettiklerini, namaz hakkında garip iddialarda bulunduklarını, hayret ve dehşete düşürücü saçma sözlerde bulunduklarını işitirsin. Sanki onlar Allah'ın şu ayetini hiç duymamışlardır:

"Yazıklar olsun o namazından gâfil olanlara..." (Mâûn, 107/4-5)

3. Öte yandan eğer siz, İslâm daveti için çalışan, kürsülerde İslâmî meselelerin savunuculuğunu yapan bazı kişilerin namazı ihmal edip önemini küçümsediklerini duysanız şaşkınlıktan donakalırsınız. Sanki Resulullah (sav) namazın mü'minlere farz kılındığını ve dinin direği olduğunu bildirmemiş. Sanki onlar Resulullah'ın (sav) şu hadisini hiç işitmemişler:

"Kul ile şirk arasında namazdan başka bir engel yoktur. Kul namazı terk edince Allah'a ortak koşmuş olur."

Biz bu insanlara sabahın aydınlığından daha açık, ışıktan daha aydınlık ve güneşten daha belli olan bu gerçeği açıklamaya çalışmayacağız. Ancak Allah'tan hem bizler hem de onlar için, hidayet ve doğru yola ulaşmak için yardım dileyeceğiz.

Bu üç sınıftan sonra şimdi biz namaz kılan iki sınıf üzerinde duracağız.

1. Halkın ezici çoğunluğu. Bunlar namazlarını mekanik bir robot gibi kılarlar. Namaz âdetini babalarından miras almış, uzun zaman kıldıkları için âdet edinmişlerdir. Ne namazın sırlarını bilirler, ne de tesirlerini hissederler. Onlar gerekli sözleri söyleyip gerekli hareketleri yaparak namazı sona erdirince farz olan görevlerini yaptıklarını, namazlarını eda ettiklerini, cezadan kurtulup sevaba nail olduklarını zannederler.

Aslında bunların zanlarının doğru bir yanı yoktur. Bu söz ve hareketler namazın yalnızca dış görünümüdür. Namazın ruhu onun anlamını kavramak, namazın dengesi huşu ve direği yaptığı tesiridir.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulur:

"Namaz, huşu, tevazu, dua ve münacattan oluşur." (Tirmîzi, Nesâi)

Bu sebeple insanların birçoğunun namazdan bir fayda elde etmediklerini, namazın onları kötülük ve fenalıklardan uzaklaştırmadığını görürsün. Ancak eğer namaz mükemmel bir şekilde tamamlanırsa meyvesini verir, nefsi arındırır, kalbi temizler, sahibini günahlardan azad edip haramlardan uzak tutarak korur.

2. İkinci sınıf ise namazın manasını anlayanlardır. Ancak bunların sayıları çok azdır. Bunlar namaza ciddiyetle yönelirler ve onu mükemmel şekilde tamamlarlar. Namazlarını huşuyla kılar, düşünür ve huzura varırlar. Namazdan, ibadet zevkini tatmış olarak ayrılırlar. Allah'a itaat etmenin huzuru kalbine işlemiş, ruhu Allah'ın pek nadir kimselere, O'nun ilmine ulaşanlara nasib ettiği nuruyla aydınlatılmıştır.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulur:

"Bir kimse vaktinde namaz için kalkar, abdestini mükemmel bir şekilde alır, rükûsunu, sücûdunu huşuyla yaparsa namazı bembeyaz bir görünümde yükselir ve ona şöyle seslenir:

– Senin beni koruduğun gibi Allah da seni korusun.

Bir kişi de namazı vaktini geciktirerek kılar, abdestini güzelce almaz, rükûsunu, secdesini, huşuyu yarım yamalak yaparsa namazı simsiyah bir görünümde yükselir ve ona şöyle seslenir:

– Beni zayi ettiğin gibi Allah da seni zayi etsin.

Bu namaz Allah'ın dilediği yere varınca eski bir elbise gibi buruşur ve sahibinin yüzüne çalınır." (Teberâni, El Evsat)

Bu sebeple namazlar, şekil, fiil, görünüm ve söz bakımından aynı bile olsalar insanların dereceleri ve sevapları farklıdır. Bu sebeple selef-i sâlihîn -Allah onlardan razı olsun- kalplerini namaza tam olarak vermeye ve ibadetlerde huşulu olmaya çok önem vermişlerdir. Bundan dolayı mü'minlerin ilk vasfı şu olmuştur:

"O mü'minler ki, namazlarında huşû içindedirler." (Mü'minûn, 23/2)

"Ey inananlar, sabır ve namazla (Allah'tan) yardım isteyin. Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara, 2/153)

Ey Müslüman kardeşim. Bu noktayı iyi anla, namazda ihsan derecesine eriş.

Yirmi Dört Saatimizin Namazla Sigortalanması (9)

İshak Halis

Şimdi bir günümüzü parçalara bölelim: Uyku, yemek, mesai saatleri, öğretimle geçen süre, alış-veriş, okula, işe geliş gidiş süreleri vs. Yirmidört saati bu uğraşlara böldüğümüzde, geriye bir iki saat ya kalır ya kalmaz. Çoğunlukla insanların kötü ahlaktan uzak kaldığı bu sürelerinin dışında kalan bir iki saatini de dolduralım ki, kötülük işlemeye zamanı kalmasın. Çünkü insan, okulda ya da dairesinde veya uykuda ya da yemekte iken, bir günahı işleyecek, sözgelimi hırsızlık yapacak, fuhşiyata girecek, kötülük işleyecek hâli yoktur. Her bir günah elbette zaman isteyecektir. Şayet biz geriye kalan zaman boşluğunu da namazla geçirirsek, kötülük işlemeye fırsat kalmayacaktır.

Esas önemli olan şudur: Beş vakit namaz yirmi dört saatin belli bir parçasında yoğunlaşmış ve yığılmış değildir. Bu takdirde uzun zaman Allah'ımız ile buluşmaktan uzak kalacak ve bir yerde ibadetten soğumuş olacağız. Oysa beş vakit namaz, yaz-kış, uzayan-kısalan günlerle birlikte, otomatik olarak belli aralıklarla karşımıza çıkıvermektedir. Dolayısıyla bize de günah işleme fırsatını bırakmamaktadır.

Bilindiği gibi, namaza durunca dış dünya ile ilgi kesilir; insan Rabbiyle baş başa ve karşı karşıyadır. Ellerini bağlar, gözlerini secde mahalline kilitler, ayaklarına prangalar vurulmuş gibi yerinden kıpırdatmaz, özellikle duyguları ve düşüncesi tüm diğer meşguliyetlerini iptal edip sadece ibadetine yönelir. Şimdi durup soralım: Bir insan namazda bağladığı ellerini, sözgelimi hemen yakınında bulunan başkasının parasını veya eşyasını çalmak için uzatabilir mi? Bir insan evinde pencerenin kıyısında nama-

za durup bu arada da gözleriyle sokakları gözetleyerek, kimler gelip geçiyor diye kolaçan eder mi?

Siz buna ihtimal verebilir misiniz? İnsan en ağır yabancı dilleri bile günde beş defa tekrarlarsa herhalde kısa zamanda çok lisana hâkim olabilirdi. Bir insana günde beş defa olumlu- olumsuz telkin yapılsa, herhalde duygu ve düşünceleri kısa zamanda kontrol altına alınabilecektir. Dolayısıyla, her gün beş defa kendini günaha kapatma işlemini tekrar eden insanın kötülüklere karışması da zayıf bir ihtimal olacaktır.

Ve insanda şu duygu hâkim olacaktır:

Namazdan sonra yaşama dönünce, diyelim ki insan bir kötülükle karşı karşıya kaldı ve nefsi onu yapmaya meyletmek istiyor. Namazın kendisine kazandırdığı yetiyle o, kendi kendine şöyle diyecektir: *"Az evvel sen neredeydin? Kimin huzurunda bulunuyordun? Elini, kolunu, gözünü, kulağını orada bağlamadın mı? Şimdi çözmen uygun olacak mı? Ve az sonra tekrar o kapıya varacaksın; yine elini, kolunu bağlayacaksın, gel olduğu gibi kalsın, çözme, güzelliklerini bulandırma..."*

İnsan namazla öyle yakın bir arkadaşlık ve ilişki kuruyor ki, sonrasında da namaz onu bırakmıyor. Namaz, insanın günde beş defa randevulaştığı ve buluştuğu arkadaşı oluyor, insanın söz dinlemez kibrini, bencilliğini ve katılığını gideren eşsiz bir damıtma vasıtası hâline geliyor.

Namaz; İnsanı Kibirden Arındırır

Hemen her insanda gurur, kendini beğenme, gücüne, servetine, makamına, nüfuzuna vb. dayanma ve kendini yukarılarda görme isteği ve duygusu vardır. İnsan, başkaları tarafından büyük kabul edilmek, hürmet görmek ister... İşte namaz, insanın mahiyetinde bulunan bu duyguyu terbiye eder, özellikle secde, kibir ve büyüklenmeyi giderir. Kendini daima insanların üstünde gören, tepeden bakan bu dik baş, her gün seksen defa secde ile yerlere gelmektedir. Bu yolla toprağa değmeye alışan bu baş gerçekten toprak gibi mütevazi olabilme yoluna girer. Düşünün ki başkalarının ayaklarının hemen arkasına secde ile baş konmaktadır ve bu herkes için geçerlidir. Bu insan şöyle düşünmeyecek midir? Daha demin ayaklarının yanında başımı yerlere serdiğim bu insana kötülük edemem, nasıl olur da kalbini kırar, ona tepeden bakar ve onu küçük görürüm. Yerlere inen bu başımı nasıl kibirle insanların arasında dolaştırırım?..

Aynı değerlendirme ile insanın katı kalpliliğinin giderileceğini, yumuşayacağını, merhamet ve sevgiyle dolacağını ve cimrilikten, bencillikten kurtulabileceğini ifade edebiliriz. Çünkü her insan gibi diğer varlıklar da secde yapmaktadır. Secde yapan herkesi ve her varlığı bu sebeple sevmek, merhamet etmek, yardımlarına koşmak gerekecektir. Çünkü aynı Allah'a secde etmekte bir olmuşlardır.

Böylece namaz, insandaki fena duyguları da imbikten geçirir, damıtır. Bilindiği gibi Firavun gücüne, şeytan kibrine, Karun da hazinelerine mağlup düşmüş, diğer varlıklara tepeden bakmışlardı.

Namaz, nefsi kötülüklerden temizlediği gibi, ruhun melek yönünün gelişmesini, som altın gibi saflaşıp parlamasını da temin eder.

Hadis, namazı, insanın günde beş defa evinin önünden akıp giden dereye girip yıkanmasına benzetir. Görüldüğü gibi namaz bir yönüyle vakum ve sünger gibi kötülükleri çekip alıyor, insanı temizliyor, diğer taraftan da hayvani yönler kontrol altına alınıyor, meleklik yönü geliştiriliyor. Bir tarlayı diken ve çalıdan temizlemek kadar, onu verimli ürünlerle yüklemek de önemlidir. Namazla insan yer altında kalmadığı gibi göklere de yükselmiş oluyor bir bakıma...

Yunus'un Namazı (10)

Cihan Okuyucu

Aşk imamdır bize gönül cemâat
Kıblemiz Dost yüzü daimdir salat

Sevgili okuyucu! Gel seninle, yukarıya aldığımız mısralarla birlikte seyahat edelim. Üzerinde duralım düşünelim. Bakalım Hazret'in aşından kaşığımıza ne çıkacak, hep birlikte görelim.

Yunus birçok beytinde namazın ehemmiyetinden bahseder bize. Bu iş, bütün işlerin, bütün ibadetlerin en üstünü, en makbulü. Kendi ifadesiyle;

Sanatın yiyreği çün namaz imiş hoş pişe
Namaz kılan kişide olmaz yavuz endişe

Aynı şeyi ayet ve hadisler de ısrarla vurguluyor. Namaz ibadetlerin en efdali. Din çadırının temel direği... Mü'minlerin beş kez kendisinde arınıp yunduğu bir ırmak. Onda kulu sevgiliye götüren birçok yollar var. Nice derin ürperişler, nice gönül miraçları onda mahfuz. Ama bütün bunlar nasıl bir namazla gerçekleşir? Bu böyleyse, çevremizde ve kendimizde her gün gördüklerimizi nasıl açıklayacağız? Bu kudsi ırmak niçin bizi arındırmıyor, niçin o ilahî kapıdan elde ettiğimiz çok zaman yorgunluktan ibaret? Demek ki namazdan namaza fark var! Nitekim, mü'minleri ısrarla o Rabbânî sofraya çağıran ilahî kelam, bir yandan da namazın ağır sorumluluğunu hatırlatır ve uyarır onları; *"Veyl kıldıkları namazdan gafil olan kimselere!"* (Mâûn / 3,4)

O hâlde namazı nasıl kılmalı insan. İşte yukarıya aldığımız mısralarında Yunus, kendisinin namazı nasıl anladığından bahsediyor bizlere. Bedenî namazın yanında bir özge namaz, bir özge niyazdan.. Biz de onu anlamaya çalışalım ve kendi namazımızla karşılaştıralım. Biz gönlümüz-

le hisseder, kavrarız. Kalbimizle anarız O'nu. Baştan ayağa gönül olan kişi ise bütün zerreleriyle. Koca Yunus da sevgiliye karşı baştan ayağa göz, gönül kesilmiş, aşkı kendisine rehber edinmişti. Dosttan gelen çağrıya baş kesmiş, *"lebbeyk"* demişti. Kuru bir yaprak gibi kendisini Aşkın rüzgârına bırakmıştı. Elsiz ayaksız kıyama durmuş, dilsiz dudaksız niyet etmiş, el bağlamıştı. El-hasıl aşk imamına gönlüyle cemaat olmuştu Yunus. Demek ki, mü'min sadece bedeniyle değil gönlüyle de cemaat olmalı, becerebilirse. Yüzünü Hakk'ın mihrabına dönmüşken gönlü başka yerde olanlara yazık. Aslında, bedeni mihraba yöneltmek ruhu da oraya yöneltmenin bir provası ise anlamlı ve güzel. Yoksa, Hakk'a misafir olmuşken başka sofraları özleyen eblehe "veyl!"

Peki ama neden bu her zaman mümkün olmuyor? Niçin gönlümüz mihrapla her zaman barışık değil? Bunu anlamaya çalışalım isterseniz. Herhalde hepimiz şu hususu kendimizde gözlemişizdir: Namaz, kendimizi ona teslim ettiğimiz oranda bir şeyler verir bize. Aynı kapı bazen cömert bir buluttur, baştan aşağı ıslatır bizi. Bazense ne bir damla yağar, ne bir esinti gelir. Demek ki Mevlana'nın bahsettiği gibi, bereketi ele göre değişen bir meme o... Bereketli eller, kutlu eller o İlahî çeşmeden her dem nasibini almakta. Tabiî bunun ön şartları, gerekleri var. Benzetmelerle izaha çalışalım.

Bitmeyen Provadır Namaz

Bilmem jokeylere hiç dikkat ettiniz mi? Başarılı bir jokey formunu korumak için içtiği bir bardak suya bile dikkat eder. Başarının rengi büyük perhizlere, sıkı çalışmalara bağlıdır. En ufak bir ihmal, sonucu etkiler. Demek ki binici daha yarışmadan önce de yarışın içindedir. Yahut atletleri ele alalım! 100 metre koşucularının ne büyük bir iradesi var! Süresi 9, 10 saniyelik bir koşu için ne uzun bir hazırlıktan geçiyorlar. Sonra o start anı! Yarışçılar nasıl nefeslerini tutar bütün dikkatleriyle kendi üzerlerinde yoğunlaşır, yaptıkları işin dışındaki her şeyi unuturlar.. Bir anlamda sportif bir vecd ve istiğrak hâli, kendini bütünüyle veriş.. Bunu diğer bütün sporlara da teşmil edebiliriz. Özel kamplar, konsantrasyonu sağlamak için bir nevi terapi merkezleri gibi. Bütün bu uzun hazırlıklar kısa süreli bir karşılaşma için. Aynı şeyi konumuz için de söylersek acaba yanılmış olur muyuz? Bize göre namazın kalitesi de namaz öncesinde ona hazırlığımızla ilgili. Çok hazırlıksız bir hâlet-i ruhiye ile çaldığımız kapı bize bir şey söylemiyor. O ka-

dar kire pasa batmış bir hâlde iken hangi su bizi temizlesin! Her vakti bir diğerini özleyerek geçiren ve o atmosferden hiç çıkmayanlar içindir ki, namaz dostun dosta vuslatıdır, gönül miracıdır. Yoksa o lütuf çeşmesi nasıl olur da şu niyaz karşısında, çağlamaz taşmaz; *"Kulluğumuz Sana'dır. Umudumuz da ancak Sen'sin. Çaldığımız tek kapı Sen'in kapın. Yüz sürdüğümüz Sen'in kapındır. Sana kul olduk ve cümle kulluklardan kurtulduk. Hürriyetimiz Sana olan bendeliğimiz.. İzzetimiz Sen'in huzurundaki aczimiz bizim."* O hâlde namaz kısa bir vakte sığan ve biten bir hadise değil. Sanki bir temrin, bir staj. Namaz dışındaki vakitlerin nasıl geçirileceğinin provası ya da.

> Âdemoğlu'nun kulağının eritilmiş kurşunla doldurulması, ezanı işittiği hâlde ona icabet etmemesinden daha hayırlıdır.
>
> Ebû Hureyre

İşte bu prova Yunus'un diğer vakitlerini de namaza çevirmişti. Yunus'a cümle cihet kible olmuştu. Çünkü nereye dönerse karşısında Hak cemali ayan beyan idi.

"Eya gafil gözün aç bak
Cümle cihan doludur Hak"

Neden kible? Beytullah'a dönmek değil mi? *"Nereye dönerseniz Hakk'ın cemali karşınızdadır."* hakikatine uyanan kişi için cümle cihet kible, cümle diban da mescittir.. Namazdan çıkmak yüzünü kibleden çevirmektir. Her taraf kible olunca namazdan çıkmak ne mümkün. Gönlümüzün yüzünü O'na tevcih ettiğimiz sürece namaz devam eder. *"Her şey yok olur gider Bâki kalacak olan O'dur ancak."* İstikbale ait bu haber aynı zamanda yaşadığımız an, yani şu an için de geçerli bir hakikat. İçinde bulunduğumuz bu an dahi her şey yok gibidir, Mutlak Varlık'ın varlığına nisbetle ve ehemmiyeti itibarıyla. O hâlde O'ndan başka her şeye müstağni oluş bir manevi el bağlayıştır. Daimi salat hâlidir bu. Elbetteki koca Yunus bu ruhani namaza günün beş vaktinde bedeniyle de iştirak ediyordu; ama

namazı orada bitmiyordu şüphesiz. Ömrünün son nefesine kadar sürecek bir namaza niyet etmiş ve el bağlamıştı.. Bu namazla o, Dost'un kendisine şah damarından da yakın olduğunu aşikâr görmüştü. Miraç kulun Hakk'a kurbiyeti ise o, daimi bir miraçta idi. Öyle bir yakınlık hasıl etmişti ki; bazen benliğini unutuyor, yanılarak kendini O sanıyordu.. Mutlak varlık karşısında yine hâle mağlubiyetin bir neticesi olarak vehimden ibaret gördüğü varlık şişesini taşa çalmıştı.

Mihraptaki Mutluluk

Âşıklara hiç dikkat ettiniz mi? Neden kenarda gezdiklerini, baş başa kalmak istediklerini düşündünüz mü? Seven sevdiğiyle yalnız kalmak ister şüphesiz. Yâr ile yâr arasına ağyâr sığar mı hiç? Aşkın kanununda şirke yer yoktur. İki aydınlık arasında karanlığın işi ne? İşte koca Yunus için bu dünyada bir kendisi vardı, bir de Dost'u. Mihrapla aramıza başka şey girerse namaz bozulur. Manevi anlamda da bu böyledir. O da gönlünün önündeki tüm engelleri kaldırıp bir tarafa atmıştı bunun için ve *"Bana seni gerek seni"* demişti.

Âşığın bedeni nerde olursa olsun gönlü sevgiliye rehindir: *"Kande olsam ey peri gönlüm yanındadır."* Onun için sevgiliye kavuşmak biraz da kendi kendisiyle buluşmak, ham iken pişmek, nakıs iken tamam olmaktır. Onunla buluşmaya, bir an için hemhal olmaya bin can feda etmeye hazırdır âşık. Bu yüzden; *"Bir nefes didâr için bin kere can versem nola"* der. İşte namaz gönlümüzle buluşmadır; o didârın bir nefes dahi olsa şiddet-i zuhurla tecelli demidir.

Daimi namazda oluş, hayatın bütün faaliyetlerine istikamet kazandırır. Kişi namazda iken ne kem söz söylebilir, ne de bir bed fiil işleyebilir. Huzurunda bulunduğu Varlık'a duyduğu saygı onun elini kolunu bağlamıştır. Bu yüzdendir ki *"Dövene elsiz, sövene dilsiz"*dir. Yârin yanında bulunanın başka şeye bakması ne ayıp! O da bu güzellik dışında bir şeye dikkat atfetmekten utanmıştır da gözünü, kulağını kapamıştır. Bu sebepledir ki güzellikle muhit olarak cennetini bu dünyaya taşımış, mutluluk iksirini kazanmıştır.

Mutluluğu mihrapta ve mihraplaşmış bir dünyada bulanların, bahtsız kardeşlerine şöyle seslendiğini duyar gibi oluyorum: *"Ey namazdan kaçarcasına uzaklaşan kardeşim! Daha değerli ne var ki ona doğru koşuyorsun. Elindeki inciyi darıyla değiştirmek için bunca acele etmen ne tuhaf!"*

Yunus'un namazını doğru anladığımızı, doğru anlattığımızı umarım. Elbette Yunus'un orucu da bir başka oruçtu. Haccı ve zekâtı da öyle şüphesiz. Ama biz konumuzu şimdilik namazla sınırlayalım ve şöyle bitirelim: Yunus! A koca âşık! Namazı kılınca senin gibi kılmalı insan. Onu bize de öğret emi!

Namaz (II)

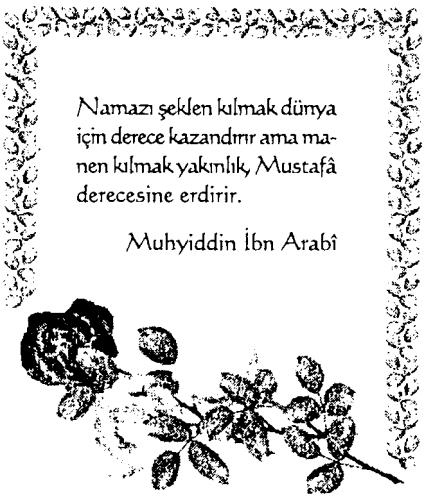
Hekimoğlu İsmail

Namaz kılan kimseyi görseler *"Bu Müslümandır"* derler. Namaz kılan, lisân-ı hâliyle ilan eder ki: *"Ben Müslümanım, Allah'a inanıyorum, sessiz dualarımı bir işiten olduğuna inanıyorum. Beni yaratan, bana sıhhat veren ve benim her türlü rızkımı hazırlayana şükrediyorum."*

İnsan günlük hayatında pek çok kimseye itaat eder, saygı gösterir. Amma namaz kılan adam yine lisân-ı hâliyle der ki: *"Yarabbi! Pek çok kimseye hürmet ettim fakat hiç kimseye secde etmedim, başımı yere koymadım. Bütün büyüklükleri yaratan Sen'sin. Sen her şeye hâkimsin. Sana secde ediyorum."*

Namazların bütününü kılmak farz fakat senede bir defa bayram namazına gelen adam yine ilan ediyor ki *"Ben Müslümanım."* Çünkü Amerikalı, ölümle tehdit edilseydi yine namaz kılmazdı. Bu bakımdan bayram namazlarına gelenlere müjde vermeli, Müslüman oldukları için camiye geldikleri söylenmeli. Camiler Beytullah'tır, kapıları herkese açıktır, hiç kimse oraya geleni üzecek, kaçıracak sözler söylememeli. Bir mü'min pamuk ipliği ile İslâm'a bağlanmış ise o iplik kuvvetlendirilmeli, koparılmamalı.

Namaz kılan, Allah'ın emirlerini tekrar ediyor: *"İçki içmeyeceksin, kumar oynamayacaksın, yalan söylemeyeceksin, zina etmeyeceksin..."* Allah'ın askeri olan mü'min, bunların bütününe *"baş üstüne"* diyor. Namaz bittikten sonra, namazda okuduklarını hayata tatbik ediyor. İnsan bu, unutabilir. Tekrar dönüp öğlen namazını kılıp kumandân-ı âzam olan Allah'ın emirlerini tekrar ediyor: *"Allah'a iman edeceksin, O'na itaat edeceksin, teraziyi doğru tutacaksın, namazı dosdoğru kılacaksın."*

O, bunlara baş üstüne deyip yine çıkıp dünya işlerine başlıyor. Dünya işlerini İslâm'a uydurup çalışmasını da ibadete çeviriyor. Öyle bir hayat yaşıyor ki sürekli ibadet içinde...

İşlerden bunalmıştır, ruhu nefes almak ister. Koşup ikindiye geliyor. Tekbir alırken sanki İslâm'a uygun olan işlerini dahi elleriyle arkaya atıyor. Ruhunu Yaradan'ına veriyor. Allah'ın hâkimiyetini, kâinata koyduğu nizamı düşünüyor. *"Göklere, yerlere, denizlere nizam veren Allah, insanlar için de İslâm nizamını göndermiştir. Ahiret vardır, hayatın hesabı orada verilecektir."* âdeta ürperiyor. Ruh, huzur-u Rahmân'dadır. Rahmân ve Rahîm olana iltica ediyor, göz yaşlarıyla af istiyor, tövbe ediyor, hatalarını düzeltmeye söz verip tekrar hayata dönüyor. Böylece ruh teneffüs etmiş, hava almıştır. İç sıkıntılarını atmış, hafiflemiştir. Hayata daha güçlü ve daha zinde başlıyor.

Akşam namazında tekrar huzur-u Rahmân'da: *"Sabret, her musibet bir mükâfatın başıdır. Aldanma her mükâfat bir musibetin eşiğidir. Helâl daire keyfe kâfidir, haramda hayır yoktur."*

Mü'min imanının gücü nispetinde baş üstüne deyip, akşam vaktini çoluk çocuğunun veya yakınlarının İslâm'ı öğrenmesi için harcıyor yahut İslâm'ı daha iyi anlamak için mü'minlerin yanına koşuyor. Kuş, sürüsüyle uçar, demişler. Onlar da kırklar gibi cennete uçmanın şevki ve vecdi içindeler.

Kahveye gidenler, meyhaneye gidenler oralardan bıkmadıkları müddetçe bunlar da derslerden, talimlerden, namazlardan bıkmayacaklarına söz veriyorlar. İslâm'a sarılıp Allah yolunda ilerleyip sünnet-i seniyyeye ittibâ ediyorlar.

Yatsıda yeryüzü karanlığın çarşafını giymiş bir bakıma her şey ölmüştür. Ölümün küçük kardeşi uyku, göz kapaklarını aşağı çekmektedir. Evet, bir ölü gibi yatağa gireceksiniz, kendinizden geçip bir başka âlemde gezip tozacaksınız. Yatakta yattığınızı bilmeden rüyalar göreceksiniz. Yiyip içeceksiniz. Böylece ahireti daha iyi anlayacaksınız. Ve bileceksiniz ki, ölen insan Müslümanca bir hayat yaşamışsa, güzel rüyalar görür gibi uçup gidecek,

kabirde yattığının farkına varmayacak, İslâm dışı hayat yaşamışsa bitmeyen tükenmeyen korkulu rüyalar onun için en büyük kabir azabı olacaktır.

Namaz dinin direğidir. Çünkü namaz kılan adam günahların sel gibi aktığı şu yirminci asırda, abdestini bozmamak için dikkat eder. Herkes günaha koşarken namaz kılan abdestli gezer. Böylece kendini günahlardan korur. Namaz kılana mükâfat verilmediği için ibadetlerin bütünü Allah rızası içindir. Riyasız ibadet ne büyük makam! Amma hem namaz kılıp hem de günah işleyen bir kimse çok kötü örnek olur, bir kısım gençleri dinden soğutur. Bunun vebali de büyüktür.

İbadet eden, ibadetiyle Allah'ın verdiklerine şükrediyor, verecekleri de başka... Yeryüzünde her an beş vakit namaz kılınıyor, dünya sanki devamlı zikreden bir gök cismidir. Bazen iki boylam arasındaki dilimde, bir kişi namaz kılarak, o bölgedeki mahlukatın temsilcisi, meb'ûsu sıfatı ile Allah'a şükredip tâzimlerini bildirir. Böyle kimsenin namazı büyük bir cemaat hükmüne geçer, bir kişi binlerce kişinin sevabını birden alır. Bunun için en zor şartlar içinde yapılan ibadetin sevabı o nisbette büyüktür.

Hakiki Dostumuz Namaz (12)

Hekimoğlu İsmail

Biz her namazı son namaz olarak kılarız. Şu an ölebiliriz. Akşama yetişirsek, akşamı da son namazımız gibi kılarız. Yatsıya yetişmek diye bir garanti yok elimizde... Kalp durdu mu işimiz bitti. Kalbimizi çalıştıran Allah, kalbimize dur dese, bir sonraki namaza yetişemeyiz!

İnsanda tembellik kulağı vardır. Yani her insanda zaman zaman tembellik olabilir. Önemli olan, tembellik ibadete mani olmasın. Dinlenmek iyidir. Uyku ne büyük nimet. Amma kişinin uykuyu tembelliğe dönüştürmesi kötü. Uyuyalım amma sabah namazına engel olmasın. Tembellik duygumuz içimizden üflüyor; "Yahu yat!" Açlık kulağımızla açlığımızı hissediyoruz mesela. Organların insanlara hükmetmesidir bu. Vücut diyor ki: "Ben yorgunum!" Onun sözüne kulak asıp yatıyoruz.

İnsan ebediyen yaşayacağını zanneder. Ölmek aklına bile gelmez. İnsan şöyle düşünmeli: "Ölmeden şu akşam namazımı da kılayım..."

Ben bu yaşa geldim. Düşünüyorum; elimde hiçbir şey yok. Öldüğüm anda elimde kalacak tek şey ibadetler... Tek kazancım ibadetler. Gerisi boş... Çok güzel yemekler yedik. Hepsi gitti. Gezdik eğlendik. Hepsi geçti. Para biriktirdik, yiyemedik. Şöhretimiz dağlar kadar yükseldi. İşe yaramadı. Elimizde bir tek şey kaldı. İman ve ibadet.. Sanki ömrümüz boşa geçti. Her şey boşmuş...

Üstad diyor ki:

"Her gün her gün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden usanç değil, belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise, hane-i cisminde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayâtı ve lâtife-i Rabbaniyyemin hava-yı nesîmini

cezb ve celb eden namaz dahi, seni usandırmamak gerektir." (21. Söz)

Bir ömür boyu nefes alıp verdik. *"Yeter artık, nefes almayacağım!"* diyor muyuz? Bir ömür boyu su içtik. *"Artık su içmeyeceğim!"* diyor muyuz? Öyle bir iman gerek ki, namaz su gibi, hava gibi olsun...

"Kılmazsam yaşayamam." diyebilmek...

Ben öyle şahıslar gördüm ki, odasında bir tane rahle var. Kendisi kıbleye dönmüş, namazda oturur gibi oturuyor. Uykusu gelirse, başını rahleye koyuyor. Her ânı secdede... *"Namaza doyamıyorum!"* diyor. Rabbimiz, böyle mübarek kulları ne de güzel övüyor: *"Onlar ki namazlarını sürekli kılarlar, aksatmazlar." (Meâric 70/23)*

"Onlar ki namazlarını muhafaza ederler." (Meâric 70/34)

Eğlenceler, dünya hayatının meşgaleleri bize hastalık verirken, namaz kılmak, hastalıklarımıza ilaç gibi tesir ediyor. Üzüntümüz hafifliyor. Elemler geçiyor...

Biz nazmı bitirdik, sarhoş kadehi bitirdi, kumarbaz oyunu bitirdi...

Bugün, şu an ölsek, namazımız bize arkadaş, yoldaş. Gerisi burada kalacak...

Namaz (13)

Vahidüddin Han

Namaz, pratik imanın onsuz gerçekleşemeyeceği bir unsuru, dinin temel direği ve kurtuluşun vesilesidir. Ondaki faide ancak namaz "huşu namazı" olduğu zaman hasıl olabilir.

"Mü'minler saadete ermişlerdir. Onlar namazda huşu içindedirler." (Mü'minûn-1,2)

Buradaki en önemli hususlardan birisi, namazın zamanında ve âdâbı dahilinde eda edilmesidir.

"Namaza dikkat edin (âdâbına uyun)" (Bakara; 238)

Namaz'a dikkat etmekteki maksat, insanın namaza zarar verecek tüm günlük şeylerden kendisini arındırmasıdır. Bu zararlar, kişinin namazı doğru bir biçimde eda etmesine mani olurlar. Vakit de ilgi mecrasına alınmalıdır. Aslında namazdaki "dikkatli olma" genel olarak vakitler için gösterilmesi gereken önemin başka bir ismidir. Namaz iman ehli için "Kurulmuş bir kitaptır." Onu (namazı) rükû edenler, beraber, toplu olarak belirlenmiş vakitlerde eda ederler. İnsan, kendisini tüm meşgalelerden arındırıp, iftitah tekbiri getirme anında camilerde Müslüman saflar arasında namaza durmasını engelleyecek tüm engelleri aşıp, âdetlerini terk etmelidir.

Belirlenmiş bir zamanda namazda hazır bulunmak, askeri bir takım eğitim ve intizam nevinden olmayıp, kölenin efendisi önünde çağrısını duyduğu zaman, anında huzurda bulunacağına hazır olduğunun ilanı ve açık bir ifadesidir.

Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak ve rahmetine nail olabilmenin içinde saklı bulunduğu şu vakitte tüm bu faidelerden yoksun kalan insan ne kadar gâfil (gaflette), ne kadar büyük zarardadır!.. O (vakit), insanoğlu-

na Allah'ın huzuruna girmesi için açılan bir kapıdır. Ancak gâfil insan onu kendi üzerine kapar.

Mü'minin Şahitleri: Rüku ve Secde

Huşu namazına açık bir delil teşkil eden secdeler, insan hayatı boyunca böyle bir namazın birer işaretleri olarak kalmalıdırlar. Rükûlar ve secdeler aslında söz konusu olayın pratikteki şâhitleridir. Çünkü o insan, hayatını, ömrü boyunca Allah'a adamış, eksiksiz olarak Allah'ın hükmünün takipçisi olmuştur.

"Muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve fenalıktan alıkor." (Ankebût; 45)

Şuayb (as), insanları Allah'a çağırmaya kalktığı zaman kavmi; henüz kendilerini hevalarına teslim etmemiş, çağrılmakta olunana uymak için hazırlıklı bir hâldeydiler. Ve ona şöyle dediler:

"Ey Şuayb! Babalarımızın taptığını bırakmamızı emreden veya mallarımızı istediğimiz gibi kullanmamızı men eden senin namazın mıdır?" (Hûd; 87)

Bundan, namazın soyut ibadetlerden olmayıp, insanın kendisini ve tüm varını Allah'ın önünde sergilemesindeki araç olduğu anlaşılmaktadır. Lisân-ı hâliyle Rabb'ine *"Ey Allah'ım, ey Efendim, beni koru, şüphesiz Sana itaat ederek emrini yerine getiriyorum"* demesidir. Ömrü boyunca camide namaz kılmamış biri gerçek huşu namazından yoksun olmuş demektir.

Kur'an-ı Kerîm "Şehvetlere uymayı" namazla ilişkili bir hâl olarak değerlendirmiştir. Kulun, "Hayye Alessaleh" (Haydi namaza) sedasının Allah'ın evinden yükseldiği bir anda, tüm meşgalelerinden arınmış biçimde Efendisi'nin çağrısına doğru yönelmesi, eksiksiz hazırlığın ve bağlılığın sadık bir işaretidir. Vakti gelince anında namaza yönelmek, hayatın ilk safhalarının Allah için ayrıldığının ifadesi ve ilanıdır. Bunu yapmayan sanki O'na başka şeyleri ortak koşmuş gibi olur. Bu insan, şu hâlde ya ihmalkârlığın veya hayatında Allah'a ayırması gereken ilk makamı işgal etmiş olan şeylerin kurbanı olmuştur.

Namaz kılanların camilerde saflar hâlinde duruşları Allah'ın evindeki duruş gibidir. Önemli vakitlerde Allah'ın evine uğramamalar veya geç kalmalar, Allah'ın çağrısından ziyade nefs ve hevalarına olan yenilginin açık bir göstergesidir. Onlar, kulların Rableri önünde dizildikleri bir anda başka şeylerle meşgul ve Allah'ın zikrinden habersiz olan gafil insanlardır.

Özellikle Kur'an'ın "Şuhûd" olarak isimlendirdiği fecr zamanına münasib zamanında, hazır olmamak veya Allah'ın bildirdiği tehlikeye aldırmamak suretiyle kılmayanlardan Allah, yardım elini çeker. Sığınabilecekleri, yardım dileyebilecekleri bir merci kalmaz artık. Kendilerini, nefisleriyle baş başa şeytanın pençesinde bulurlar.

Fecr namazı, günün ilk namazı, diğer namazların başlangıcıdır. Güneşin doğuşunu haber veren şafak vakti sırasında insanın yapabileceği iki durum olabilir: Birincisi dünya ameli, ikincisi ise müezzinin haydi namaza, haydi felaha (kurtuluşa) çağrısıyla, yapması gereken uhrevi ameldir. Bu davet, insanın günlük çalışmalarına başlamadan önce Allah'ın evine gelmesi için yapılan bir çağrı mesabesindedir. Fecr namazının edası, ahiretteki başarı ve kurtuluş yolunda tüm çabaların esirgenmeyeceğine ilişkin bir ilandır. Günü Allah'a ibadetle geçirmeye davet olan bu çağrıya icabet etmeyen şüphesiz kendisini şeytana teslim etmiştir.

İlahî çağrının yankıları çınladığı zaman, ihtiyarlığın tehdidiyle baş başa kalmış, eğilip kamburlaşmış, hiçbir işe yaramaz kimselerin dışında kimsenin bu davete icabet etmediğini görürsün. Diğer yandan dünya hayatına olan bir çağrı, insanların büyük çoğunluğunu cezb eder. Çiftçisi çiftine; tüccarı ticaretine; memur, dairesine doğru yönelir. İnsanların bir kısmı da o güzelim vakitte aileleri arasında kalıp rahata gömülürler.

"Onların ardından namazı bırakan, şehvetlerine uyan bir nesil geldi. İşte bunlar azgınlıklarının karşılığını göreceklerdir." (Meryem; 59)

Bazıları yanlış bir anlayışa kapılarak her ne biçimde olursa olsun namazlarının yerine geldiğini sanırlar. Ancak bu, nefsi kandırmaktan başka bir şey sağlamaz. Allah'ın kulundan istediği az anmak değil, O'nu hakkıyla anmaktır. Oysa "az anma" alışkanlığı münafıkların sıfatlarındandır.

Allah Teâlâ:

"Doğrusu münâfıklar Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Oysa O, onlara aldatmanın ne olduğunu gösterecektir. Onlar namaza tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı pek az anarlar." (Nisâ;142) buyurmaktadır.

İnsan huşu içinde namaza durduğunda kendisinin Allah'a yakınlaştığını hisseder.

"Secde et ve yakınlaş" (Alak; 19)

Bu namazı, belki de lafızlarla ifade etmek mümkün olmayacak. Biz bunu insanın namaz kıldığında vuku bulan yakınlık derecesinden ve görünmeyen gerçeği idrak etmesinden ötürü üzerine hâkim olan duygular-

dan anlarız. Ona uzak gibi görünen şey artık çok yakınında olur; muhatabını görmeden yapmış olduğu başarılı bir konuşmayla meşgul olduğunu görür. Bundan daha ötede aracısız olarak nesnel süreç hâlinde en yüce duyguları kavramaya başlar.

Secde ise namazın son durumudur. Ve aynı zamanda Allah'a yakınlaşmanın son noktasıdır. Allah-u Teâlâ namazı bize kendi yakınlığından ve beraberliğinden haz almak için vesile olarak ihsan etmiştir.

İnsan yine namaz aracılığıyla bütün hissiyatını Allah'a yöneltip, kendisini Allah'la ruhani bir birliktelik içinde görür. Allah'ı anmak onda birtakım değişiklikler meydana getirir ve kul kendini maddi bir bedenden çok hissi bir beden içerisinde telakki eder. Ve bir süre Allah'ta fani olma sürecine girer.

Diyebiliriz ki, "yakınlaşma secdesi"nde vuku bulan değişim keyfiyeti, her şeyden önce kulun tamamen Allah'a teslimiyeti, ona karşı olan aczinden dolayı emrine razı olması ve tevekkülünün bir ifadesidir.

Kulluk Vazifemizin Başı Namaz (14)

M. Asım Köksal

Resulullah (sav), "*Kıyâmet gününde kulun ilk sorguya ve hesaba çekileceği şey namazdır. Namazına bakılır, eğer namazı düzgün ve tamsa felah bulur. Eğer bozuksa, hüsrana ve gazaba uğrar.*" buyurmuştur.

Acaba ne için ilk önce namazdan soruluyoruz?

Allahu Teâlâ'nın insanlara dinlerinden ilk farz kıldığı ibadet namazdır. Dininden en sonraya kalacak olan da namazdır.

Kulun ilk önce namaz hesabına bakılacak. Allahu Teâlâ, "*kulumun namazına bakınız!*" buyuracak. Eğer nafile olarak kıldığı namazları bulunursa, onlardan farz namazları tamamlanacak. Sonra Cenâb-ı Hakk (cc) "*Bakınız, onun zekâtı var mıdır?*" diye soracak. Eğer zekâtı tam olarak ödenmiş bulunursa, tam yazılacak. Yok eğer noksan, eksik çıkarsa, Allahu Teâlâ: "*Bakınız onun sadaka olarak verdikleri var mıdır?*" diye soracak. Eğer onun sadaka olarak verdikleri bulunursa, onlarla zekât eksiği kapatılarak tamamlanacaktır.

Görülüyor ki, namazın büyük ehemmiyeti var. Bir hadis-i şerifte: "*Namaz dinin direğidir, onu terk eden dinini yıkmış olur*" buyurulmuştur.

Evet! İbadetler arasında namazın yeri çok üstün ve büyüktür. Hiç ihmal edilmemesi gereken bir ibadettir.

Abdullah b. Amr b. Âs'ın rivayetine göre, Resulullah'a (sav) bir adam geldi, amellerin en üstününün hangisi olduğunu sordu, Resulullah (sav):

Namazdır! buyurdu. Adam:

Ondan sonra hangisidir? diye sordu. Resulullah aleyhisselam:

Ondan sonra namazdır, buyurdu. Adam:

Ondan sonra hangisidir? diye sordu. Resulullah aleyhisselam:

Ondan sonra namazdır, buyurdu ve bunu üç kere tekrarladı. Adam:

Ondan sonra hangisidir? diye sordu. Resulullah aleyhisselâm:

Allah yolunda cihattır, buyurdu.

Bilhassa gençlikte namazı bırakmamak çok mühimdir. Peygamberimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyorlar: *"Allahu Teâlâ namaz kılan genç kullarıyla meleklere öğünür: 'Bakınız, benim kuluma! Benim için nefsani arzularını bırakarak bana ibadet ediyor!'* buyurur.."

Namazın ferdi ve sosyal hayatımızdaki yapıcı rolü çok büyüktür.

Mü'min Zırhıdır Namaz

Namaz, gereği gibi devamlı surette kılınacak olursa, insanı fazilete sevk eder, kötülük işlemeye bırakmaz. Çünkü kara günün sahibi olan Allah'ın huzurunda hesaba çekileceğini beş vakitte kırk defa ikrar eden, hatırlayan, bir arada yaşadığı insanlarla olan muamelelerinde yolsuzluğa ve kötülüğe sapmak cesaretini bulabilir mi? Bulamaması gerekir.

Çünkü namazın, insanı hayâsızlıktan, akıl ve şeriate uymayan her kötülükten alıkoyacağı Kur'ân-ı Kerîm'de (*innessalâte tenhâ ani'l fahşâi ve'l münkeri...*) ayetiyle açıklanmıştır.

Hz. Ali (kv), Mısır valisi Mâlik b. Eşter'e yazdığı yazıda: *"Her şey senin kılacağın namaza bağlıdır!"* buyurmuştur.

Hayat meydanına atılan insanların isyana, günaha düşmeleri mümkündür. İnsanları gaflete daldıkça uyaracak, yaptıkları bütün işlerden dolayı bir gün sorguya çekileceklerini kendilerine hatırlatacak bir vesileye ne kadar çok ihtiyaç vardır!

İşte namaz, her an murâkabe ve kontrol altında bulunduğumuzu bize hatırlattığı ve Allah'ı andırdığı içindir ki, gaflete düşmemize, yanlış hüküm vermemize, meyl ve irademizin haktan, hayırdan uzaklaşmasına meydan bırakmaz. İnsan bu farzı yerine getirmek suretiyle Yüce Allah'a yönelir. Onun kendisini hesaba çekeceğini hatırlar, gazabdan çekinir, rızasına ve sevkine tabi olur.

Namaz, insanı her gün beş defa uyaran ve Allah'ın huzuruna çıkaran bir ibadettir. Bedenen ve ruhen temizlenerek Yüce Yaradan'ın huzurunda durmanın insana kazandıracağı kalp rahatlığını hesaplamak güç değildir. Her gün ilk ferahlık kaybolmaya yüz tutmadan ikincisinin, üçüncüsünün,

dördüncüsünün ve beşincisinin peş peşe gelmesi, bilhassa muzdarip ruhlar, yaralı kalpler için ne büyük nimettir.

Peygamberimiz (as); *"Siz namazı beklediğiniz sürece hep namaz içerisindesinizdir."* hadis-i şerifleriyle de bu ferahlığın devamının mümkün bulunduğunu işaret ve teşvik buyurmuşlardır.

Yüce Allah, beş vakit namazı farz kılarak insanlara en büyük lütf u inayetini ihsan etmiş, insan vücudunun en hassas bir uzvunu, can evi olan kalbini delik deşik eden, intiharlara kadar sürükleyen maddi ve manevi huzursuzluklardan, ızdıraplardan kurtarıp feraha ulaştırmıştır.

Namaz insanı kötülüklerden alıkoyduğu gibi, işlemiş olduğu günahlardan da paklar.

Peygamberimiz (as); *"Söyleyin, birinizin kapısında bir akar su bulunsa da, günde beş defa onun içinde yıkansa, ne dersiniz, vücudunda kirden, pastan bir şey bırakır mı?"* diye sormuştu.

Sahabeler:

Hayır! Hiçbir kir, pas bırakmaz! dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz Aleyhisselâm:

"İşte, beş vakit namaz da bunun gibidir. Yüce Allah onlarla günahları yıkar, siler." buyurdular.

Maddi ve manevi tehlikelerle dolu hayat yolunda düşmeden, şaşmadan yürüyebilmek için İlahî yardıma daima ihtiyaç vardır. Bu yardımı dilemek için namaz, en güzel vesiledir.

Namaz, insanı her gün Allah'ın huzuruna beş defa çıkaran bir ibadet olduğu ve bu ibadetin her rekâtında okunan Fâtiha Suresi'nde de Yüce Allah, kulunu kendisinden yardım talebinde bulundurduğu için namaz kılanın İlahî yardımı bekler durumda olacağı muhakkaktır. Çünkü Yüce Allah, kendisinden sabırla ve namazla yardım istenilmesini de mü'minlere emretmiştir.

Namaz (15)

Abdullah Büyük

"Sonra arkalarından öyle kötü bir nesil geldi ki namazı bıraktılar, şehvetlerine uydular. İşte bunlar azgınlıklarının cezasına uğrayacaklardır."

"(Bununla beraber) eğer tevbe ve rükû ederler, namazı kılarlar, zekât verirlerse, artık dinde kardeşlerinizdir onlar. Biz ayetleri, bilecek bir kavim için açıklarız."

"(Namazı) ayakta kıl, ona gücün yetmezse oturarak, (ona da) gücün yetmezse yan üstü kıl, daha olmazsa imâ et."

Hakkında yüzlerce ayet ve hadis bulunan ve İslâm'ın direği olarak Müslümanlara farz kılınan namaz, üzerinde ısrarla durulması icab eden bir ameldir, bir ibadettir.

Namaz, kelime olarak Farsça'dır. Salat (Namaz) ise sözlükte "dua" demektir. İslâm dininde namaz, bilinen bir takım fiiller ve hususi birtakım rükünlerdir. Bazı âlim geçinen cahillerin iddia ettiği gibi, sadece dua etmek, yalvarış ve yakarış demek değildir. O, sadece kelime manasıdır. Hakiki manası ise birtakım şartları, birtakım rükünleri, bir takım vacip ve sünnetleri ile harekettir, eylemdir...

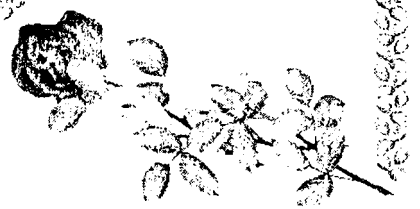
Namaz, Allah için yapılan amellerin en büyüğü ve en önemlisidir. Bir ağacın meyvesinden istifade etmek için ekilmesi, sulanması ve korunması nasıl gerekli ise -ki ondan sonra meyve vermeye başlar- din de tıpkı bir ağaç gibidir ve bu ağacın meyvesi namazdır. İçerisinde oturulan evleri dine benzetirsek, bu binaları ayakta tutan sütun ve direkler de namazdır.

Son zamanlarda fikir üreten bazı kafalar şöyle demektedirler: *"Müslümanlar önemli problemlerle karşı karşıyalar. Namazdan evvel yapılacak çok önemli*

işlerimiz vardır. Cihad, farz-ı ayn olmuştur..." gibi.

Şimdi düşünelim, din için, İslâm için hizmeti öne sürerek, namazı arka plana atmak isteyenler, tutundukları dalı kesiyorlar. Hem dinin direği olan namazı terk edeceksin, kendi elinle dinin direğini yıkacaksın, sonra da insanları dine davet edeceksin. Bu bir manada insanın kendisi ile çelişkiye düşmesi demektir. Bu hâl öyle bir noktaya gelmiştir ki, konuşmalarınızda, sohbetlerinizde illâ tağuttan, bel'amdan, düzenden bahsedip, onları yerle bir edeceksiniz, şayet konuşmalarınızın arasına abdestten, namazdan, zekâttan birkaç mesele sıkıştırırsanız, birçok göz günah işliyormuşsunuz gibi size bakar.

> Namazı ilk vakti içinde eda etmek, onu koruma gayretinden doğar. Zira kişi, namazı geciktirdiğinde kendisine unutkanlık gelir.
>
> İmam Şafiî

Evet şu hususu biz de kabul ediyoruz ki, bu memlekette Müslümanların dini bilgisi mızraklı ilmihalden öteye geçmemiş veya geçirtilmemiştir. Tevhid, şirk, tâğut, cahiliye mutlaka ve mutlaka anlatılmalıdır. Bunu yaparken, Müslümanların günde tam beş defa yan yana geldikleri namaz ihmal edilmemelidir.

Üzülerek söylüyoruz ki bugün, cihatta ön safta olduğunu iddia eden kardeşlerimiz, namazın şartlarını bilmekten acizdir. İmama üçüncü rekâtta kavuşan kardeşlerimizin çoğu, geriye kalan rekâtları tamamlama bilgisinden mahrumdur. Bir "mesbûk", bir "lâhik" kelimelerini sorsanız sadece yüzünüze baktığını göreceksiniz.

Müslümanı teneşir tahtasına kadar takip eden namaz, cihadın son merhalesi olan kıyam ve savaşta bile fiilen mücahidlerin arasındadır.

Nisâ Suresi'nin 102. ayeti, fiili cihad içinde olan Müslüman mücahidlerin namazlarını nasıl kılacaklarını beyan etmektedir. Azılı bir düşmanla çarpışma durumunda olan mücahidlerin namazlarını tehir etmeleri bile caiz olmuyor.

Son asrın müfessirlerinden merhum Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, tefsirinde şu açıklamayı yapıyor:

"Ya Muhammed, Sen, korkulu hâlde bulunan, namazı kısaltmaya me'zûn olan lerin içinde bulunup da onlara namaz kıldırdığın vakit, içlerinden bir kısmı seninle beraber dursunlar. Yani askeri evvela iki kısım yap, bir kısmı düşman karşısında beklesin, bir kısmı da Seninle beraber namaza dursunlar. Ve namaza duranlar dahi silahlarını bırakmayıp yanlarına alsınlar. Bunlar secde edip rekâtı bitirdiler mi arkanızdan düşman karşısına çekilsinler ve kılmamış olan diğer kısım gelsin. İkinci rekâtı da Seninle beraber bulunanlar kılsınlar ve bu ikinci taife namaza gelirken uyanık ve hazır olsunlar ve silahlarını üstlerine alsınlar..."

Namazın Ehemmiyeti

Şimdi bir düşünelim. Namaz ne kadar ehemmiyetli bir ibadettir? O kadar ki, savaşta kızışma ve çekişme anında dahi bırakılmasına izin verilmemiş, ancak içinde bulunduğumuz hâl icabı sadece şekli değiştirilmiş ve kolaylaştırılmıştır.

Namaz ibadetinin farz olduğuna inandığı hâlde, onu tembelliğinden dolayı terk eden kimse fasıktır. Hanefi mezhebinde diğer mezheplerde olduğu gibi, hadden veya küfren öldürülmeyip sadece dayak atılır ve hapsolunur. Ya namazı kılar ya da hapiste ölür. Namazı inkâr eden veya hafife alarak terk eden mürted (dininden dönen) muamelesi görür.

Namazı bile bile terk edenler hapsediliyor, dayak atılıyor, öldürülüyor gibi hükümleri mezhep imamları kayda bağlarken, bu hükümleri gayr-i müslimler için vermemişlerdir.

"Ben Müslümanım, babam hocaydı, namaz kılamıyorum, fakat kalbim temiz" diyen kimseler için bu hükümleri vermişlerdir. "Dinde zorlama yoktur", ayeti ile bu mevzuyu karıştırmamak lazımdır. O zorlama sadece gayr-i müslimler için yapılamaz.

Yine İslâm fıkhında geçen şu ibretli sözlere dikkat edelim:

Bir kimsenin iki eli kesik olsa, ona abdest aldırtan ve teyemmüm ettiren de bulunmasa, bu kimse yüzünü ve kollarını duvarlara sürüp o vaktin namazını kılar, tehir etmesi ve terk etmesi caiz değildir.

Denizde boğulmak üzere çırpınan bir kişinin eline bir tahta parçası geçse, tahtaya tutunarak biraz kendine gelse, o hâliyle ve ima ile o vaktin namazını kılmakla mükelleftir. Tehir etmesi veya terk etmesi caiz değildir.

Bir kadın, doğum yapma esnasında, daha kan gelmiş olsa ve bir vaktin namazı da girse, çocuk kısmen görünür hâlde de olsa, ayakta veya otura-

rak, buna da gücü yetmez ise ima ile o vaktin namazını kılmakla mükelleftir. Kazaya bırakamaz, erteleyemez, terk edemez.

Bu kaideler katı kuralları temsil etmiyor, bu kaideler namaz ibadetinin ne kadar ehemmiyetli bir ibadet olduğunu bildiriyor. Ve bu ibadetin basit sebepler değil, en ağır sebepler yüzünden bile tehirinin veya terkinin caiz olmayacağını beyan ediyor.

Bazılarının cahili fikirleri vardır. "Aman kendinizi belli etmeyin", "Namaz kıldığınızı kimse bilmesin." Oysa söylenilen bu sözlerin İslâm'da yeri yoktur.

İslâmiyet namazı terk etmeyi küfrün başlangıcı saymış, namaza devam etmeyi de imanın alameti kabul etmiştir. Namaz kılarak ve devam ederek en büyük sabır silahına sahip olan Müslüman, ahiret âleminin hazırlığı içindedir.

Şu hususu da bilmeliyiz ki, üzerinde durduğumuz namazın kıymet ve şerefini öğrenmiş olalım:

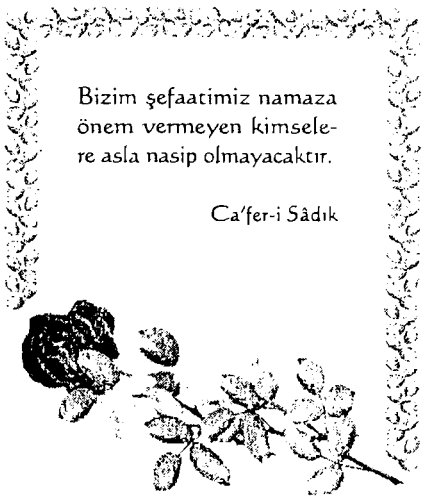
"Bilesin ki, dünyada namaz mertebesi, ahirette rü'yet (Allah'ı görme) mertebesidir. Dünyada Allah'a yakınlığın nihayeti namazdadır. Ahirette yakınlığın nihayeti ise rü'yettedir. Diğer ibadetler dahi, namaz için birer vesiledir. Esas maksatları arasında namaz vardır."

Gamlılara lezzet getiren namazdır. Uzaklık ve ayrılık eleminden hasta olanlara rahat getiren namazdır. Resulullah'ın (sav) *"Bizi rahata kavuştur ey Bilâl"* buyurması buna işarettir. Namazın hakikatına erişmiş bir kişi, namazını eda ettiği zaman, bu dünya hayatından çıkar, ahiret hayatına geçer. Bu da miraçla mümkündür. Nitekim, Peygamber Efendimiz (sav) bu devlete ermek için dünyadan çıktı, Mirâc Gecesi ahiret hayatına geçip cennete girdi.

Kılındığında kişiyi meleklerin üstüne çıkarma hususiyetine sahip olan namaz, terk edildiğinde ise hayvanların derekesine indirir. Bunun hassasiyetine dikkat çekilen bir hadiste Peygamberimiz Aleyhisselâtu vesselâm Efendimiz buyurdular ki:

"Bizim ümmetimiz arasında (kendilerini birleştiren) bir anlaşma vardır ki, o da namazdır. Her kim onu (namazı) terk edip bırakırsa; ya bu kimse (davranış bakımından bizden ayrılıp) kâfir gibi muamele görür, yahut da İslâm'ın açık alameti olan ve kâfirlerde görülmeyen namazı terk etmesi ve onlarla müşterek olması sebebi ile biz de onları (namaz kılmayanları) kâfirlerden sayarız." [Büreyde rivayet etmiştir.]

Yine İbn-i Ömer'in rivayet ettiği bir hadiste Yüce Resul (sav): *"Yanında namazı bulunmayan (yani namaz kılmayan) bir kimsenin dini de yoktur. Namazla din arasındaki münasebet, başın gövde ile münasebeti gibidir."*

Müslim'in Sahîh'inde: *"Gerçekten kişi ile şirk ve küfrün arasında namazı terk etmek vardır."* buyurulur.

Yani bir Müslümanı küfür ve şirkten men eden şey namaz kılmasıdır. Namazı bıraktı mı artık o kimse ile şirk arasında engel kalmaz demektir.

İşte bu ve buna benzer daha birçok ayet ve hadisler, İslâm fıkhındaki hüküm ve kurallar, bu ibadetin, yani namazın kılınmasını emretmekte ve terkini şiddetle yasaklamaktadır. İslâm'ın son halkası olarak tarif edilen namazı kılmalıyız, kılmalıyız ki tekrar ilk halkasına da sahip olmamız ortaya çıksın. Namaz ibadeti, bütün ibadetleri bağrında taşıyan, muhtevası zengin, ifası önem arz eden bir ibadettir. Bir insanın başı olmayınca diğer uzuvlarının bir kıymeti kalmaz. Namazın dinimizdeki yeri budur. Kılındığında insanda günah diye bir şey bırakmayan ve sahibine ahirette şefaat edecek olan namazı kılmalıyız, kıldırmalıyız...

Gaybe İman ile Namazın Alakası (16)

Necdet İçel

Kur'ân-ı Kerim *"İman ederler"* deyince hemen arkasından *"Sâlih amel işlerler"* tabirini çok yerde kullanmıştır. Sâlih amelin şümûlü geniş olmakla beraber, başında namazı eda geldiği muhakkaktır. Öyle olmasaydı *"Onlar, gaybe inanırlar"* ifadesinden hemen sonra *"Namazı kılarlar"* ifadesiyle devam buyurmazlardı.

Asr Suresi'nde de ifade edildiği gibi, hüsrandan ve felaketten kurtuluşun şartı "Ancak iman edenler" ifadesiyle iman olduğu ve imandan sonra "Sâlih amel işleyenler" ifadesiyle yararlı iş işleyenler olduğunu anlatılıyor. Sâlih amelin başında namaz olduğu muhakkaktır.

Kur'ân-ı Kerîm; Fâtiha Suresi'nde, *"Hamd alemlerin Rabbi, merhametli olan, merhamet eden ve din gününün sahibi olan Allah'a mahsustur."* ifadesiyle gayb olan Allah'ın vasıflarını hamd ederek bahsettikten sonra *"(Allah'ım) ancak Sana kulluk eder ve yalnız Senden yardım dileriz"* buyurmasıyla; iman ve gaybe imandan sonra ibadetin geldiğini -ciddi bir münasebet içinde- anlatıyor. İbadetlerin en başında elbette namaz kılma gelir. Bütün ibadetlerin hülâsasını şahsında toplayan ve en baş ibadet olan elbette namaz ibadetidir.

İmandan sonra namazın gelmesiyle alakalı olarak Efendimiz (sav) İslâm'ın beş esas üzerine bina edildiğini ifade buyurduğu hadislerinde; *"İslâm beş temel üzerine kurulmuştur; Allah'tan başka İlah olmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve Resulü olduğuna şehadet etmektir."* ifadesinden sonra, "Namazı kılmak" buyurmuş; imandan sonra namazın geldiğini anlatmışlardır.

Namazın, gaybe imana müteallik (Allah'a iman, Peygamberlere iman, Kitaba iman, Meleklere iman vs.) hakikatlerle çok sıkı alakası vardır. Hatta Kur'ân'daki bir ayette namaz, "iman" lafzıyla ifade edilmiştir. *"Vemâ*

kânellâhu liyudîa îmânekum" "Allah imanınızı (yani namazınızı) kaybettirecek değildir." (Bakara:143)

Sahîh-i Buharî'de rivayet edildiği gibi; bu ayet şu mesele üzerine inmiştir. "Kıble değişmeden ölen ve öldürülen Müslümanlar vardı. Sahabe-i Kiram bunlar hakkında hükmü öğrenmek istediler. Bunun üzerine 'Allah imanınızı (namazınızı) kaybettirecek değildir' ayeti indirildi."

Onun için namaz kılmak imanın alameti, kılmamak ise küfrün alameti sayılmıştır.

Müslim-i Şerîf'de; Ebu Süfyan, Câbir'den işittim, Hazreti Câbir, Efendimizden (as) işittim; şöyle buyuruyorlardı: *"Gerçekten kişi ile şirk ve küfrün arasında (yalnız) namazı terk etmek vardır."*

Namaz, Allah'ı Sürekli Anmaktır

Namaz, insanı Allah'a bağlayan ve iman manalarını kalpte canlandıran temel noktadır. Namazın başlangıcından sonuna kadar insan Allah'ı ve ahiret gününü hatırlar: "Allah cezâ gününün sahibidir" der.

Namaz kılan Peygamber'e imanı anar. *"Esselâmu aleyke yâ eyyuhennebiyy"* "Selâm Sana ey Nebi..." der. Hazreti Muhammed'in (as) Allah Resulü olduğuna şehadet ederim, der böylece namaz, gayba imandan olan Resul'e imanla alaka kurar.

Namaz kılan mü'min Kur'ân'dan bölümler okuduğunda yine Kur'ân'ı hatırlar, gaybe imanı artar.

Bütün bunlara göre namaz, gaybe imanın pratik bir görüntüsüdür. Cenâb-ı Hakk namazımızla gaybe imanımızı takviye ederek, dünya ve ahiret saadetini elde etmeye muvaffak kılsın. Âmin...

Namaz; Allah'ı tanımanın ve kulluğun hakkını O'na (cc) takdim etmenin mükemmel bir alametidir. Allah her şeyi insan için yaratmıştır. Kulun *"Elhamdulillâhi Rabbil Âlemîn"* "Hamd âlemlerin Rabbi, merhametli olan, merhamet eden Allah'a mahsustur." demesi bu şekilde Allah'ı tanımasına ve bu gerçeği itiraf etmesine alamettir.

Namaz; Allah'ın azamet ve kibriyâsını zihinlerde ve kalplerde tesbit eder. Namaz içinde en çok zikredilen *"Allahu Ekber"* "Allah her şeyden büyüktür" deyince, mü'minin, Allah'ı bu şekilde tanımasına ve O'nu bu şekliyle kabullenmesine alamettir.

Müslümanın namazda *"Subhânellah"* (Allah'ı her türlü eksikliklerden tenzih ederim) demesi, Allah'ı bu şekilde tanıdığının alametidir.

Secdede ve rükûda da *"Subhâne Rabbiye'l A'la"* "Yüce olan Rabbimi bütün eksiklerden tenzih ederim" ve *"Subhâne Rabbiye'l Azîm"* "Pek yüce olan Rabbim her türlü eksiklerden münezzehtir" demesi sadece Allah'ın Rubûbiyetini ve varlıkta insanın makamının Allah'a kulluk olduğunu itiraf etmesidir.

> Benim yanımda işlerin en ehemmiyetlisi namazdır. Kim onumuhafaza ederse diğer ibadetlerini daha iyi korur; kim de zayi ederse, diğer ibadetlerini daha çok ihmal eder.
>
> Ömer bin Abdu'lazîz

İnsanları Allah'a davetle vazifeli bütün nebilerin, üstünde durdukları en büyük ibadet namazdır. Namaz; Kur'ân'da en çok geçen Allah emridir. Hak inancı, insan kalbinde namazla canlandığından, insanın hareketlerini Allah'ın emirlerine uyduran direkt sebep namazdır. *"Muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve fenâlıktan alıkoyar. Allah'ı anmak ne büyük şeydir."* (Ankebût: 45)

Onun için namaz ölçüdür. Namazı mü'min kılar. Aşkla-şevkle kılar. Münafıklar ise, namaza tembel tembel, miskin miskin kalkarlar: *"(Münâfıklar) namaza tembel tembel kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı pek az anarlar."* (Nisâ: 142)

İslâm'da Namazın Yeri (17)

Doç. Dr. Mehmet Aydın

Namaz, Arapça salat kelimesinin karşılığıdır. Salat ise, lügatte dua anlamına gelir. İslâmi ıstılahta salat, tayin edilmiş muayyen vakitlerde kendine mahsus şartları ile belirli zikir ve rükünleri bulunan bir ibadetin adıdır.

Namaz, Mekke'de, Nübüvvetin on birinci senesinde yani Hicret'ten bir buçuk sene evvel Miraç Gecesi'nde farz kılınmıştır. Diğer ilahî dinlerde de şüphesiz namaz ibadeti vardı. Ancak İslâm'daki şekliyle değildi. İslâm'da namazın farziyeti Kitap, Sünnet ve İcma ile sabittir.

Kur'ân-ı Mübîn'in birçok ayetleri, nü'minlere namaz kılmayı emretmektedir. Bu vechile Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Bütün namazları ve orta namazı muhafaza edin." (Bakara: 238)

"Namazı kılınız, zekâtı veriniz." (Bakara:43)

"Hakikat, namaz, mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur." (Nisâ: 103)

Daha birçok ayetlerde mü'minler Allah'a ibadete yani namaza davet olunmaktadırlar. Ayrıca Allah'ın Resulü de namazı İslâm'ın beş temel direğinden biri olarak nitelemiştir. Allah'ın yüce elçisi (sav) şöyle buyuruyor: *"İslam, beş temel üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına inanmak, Hz. Muhammed'in (sav) Allah'ın kulu ve Resulü olduğunu kabul etmek, namazı kılmak, zekâtı vermek, haccetmek ve Ramazan orucunu tutmaktır."* (Buhari, Îman, 1-2; Müslim, Îman 19-22)

Allah'ın kitabıyla ve onun yüce elçisinin ulvi beyanlarıyla İslâm'ın temel esaslarından biri olarak gösterilen namaz, dini vecibeler arasında çok önemli bir özelliğe sahiptir. Namaz, İslâm'ın diğer temel rükünlerinden

ayrı olarak süreklilik taşır. Mü'min günde beş vakit bu ibadeti yerine getirmekle yükümlüdür. Akıllı olan, İslâm'a giren, ergenlik çağına girmiş olan her erkek ve kadına namaz dinen farzdır.

Böylece namaz, mü'minin olgunlaşmasını, manevi yolda ilerlemesini hazırlayan bir ibadettir. Namaz kılan mü'min, Allah'ın huzuruna çıkarak kulluğunu, O'na karşı şükrünü açıkça göstermiş olur. Onun kıldığı namaz da, onu, kulluk yolunda İslâm terbiye hudutları içinde eğitir ve olgunlaştırır. Bu konuda Allah (cc) şöyle buyuruyor:

"Sana vahyedilen kitabı oku. Namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, edebsizlikten, her türlü kötülükten alıkor. Allah'ı zikretmek elbette en büyük ibadettir. Muhakkak Allah, yaptıklarınızı bilir." (Ankebût, 45)

Allah ile kul arasındaki ilişkiyi günlük hayatın meşgaleleri arasında bile aksatmadan devam ettirmeye vesile olan namaz, İslâm'ın temel direği mesabesindedir. Çünkü namaza devam eden kişi, Allah'la ilgisini şuurlu bir şekilde devam ettirme imkânını bulur, dolayısıyla uyanık bir mü'min hâlinde, ömrünü geçirir. Hâlbuki namazını muntazam kılmayan kişiler çabucak günlük hayatın gaflet dalgaları içinde kendilerini kaybederler.

Mü'mini şuurlu tutan, Allah'ın huzurunda İslâmi eğitimin terbiyesini insana kazandıran namaz, sadece şuurlu olarak kılınan namazdır. Namaz rekâtlarını makineleştiren, hangi duayı okunduğunu bilmeyen, kaçıncı rekâtta olduğunun farkına varamayan bir mü'minin kıldığı namaz, o kula sadece yorgunluk bırakır. Böyle yerine getirilen namazlar, mü'mine hiçbir ruhi olgunluk da kazandırmazlar. Aksine böyle kişilerin toplum hayatındaki ahlâki davranışları da düzenli olmaz, çünkü bunlar, Allah'ın rızasının kazanıldığı namazı yerine getirmemişlerdir. Dolayısıyla da İslâmi ibadet terbiyesini kendi ruhlarına tam olarak sindirememişlerdir.

Namazdan beklenilen sevabın ve zevkin alınabilmesi için, Allah'ın azameti, nimetleri, insanın acizliği, daima göz önünde tutulmalı ve büyük bir dikkatle ibadet yerine getirilmelidir. Böyle bir ruh haleti içinde yapılan ibadet, tam anlamıyla bir nefis muhasebesini doğurur. Nefis muhasebesi ise, en azgın insanları en mükemmel kul hâline getirir. Günde beş defa Allah'ın huzuruna hesap vermeye, yaptığı kötülüklerden nedamet duymaya, bir sonraki huzurda durmaya daha iyi gelmek için söz vermeye vesile olan namaz, mü'minin miracı olan namaz sahibini kurtarır ve Allah yanındaki yüce mevkiye onu yükseltir.

Ayrıca namazın şu özellikleri de vardır.

a) Namaz temizlik ve güzelliktir

Gerçek anlamda namazı, sadece temiz olanlar eda edebilirler. Böylece namaz, mü'mini temizliğe ve nezâfete sevketmektedir. Önce bedenî ve uzvi temizliğe sahip olan mü'min, Allah'ın huzurunda eda ettiği namazla da ruhi ve manevi temizliğe ulaşır. Neticede dışı ve içi temiz bir mü'min tipi meydana gelir. İşte, dışı her türlü pislikten, içi de her türlü şeytani ve nefsani adiliklerden temizlenmiş olan mü'minleri, sadece Allah'ın huzurunda duran namaz ehli meydana getirir.

Elbette elbisesi, bedeni, namaz kıldığı mekânı, ruhu ve fikir hayatı tertemiz olan mü'minler topluluğunu da yine sadece İslâm'ın namazı oluşturur.

Allah'ın huzurunda durarak, mü'min kardeşleriyle birlikte Rablerine yönelecek olan mü'minler, temizlik ve zerâfet titizliğinde sadece bunlarla da yetinmez. O ayrıca, Müslüman kardeşlerini rahatsız edecek her türlü kokudan da kendini uzak tutar ve en güzel süsleriyle Allah'ın huzurunda durmaya yönelir. Çünkü mü'mine Allah şöyle hitap etmiştir:

"Ey Âdemoğulları! Her namazınızda süslü elbisenizi giyinin." (Â'raf: 31)

b) Namaz psikolojik bir eğitimdir

İslâm dininin direği mesabesinde olan namazın, insan ve toplum hayatındaki sayısız tezahürlerini teker teker burada sıralamak mümkün değildir. Ancak şurası kesindir ki mü'mini "mükemmel bir kul olmaya" hazırlayan namaz, bu mükemmel kulluğun yanında bir de ferdi ruhen sağlam, disiplinli bir kişi hâline getirir. Beş vakit namazdaki disiplin, kısa zamanda mü'minin ruhuna işler, namaz kılan mü'mini uyanık, disiplinli bir hâle sokar. Böylece namaz, psikolojik bir eğitimin de kazanıldığı dini bir vecibedir.

Günde beş vakit Allah'a karşı kulluk borcunu ödemeye niyet eden ve bu niyeti yerine getirmek için sabahın erken saatlerinde kalkan bir mü'min, her şeyden önce psikolojik bir yükümlülüğü hisseden kişidir. Böyle bir mü'min öncelikle Allah'a karşı borcunu hissetmiş ve nefsinin hiçbir zaman isteyerek razı olmadığı bir şey yapmış; uykudan kalkmış ve kâinatın sessizlik içinde insana ürperti, dehşet veren saatinde, Allah'a yönelmiş ve kulluğun en engin zevkine varmıştır. Sadece bu hâl, mü'mine rikkat, merhamet ve ruhi bir güç vermeye kâfi gelecektir. Böyle bir mü'min, mesuliyet duygusuyla ruh dünyasını tanzim etmiştir. Bugün Allah için erkenden kalkma

alışkanlığını kazanmış olan böyle bir insan, başka gün vazifesi için, vatanı için, toplumu için de gerekli vazife verildiği an aynı dikkat ve hassasiyetle ayakta olmasını rahatça bilecektir.

Sabah ile öğle arası günlük hayatın meşgalesine kendini veren mü'min, tam öğle saati ezan sesleriyle kulluk mesuliyetini yeniden edaya yönelecektir. Kul, bu hâliyle, geçim, istikbal ve diğer meşgaleler arasında Allah'ını unutmadığını, bizzat alnını secdeye koyarak isbatlayacak ve enerji dolu bir akümülatör gibi yeni bir dinamizm ile işinin başına dönecektir. Bu hâller, günde beş defa böylece yenilenecektir. Mü'minin kazandığı bu ruh ve şuur dinamizmini Dr. Alexis Carrel şöyle dile getirir:

> Ben şerîat (din) kitaplarında Allah'a şirk cümünden sonra namazı terketmenin bir de haksız yere bir mü'mini öldürmenin günahından daha büyük bir günah görmedim.
>
> İbn Hazm

"Diyebilirim ki namaz, günümüze kadar bilinen kuvvet ve hareket kaynaklarının en büyüğüdür. Ben şahsen doktor olmam hasebiyle tedavi ettiğim hastalar üzerinde bunun birçok örneklerini bizzat müşahede ettim. Nice hastalar gelmiştir ki ben onların tedavisinde başarısız kalmışımdır. Tıp, acz ve teslimiyetinden dolayı işten el çekince, derhal işe namaz müdahale etmiş ve kısa zamanda onları iyileştirmiştir. Namaz âdeta "Radyum" ışınları saçan bir maden gibi büyük bir enerji ve hareket kaynağıdır. İnsanlar, yeteri kadar hareketlerini sağlayacak kuvvet bulamadıkları zaman, sınırlı olan faaliyetlerini namazla çoğaltmaya çalışırlar. Biz, namaz kıldığımız zaman kâinata hâkim olan büyük kuvvetle ilişki kuruyoruz. Ondan, sızlanarak kendi katından bize bir ışık ve nur vermesini istiyoruz. O'nunla hayatın sıkıntılarına karşı yardım istiyoruz. Hatta diyebilirim ki, yalnız bu yalvarış dahi, tek başına bize kuvvet ve hareketimizi iade etmeye kâfidir. Zira Allah'a yalvarış ve yakarışta bulunan hiç kimseyi göremezsiniz ki, o yalvarışlar kendisine en güzel sonuç olarak dönmüş olmasın." (Bkz, Yusuf El-Kardavî, *İbadet*, İst.1974, s.314-315)

Namaz (Ruh ve Şekil) (18)

Mahmut Nakşı

"Ruhuma ilaç yanık yerime merhem
Onsuz hayat benim olsa istemem."
(N. F.)

Şair böyle diyor namaz için... Mü'minin miracı... Yükselişinin hakikati... Kâinatın Efendisi buyuruyor: *"Namaz dinin direği,", "Namaz mü'minin miracı,", "Dünyada bana üç şey sevdirildi, güzel koku, kadın ve gözümün nuru namaz ..."*

Süleyman Dârâni Hazretleri diyor ki: *"İki rekât namazla cennet arasında tercihe davet edilsem namazı seçerim; çünkü birinde benim, öbüründe Rabbimin rızası var.. "*

Fakat hakikatiyle namaz ne?..

"Ben kıldım oldu" şeklindeki Bektaşi esprisinin muhtevasında kalan namazın ne kıymeti var...

Kıymet ittihaz edebilmesi için olması gereken ne?..

Bütün bunlar ilmihal bilgisi kitaplarında mevcut... Fakat ilmihal bilgisinin terkibi, bütünlük içinde kavranabilmesi, tabiidir ki bu bilgilerin künhüne varmakla alakalıdır... Özellikle süreklilik ifade eden ibadetler kanıksandığında âdeta bir baştan savma şeklinde algılanır oluyor ki, bu da bir felaket demektir.

Mü'minin miracı olma hakikatini her an yaşayabilmek, hissedebilmek ve gerçek mü'min olmanın hakikatine erebilmek için, kılınan her namazın her rekâtında ve her bir rüknünde, mirac'ın manasını duyabilmenin hassasiyeti içinde olmak gerekir...

Bunun gerçekleşmesi için, ruh dünyamızı sosyal hadiseler zemînindeki karmaşık ve necis mezûattan kurtarmak gerekir...

İman ve İslâm Atlası eserinde Üstad Necip Fazıl diyor ki:

"Namazı ezbere ve şuursuz hareketlerle, hatta karnına bir teyp oturtarak, kurgulu bir robota da tatbik ettirmek mümkün... Ve ne yazık ki, kılınan namazların çoğu böyle... Yoksa namaz tam kılınabilse, bitirildikten sonra insanın hastahaneye kaldırılması gerekebilir. Ama bu kadarı da fazla... Nefsin gaflet ihtiyacını veren ve kabul eden, Allah... Şu var ki, bu gaflet de dereceli olsun ve İlahî huzurun yakıcılığı ile gafletin serinleticiliği denge içine alınabilsin..."

Peygamber torunu abdest alırken her defasında niçin sapsarı kesildiğini soranlara şöyle derdi: "Kimin huzuruna çıkmak üzere hazırlandığımı düşünüyor musunuz?" En büyük sahabilerden biri de sırtına saplanan okun namazda çekilip alınmasını emretti. Hangi (anestezi) vasıtası namazda olduğu kadar mü'minin dış alakasını iptal edebilir?..

Namazın olması gereken hâli böyle... Ya olan?..

Zaman ve mekân şartlarının getirdiği olumsuzluklar Müslümanları namaz konusunda öylesine derin gafletlere düşürmüştür ki, namaz âdeta "olsa da olur, olmasa da" kabilinden bir iş sanılmaya başlanmıştır. Hâlbuki bu konuda şer'i hukuk çok ciddi teklifler serdetmiştir...

Yani olsa da olur olmasa da eyyamcılığına yer yok... İtikadının düzgünlüğüne güvenip namazı terk etmek de ayrı bir suç...

Nefsin Zoruna Giden İbadet

Nefse ağır gelmesi bakımından, mazeretler serisiyle terkine en çok çalışılan ibadet namazdır... Namaz; nefsin en çok zoruna giden ibadet... Bu sebeple mazeret beyanına yanaşanların bu konuda çok dikkatli olmaları gerekir... Mazeret yok... Okyanusun ortasında bir tahta parçasına yapışmış, kurtuluş ümidi içinde beklerken bile, şuurunuzu kaybetmemişseniz terki mümkün değil...

Şuurunuzu kaybetmişseniz mesele yok... Zira deliye teklif yok... Akıllı olanların, namazı gerçek manasıyla akledebilmeleri için de kalplerini devreye sokmalarından başka çareleri yok... İş gelir, kalbin, Allah'ın halvet odası olması hakikatine dayanır ki, o odanın "Allah" ismiyle aydınlanmaması hâlinde her türlü ibadetin ve de namazın hafife alınması kaçınılmaz olur... Sünnetler küçümsenir, tâdil-i erkân terk edilir vs...

Çocukların namazlarını gözetleyin ve onları güzel ve iyi şeylere alıştırın.

Abdullah bin Mes'ûd

Namaz, nefsin kırbacı... Her mü'min bu kırbacı kullanmak zorunda... Günde beş kez, hayatın hay-huyundan kurtulup kulun Rabbi ile şuurlu olarak halvet etmesi, eşya ve hadiselerin olumsuz tesirinden kurtulabilmesi için namaz şarttır... Yeni zamanlarda (şimdilerde), Batı kültürünün tesirinde kalmış bir takım insanların birtakım seanslarla günlük yaşamlarını düzenlemeye çalışmaları, gerçekten insana "derya içredir deryayı arar" hikmetini acı bir şekilde hatırlatmaktadır...

Namazın hakikatine vakıf olamamış fertlerin, bir yandan da ruh huzuruna ihtiyaç duymaları hasebiyle uzak doğu felsefelerinden medet umuyor olmaları, içinde bulunduğumuz toplumun "din" mefhumuna gerektiği şekilde bakmamaları ve değer verememelerinden kaynaklanmaktadır...

Güneş dolu hakikati ceketinin astarında kaybetmiş bu insanlara, hakikatleri idrak ettirebilmek için; "küfrün hakikatini bilmeyen hakiki imanda olamaz" hikmetinden pay almış olmamız gerekmektedir... Yoksa kuru kuru muhalefet, cevhersiz ve boş sözler imana, iz'âna, anlayışa çağırıcı değil...

Mevzumuzu yine "İman ve İslâm Atlası" ndan bir anektod'la bitirelim.

"Hırsının en dip noktasında Hakk'a tapmak yerine kendisine taptırmak şekâvetini yaşatan "nefs" isimli canavar en acı kırbacı namazdan yer; ona birkaç dakikacık olsun, şeytani tacını feda etmek istemez. İşte yalnız bu hâl, namazın ne büyük bir hak ve hakikat belirttiğini isbat kuvvetinde... O, 24 saat içinde hepsi 1 saati aşmayan bir müddet için olsun, kendini kaybetmek istemez. Onun içindir ki, birçokları 'amelim yok ama itikadım var!' tesellisi içinde yaşarlar ve yalan söyleyip söylemediğini nefslerine sormazlar..."

"Böyleyken namazın oluş hikmetinde, onu yerine getirdiği hâlde getirilmeyişinin de felaketi yatar ve bu hâl, erişilmesi en çetin bir ufuk noktasının daima gerisinde kalmak gibi bir akıbet doğurur. İş sefil bir robot alışkanlığına döner, birçoğunda yatıp kalkmaktan ibaret kalır."

"Namaz aşkının yarasına asla kabuk tutturmamak... Namazın baş şartı budur."

Nihayet Bulmuştu (19)

Mümine Güneş

Sultanahmet Camii'ni ziyaret etmek bana daima ferahlatıcı hisler verir. Onun varlığına sinmiş uhrevi havayı teneffüs etmek maksadı ile çoğu zaman giderim. Bundan birkaç gün önce yine gitmiştim. Cami her zaman olduğu gibi turist doluydu. Bir köşeye oturup içerisini gürültüye boğan turistlerin garip hâli üzerinde düşünürken, gözlerim cam boyunda namaz kılmakta olan bir gence kaydı. Hayret edilecek hiçbir şey yoktu. Namaz kılıyordu işte!..

Fakat dikkat ettim. Tamamiyle yanlış kılıyordu. Daha doğrusu namaz kılmayı bilmiyordu. Yalnızca ayakta dimdik duruyor ve biraz sonra secdeye kapanıyordu. Bu hâl üzere epey namaz kıldı. Niyet filân ettiği de yoktu. Sadece bu iki hareketi tekrarlıyor, yani kıyamda bir müddet dikildikten sonra hasret ve iştiyakla secdeye kapanıyordu.

Ama hissetmiştim ki, onun namaz kılışında başkalarına benzemeyen bir inanmışlık ve ender rastlanan halis bir ifade vardı. Belli ki yalnız Allah rızası için kılıyordu. Bütün varlığını O'na vermiş, O'ndan başka düşündüğü yoktu. Her hâlinden bunu okumak mümkündü. Bu ibretli sahneyi kalbim ağlayarak seyrettim.

Gençliğimizi ne hâle getirmişler. Onu Rabbinden söküp ayırmışlar. Kalbinden imanını çatır çatır almışlar. Fakat o son bir direnişle, kalbinde kalan son iman kırıntıcığı ile Rabbine giden yolu aramış, bulmuş, buluyor ve bulacak. Arayan, isteyen, dua eden herkese hidayet yolu açılacak.

O genç, iştiyakla ve hasretle yerine getirdiği kulluk vazifesini bitirdiği zaman, "Ne olur kabul et. Benim elimden bu kadar geliyor. Bütün dileğim Seni memnun ve razı kılmaktı. Kusurlarımı affet!" dercesine ellerini yü-

züne sürdü. Ve dışarı çıkmak üzere yüzünü benim tarafıma döndüğünde, gördüm ki; o yüzde ne türlü olursa olsun vazifesini yapmış olanların derin huzuru vardı. Rabbini razı kılmışlığın sevinci ve sürûru vardı. Gözlerinde saadet pırıltıları uçuşuyor, kendini bütün insanlardan ayrı ve bahtiyar addediyordu. Hiç etrafına bakınmadan âdeta koşarcasına dışarıya çıktı. Ben de hemen arkasından çıktığım hâlde o gözden kaybolmuştu bile...

Hiçbir şey ona aradığını verememiştir. Aradığını hiçbir yerde bulamamıştır. Ama az evvel kapandığı o secdede aradığını bulmuşluğun sevinci ile dopdoluydu. Zavallı gençlerimizi öyle bir biçimde yoğurmuşlar ki, onu saadet yollarından koparıp almışlar, dipsiz helâket kuyularına sokmuşlar. Ama o, dua vasıtası ile Rabbinin merhametini celbeden nura kavuşmuş, nuru bulmuş. Gayrı kim ne dese inanmaz.

Hakikaten, insan duaya, ibadete, Rabbine kulluk etmeye, O'na koşmaya muhtaç. Nerede olursa olsun, gaflet içinde dahi olsa gizli gizli bunları özlüyor. Ne mutlu bizlere ki, Rabbimize her an gidebileceğimiz bir seccademiz var! Onu her an önümüze serebiliyoruz. Onu her yerde bulabiliyoruz. Allah bütün gafillere bu seccadeyi buldursun! Çünkü o, kurtuluşa giden yolun başlangıcıdır. İnsan dua ve ibadet için yaratılmış. Vazifesini yapmadığı zaman elbette sıkıntı duyar ve elbette ceza görür.

Huzurda Bir Namaz İçin... (20)

Emine Taşgetiren

Birbirlerini düşünmeye, okumaya, bilgilenmeye sevk eden küçük bir topluluk. Hataların ne olduğunu, nereden kaynaklandığını sorgulayan, sağlıklı değerlendirmeler yapma gayreti ile gerçekleşen sohbet günleri... İşte böyle bir gün... *"Namazdan gâfil olanların vay hâline"* şeklindeki ayet-i kerîme içlerinden birisinin derdi hâlinde sohbetin ortasına düşüyor.

Herkes bu soruda düğümleniyor. Misafirlerden birisi;

Evde arayıp da bulamadığım namazda aklıma gelir, diyerek başlatıyor sözü ve arkası geliyor.

Herkes bir gaflet örneği sunuyor:

Kaçıncı rekâtta olduğumu unutuyorum...

Gece teheccüdde bile aklıma gelmeyen kalmıyor, acaba neden?

Hasta olan kızımın sonunun ne olacağını düşünmekten hangi rekâtta olduğumu, ne okuyacağımı dahi bilemiyorum. Zaman zaman epeyce sessiz duruyor, sonra hangisinde olduğumu sanıyorsam onu okuyorum. Rabbim affetsin...

Gelinin ne yaptığı, ne yapmadığı, suyun kesik oluşu, evdeki makinanın bozuk oluşu, oğlunun geç gelişi, beyin iş düzensizliği, her şey her şey namazda akla geliyor, şeytan nasıl getiriyor bunları?

Misafir geleceği zaman evvelki günden hazırlıklar başlar. Çayın yanına neler yapayım, ev temizliği vs. bütün bunlar zihnimi o kadar meşgul ediyor ki, oturuyor, kalkıyorum hep bunlar... Namazda aynen devam ediyor, zâhiren bedenim namazda ama...

Bir soru her nefsi kendi kendisiyle yüz yüze getirmiş, önemli itiraflar gafleti çok güzel anlatmışlardı...

Sonra *"Peki namaz nasıl olmalı?"* sorusuna yöneldiler, gafletin ağırlığını üzerlerinde hissederek kendilerini kurtarmak istercesine bir kitap aradılar ve namaz bahsini açtılar: Kah okudular, kah duygularını dile getirdiler.

Namaz insanın kendisini yaratan Rabbine yönelmesi, *"Ben senin kulunum, yalnız Sana inanıyor ve yalnız Sen'den yardım diliyorum."* diyerek kul olduğunun, âciz olduğunun itirafı ve her şeyi verecek olanın Allah (cc) olduğunu kalbin, zihnin ve lisanın dile getirmesidir. Tüm uzuvların bu inancı tasdik etmesi, haykırmasıdır. Kulun Rabbine, "dünyada varlıkların ve kişilerin huzurunda el-pençe divan durulmasını sakındıran Rabbim, Sen'in huzurunda kalbim ve ruhum Sen'in yüceliğini hissederek azametinden korkarak, rahmetini umarak, ellerimi bağlayarak huzurundayım." demesidir... Bu duygunun derecesi ne kadar yüksek olursa bedenin katılımı, namazı hissetmesi o derece olur... Hz. Peygamber (as) namaz kılarken çevresinde olup biteni görmeyecek kadar kendilerinden geçerlermiş...

Dünya Saadetinin İlk Basamağı: Namaz

Namaz ihlas, huşu ve huzurdan ibarettir. Yaradan'a gönülden saygıdır. Namaz çerçevesinin içindeki ruh budur. Bu yüzden namaz, dünya saadetinin ilk basamağıdır. Namaza temiz giysilerle, temiz mekânda, bilinçli niyetle başlanır.

"Sübhâneke" ile bakınız neler söylemekteyiz. *"Sübhâneke Allahumme"* -Ey Allah'ım! Sen'in yücelik ve kutsallığını ilân ederim. Sen her kusur ve eksiklikten uzaksın ve her kötü sıfattan münezzehsin. *"Ve Bihamdike"* Övgüye değer ne kadar güzellikler varsa şükredilecek, ne kadar iyilikler varsa Sen'in içindir. *"Ve tebârake'smuk"* Sen'in adın mübarektir. Öyle ki Sen'in adınla anılan her şey mübarektir. *"Ve teâlâ cedduk"* Sen'in şanın çok yücedir. Sen'in azametin her şeyden üstündür. *"Ve lâ ilâhe ğayruke"* Sen'den başka ilah yoktur. Tapılmaya değer hiçbir varlık ne önce olmuş ne de olacaktır. Bu duygularla namaza başlamak ne güzel...

Yine rükûda *"Subhâne Rabbiye'l azîm"* diyerek, benim azamet ve ululuk sahibi Rabbim, her kusur ve eksiklikten arınmıştır. O'nun büyüklüğü ve azameti karşısında güçsüzlüğümü, değersizliğimi açıklarım. Allah karşısında başı eğmenin saygılı davranma ve itaatkârlık olmasından dolayı emirlerin karşısında günahkâr vücudum huzurunda ve önünde eğilmiştir. Rükûda

zihnin ve kalbin bunları düşünmesi namaza ruh kazandıran büyük hadise...

Secdede söylenen *"Subhâne Rabbiyel â'lâ"*da, Allah'ın sonsuz büyüklük ve yüceliğini kulun ikrarı vardır. O'nun huzurunda bütün azaların en şereflisi kabul edilen başın yere kapanması vardır. Baştaki en değerli uzuvlar olan göz, kulak, burun ve dilin teker teker o İlahî azameti ikrarı vardır. Kul bu secde ile şöyle söylemiş olur: *"Ey Rabbim! Benim bu değerli ve şerefli organlarım Sen'in karşında, Sen'in bana lutfedip merhamet etmen için yerlere kapanmıştır."*

İbadet eğer bir kuş olsaydı, şüphesiz onun kanatları oruç ile namaz olurdu.

Yahya bin Muaz

"Kulun Allah'a en yakın olduğu yer secde anıdır." denilmesi bu derin manaları ihtiva ettiğinden olmalı...

Hz. Hasan abdest alırken rengi değişirdi. Biri *"Niye böyle oluyorsun?"* diye sorunca: *"Azametli, mutlak kudret sahibi, her isteğini derhal yapan bir Sultan'ın huzurunda durma zamanı gelmiştir."* diye cevap vermiştir.

Namaz öncesi duyulan heyecan ve bizler... Misafir alma, imtihana girme heyacanı, bir iş, bir toplantı yapma heyacanı, eşya alırken, ev alırken duyulan heyacan.... Bunlar iyi hoş... Önüne geçilmez hususiyetler... Ya namaz öncesi en büyük makama çıkma heyacanı neden yok... Çünkü ruhi hazırlık yok...

Bir başka sahabi, abdeste kalktığında ayakları titremeye başlarmış. Nedenini soranlara da: *"Kimin huzuruna çıkacağımı biliyor musunuz?"*

Lâyıkı ile yapabilecek miyim diye korkmayayım da ne yapayım... derlermiş... Eşe dosta kusursuz hizmet sunmak için çırpınan bizler.. Gece gündüz bunun kaygısını taşıyan bizler... Ya namazı kusursuz eda etmek için bir kaygımız var mı?..

Okunan dua ve ayetlerden sonra meleklerin yanı başımızda olduğunu hissederek selam vermek... Böylece namaz, ne güzel... Gerçek buluşma... İbrahim (as) boşuna dua eder mi?

"Rabbim! Beni gereği üzere namaza devam edenlerden kıl. Neslimi de gereği gibi namaz kılanlardan eyle..." Namazdan önce de sonrada bu duayla olmak ne güzel...

Dost meclisinde bütün bunlar okundu ve herkes derûni bir muhasebe yaşadı. *"Namaz insanı her kötülükten alıkoyar"* buyurulmuştu. Bunun anlamını daha iyi idrak ettiler. Anladılar ki günde beş vakit, ihlas ve huşu ile Rabbine yönelen insan, diğer işlerinde Rabbinin emrine uyma titizliği gösterecektir.

Birbirlerine, bilgilenme, amel ve ihlas noktasında Rabbimizin lütuflarına mazhar olma duasıyla veda ettiler. Hepsinin içinde "Huzur" da bir namaz özlemi vardı.

Namazın Manası ve Yabancılar (21)

Seyyid Ahmet Arvasi

İslâmiyeti tetkik imkânı bulan yabancıların, en çok hayran kaldıkları hususlardan biri de "namaz"dır.

Bilindiği gibi, İslâm dışında bütün dinlerde ancak bir rahip rehberliğinde ve mabette ibadet edilebilir. Oysa İslâm'da bir "ruhban sınıfı" mevcut olmadığı gibi kişi, tek başına ve tertemiz olan her mekânda namaz kılabilir ve Yüce Allah'a ibadet edebilir. Yüce İslâm'a göre, bütün dünya ve hatta bütün kâinat başlı başına bir mabettir.

Böyle olunca yabancılar, bir Müslümanın tek başına, tarlasında, bahçesinde, kırlarda, bürosunda -herhangi bir rahibin rehberliği olmaksızın- namaz kılışını ve ibadet edişini heyecanla karşılarlar ve bu heyecanlarını açığa vurmaktan çekinmezler.

Bir tanıdığım anlatmıştı: "Bir turist kafilesi ile birlikte yolculuk yapıyordum. Otobüs ile Paris'e gidiyorduk. Yolda otobüsümüz mola verdi. Ben, otobüsten iner inmez, çimenli bir yere çekilerek seccademi serdim ve öğle namazına durdum. Bütün yolcular, beni dikkatle seyrediyorlardı. Bunu sezmemek mümkün değildi. Namaz bitti, tesbih ve duadan sonra otobüse döndüm. Bütün gözler yine bende idi. Galiba ilk defa namaz kılan birini görüyorlardı. Benimle konuşmak ve ne yaptığımı öğrenmek için merak içinde kıvrandıkları belli oluyordu. Fakat nazik insanlardı. Nihayet içlerinden biri, gayet nazik bir şekilde:

Galiba Müslümansınız ve ibadet ediyorsunuz?

Konuşan bir Fransız beydi. Fransızca olarak cevap verdim.

Evet efendim.

Bu sefer genç bir Fransız hanım konuştu:

Siz, bir rahip olmaksızın ibadet edebilir misiniz?

Cevap verdim:

Bizim dinimizde bir rahipler sınıfı yoktur. Din, bir zümrenin tekeline verilmemiştir. İnanan kişi, tek başına da Yüce Allah'ın huzuruna çıkabilir. Bizim için, temiz olmak şartı ile, her mekân mabettir.

Genç bir Fransız delikanlısı içini çekerek konuştu:

Ne güzel din!

Alman olduğunu sandığım, orta yaşlı bir hanım da Fransızca olarak şöyle dedi:

Hiç ibadet eden bir Müslüman görmemiştim. İbadet esnasında, belli hareketleri, belli bir periyot içinde tekrarladınız, bunun bir anlamı var mı?

Cevap verdim:

Biz bu ibadete namaz deriz. Sevgili Peygamberimiz de böyle ibadet ederlerdi. O günden bu günlere kadar, aynen korunarak gelmiştir. Bu hareketler bizim dinimizde 'kıyam', 'rükû', ve 'secde' olarak adlandırılır. Bunlar bizim dinimizde, en yüksek tâzim hareketleri olarak değerlendirilir. Bunlar, yalnız Yüce Allah'a karşı yapılacak tâzim (en yüksek saygı) ifadeleridir. Bizim dinimizde, Yüce Allah'dan gayrısına 'rükû' ve 'secde' yapmak yasaktır. Biz namazla, günde beş defa, "Allah"tan başka İlah olmadığını -yalnız dil ile değil- bu hareketlerimizle de açığa vururuz.

Bu cevaplarımı bütün otobüs yolcuları, dikkatle ve hatta hayranlıkla dinliyorlardı. Sonra bütün sorular kesildi. Dikkat ettim, aşağı yukarı herkes başını önüne eğmiş düşünüyordu. Bu durum, uzun süre devam etti.

Namaz (22)

Mevdûdî

Namaz nedir? Günde beş vakit iman ettiğiniz hususları diliniz ve amelinizle tekrarlamanız. Şimdi siz sabah kalktınız ve ilk önce kendinizi temizleyerek Allah'ın huzuruna çıktınız. Onun önünde durarak, oturarak, eğilerek ve başınızı yere değdirerek O'na itaatinizi tazelediniz, O'nun rızasını istemek ve gazabından kurtulmak arzusunu defalarca dile getirdiniz, Kitab'ında verilen dersleri okudunuz, O'nun Peygamberinin hak olduğunu doğruladınız ve O'nun mahkemesine çıkıp kendi yaptıklarınızın hesabını vereceğiniz günü de anımsadınız. Gününüz bu şekilde başladı. Birkaç saat işlerinizle uğraştınız. Sonra öğle vaktinde müezzinin çağırısı size geldi: "Gelin, birkaç dakikalığına dersinizi tekrarlayın. Ola ki, bunu unutmuş ve Allah'tan gafil olmuşsunuzdur." Siz yerinizden kalktınız ve imanınızı tazeleyip yine dünya işlerinize döndünüz. Birkaç saat sonra ikindide yine çağrıldınız ve siz yine imanınızı tazelediniz. Bundan sonra akşam ve yatsı. Sabah hangi ibadetle güne başladınız ise geceyi de onunla başlattınız. Ola ki, gece de bu dersi unutmayasınız ve yanlış yola sapmayasınız. Yatmadan önce imanla ilgili bütün öğretileri tek tek hatırlıyorsunuz, çünkü bu saatte sükûnet ve sessizlik var ve gündüz fazla dikkat etmediğiniz hususları şimdi daha iyi bir şekilde zihninize yerleştirebilirsiniz.

Bakın, bu öyle bir şeydir ki, günde beş vakit İslâmınızın temelini sağlamlaştırır. Bu, defalarca sizi, yukarıdaki satırlarda belirttiğimiz büyük ibadete hazırlar. Bu, nefsinizin temizliği, ruhun genişlemesi, iyi ahlak ve düzgün amelin dayandığı bütün inançları tazeler. Biraz düşünün, siz abdest alırken Resulullah'ın gösterdiği yolu niye izliyorsunuz ve namazda O'nun öğrettiği ayet ve duaları niye okuyorsunuz? Resulullah'a itaatin farz olduğunu düşündüğünüzden dolayı değil mi? Kur'ân'ı siz kasten niye yanlış okumu-

İnsanoğlu öldüğü zaman, yeryüzünde namaz kıldığı secdegâh ve gökte amelinin yükseldiği yer onun için matem tutarak ağlarlar.

Hazreti Ali

yorsunuz? Bunun İlahî Kelâm olduğuna inandığınız için değil mi? Namazda sessizce okunan şeyleri okumaz veya onların yerine başka bir şeyler okursanız ne olur, kimden korkuyorsunuz? Sizi dinleyecek bir insan yok. Gayet tabii ki, sessizce okuduğunuz şeyleri Allah'ın işittiğini, bizim herhangi bir gizli saklı şeyimizden O'nun habersiz olmadığına inandığımız için. Hiçbir kimsenin sizi görmediği bir yerde sizi namaza kaldıran nedir ve kimdir? Allah'ın sizi gördüğü inancı değil mi? Namaz vaktinde bütün acil ve gerekli şeyleri bırakıp sizin namaza koşmanızı sağlayan şey nedir? Namazın, Allah tarafından farz edilen bir ibadet olduğu duygusu değil mi? Kışın, sabahın erken saatinde, yazın öğlen sıcağında ve her gün herkesin eğlendiği ve dinlendiği akşam vaktinde sizi namaz kılmaya mecbur eden şey nedir? Bir farzı yerine getirme hissi değil mi? Sonra namaz kılmamak veya namazda bile bile yanlışlık yapmaktan niçin korkuyorsunuz? Allah'tan korktuğunuz ve bir gün O'nun mahkemesine çıkacağınız düşüncesinden dolayı değil mi? Şimdi bana söyleyin; sizi tam ve doğru bir Müslüman yapmak için namazdan daha iyi bir eğitim, daha iyi bir kurs olabilir mi? Bir Müslümanın, her gün birkaç defa Allah'ı anması, O'ndan korkması, O'nun hazır ve nâzır olmasına inanması ve O'nun huzuruna çıkma inancını tazeleyen ve her gün birkaç sefer mutlaka Hazret-i Peygamber'in yolunu izlemesi ve sabahtan geceye kadar birkaç saat ara ile farzını yerine getirme uygulamasını sağlayacak daha iyi bir eğitim ne olabilir? Böyle bir kişinin elbette namazını kıldıktan sonra dünya işleriyle uğraşırken de Allah'tan korkması, O'nun yasalarına uyması ve günahtan önce Allah'ın kendisini gördüğünü düşünmesi beklenir. Eğer bir kimse böylesine yüksek bir eğitimden sonra bile Allah'tan korkmaz ve emirlerine aykırı hareket etmekten çekinmezse, bu, namazın kusuru değil, bizzat o kişinin nefsinin fesadıdır.

Cemaat Güçtür, Kardeşliktir

Sonra bakın, Allah namazın cemaatle kılınmasını emretmiştir ve haftada özellikle bir kez Cuma namazının cemaatlı kılınmasını farz kılmıştır. Bu, Müslümanlarda birlik ve beraberliği sağlayan bir şeydir. Namaz Müslümanları güçlü bir topluluk yapar. Onların hepsi birleşerek tek bir Allah'a ibadet ettiklerinde, beraber kalkıp oturduklarında onların kalpleri kendiliğinden birleşir ve onlarda birbirlerinin kardeşi olduğu duygusu doğar. Aynı şey onlarda bir lidere ve öndere itaat duygusu da doğurur. Ayrıca onlarda disiplini de meydana getirir. Bununla aralarında yardımlaşma, dayanışma, eşitlik ve uyum meydana gelir. Zengin, fakir, büyük, küçük, rütbeli, rütbesiz, müdür ile odacı hepsi bir arada durur. Aralarında yüksek veya alçak sınıf diye bir ayrım yoktur.

Bunlar, sizin namazınızdan Allah'a değil, size sağlanan sayısız kazanç ve avantajlardan bazılarıdır. Allah, bunu yararınıza olsun diye farz kılmıştır. Bunu kılmamanızdan dolayı Allah'ın duyduğu kızgınlık, sizin O'na herhangi bir zarar vermenizden değil, bizzat kendinize zarar vermenizden dolayıdır. Bir düşünün, Allah, namaz aracılığıyla size ne müthiş bir güç veriyor ve siz onu almaktan çekiniyorsunuz. Bu ne kadar utanılacak ve üzünülecek şeydir ki, siz ağzınızla Allah'ın ulûhiyeti, Peygamber'e itaati ve ahirette sorguya çekilmekten söz ediyor ve siz kalkıyor Allah ve Resulü'nün size farz kıldığı en büyük farzı yerine getirmiyorsunuz? Sizin bu iki yüzlülüğünüzün kesinlikle iki nedeni olabilir: Ya siz namazın farz olduğunu kabul etmiyorsunuz ya da bunun farz olduğunu biliyorsunuz ancak yerine getirmekten kaçınıyorsunuz? Eğer farz olduğunu (oluşunu) inkâr ediyorsanız siz hem Kur'an'ı hem Resulullah'ı (sav) tekzip ediyorsunuz. Sonra kalkıp iman ettiğinizle ilgili yalan bir iddiada bulunuyorsunuz. Şayet eğer bunun farz olduğunu bile bile yerine getirmiyorsanız, son derece güvenilmez insansınız. Böyle bir durumda dünyanın hiçbir işi konusunda size güvenilmez. Allah'ın vermiş olduğu bir görev ile ilgili olarak bile sahtekârlık yapıyorsanız, insanların verdiği bir görevde sizin her türlü hile ve desiseye başvurmayacağınız ne malum?

Hayalimdeki Namaz (23)

Cafer Durmuş

Namaz; Allah'a imandan sonra en büyük farz. Kur'ân-ı Kerîm namazın ikâmesini, mü'minin herhangi bir yerde mevcudiyetinin belirtisi; muktedir oluşunun alamet-i farikası olarak takdim eder (Bkz. Hac 22/41). Yüce Kitap'ta ikâme-i salatı ve onda huşunun aranmasını emreden pek çok ayet-i kerîmeyi, âdeta hususi birer tembih olarak düşünmek mümkün.

Hayat, yapmayı umduğumuz şeyler peşinde geçiyor. Çünkü insanı ayakta tutan umutlarıdır, istikbale dair beklentilerdir. Dahası, insanın yapmayı umduğu şeyler, bir ömre sığmayacak kadar geniştir, çoktur. Bu vüs'at (genişlik) aklımıza şu soruyu düşürüyor: Geleceğe dönük hesaplarım içinde "şöyle bir namazım olsa" dediğim bir planım var mı?

Biliyoruz ki, onun ibadetler içinde hususi bir mevkii var. Allah Teâlâ, adabınca tutulan oruç hakkında "ecr-i kesîr" va'dettiği hâlde, namaz çağrısında daha hususi bir teşvik vardır: "Secde et ve yaklaş." (Alak 96/19)

Evet, Âlemlerin Rabbi'ne manevi kurbiyet... Ta'dîl-i erkâna riayetle, huşu ile eda edilen namazın mükâfatı bu!

Bir mü'minin ilk vazifesi, namazı adabı ve erkânınca ikâme etmekse, işin başlangıcı onun farzını, vâcibini, sünnetini, mekruhlarını öğrenmek ise... Bundan sonraki hedefi, namaz sevgisini benliğine işlemek olmalı. Ömrünü dokuyan zaman dilimleri, namazla olan bağlılığının katlanarak arttığı vakitler olmalı. Secdede huşuyu aramak olmalıdır diye inanıyorum.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de namazın farzları, vâcipleri ayrıntılarıyla zikredilmez. Ancak "Teksif olmak= Tam manasıyla namaza odaklanmak" di-

yebileceğimiz huşuya riayet emredilir. Belki de, secde ile kurbiyetin anahtarı budur.

Öyleyse secdelerimde o yakınlığı aramalıyım. Namazlarımda; "miracım sayılacak" ibadet kıvamını bulmaya gayret etmeliyim. Hedefim; "şöyle bir namazım olsa" diye iç geçirmemi teskin edecek bir arayış olmalı...

Düşünüyorum; bir Müslüman evladının dünyada nefes almaya başlamasıyla, namaza çağıran mübarek davetin kulağında yankılanması birbirine çok yakındır. Ve onun dünyada yakın plandan duyduğu ilk ses ezan sesidir, kâmettir.

Düşündüğüm bir şey daha var; bizden istenen beş vakit namazın bir defada, günün herhangi bir vaktinde kılınması değildir. Bilakis o, yirmi dört saati himaye edecek genişlikte bir güne yayılmıştır. Buradan şu neticeye varıyorum ki; Müslüman'ın hayat yolculuğu namaza davetle başlayan ve fakat namazla bitmeyen bir yürüyüştür.

Bir gün hayat bitiyor, fakat namaz bitmiyor. Kılınacak bir namazın daha kalıyor senin; o da üstüne... Evet, bir gün gelecek ve "Er kişi niyetine ya da hatun kişi niyetine! Allâhu Ekber!" denecek...

İnsan ömrü, yapmayı hayal ettiği şeyler peşinde geçiyor. Ve insanı ayakta tutan umutlarıdır, istikbale dair beklentileridir... Hemen herkesin iş ve eş hayali vardır. Mal mülk edinme düşüncesi vardır. Daha da geliştirmek, büyütmek istediği işleri vardır... Eşyalar alma, seyahate çıkma planları vardır. Tekrar benzerini yaşamak istediği mutlu anları vardır.

Dünyalık işler için bunca tûl-i emel (ileriye dönük istek ve arzular) peşinde koşan insanın, "şöyle bir namaz kılmak" gibi bir hedefinin olmaması... Özlenen namazı bir kez olsun bulamadan bir koca ömrü harcaması, belki de bu kıvamı aramanın ehemmiyetini hiç düşünmemiş olması ne acı!

(Kısaltılarak alıntılanmıştır)

Allah Yolunun Azığı: Namaz (24)

Mustafa Meşhur

Namaz, Allah'la (cc) birlikte oluştur. İçimizde Allah'ın ruhundan üflenmiş nefhanın, aslıyla birleşmesidir. Çünkü o nefha, canlılığını ve inkişâf kabiliyetini Allah'tan alır. Allah Resulü'nün "Namaz, iki gözümün nuru" diye buyurduğunu biliyoruz. Öte yandan onun, geceleyin kalkıp, herhangi bir elem duymaksızın ayakları şişinceye kadar, kendini namaza verdiğini de biliyoruz. Gerçekten kim ruhunu ve duygularını yüceltmişse, artık onun yanında bedenin yorgunluğu ve ızdırabı gibi şeylerin ne kıymeti olabilir.

Namaz, ruhi gücü ve azığı devamlı tazeleyen ve takviye eden kaynaktır. Kişinin devamlı azıklanması ve mevcut azık stoğunu takviye edebilmesi için namaz, Yaratan tarafından, gece ve gündüzün muayyen vakitlerine serpiştirilmiştir. Savaşta ve barışta, hazarda ve seferde, hastalıkta ve sağlıkta; hasılı her zaman ve zeminde azıktan mahrum olmamamız için, Allah Teâlâ, namazın edasını kolaylaştırmıştır. Bu, Allah'ın size olan lütfu ve rahmetinin bir sonucudur.

Namaz, gerçekten hayatın meşgalelerinden ve yorgunluklarından kurtuluş ve bir soluk alıştır. Çünkü namazda huşu ve huzur içinde, boyun eğip secde ederek Allah'ın huzurunda duruyor, O'nun kelâmını işitiyor, O'nu tesbih ve tebcil ediyor ve O'na dua edip yine O'ndan af diliyoruz. Namaz, âdeta ruhlarımızı dünyanın çekiciliklerinden, özellikle hayatın fitnesinden kurtarıp Allah'a yükselten miraç gibidir. Nitekim namaz İsrâ ve Miraç Gecesi farz kılınmıştır. Allah Teâlâ, namaza, temiz bir kalp ve halis bir niyetle yönelene nurunu, hidayetini ve rahmetini bahşeder. Herhangi bir korku, huzursuzluk, endişe ve zâfiyet olmaksızın tam bir itminan ve ruh huzuruyla hayatı göğüslemesine yardım eder. Fitnelere, çirkin ve uygunsuz

davranışlara, şeytanın telkinlerine karşı onu korur. Böylece namaz kılan insan Allah'ın koruma ve himayesi altında bulunur. Nereye giderse gitsin ve nerede bulunursa bulunsun Allah'la beraber olduğunu hisseder. O'nunla beraber olmanın iç huzurunu yaşar. O'na dayanır ve işlerini O'na havale eder. Her emir ve yasağına tereddütsüz itaat ederek, tam bir teslimiyet içerisinde O'na dayanır. Bu şekilde gerçek kulluğunu yaşar, tam bir mutluluğa ve Rabbinin hoşnutluğuna erer. Gerçekten O'nun hoşnutluğu da kendinden korkanların hakkıdır.

Namaz kılan insan, biraz önce Allah'ın huzurunda olduğunu hissederken, az sonra ikinci bir defa yine O'nun huzurunda duracağını aklından çıkarmaz. Bu bakımdan böyle bir kimsenin Allah'tan gâfil olması ve iki namaz arasında onu unutması kendisine uygun düşmez. O bu şekilde kendisinden hiç ayrılmayan namazın o Rabbânî tesir sahası içinde kalarak, namazını hep vaktinde kılmaya devam eder. Şeytan onunla birlikte olamaz ve onu doğru yoldan saptırmaya gücü yetmez. *"Şüphesiz ki namaz, mü'minler üzerine belli vakitlerde farz kılınmıştır"* (Nisâ: 103).

Huzurun Çağrısı: Namaz

Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun Sevgili Peygamberimiz müşkil bir durumla karşılaştığında hemen namaza dururdu. Böylece huzur bulur, güven duyar ve itmînâna kavuşurdu. Hz. Bilâl'e devamlı olarak söylediği söz şuydu: *"Ey Bilâl! Namaza çağırmakla bizi huzura kavuştur."* Hakikaten mü'min için namaz, kızgın hayat çölünün ortasındaki sulak ve münbit bir vaha gibidir.

Namazda Allah'ın huzurunda boyun eğiş ve rükûa varış, kişiye izzet ve şeref kazandırır. Namaz kılan insan, sadece Allah için tâzimle boyun eğer ve boyun büker. O'nun dışında hiçbir beşerin önünde eğilmez ve ancak O'ndan korkar. *"O Peygamberler, Allah'ın emirlerini insanlara tebliğ ederler, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlardı."* (Ahzâb, 39). Ne zaman Allah'ı büyükleyip O'nu hakkıyla takdir edersek, O'na itaate yönelişimiz o derece artar. O'na sığınır, O'nun yanında huzur buluruz. Yine aynı ölçüde O'na isyan ve emrine muhalefetten nefretimiz ziyadeleşir. İşte bu noktada bizler için azık vardır.

Namazda insanoğlunun en şerefli uzvunun (alnının) Allah için secdeye varışı gerçek kulluğun ve sadece Allah'ın karşısında küçülmenin ta kendisidir. Secdede yakınlık vardır, ünsiyet vardır. Bu bakımdan Allah Resu-

lü (sav), secdenin hakikatini yaşamış, lezzetini tatmış; onda Allah'a yakın olma duygusunu hissetmiş ve ruhi bahtiyarlığın tadına varmıştır. İşte bunun için bazen geceleyin teheccüdde bulunurken secdeyi öyle uzatırdı ki, mü'minlerin annesi Hazreti Âişe, onun vefat ettiğini zannederdi. Peygamber Efendimiz (sav), secdedeki hayra karşı bizi uyarmış, teşvik etmiş ve şöyle buyurmuşlardır: *"Kulun secdede iken Rabbine çok yakın olması ne kadar anlamlıdır."* Namaz kılan kimse secdede iken bu manayı anlar ve Allah'a olan yakınlığını hisseder. Secdenin bu dünyada kendisi için emrolunan kulluk ifadelerinin en şereflisi ve en yücesi olduğunu kavrar. Çünkü o anda Rabbine çok yakın olmakta, mutluluğu ve yol azığını onda bulmaktadır.

Teşehhüd ve onun ihtiva ettiği yüce vicdani duygular ve anlamlar ne güzeldir. Mübarek tahiyyât ve pak salatlarla kişi Allah'a yaklaşır.

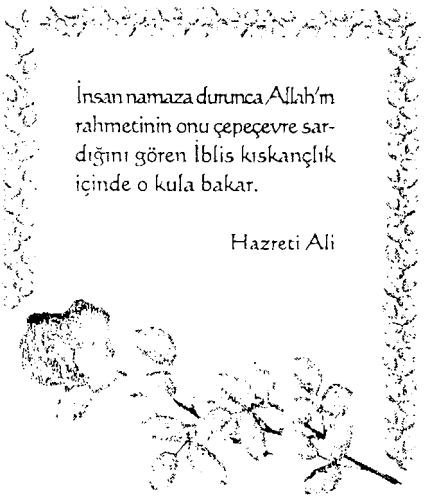
"Ey Nebi, Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun" selamıyla Sevgili Peygamberimize yöneliriz. Sonra Allah'ın sâlih kullarına esenlik dileriz. Bilâhare iki şehadeti (Allah'tan başka İlah olmadığı, Muhammed'in (sav) O'nun kulu ve elçisi olduğu yolundaki şehadetlerimizi yapar, Sevgili Peygamberimize salat ve selam okuruz. Allah'ın huzurunda, Resulü ile birlikte etrafımızda Muhammed ümmetinden Allah'ın sâlih kulları varken teşehhüdde oturuş ne kadar hoştur. O anda Allah Teâlâ bize bakmakta, rıza ve kabul nazarıyla yüceliklerden tecelli etmektedir.

Ve nihayet, hoşnut ve huzurlu nefislere hayatı göğüslememiz için son derece yararlı olan bu oturuştan sonra namazdan çıkarız.

Namazdaki hareketler, namaz kılanın bedenine sağlık açısından bir takım faydalar da sağlar. Allah Resulü'nün (sav) bize öğrettiği gibi her rekâtta iki rükû bir secde yerine, bir rükû iki secde yapmamız, her ne kadar hikmeti bizce malûm değilse de Allah'a mutlak kulluk O'nun emirlerine kayıtsız bir teslimiyet anlamını taşır. Nitekim iblis, meleklerle birlikte yalnızca Allah'ın babamız Âdem'e secde etme emrine isyan ettiği için değil; aynı zamanda emrin muktezasına ve Allah'ın bu emirdeki hikmetine de karşı çıktığı için Allah'ın rahmetinden kovulmuştur. Böylece Allah'a kulluğun bu yüce manasını namazdan öğreniyoruz.

Namaza, bedenin, elbisenin, namaz kılınacak mekânın temizlenmesi ve abdest alınmasıyla yapılan hazırlık, Müslümanı, temizlik konusunda, görülen ve görülmeyen pisliklerden tiksinen zevk-i selime ulaşma hususunda eğitir... Namazda bedenî temizlikle beraber Allah'ın nazargâhı olan kalp de, O'nun kızdığı şeylerden temizlenirse kişi ile Müslüman kardeşleri arasında ne bir kin, ne çekememezlik, ne öfke ve ne de düşmanlık kalır. Bu genel-

de bütün Müslümanlar ve özellikle davet yolunun sâlikleri için son derece önemli ve zaruri bir azıktır.

Namazı Vaktinde Eda Etmek

Namazın sıhhatinin şartlarından biri de vakittir. Namazın vakit geçmeden önce eda edilmesinde gösterilecek titizlik, kişiyi vaadlerini yerine getirmede daha dikkatli olmaya alıştırır. Ayrıca insana lüzumsuz hiçbir işin kendisini oyalamayacağı ve vaktini gafletle geçirtmeyeceği bir şekilde zamanı kullanması konusunda titizlik kazandırır. Çünkü, namaz vakitleri onu uyanık tutar ve gafletten alıkoyar. Böyle bir insan, hiçbir dünya menfaatinin, vaktini almasına, kendini Allah'ı zikirden, namaz ve sâir güzel işlerden, dahası Allah yolunda cihaddan alıkoymasına izin vermez. Pek tabiidir ki bu özellikler, davet yoluna girip, çeşitli faaliyetlerde bulunan herkeste bulunması gereken çok önemli şeylerdir.

Kıblenin araştırılması ve oraya yönelinmesi, Müslümanın yönleri bilmesini ve Allah'ın evi olan Kâbe'ye nisbetle bulunulan yerin konumunu öğrenmesini sağlar. Dünyanın her bölgesindeki Müslümanların tek bir kıbleye yönelme bilinci, mü'mine, Müslüman kardeşleriyle birlikte oluş şuurunu kazandırır. Bu husus, İslâm düşmanlarına karşı durabilmeleri için Müslümanların, aralarında gerçekleştirmeleri gereken çok önemli pedagojik (terbiyevi) bir anlam taşır. Öte yandan kıbleye yönelişle birlikte kalbin de ihlaslı bir niyetle Allah'a yönelmesi ve her türlü riya ve şirk belirtilerinden temizlenmesi gerekir. Kıbleye yönelişteki ihlas, Allah'a davet eden insan için davet yolunda gerekli olan en önemli hususlardan biridir.

Namaza çağrıyı işitir işitmez icabet edip bütün dünya meşgalelerini bir tarafa atmada mücahede vardır. İrade ve azmi takviye vardır ve dahası nefsin arzu ve isteklerine galebe çalma söz konusudur. Böylesi bir icabette azık vardır. Pratikte Allah davetçisinin hayatında tesiri görülen terbiye edici niteliği vardır. Ayrıca böyle bir icabet, kişinin, yapacağı işleri önem ve öncelik sırasına koymasına yardımcı olur.

Namazda safların muntazaman tutulması, imama uyulması, namazdaki hareketlerde imamdan önce davranılmaması, keza imam unutur veya yanılırsa ikaz edilmesi gibi hususların hepsi Müslümanın nefsinde izleri görülen eğitsel özellikler taşır. Çünkü yerine göre nasihat ve hatalara işaret edilmekle birlikte İslâmî davet konusunda faaliyet gösteren ve Allah yolunda cihad edenlerde disiplin, düzen ve emre itaat gereklidir.

Allah'ın huzurunda bir safta herkesin eşitliğinin hissedilişi gerçekten dikkate değerdir. Orada makam itibariyle zenginle fakir arasında hiçbir fark yoktur. Büyüklük ve yücelik de söz konusu değildir. Orada herkes Allah'ın huzurunda eşittir. Öyle ki, bazen zengin birisi secde ederken alnını, herhangi bir sıkıntı ve tiksinti duymaksızın ön saftaki bir fakirin ayaklarının dibine koyar. İşte böylesi bir manzara Müslümanların birbirlerine ısınıp yaklaşmaları ve aralarındaki bağı güçlendirmeleri için önemli pedagojik (terbiyevi) unsunlar taşır, onlar için çok lüzumlu bir azık oluşturur.

Ya Müslümanların günde beş vakit namaz veya, Cuma ve Bayram namazları için mescidde toplanışlarının kazandırdıkları... Bu toplanmalar, aynı mahallede veya aynı beldede oturan Müslümanların birbirleriyle tanışıp ülfet etmeleri, yekvücut olmaları ve yardımlaşmaları için bulunmaz fırsatlardır. Bu vesileyle Müslümanlar, muhtaçları gözetir, hastaları ziyaret eder, birbirlerinin sevinç ve tasalarına ortak olurlar. Birbirlerine güzel muamelede bulunur ve ilişkilerinde merhametli olurlar.

Müslümanların namazlarını mescidde kılmaya ihtimam göstermeleri onları mescide bağlar ve davetin ilk dönemlerindeki o önemli misyonu mescidlere tekrar iade eder. Allah Resulü'nün (sav) mescidinde Müslümanların işleri düzenlenir, ordu teşkili orada yapılır ve Müslümanların önemli konuları o arada tartışılırdı. Bugün Müslümanlar mescidlere başlangıçtaki misyonunu tekrar geri getirmeye ne kadar da muhtaçlar.

Böylece namazın bütünüyle Allah yolunun azığı olduğunu anlıyoruz. Namazla alakalı her şey, namaz kılanı kendisi için gerekli olan bir tür azıkla donatmaktadır. Ben burada namazdaki bütün hayır ve azık kaynaklarını sıraladığımı iddia etmiyorum. Allah'tan yaptığımı kabul etmesini ve ihlaslı kılmasını istiyorum.

Yol Azığı (25)

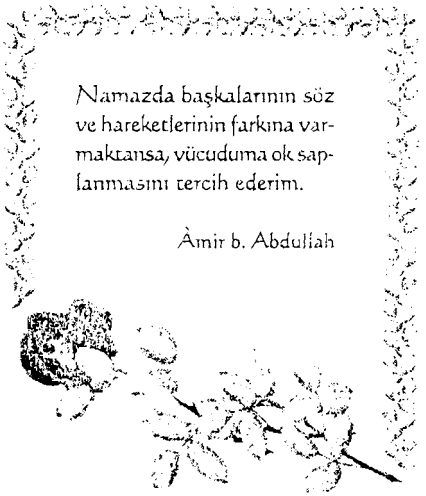
Seyyid Kutub

"Ey iman edenler, sabır ve namazla yardım dileyin. Şüphe yok ki, Allah sabredenlerledir." (Bakara -153)

Kur'ân-ı Kerîm'de 'sabır' çokça tekrarlanır. Şundan ki; Yüce Allah çeşitli yollar ve güçlükler ortamında hak yolu sürdürmenin ve çeşitli çatışmalar ve işkenceler içinde Allah'ın davetini yürütmenin gerektirdiği gayretin büyüklüğünü, iç ve dış düşmanlara karşı uyanık bulunmanın iktiza ettiği ruh gücünü bilmektedir. Bütün bu durumlarda sabır elzemdir. Allah'a itaatte sabır, meâsîden (günâhlardan) kaçınmada sabır, cihad meşakkatlerine sabır, bölük bölük oyunlara, tuzaklara sabır, zaferi bekleyip dururken sabır, batılın tırmanmasına sabır, yardımcının azlığına sabır, ruhlardaki yılgınlığa, kalplerdeki sapmalara, eksikliklere, bozukluklara sabır.

Zafer bir türlü görünmediği, emeklerin sonuç vermediği zaman sabrın bir azığı, destekleyicisi de yoksa zayıflar ve hatta bitebilir. Bundan dolayıdır ki sabır, namazla desteklenir. Namaz dinmeyen bir destek, bitmeyen bir azıktır sabra. Namaz, bir destektir ki, yeniler insanı, yüreklendirir daha bir. Sabrın kaynağı olur namaz, zenginleştirir onu Allah'ın hoşnutluğuyla, gönüle serptiği sevinçle, tebessümle, güvenle. Namaz kalbi zenginleştirir yakinle, kalp itminânıyla...

Ölümlü, sınırlı güce sahip şu insan için gerektir ki üstün, sınırsız bir güçle irtibatlandırsın kendini. Ki zorluklar kendi sınırlı gücünü aştığı zaman ondan istimdâd etsin. Gizli ve açık şer güçleriyle karşılaştığında, türlü şehvet ve istekleri arasında hak çizgiyi sürdürebilmek zorlaştığında, fesat, fitne ve azgınlıklarla savaşımında bunaldığı zaman, yol uzadığında, meşakkatler sınırlı ömrünü de aşmaya yüz tuttuğunda, dönüp bir de baktığında ki hiç bir

şey elde edilmemiştir ve ömür ışığı solmağa yüz tutmuştur. Öte yandan şer tırmanmış, hayır kalakalmıştır. Ufukta bir ışıltı, hak yolda bir umut belirmemiştir. İşte burada, umutsuzluğun meydan aldığı, meşakkatlerin kendi boyunu aştığı bu noktada namazın kıymeti ortaya çıkar. Namaz, ölümlü insanla Sonsuz Kudret arasında direkt bağlantı kurar. O sonsuz kaynaktan süzülen katrelerle ilintiler insanı. O sonsuz, sürekli feyiz sunan kaynağın anahtarı namaz, sınırlı yeryüzü realitesinden enginlere kanatlanmadır. O kızgın çöller ortasında bir ilkbahar nesimidir. O kırgın ve bitkin kalpleri okşayan şefkat elidir. Bundan dolayıdır ki Allah Resulü (sav) hâl şiddetlendiğinde *"Ya Bilâl, bizi namazla ferahlandır"* derdi. Ve böyle durumlarda Allah'la olmayı ziyadeleştirmek için namazı arttırırdı.

İbadetlerdeki Sır

Şüphe yok ki, İslâm, ibadet nizamıdır. Onda ibadet bir sırdır. İbadetin sırlarından biri de yol azığı oluşudur. İbadet ruhun gıdasıdır. İbadet, kalbi güçlendirir. Ondaki sıkletin (ağırlığın) kolaylığa tahvilidir. Yüce Allah Peygamberimize (sav) büyük bir risâlet görevini yüklediğinde O'na şöyle buyurmuştur:

"Ey örtüsüne bürünen. Geceleyin kalk (namaz kıl), yalnız gecenin birazında (uyu). Gecenin yarısında (kalk), yahut bundan biraz eksilt, veya bunu arttır ve ağır ağır Kur'an oku. Doğrusu biz senin üzerine ağır bir söz bırakacağız. Gerçekten gece kalkıp ibadet etmek insanı daha bir kuşatıcı ve (geceleyin) okuma daha etkilidir. Çünkü senin, gündüzün uzun süre uğraşacağın şeyler vardır. Rabbinin adını an ve her şeyden kalbini boşaltarak gönlünle ona yönel. (O) doğunun ve batının Rabbidir. O'ndan başka İlah yoktur. Yalnız O'nu vekil tut. Onların dediklerine sabret ve güzelce onlardan ayrıl. Beni o nimet sahibi yalanlayıcılarla baş başa bırak ve onlara biraz mühlet ver. Çünkü bizim yanımızda bukağılar ve cehennem var. Boğazı tırmalayan bir yiyecek ve acı ve-

ren bir azap var. O gün yeryüzü ve dağlar sarsılır ve dağlar kum yığınları olur." (Müzzemmil, 1-14)

"Rabbin senin gecenin üçte ikisinde, yarısında ve üçte birinde kalkıp namaz kıldığını biliyor. Seninle beraber bulunan bir topluluğun da. Geceyi ve gündüzü Allah takdir etmektedir. O sizin (gece ve gündüz saatlerini) hesab edemiyeceğinizi (gece saatlerinde kalkamayacağınızı) bildiği için sizi affetti. O hâlde Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun."

"Allah, içinizden hastalar, yeryüzünde gezip Allah'ın lütfunu arayan başka kimseler ve Allah yolunda savaşan daha başka insanlar bulunacağını bilmektedir. Onun için Kur'an'dan kolayınıza geldiği kadar okuyun. Namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a güzel bir borç verin. Kendiniz için verdiğiniz hayırları, Allah katında, verdiğinizden daha hayırlı ve mükâfatça daha yüksek bulacaksınız. Allah'tan mağfiret dileyin. Şüphe yok ki Allah, çokça bağışlayandır, esirgeyendir." (Müzzemmil, 20.)

Büyük iş için, zor teklif için hazırlık, gece kalkmak ve Kur'an okumaktı. Çünkü ibadet kalbe ferahlık, güven ve itminân verir, Allah ile kul arası bağı kuvvetlendirirdi. Bu sebeple Yüce Allah, büyük zorlukların kapısında duran mü'minleri sabra ve namaza yöneltiyordu. Allah'ın sabredenlerle beraber olduğu müjdesi, bu yöneltmeyi izliyordu. Allah mü'minlerle beraberdi. Onları teşvik ediyor, teşci ediyor, gönüllerine ferahlık serpiyordu. Onları savaşımlarında yalnız bırakmıyordu. Terk etmiyordu onları kendi sınırlı güçlerine. Azıkları bittiğinde onlara yardım uzatıyor, yol uzadığında azimlerini yeniliyordu. Ayet-i kerîmenin başında Yüce Allah onlara sevgiyle sesleniyordu; *"Ey iman edenler"* diye. Ve *"Şüphe yok ki Allah sabredenlerle beraberdir"* diyor, yüreklendiriyordu onları.

Sabır konusunda hadis-i şerifler çokçadır. Müslümanları İslâm savaşımına hazırlamak münasebetiyle bir kaçını kaydediyoruz.

Habbab b. Eret'ten: Allah Resulü (as) Kâ'be'nin gölgesinde hırkasının üzerinde gölgeleniyordu. Ona; *bizim için zafer istemeyecekmisin, bize dua etmeyecek misin?* dedik. Şöyle buyurdu:

"Sizden önce adamı tutar yerde bir çukura boyuna kadar gömer sonra ikiye biçerlerdi, vücutları demir taraklarla taranırdı da onlar yine dinlerinden dönmezlerdi. Vallâhi Yüce Allah bu işe öyle bir ehemmiyet verecektir ki, San'a'dan atına binen Hadramut'a kadar gelecek ve Allah'tan başkasından korkmayacak. Kurt kuzuya dokunmayacak. Ne ki siz çok acele ediyorsunuz." (Buhâri, Ebû Dâvûd, Nesâi)

İbn Mes'ud'dan: Allah Resulü geçmiş peygamberlerden birinden bahsediyor, kavminin O'na vurup yaraladığını; O'nun yine yüzündeki kanları silerek; *"Allah'ım, kavmimi affet. Çünkü onlar bilmiyorlar"* dediğini söylüyordu. (Buhâri, Müslim)

Yahya b. Vessab, Ashabın bir büyüğünden naklediyor: Allah Resulü (sav) buyurdular:

"İnsanlar arasına karışan ve onların eziyetlerine sabreden bir Müslüman, insanlardan uzaklaşan ve onların eziyetlerine sabretmemiş olan Müslümandan daha hayırlıdır." (Tirmîzî)

Namaz (26)

Doç. Dr. Ruhi Özcan

Bir namazı kıldıktan sonra o namaz sizi fahşa (fuhşiyat) ve münkerden (kötülük) alıkoyuyor mu? Bu soruyu kendinize sorun. Cevabını yine siz kendinize verin.

Ben size Allah'ın söylediklerini söyleyeyim. Namaz denilen ibadetin hedeflediği ve tayin ettiği strateji şudur:

Cenâb-ı Hakk (cc) buyuruyor ki:

"Hiç kimse şüphe etmesin. Namaz, kılanını, akıl ve dinin reddettiği, kabul etmediği, dışladığı iğrenç, aşağılık ve bayağılık saydığı bütün hareketlerden uzak kılar." (Ankebût Suresi, ayet 45)

Baktınız mı kimin namazlarında bu nitelik vardır? Bu namaz nasıl namazdır ki insanı dinin ve aklın kabul etmediği fiilerden iteklesin, öteye sürsün ve onları işitmesin.

Bugün Müslümanların kıldıkları, namaz değildir. Bu Peygamberin kıldığı ve öğrettiği bir ibadettir. Peygamber, namazda ağzının telaffuz edip vicdanında hissetmediği hiçbir şeyi nüktetmedi (söylemedi). O, böyle namazı bize getirip tebliğ etti. Fakat bugün Müslümanlar O'nun namazını kılmıyorlar. Hazreti Peygamber'in dudağından dökülüp de kalbi ile duymadığı hiçbir mana yoktu. Telaffuz ettiğini vicdanında yaşıyordu. Bugün insanların kıldıkları namazlar, onları ne fahşadan ne de münkerden alıkoyuyor. Bunun sebebi ise Hazreti Peygamber'in öğrettiği ibadet yapılmıyor. İbadet dediğimiz şeyler, bizi dinin yasaklarından alıkoymuyorsa dinin emirlerine bizi itmiyor ve sevk etmiyorsa ibadetler insanların bir kamburudur. Hem ibadet, hem sırtta bir kambur. Bu nasıl iştir?

Namazlarda çok okunuyor. Ama gafil olunduğu için farkına varılmıyor. "Eraeytellezi" diye bilinen surede Hak Teâlâ Hazretleri namazından gafil olarak namaz eda edenlere veyl çekiyor. Yazıklar olsun diyor. (Mâûn Suresi / 4)

Namazın Esas Gayesi

İbadet dediğimiz mekanizmanın, insanın kendisini kurtarması için bir strateji olduğunu ifade ettim. Peki niçin aleyhine delil olarak kullanılıyor? İnsanın kendini kurtaracak tedavi formülü, aleyhine nasıl bir delil olur? Hem ilacı kullanacaksınız, hem de kullandığınız bu ilaç başınızın belası olacak. Bu nasıl iştir?

Doktor reçeteyi yazdığı zaman günde bu kadar, iki günde şu kadar, haftada bu kadar diye onu bir disipline bağlar. O, bir tedavi formülüdür. Siz onun dediğinin dışında yaparsanız şekil itibariyle sanki doktorun dediğini yapıyor görünüyorsunuz. Fakat gerçek manada onu yapmıyorsunuz. İşte o tedavi başınızın belası olur.

Veremli hasta için çam havası tavsiye edilir. Veremli olan akciğere en iyi gelen usullerden birisi çam havasının teneffüsüdür. Böyle insanlara gıda maddeleri arasında da bal tavsiye edilir. Hekim, veremli bir hasta için teşhisini koymuş ve tedavi formülünü de kendisine bildirmiştir. "Mümkün olduğu kadar çam havası teneffüs edeceksin ve kabil olduğu kadar da bal yemeye gayret edeceksin." manasında bir tavsiye farz edelim. Bu şahıs gitsin "çam ağacı da yeşil yapraklı, çınar ağacı da yeşil yapraklıdır" diye çınar ağacının havasını teneffüs etsin. "Bal da tatlı, bizim erik hoşafına şeker koyarsak o da tatlı olur" diye hoşaf içsin. Bununla verem hastalığı tedavi edilmez. İlerler, başına bela olur. Sonunda hayatına mal olur. Çünkü şekil itibarıyla kendisine tavsiye edilen formüle benzer. Mana itibariyle onun dışındaki bir uygulamayı tatbik etmiştir. Şu hâlde verilen formüllere, verildiği gibi dikkat edilirse amaç gerçekleşir.

Şekilde ona benzer, mana ve mahiyette onun dışında kalırsanız başınızın belası olur.

Sahabelerden dört Abâdile diye meşhur Abdullah bin Amr, Abdullah bin Abbas diye bildiğimiz bir takım güzide simalar var. Az evvel meâlini verdiğim ayetin izahında, onlardan biri buyuruyor ki;

"Bazı insanlar namaz kılarlar ama Allah'a yaklaşmazlar, şeytana yaklaşırlar."

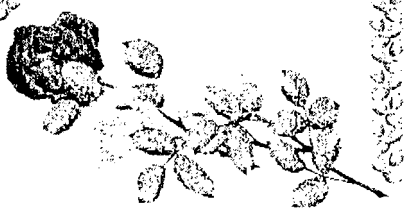
"Bu nasıl olur?" diyorlar. *"Hem Allah'ın divanında dursun hem de şeytana yaklaşırsın."*

"Bazıları öyledir" diyor. *"Bir ömür boyunca sizi ıslah edeceğini zannettiğiniz bir iş yaparsınız da ömrün sonuna gelince yolun sonunda geldiğiniz yolun istediğiniz yol olmadığını fark ederseniz ne olur? 'Mahvoldum, ömrüm boşa gitti' dersiniz.*

Namaz ibadeti de böyledir. Allah'ın istediği gibi kılınmaz, Peygamberin tebliğ ettiği gibi eda edilmezse insanı ancak şeytana yaklaştırır." diyor.

Şu hâlde insanın yaratıcısı ibadet dediğimiz mekanizmasıyla insana neyi anlatmak istemiştir? İnsan için nasıl bir tedbir düşünmüştür? Buna insanın ihtiyacı nedir?

> Azîz ve Celîl olan Allah katında işlerin en sevimlisi namazdır ve namaz peygamberlerin son tavsiyesidir.
>
> Ca'fer-i Sâdık

Dikkat ederseniz ibadetlerimizde, mesela namazda belli manaları tekrar ederiz. Namaza "Allahu Ekber" diye başlıyoruz. Dua, eûzubesmele, Fâtiha, sure, ve ayetler okuyor; rükûya giderken yine tekbir getiriyoruz. Bir takım tesbihlerde bulunuyoruz, secdede aynı şeyler. Oturduğumuz zaman tahiyyâtı, Allahummesallileri ve duayı yapıp iki rekâtlı namazda selam verip bitiriyoruz.

Bugün, bunu yapan Müslümanlar az değil, çok fazla. Fakat bu ibadetin manası cemiyette görülmüş değil. Hem namaz kılıyor, hem de Allah'ın yasakladıklarını rahatça yapıyor. Kıldığı namaz insanı yasaklardan alıkoymuyor. Allah diyor ki; *"Namaz, kılanını fahşa ve münkerden alıkoyar."* Fakat kılınanı görüyoruz ki hiç öyle olmuyor. Nedir bunun hikmeti?

Kısa bir tabirle bunun hikmeti; ibadet şekilde kalmış, manası terk edilmişse insanı ıslah etmez, bilakis dejenere eder. İşte bugünkü cemiyetimiz dejenere cemiyettir. Peki dejenere cemiyet ne demektir?

Selim hayat kurallarını yaşamayan, selim hayat kurallarına kendini yabancı hisseden, garib sayan, o kurallara yatkınlık hissetmeyen cemiyet demektir. Dejenere, fıtratı bozulmuş bir yapı geliştirir. Bugünkü toplum odur. Bugünkü toplum namazını kılan, lâkin yeri geldiği zaman da büyük bir günahı işlemekten geri durmayan fertlere sahiptir. Namaz kılan insan böyle insan değildir. Kur'an okuyan insan böyle değildir?

Peki nasıldır?

Hazreti Peygamber'in Ashab-ı Kiram diye isimlendirdiğimiz arkadaşları daha evvel haydut, eşkıya, yol kesen ve çapulcu insanlardı. Ashab-ı Kiram'ın mazisi budur. Zalim insanlardı. Birbirlerine haksız sebeplerle iftirada bulunan, insan katlinden çekinmeyen, hırsızlık yapabilen çapulcuları, bu haydutları, bu eşkiyaları insanlığa insanlık dersi verecek, medenilik dersinde sunuculuk yapacak kıvam ve yapıya getiren neydi? Bunu hiç düşündünüz mü? Bunun bir tek faktörü ve bir tek kaynağı vardı. O da Kur'an kültürü, vahiy kültürü dediğimiz az evvel kısmen temas ettiğim, Hak Teâlâ'nın yaşadığımız ve yaşayacağımız hayatın prensiblerine uymalarıydı. Bir hayat, prensiblerine uygun eda edilirse sonunda vebalin ve mahzuniyetin bahis konusu olmadığı bir hayat yaşanmış demektir. Fakat prensiblerine uyulmazsa sıkıntılar, skandallar, anarşiler, belalar ve musibetler birbirlerini kovalar ve birbirlerini atbaşı götürürler. Birbirlerini celbederler. Bugün yapı bu yapıdır.

Namazın Manası

Derde temas ettikten sonra kısmen sebebine de temas edeyim. Namazlara başlarken tekbir getiriyorsunuz, dediğiniz şeyi ruhunuzda terennüm ediyor musunuz? Dikkat ederseniz namazda her söylediğimiz şeyin bir manası vardır. Namazda manasız şeyler bize tekrar ettirilmiyor. Siz manasını düşünüyor musunuz? Bir günlük namazın yekûnunda sünnetleriyle birlikte 40 defa tekrar ettiğiniz Fâtiha Suresi'nin size verdiğini vicdanınıza alıyor musunuz? Yoksa bı... bı... bı... bı... diye telaffuz mu ediyorsunuz?

Sureleri okurken, bu surelerin size getirdiği ilahî mesajı ruhunuzda terennüm ediyor musunuz?. Hangi cevabı verirseniz o sonucu alacaksınız. Bize namazda manası kastedilmiş sözler tekrarlattırılır. Bu sözlerin manasından ve mefhumundan uzak telaffuz ediyorsanız yanılıyorsunuz demektir. Hâlbuki Allah'ın hatırlamanızı istediği tekrar ettiriliyor. O mefhumları yaşarsanız Allah'ın istediği hayatı yaşayacaksınız. Onları yaşamazsanız, şeytanın takla attığı hayatı yaşarsınız.

İki üç kişi gıybet ediyorlar, birinin aleyhine konuşuyorlar. Hopörlerden ezanı işitip camiye giderek cemaatle namazı eda ediyorlar. Tekrar geri dönüyorlar ve işlemiş oldukları günaha kaldıkları yerden devam ediyorlar.

Bu namaz değildir. Bu Allah'ın istediği namaz değil, iblisin istediği namazdır. Dâvûd'un (as) lisanıyla Hazreti Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de bazı kullarını lanetliyor. "Lanetlendiler" diyor. Ayetin alt tarafında niçin lanetlendiklerini insan topluluklarına izah ediyor. Diyor ki; *"Dinin ve aklın kabul et-*

mediği bir iş yapardı, hiç de bundan vazgeçmezlerdi." (Mâide Suresi ayet:79) diyor. Bu, lanetlenme sebeplerinde birisidir.

Bugün Müslümanlar topluluğu olarak isimlendirilen insan yekununda öyle bir kanser vardır ki doğrunun ve Hakk'ın duyulması insanları doğru yola sevketmiyor. İşledikleri günahlar ve dinin kabul etmediği fiillerde devamlılıklarını sağlıyor. İbadet sahibi Müslümana Allah'ın ve Peygamber'in sözünü götürüp söyleyin. Tabii olarak nasıl bir karşılık almanız icab eder? Bunu yapmamız madem hatalıdır, artık bunu yapmamalıyız. Ne yazık ki şeytani izahlar geliştirilerek o söylenilen ilahî esasın tefsiri, tevili ve tahrifi yolunda tahrif formüller geliştirmek istiyor.

Böyle bir topluluk, ibadetin şekline bağlı, manasını atmış, manasıyla alakası olmayan bir topluluktur. Böyle bir topluluk ibadet eden bir topluluk değildir. Siz, size anlatılanın kırk defa şuurunda bulunmazsanız yaptığınız ibadetler başınızın belasıdır.

Siz yalnızca şekilde kalıyorsanız, sizde bir hareket fiziği var. Fiziğin ötesinde bir mana yok. Bu namaz, başınızın belasıdır, sizin derdinizdir. Yarın öteki tarafta büyük bir kamburunuz olacak. Dârimî kitabının mukaddimesinde Hazreti Ali'ye atfen "Anlaşılmayan bir ilimde hayır yoktur" diyor.

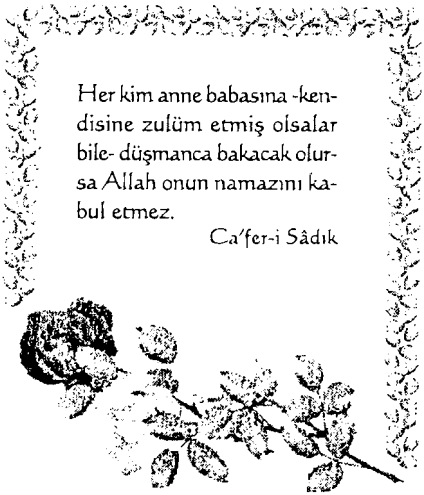
Efendimize Benzemenin Tarzı: Namaz (27)

Dr. Haluk Nurbakî

Namaz o kadar muhteşem bir ilahî hikmettir ki, bunun genel kavramına iyice sıcak yaklaşmadıkça, sıradan bir ibadet gibi telâkki ettikçe, namaz kılmasını beceremeyeceğiz. Namazlarımızdaki aksamaların, namazlarımızda arzu edilen noktalara varamayışların temel sebepleri, namazın o mücessem, muazzam hikmetini fark etmemekte ısrar edişimizdir. Namaz ibadetinin nasıl verildiği İslâmiyet'te çok önemlidir. Bunun iki büyük önemi vardır.

Birincisi: Cenâb-ı Hakk'ın (cc) namaz ibadetini Resulullah'a (sav), ilk ayetin geldiği gün emretmesidir. Ondan dolayıdır ki, Pazartesi günü Efendimiz (sav), yayılımına ilişkin yeryüzüne yansımasıyla, o gün aynı anda namaz başlamış, Hazreti Hatice ile birlikte ilk namazını kılmış ve tâ ki Miraç'ta bütün mü'minlere farz olan ikinci bir emir gelene kadar eksiksiz devam etmiştir. Demek ki namazın özünde Kur'ân ile senkron var. Kur'ân gelmiş, namaz gelmiş. Bu, çok önemli bir şey.

"İkra" (oku) kelimesinin içerisinde namaz da vardır. O oku kelimesinin sırrı içerisinde *"Sen evrenleri oku, bütün bilinmeyenleri oku, bütün bilinmeyenleri anlat"* sırrı vardır ki, bu sırrın içerisinde namaz da vardır. Namazın, İslâmiyet'in bu kadar yerleşik mihveri olma özelliğinden sarf-ı nazar ederek onu sadece İslâmiyet'in beş şartından biri olarak görmek gaflettir. Namaz, İslâmiyet'in de, Ahlâk-ı Muhammedî'nin de mihveridir. Ahlâk-ı Muhammedî dediğimiz zaman bir huy, bir görünüş, bir yaşayış biçimi tanımamız akla geliyorsa bunun mihveri de namazdır.

Fahr-i Kâinat Efendimizin (sav) en büyük özelliği, namazında Allah'a yakînlikte getirdiklerini ümmetine aktarmasıdır. Bu bakımdan namaz fevkalade önemlidir. Namazın özellikle de Miraç'ta veriliş şekli önemlidir. Bunu belki biliyoruz ama, görmezlikten geliyoruz. Miraç'ta, Cenâb-ı Hakk (cc), Efendimize: *"Ne istersin Habibim"* dediği zaman, *"Sâlih kullarını da buraya, yani huzuruna getir"* diyor. Bunun üzerine de Cenâb-ı Hakk (cc), *"Öyleyse namaz kılsınlar"* buyuruyor. İnceliğe bakınız. Efendimiz bütün mü'minleri Allah'a takdim etmek, Allah'ın sıcak iklimine, muhteşem hikmetlerine götürmek için ricada bulunuyor. Cenâb-ı Hakk da (cc) buna mukabil olarak namazı emrediyor.

Bu bize gösteriyor ki, ahlâk-ı Muhammedî'nin en büyük sırlarından biri olan Miraç keyfiyetini dahi Efendimiz (sav), mü'minlere infak etmek istiyor. Bu infakın sırrı namazla cereyan ediyor. Resulullah Efendimiz (sav) bütün mü'minlere demek istiyor ki: *"Ey mü'minler! Siz bana benzemek istemiyor musunuz? Benim sırrımın en önemli noktalarından birisi, huzur-u ilahîde, Kâb-ı Kavseyn sırrı içerisinde Cenâb-ı Hakk'ın (cc) bütün güzelliklerini, ihtişamını seyretmek değil midir? İşte Cenâb-ı Hakk (cc) bunu size namaz şeklinde döndürüyor."* Binaenaleyh namaz, özünde tamamıyla ahlâk-ı Muhammedînin temelidir.

Pek çok mü'min, Efendimizin bir sünnetini yerine getirmek için kabiliyeti nisbetinde gayret sarfeder. Bir sakal bırakmak da sünnet niyetiyle yapıldığı zaman, yadırganmamalı. Ama, unutmamak gerekir ki ahlâk-ı Muhammedînin temelinde namaz sırrı yatmakatadır.

Miraç Namazı

Namaz kılmak emr-i Kur'ânîdir. Bu emir, *"Miraç Namazı kılın"* şeklinde değildir. Yani bir mü'min çok yücelmiş, Allah'a yakın olmuş bir namazı kılmakla zorunlu kılınmamıştır. Çünkü bu çok zor bir şeydir. Cenâb-ı

Hakk (cc) böyle bir mükellefiyet yükletseydi, hiçbirimiz namaz kılamazdık. Ama, taklit de olsa merdiven merdiven çıkarak (Miracın bir anlamı merdivendir) *"Bana yaklaşın"* diyor.

Yine Yüce Kitabımızda başka bir olayın tanıtımı sırasında, Allah, *"Beni görmüşcesine, huşu bulana kadar namaz kılmadıkça onların günahlarını affetmem"* diye Samiri'nin tuzağına düşen Yahudiler için emir veriyor. Demek ki, insanlar namazın bu merdivenlerini aşarak Allah'a yakın olma sırrını kavramadıkça, yaptıkları hataları bu dünyada bırakarak gidemezler. Onun vebalini ahirete bırakmak ise çok zordur. Namaz bir anlamda burada yaptığımız hataların tümünü eriten bir esrardır. Binaenaleyh namazı ne kadar anlatsak, ne kadar sıcak kucaklasak azdır.

Ben bir insanın Müslümanlıkla irtibatında temel eksen olarak namazı kabul ederim. Pek çok dostum beni memnun edecek şekilde imana yaklaşımlarını aktardıklarında, onlara ilk sorduğum soru, "Namaz kılıyor musun?" olur. Çünkü eğer namaz kılmıyorsa nefsiyle oynaşıyor demektir. Oynaşsın dursun. Bugün yaklaşır, yarın uzaklaşır, ama namaz kılıyorsa İslâm'ın eksenine elini uzatmış demektir. Bu, çok önemli bir şeydir.

Namazı sıradan bir ibadet, kulluk görevi, din emri olarak sınırlandıramayız. İnsan olmanın vasfı, Efendimize benzemenin tarzıdır namaz.

"Namaz kılıyorum, ama bir şeye benzemiyor" veya "Allah'a layık namaz icra edemiyorum" diye namazdan sarf-ı nazar edemeyiz. En cılız şekilde kılsak dahi, "Böyle cılız namaz kılınır mı?" demeyeceğiz. **Zira her rekât namaz bir sonraki namazın anahtarıdır. Her kılınan namaz ileride kılınacak namazları büyüten, güzelleştiren bir hikmettir. Ne kadar cılız olursa olsun namaza eksiksiz devam etmeliyiz.**

Soylu Bir Davranış (28)

İsa Kayaalp

Şehadet, bir insanın kendisini ve dolayısıyla Allah'ı kavraması olduğu gibi, Allah'ın varlığını kavramakla kendini de kavramış olur. Şehadetle insan, insan oluşunun şuuruna erer. Çünkü Allah'a inandığının farkına varmış oluyor. Bu farkında oluş, sıradan bir olay değildir, İnsan hayatının, varoluşunun en önemli olayıdır. Bu durumda, şehadetle belirli bir seviyeye gelmiş olan Müslümanın nelerle karşı karşıya olduğunu ve bunun ne demek olduğunu anlamaya gayret edelim.

Şehadetle belli bir seviyeye gelmiş olan Müslüman, kendini eylem planında bulur. Eylem planına geçiş anı çok önemlidir. Şöyle ki, Allah'tan başka ilah olmadığını söyledikten ve bu durumu benimsedikten sonra Allah'a fiili kulluk yani gerçek kulluk başlar. Kul oluşun en önemli belirtisi ve Allah'a olan bağlılığının nişânesi -şöyle yapılanları bir düşünürsek- namazdır. Müslüman, namazla bir "durum"un içerisinde bulur kendisini. Tekbirle başlayan bu durum, Allah'a miracın yaşanmasıdır. Yapayalnız, mâsivâ dediğimiz her şeyden uzaktır. Gerçek bir andır yaşanan. Ama biz kendi kavramlarımızla bu anı yalnızlıkla isimlendiriyoruz. Bu yalnızlık dediğimiz anla birlikte kavradığı ikinci bir durum vardır: Omuz omuza verdiğimiz Müslümanların varlığından haberdar olmak... Yepyeni bir açılıma başlangıçtır bu hâl. Etrafındakilerin varlığından haberdar olması, aynı zamanda kendi varlığını kavraması demektir. Hem kendi varlığını hem de etrafındakilerin varlığını kavramış olması evrensel bir olgu içerisine çekmektedir insanı.

İşte bu ikinci hâl, yepyeni bir toparlanmadır. Bu şehadete oranla daha değişik ve eylem hâlinde olduğu için ifade iki yönlüdür. İkinci ifade, "cemaat" olma şuurudur. Yani namazda, Allah'ın huzurundayken "birlikte oluş"un anlamı ortaya çıkmaktadır. Buradan da cemaat oluşun anlamı ve insan üze-

Erenlerin türbesini
taşlarsın
Günah koymaz sevap bilmez
işlersin
Cennet-i âlâdan bir köşk
istersin
Beş vakit namazı kıldın mı
gönül...
Âşık Seyrânî

rindeki faydaları kendini belli etmektedir.

Öyleyse bir Müslüman için namaz nedir? Namaz bir disiplindir, namaz bir düzendir, namaz bir programdır. Müslüman, günlük yaşayışını namaza göre düzenler. Müslümanın hayatını biçimlendiren namazdır. Namaz sayesinde yaptıklarımızın bir anlamı olur ve yine namaz sayesinde ürettiğimiz ürün - verim artar. Disiplinsiz, programsız hiçbir yere varılamayacağı bir gerçektir. Düzensiz ve disiplinsiz yapılan her şey yok olmaya mahkûmdur. Müslüman sadece o hayatı yaşamadığı, öteyi de düşündüğü için ancak namazla mutluluğa erer. Gönül huzuruyla yapılan bir ibadetten sonra işine dönmesi bir insan için en büyük hazdır. Bir de tüm kirlerden paslardan arınmayı da hesaba katarsak, namazın insan hayatına kattığı anlamı daha iyi idrak etmiş oluruz. Toparlanmak, bir araya gelmek "cemaat" olmanın temel şartıdır. İşte bu birlikte olma, cemaat olma da Müslümanlar arasında danışmayı -istişâre- kolaylaştırmaktadır. Her işte istişârenin yapılması, İslâm'ın temel ilkelerindendir.

Peygamberimiz (as), "Allah'ın yardımı, hayır için toplanan cemaattedir" buyuruyor. Camiye cemaat sevabı düşünülerek gidilmez. Çünkü din, toplum içindir. Cemaati şart koşar. Diğer Müslümanların hâlleriyle hâllenmek, dertleriyle dertlenmek için gider. Zaten bu, Müslüman oluşunun şartıdır. Cemaatin emredilmesi inananları toplu yaşamaya ve onun şartlarına alıştırmak içindir. Duruma daha geniş olarak bakacak olursak, tek tek cemaatler aynı kıblede birleşerek büyük cemaati oluşturmaktadırlar. Güneşin doğuşu ve batışı içindeki zamanı düşünürsek her dakika, değişik değişik bölgelerde Allah'a niyaz edilmektedir. Allah'a hamd edilmekte ve yalnız ondan yardım dilenmektedir. Her Müslüman diğer Müslümanlar için ayrı ayrı dua etmektedir. İslâm birliği, İslâm vahdeti için dilekler, âminler yükselmektedir her yerden.

İslam'dan Nasip Almak

Bugün yeryüzünde çok dağınık durumda bulunan Müslümanların hâlini düşünürsek, durumun pek iç açıcı olmadığını görürüz. Müslümanlar hakkıyla İslâm'dan nasiplerini almamaktadırlar. Toplumsal ve mesleki bütün kuruluşlara İslâm, kaynaklık etmektedir. Kişisel olarak sorumlu olduğumuz hâlde, yine toplumsal görevlerin ön planda olduğunu görürüz. Çünkü Allah'ın bize ihtiyacı yoktur. Asıl muhtaç olan bizleriz. İnsan, günlük ve diğer toplumsal işler karşısında ezilmiş, yok olmuş bir varlık değildir. Bilakis onlarla mücadele edecek güce sahiptir. Pasif değildir. Aktiftir ve hayatı bizzat yaşayan odur. Tabiatla mücadelesi, aktif olduğundandır. Tabiatı alt etmesi istenmektedir. Tabiatı kendisine uydurması istenmektedir. İnsan, tabiata uymak için yaratılmamıştır. Tabiri caizse, tabiata kafa tutmaktır görevi. İşte bu anlamda İslam, bir "insan" dinidir.İnsana tabiat karşısında prestijini iade eden bir dindir İslâm. İnsan, tabiatı arkasına alarak Allah'a tapar. Tüm maddi şeylerin aşılmasıdır tabiatın arkaya alınması. Namazda insan, bilmenin, kendini bilmenin en üst düzeyindedir. Düşüncenin, duygunun en ulvisindedir. Davranışların da en soylusu içindedir.

Namaz (29)

İsmail Râci el Faruki

Namaz anlamındaki "salat" kelimesini İngilizce'ye "prayer" (dua) yerine, "worship" (ibadet) olarak çevirmek daha uygundur. Çünkü "prayer"ın (dua) mutlaka biçimsel (formel) olması, belli bir şekil ve biçime hasredilmesi gerekmez. Hem sonra duanın ne bir zorunluluğu, ne de emredilmiş belirli bir tarzı yoktur. Herhangi bir zamanda ve herhangi bir mekânda ezberden istenildiği şekilde okunup tekrarlanabilir. İslâm, insanla Allah arasındaki ilk ilişkinin, tamamen yardım isteme ve çağırma anlamındaki "dua" ile başladığının farkındadır. Duanın içeriği çok çeşitli olabilir. Allah'a şükrünü ve hamdini takdim etmek dua olduğu gibi, O'ndan af ve mağfiret dilemek de duadır.

Namaz ise belli şekil ve formasyona tabi olduğundan bu yönüyle "dua"dan ayrılır. Belli aralıklarla günde beş kez yerine getirilmesi gerekir. Zamanında eda edilmemiş namazlar ise kaza edilir. Tabii ki namazı kaza edecek olan kişinin bunun hangi vaktin kazası olduğunu da ayrıca bilmesi gerekir. Namaz, Allah'ın, ergenlik çağına ermiş her Müslümana farz kıldığı bir ibadettir. Namazı inkâr etmek İslâm'ı inkâr etmek demektir. Namaz kılmakta ihmalkârlık göstermek ise ağır bir günah olarak kabul edilmiştir. Vaktinde kılınmamış namazların mutlaka kaza edilmesi gerekir.

Namaz, bedenin belli bölgelerinin yıkanması demek olan abdestten sonra gelir. Abdest alma aslında hem gerçek hem de sembolik bir olaydır. Her iki anlam da matluptur İslâm'da. Müslüman namaz esnasında, ilahi huzura hoş olmayan bir görünüm içinde ya da kirli bir bedenle çıkamaz. Zira namazın kılınacağı yerin mutlaka temiz olması (bundan dolayıdır ki İslâm dünyasının her tarafında namaz için seccadeler bulunmaktadır) gerektiği

gibi aynı derecede elbiseleri ve bedeni de temiz olmalıdır. Kirlenmiş elbiseler mutlaka değiştirilmelidir. Eller, ağız ve dişler, burun, yüz, alın, boyun, kulaklar, dirseklere kadar kollar, topuklara kadar ayaklar (topuklarla beraber ayaklar)... Tüm bu organlar su ile, tercihen akarsuyla iyice temizlenmelidir. Bütün bunlardan önce sırf Allah rızası için namaz ibadetini yapacağını ifade eden "niyet" etmeyi kalbinden gizlice geçirmelidir.

Abdest Bir Nimettir

Abdest fiziki bir temizlik sayıldığı kadar, güzel bir egzersizdir aynı zamanda. Abdestin gerçek değeri, çölde toz-toprak içinde yaşayanlara, sulak ve çamurlu topraklarda çalışan çiftçilere sorulduğunda daha iyi anlaşılır ve takdir edilir. Abdestin iyilikleri ve nimetleri, sanayileşmiş şehirlerde, fabrikaların bacalarından yükselen dumanların bıraktığı islerin ve kirli hava şartlarında yaşayan insanların durumları düşünüldüğünde takdir edilebilir. Psikologlar, her yerde sabah, öğle, ikindi, akşam ve geceleyin onun, yani abdestin bahşettiği tazeliği, canlılığı ve dinçleştirici özelliği alkışlamaktadırlar. Onun ifade ettiği sembolik manaya gelince, abdest alma işlemi kişinin kendi kendini Allah'la olan münasebete geçişe bir hazırlık merhalesidir.

Nerede olursa olsun namaz eda edilebilir. Bir Müslüman için bulunduğu her yerde Allah (cc) mevcut demektir. Namaz için ayrıca kutsanmış bir toprak parçası gerekmez. Mescidse sadece ibadetin ve namazın eda edildiği yeri gösterir. Kutsanmış bir yer anlamını ifade etmez kesinlikle. İslâm'da Hıristiyanlıktaki gibi şarapla ekmek yeme ayini ve ruhbanlık olmadığına göre, namaz her Müslüman tarafından tek başına da eda edilebilir. Arzulanan ve evlâ olan namazın beraberce, cemaatle eda edilmesidir, ama bu zorlayıcı bir hüküm değildir. Bir cemaat namazını ifade eden Cuma namazı bundan müstesnadır. Çünkü bu namaz cemaatin diğer üyelerinin de hazır bulunmasıyla ancak eda edilebilir. Cemaat hâlindeki namaz, namazın başlangıç ve bitimini, rükû ve secdelerini belli aralıklarla yerine getirmekle görevli bulunan bir imam tarafından kıldırılır. Kur'an'ın bazı surelerini düzgün bir şekilde ezberlemiş olan herkes tarafından namaz kıldırılabilir. Bu görevlere ek olarak imam Cuma günü bir de hutbe okur ve bu esnada vaaz eder. Vaazın konusu, Müslümanın içinde yaşadığı ortamdan alınmış olmalı ve imam işlediği konuyla ya da problemlerle ilgili ayet ve hadisleri serdetmelidir.

Kur'an, cemaatle kılınan namaz esnasında tam bir uyum içinde güzel ve temiz elbiselerin giyilmesini salık verir. Namaza başlamadan önce imam, arkasındaki cemaatin saflarının düzgün, sağlam ve birbirine sıkı sıkıya bağlanmış olup olmadığına bakar, tam emin olduktan sonra iftitah (açış) tekbirini getirir. Bütün yüzler Mekke'deki Kâbe'ye yönelmiştir artık. Müslümanların namaz esnasındaki manzarası, düzgün saflar hâlindeki duruşları, rükû ve secdeye tam ahenk içinde varışları, bir hat üzerindeki düzgün saflar herkesin eşit olduğunu sembolize eder. Saflar, İslâm cemaatinin mükemmelliğini, metanet ve sağlamlığını gösterir.

Şafağın sökmesiyle gece sona erer ve artık gündüz başlar. İslâm her günün namazla başladığına dikkati çeker. Güneşin doğuşuyla zeval vakti arasında namaz... Böylece günlük işlerin yapılabilmesi için yedi-sekiz saatlik bir zaman dilimi, iş tabiatı itibarıyla güç de olsa, en ileri seviyede ihtiyaçların organize edilmesine ve giderilmesine kâfidir. Kolay ve hafif işler ise öğle namazından sonra tamamlanabilir. Bu esnada hafif bir şeyler atıştırmak için ara da verilebilir. Acil durumlar ya da kişinin kendi kişisel isteği dışında hiç kimse ikindi namazından sonra işe ihtiyaç duymaz. Akşam namazı güne bir son verirken, yatsı namazı ise Müslümanın dinlenme ve uyku zamanının geldiğini haber verir.

Namaz başlı başına bir disiplindir. Abdest, namaz içerisindeki belli başlı hareketler, vakitlerin ayarlanışı, namaz esnasındaki rükû ve secde sayısı... Bütün bunlar, Allah'ı çağırmaya, O'na niyaz ve tazarruda bulunmaya kişinin kendi kendini tam bir uyum içinde hazırlaması, egzersiz yapmasıdır âdeta. Kur'an, eda edilen namazın günlük hayatımızda kötülükleri engelleyici ahlâki bir hareket hâline dönüşmedikçe ve kişiyi Allah'a ulaştırmadıkça anlamsız ve boşu boşuna kılınmış olduğunu söyler. Namazın sadece Allah'ı hatırlattığı sanılmamalıdır. Bundan da öteye bir anlamının olduğu unutulmamalıdır. Günde beş kez ayrı ayrı vakitlerde tekrarlanan namaz, bu süre içinde insanları Rableri ve Yaratıcıları olan Allah'la yüz yüze getirdiği gibi onları kendi aralarında da günde beş kez karşı karşıya getirmiş olmaktadır.

Namaz Bilinci: Namazı Dosdoğru Kılmak (30)

Hüseyin Aykan

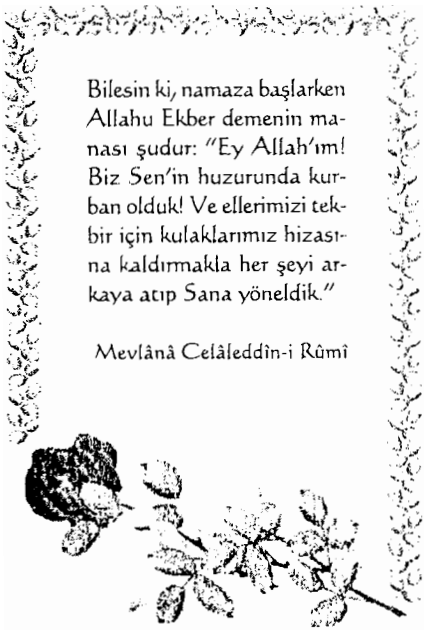
Selam sana kızım,

Sana bu öğüdümde hayatın amacı olan şanı yüce Rabbimiz Allah'a kulluktan bahsedeceğim. Bu muhteşem kulluğun zirvesi ve başı olan "namaz"dan. Sevgili Peygamberimiz'in (sav) "Gözümün nuru" dediği, "Gözümün aydınlığı" dediği namazdan...

Şanı yüce Rabbimiz doğruyu ve yanlışı kesin hatlarla birbirinden ayıran, anlatan ve gösteren Kur'ân-ı Kerîm'inde: "Âilene ve çocuklarına namazı emret ve onda kararlı davran..." (Tâhâ 20/132) diye buyuruyor. İmandan sonra insanın işleyeceği ilk amel namazdır. Namaz bizzat Allah'ın emridir. (bkz. Nisâ 4/103, Beyyine 98/5, Hac 22/73). Ve yine Lokmân aleyhisselâm oğluna öğüt verirken: "Namazı dosdoğru kıl, iyiliği emret, kötülükten sakındır ve sana gelen musibetlere karşı sabret..." (Lokmân 31/17) diye öğüt vermiştir.

Namaz, Müslim oluşun ve aynı anda Allah ile irtibatlı olmanın en büyük şiârıdır.

Namaz, mü'min (imân etmiş kişi) ile Allah arasındaki bağın en ciddi göstergesidir. Ciddi namaz ruhun gıdasıdır. İnsanı diriltir, ruhu canlandırır ve insanı ötelere kanatlandırır. Namaz, insan fıtratının, özünün veya özbenliğinin Rabbi ile buluşmasıdır. Bu çok heyecan verici ve ruhun haz aldığı bir durumdur. İşte bu durumun adına İslâmi terminolojide "İbadet", "Allah'a kulluk" denilmektedir.

Namaza ve dolayısıyla şanı yüce Rabbimize ibadete biz kullarının ihtiyacı var. Bu yüzden biz kullara: "Ölüm gelinceye kadar Rabbine ibâdet et" (Hicr 15/99) diye buyurmuştur. Ve yine: "Rabbinize ibâdet ediniz ki muttakîlerden olasınız" (Bakara 2/21) diye bu gerçeği hatırlatmıştır.

Bilindiği gibi cennete ancak muttaki olanlar yani Allah'ın hükümlerini yaşayanlar gireceklerdir. "O'nun yasaklarından sakınanlar, korunanlar gireceklerdir." (Hicr 15/45), Bu yüzden namazda "huşû" (Mü'minûn 23/1-2) yaşanması ve yakalanması gereken "Allah'a karşı derin iç saygıdır." O'nun sevgisini kaybetmekten ürperti duymaktır. Bu hâl kulda Rabbinin rızasını kazanma gayretidir; kulun Rabbinin huzurunda çok canlı ve içtenlikle durmasıdır. Bu duruma "Allah'ı görüyormuş gibi namaz kılmak" diyebiliriz. "Biz O'nu görmüyorsak da, O bizi görüyor." Bu makama "İhsan" makamı da deniyor. En iyi, en güzel kulluk makamıdır. Ayrıca namazda ne okuduğunun farkında olmak, ne okuduğunu bilmek (Nisâ 4/43) gerekiyor. Bu yüzden bilinç ve idrak namazda çok önemlidir. Yine namazda ağlamak, göz yaşları ile (İsrâ 17/109) içini yıkamak, seccadeyi ıslatmak namazı içselleştirmenin işareti sayılır.

İşte böyle ikâme edilen bir namaz sahibini fahşâdan, ahlaksızlıktan ve çirkin işlerden (haramlardan) alıkoyar (Ankebût 29/45). Ve namaz iyiliktir, insandaki kötülükleri giderir (Hûd 11/114). İnsanı arındırır, temizler... Namaz, işte budur..

"Allah'a yakın mı yoksa uzak mı olduğunu öğrenmek isteyen, namaz kılarken ki durumuna baksın."

Namazını Ciğerden Kıl

Ey kızım,

Bu nedenlerle namazı ciğerinden kıl. Dağınık ve parçalanmış olarak kılma. Yani cesedini namazda bırakıp gitme. Aklın başka yerde, kalbin başka yerde olmasın. Namazın ruhunla, kalbinle bütünleşmelidir.

Namazını cesedinle değil, özbenliğinle bütünleşerek kılmalısın, var olmalısın. Ceset namazdan haz duymaz, gıdalanan ve haz alan ruhtur, insanın özbenliğidir. Bu yüzden namazı ruhundan kılmayana, namaz onun için bir yüktür. Devam etmesi güçtür. Namaz, namaz olmadığından terk edilmesi anlıktır. Allah korusun!

Resulullah'ın (as) hadislerinde: "Kişi ile küfür (şirk) arasında namazı terk etmek vardır." (Tirmizî, Nesaî, İbn Mâce). Başka bir hadiste: "Namaz dinin direğidir." denilerek dini ayakta tutan şeyin namaz olduğu haber verilmiştir. Yine Resulullah'ın (as) ashabı namazdan başka hiç bir amelin terkini küfür olarak görmezlerdi (Tirmizî). Kur'ân-I Kerîm'de namaz kılmamanın küfrün özelliklerinden olduğu vurgulanıyor ve kılmayanın cehennemlik olduğuna dikkat çekiliyor (Müddessir 74/42-43, Kalem 68/43, Mü'mîn 40/60, Mürselât 77/47-50). Ayrıca: "Namazı kılınız ve müşriklerden olmayınız" (Rûm 30/31) denilerek; namazsızlığın şirkle irtibatına dikkat çekiliyor olması, her an bu tehlike ile karşı karşıya bir risk içerisinde bulunmayı içerdiği belirtiliyor. Namazsızlığın geleceği yer, çıkacağı kapı şirk kapısından başka bir kapı değildir. Çünkü namaz, Müslümanlığın olmazsa olmazı ve Allah ile irtibatta olmanın, kulun Rabbi ile bağlantılı yaşamasının adıdır. Bu kesildiği zaman kulluk biter, Allah'a karşı büyüklenme başlar (Mü'min 40/60), mâzallah.

Yine Kur'ân-ı Kerîm'de: "...namazı kaybettiler ve şehvetlerine uydular..." (Meryem 19/59) buyrularak, cesedin dünyevi arzularının namaz üzerindeki etkisine vurgu yapılıyor. Hülâsa namazda devamlı ve sürekli ol (Meâric 70/23). Namazda kalbin heyecan duyarak hızlı atsın, gözlerin nemlensin, dudakların titresin ve ruhun haz alsın, gönlün neşe ile dolsun. Namaz iman edenlerin özelliğidir (Mü'minûn 23/2-9).

Duan bol olsun...

Baban

Dinin Direği Namaz (31)

Ali Ferşadoğlu

İnsanda çeşitli duyular, duygular, hisler, latifeler, organlar bulunmaktadır. Her bir duyu ve organın gıdası başka başkadır. Mesela göz güzel manzaralardan, kulak hoş seslerden, burun nefis kokulardan, dil tatlardan, mide yiyeceklerden, ciğer havadan, böbreklerimiz sudan lezzet alır. Bir duyunun veya organın gıdası başka duyuya dert olur, zehir olur.

Elbette kalbin, aklın, ruhun, yani latife ve hislerin gıdası, tat, yemek, ses ve koku olamaz! Ruh ve akıl, mal-mülk, servet, dünyevi makam, şan ve şöhret ile mutmain olamaz!

Ruhun ve kalbin gıdası, Allah'ı tanımak, inanmak, zikretmek ve ibadet etmektir. Bir ayette bu husus çok açık bir şekilde anlatılır: *"Onlar îmân eden ve kalbleri Allah'ın zikriyle huzur bulan kimselerdir. Haberiniz olsun ki, kalbler ancak Allah'ın zikriyle huzura kavuşur."* (Ra'd Suresi, 28)

Zikrin en güzeli, en şumûllüsü, en mükemmeli, fihristesi, özlüsü namazdır. Çünkü, namazın her tarafında, başlangıcından sonuna ve tesbihata kadar, Allah'ı zikir, tekbir ve tesbih vardır. Namaza sırf hikmet ve fayda açısından yaklaşamayız. Namaz bir kulluktur, bir emirdir. Allah rızasını kazanmak için ihlas ile kılınır. Namaz bir spor değildir. Ama sporun sağladığı birçok faydaları sağlar.

Yalnız ibadetlerin, dolayısıyla namazın ferd, aile, cemiyet ve sosyal hayata sağladığı birçok faydalar vardır. Çünkü Allah Samed'dir; hiçbir şeye muhtaç değildir, ama her şey O'na muhtaçtır.

Namazın hareketleri akılları hayrete düşürür. Tekbir, kıyam, rükû, secde, kaide, selam... Allah abes ve faydasız bir şey yaratmadığına ve emretmediğine göre, elbette namazın zikir ve hareketlerinde binler hikmet olmalı-

dır. Aksi hâlde, "her namaz vakti, bir kenara 15-20 dakika çömelin, oturun, gözlerinizi kapatın ve şu duaları okuyun" denebilirdi.

Namazın ilk göze çarpan hikmeti temizliğe vesile olmasıdır. Çünkü, namaza başlamadan önce, abdest veya boy abdesti alıp maddi temizliği, tevbe ve istiğfar ile de manevi temizliği yapmış oluyoruz.

Namaz görünüşte eğilmek, kalkmak, oturmak olduğuna göre, bedene hareket, çeviklik, zindelik kazandırmak; kıyam, rükû ve secde ile kan nakli ni kolaylaştırmak, hızlandırmak; dolayısıyla sağlıklı düşünmek ve tefekkür etmek demektir.

Namaz, zamana hükmetme sanatıdır. Günde beş defa, zaman ile yarışmaktır. Bir manada plandır, programdır. Namaz disiplindir. Hayata, günlük yaşayışa nizam vermektir. Şu hâlde, şuurlu ve düzenli olarak namaz kılan bir insan, pısırık ve uyuşuk olamaz. O, ne zaman, neyi, nasıl yapacağını kestirebilen, gerek şahsi işleri ve gerekse çevresindekilerle olan münasebet ve randevularını düzene sokabilen bir insandır.

Bu ve buna benzer hikmetlere binâen Cenâb-ı Allah (cc) Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz ki namaz, belli vakitlere bağlı olarak farz kılınmıştır."* (Nisâ Suresi, 103)

Namaz, hürriyet demektir. Kula kul olmaktan kurtulmak, yalnız Allah karşısında el pençe durmak, yalnız O'nun huzurunda secdeye varmaktır. Her rekâtta, günde kırk defa, *"Ancak Sana kulluk eder, ancak Sen'den yardım dileriz,"* (Fâtiha Suresi, 5) diyerek bu hürriyeti devamlı tadarız.

Namaz Hürriyettir

Namaz, ayrıca, maddi ve nefsi arzuların karşısında da hürriyet kazanmak demektir. Namaz kılanlar, tekbir alarak, madde ile dünya ve içindekilerle olan bağlantılarını keserler. Artık ruhları, duyguları, düşünceleri hürdür!

Ruh, namaz penceresiyle nefes alır. İki vakit ortasında verilmiş nimetlere karşı bir şükürdür namaz. Malumdur ki, bir insan verilen en küçük hediye karşılığında, en azından "teşekkür" etmek ister. Bu akıl ve vicdanın gereğidir. Teşekküre fırsat bulamayan, nasıl sıkılır, ezilir ve mutlaka teşekkür haberleri gönderme ihtiyacı hisseder.

Aynı zamanda namaz ruh dinlenmesidir. Sabahtan öğleye kadar, çeşitli işler, problemler, sıkıntılar içerisinde bunalır insan. Abdest ile önce kan dolaşımını sükûnete erdirir. Sonra bu, namaz ile zirveye ulaşır. Ve "Allahuekber" diye tekbir alırken, dünyevi düşünce, iş, problem ve sıkıntılarını arkaya atar.

Çokluk içinde boğulan ruh, namaz ile tek bir noktaya, yalnız Allah'a tevecüh eder. Bir cihette ruh, namaz ile bir müddet bir kliniğe yatar, tedavi olur.

Bütün İbadetlerin Fihristesi: Namaz

Namaz, yaradılış gayesini gösterebilmekte, insanın bütün mahlukatın üstünde bir varlık olduğunu ortaya koyabilmektir. Çünkü, namaz, bütün varlıkların ibadetlerini de içine alan bir fihristedir. Bir kısım melekler, ağaçlar, dağlar ayakta durup Allah'ı zikrederler. İnsan, namazda kıyamda durup şuur ile Allah'ı zikrettiğinde onlardan üstünlüğü almaktadır. Bir kısım melekler ve hayvanlar rükûda, bir kısmı secdede, bir kısmı tahiyyatta, yani oturuşta. İnsan da namaz ile bu hareketleri yaparak, halife-i zemin olduğunu ispat etmektedir.

Namaz, dışlanma ve yabancılığı ortadan kaldırır. Biz biliyoruz ki, insanlar turistik bir seyahate çıktıklarında veya herhangi bir beldeye, köye yerleştiklerinde, o bölgenin insanlarının dilini konuşmalı, örf ve gelenekleri-ne uymalı ki rahat etsin, huzura kavuşsun. Yani yabancılık çekmesin, dışlanmasın. Namazla ruhi âlemlere yükselen insan, o âlemlerce geçerli dille ibadetini yapar, rahatlar.

Yerde ve gökte her şey Allah'ı tesbih edip zikrediyor. Bütün varlıklar namazda. İnsan da namaz ile, varlıkların bu örf ve geleneklerine uyarak, dışlanmaktan kurtuluyor.

Namaz, sonsuz bir rahmet, kuvvet ve kudret sahibine vekâlet vermek demektir. Yani, insan aciz ve zayıf bir varlıktır. Etrafında cereyan eden hadiseler, tabiat olayları, unsurların hareketleri onu korkutup ümitsizliğe düşürür. Kul, namaz ile aciz ve zayıf olduğunu ikrar ederek, Allah'ı vekil eder. Böylece, onun haz ve huzurunu duyar.

Namaz, dünyaya, şeytana ve nefse meydan okumadır. Bir yerde onları ekarte etmek demektir. Yani nefsin çıkarları ve dünya işleri peşinde koşuşturmayıp, namazla Allah'ın emrini dinlemektir.

Namaz, imanî ve itikâdi meseleleri tekrarlayıp pekiştirmek, meleke hâline getirmektir. Dolayısıyla imanî ve itikâdi meselelerin getirmiş olduğu saadet ve huzur namaz ile tekrar tekrar hissedilir.

Namaz, insanı kötü yollara düşmekten korur. *"Sana vahyolunan kitabı oku ve namazı dosdoğru kıl. Muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak ise elbette en büyük ibâdettir. Yaptıklarınızı Allah hakkıyla bilir."* (Ankebût Suresi, 45)

Evet, namaz *"dosdoğru"* kılındığı takdirde gerçekten kötülüklerden ve hayâsızlıktan alıkoyar insanı.

Bu açıdan baktığımızda, namazını dosdoğru kılan insanlar, alkol, uyuşturucu, kumar, intihar gibi kötü yollara sapmazlar. Zira, bu yollara, sıkıntı, problem, üzüntü, istikbal endişesi ve korkular sebep olur. Aklı, kalbi, vicdanı mutmain olan, huzurlu olan insan, sıkıntılarını, problemlerini sırtından atan insan neden bu yollara düşsün ki?

"Namaz dinin direğidir." hadisini yorumlarken; bilmiyor musun ki direk düşünce çadır çöker. İp ve kazıklar bir fayda vermez. İp ve bağlı olduğu kazıklar direk dikildiğinde faydası vardır.

İmam Ahmed b. Hanbel

Namaz, sevgi kaynağıdır. Bir insan nasıl ki, büyüklerin istek ve emirlerini yerine getirmekle bir lezzet ve huzur duyar. Aynen öyle de, Kâinatın Sultanı ve Padişahlar Padişahı olan Cenâb-ı Hakk'ın (cc) emirlerini yerine getirmekle aklî, vicdanî ve kalbî bir sevinç ve huzur duyar.

Namaz, Allah ile kul arasında yüce bir bağ ve bir nevi konuşma olduğundan, manevi sohbet lezzetini verir. Evet, yüksek makamda bulunanlar ile üç-beş dakikalık sohbet nasıl lezzet veriyor ve günlerce anlatılmakta, hatta zaman zaman hatırlanarak ve hatırlatarak bunun lezzeti hissediliyorsa; namaz da Allah ile manen sohbet etmenin zevki, hazzı, lezzeti her zaman alınır.

Namaz dinin direğidir. Din, bütünüyle iyiliktir, yardımlaşmaktır, güzelliktir, sevgidir, saygıdır, huzurdur, saadettir, oruçtur, zekâttır, hacdır... Namaz kılan insan, vaktini ve o vakitte kazandığı şeyi zekât olarak vermiş olur; o esnada bir şey yemez, içmez, âdeta oruç tutar; Kıbleye yönelir, hacca gider, kelime-i şehadet getirir. Böylece yukarıda sıralamaya çalıştığımız veya sıralayamadığımız daha nice hikmetleri bir arada namazda yaşayan insan, dinin direğini dikmiş olur.

İnsan, çepeçevre, şuuruna varılamayacak, hesap edilemeyecek kadar sayısız nimetlerle kuşatılmıştır. Bu nimetlere namaz ile teşekkür etmek vicdani bir vazifedir. Vazifeyi hakkıyla yapmak ise huzur duymak demektir. Eğer kul teşekkür etmezse, nimetler sayısınca, vicdani ve hissi sıkıntılar çekecektir.

Buna benzer daha pek çok hikmet ve faydaları ihtiva eden namazı, Cenâb-ı Hakk (cc), Kur'ân-ı Kerîm'inde mükerreren emretmiştir:

"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için ne hayır işlerseniz, Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görür." (Bakara Suresi, 110)

En Büyük Saadet Kaynağı: Namaz (32)

Ekrem Doğanay

Namaz; dinimizin direğidir, imanın alametidir ve en büyük semeresidir. Allah'ın (cc) varlığını, birliğini bilip tasdik etmek demek olan; "iman"dan sonra farzların en büyüğü ve en mühim olanı namazdır. Namaz, imandan sonra mükellefin birinci vazifesidir. Hak dinlerin hepsi, insanlara namaz kılmalarını emretmiştir, hiç bir din ve hiç bir ümmet, bu farizadan hâlî kalmamıştır. Peygamber (sav) Efendimiz de, peygamber olduğu andan itibaren namaz kılmakla mükellef bulunmuştur. Şu kadar ki, ilk zamanlarda Mescid-i Harâm'da âşikâre kılamazdı, ya evinin bir köşesinde, ya da Mekke vadilerinde bir ıssız yerde kılardı!..

Namaz; gelip geçmiş olan ve ileride gönderilecek bulunan bütün nimetlerin ve bilhassa cümlesinin başı ve cennetin anahtarı olan iman nimetinin bir şükrüdür.

Düşünebilen kimseler bilirler ve itiraf ederler ki, insan; her ân, Hz. Allah'ın binlerce, belki de milyonlarca nimetlerine, lütf-u rahmetlerine mazhar olmaktadır. Vücudundaki milyonlarca zerreden her birinin sıhhatte - afiyette olması, arızalardan salim bulunması bile başlı başına bir nimet-i ilahîyedir!.. O hâlde, lütfu, keremi sonsuz olan Rahîm Rabbimizin nâ-mütenâhi nimet ve afiyetlerine karşı şükran borçlusu olduğumuzu itiraf etmek, bundan sonra da, o büyük nimet ve âtıfetlerin hakk-ı şükrünü eda eylemek bir kulluk borcu değil midir?

İşte insan (gibi insan); namaz dediğimiz bu mukaddes ibadet sayesinde kulluk vazifesini edaya ve şükran borcunu ifaya çalışmış ve Mevlâ'sının

nimet ve âtıfetlerini, nezih bir lisân ile yâd ederek ve vücudunun her zerresini Rabbine kullukta istihdam eyleyerek huzur-u Kibriyâsında kurbiyet (yakınlık) kazanmaya sa'yetmiş bulunur. Çünkü namaz, şükrün bütün aksâmını câmi'dir. Yâni; mü'min kul, namazını güzelce kılmakla hemen her ni'metin hakk-ı şükrünü, doğrudan veya dolaylı yoldan eda etmiş bulunur.

Namaz; kalbin nurudur, ruhun gıdası ve kuvvetidir. Mü'minin miracıdır. Mü'min bu sayede, Hak Teâlâ Hazretlerinin manevi huzurunda yükselir, daima derece alır ve âdeta Allah ile konuşur; O'nun kelâmını okur, dinler. Rabbine münacatta bulunarak teslimiyet arz eder. Böylece yüce mertebelere vâsıl olur. O hâlde namaz kılmak, mü'min için ne büyük izzet ve ne ulvi şereftir!.. Çünkü fani beşer bu sayede, şu karanlık dünyadan ve küçücük kara parçasından uçup melekût âlemine geçmiş, kâinatı (evreni) ihâta eden sonsuz ve sınırsız kudret ve rahmet sahibinin huzur-u manevisine süzülmüş, Mele-i A'lâ'ya; melekler camiasına yükselmiş bulunur!

Namaz; demek ki fani ve aciz beşerin nazik gönlünü, Bâkî ve Kaadir-Kayyûm olan Mevlâ'ya bağlayan ve bu vesile ile ona, kuvve-i ma'neviyye (moral), metanet kazandıran ve "İtmi'nân-ı kalb" denilen vicdan huzuruna -ki, Allah'ın en büyük nimetlerinden biridir- kavuşturan bir râbıta ve bir dem-i vuslattır. Bir zerrecik damla ile -tabiri caizse- sonsuz ve sınırsız bir deryanın buluşması ve birinin diğerine kavuşması demektir...

İşte Allah'ın sevgili kulu ve Resulü Muhammed Mustafâ (sav) Efendimiz Hazretlerine *"Gözümün nûru namazda kılındı."* *"Ben, en büyük gâye-i zevki namaz kılmaktan buluyorum"* dedirten de bu mana ve hikmetlerdir. O Hâtemü'l Enbiyâ (sav), namazın manasını, ehemmiyetini ve ne mukaddes bir ibadet olduğunu gereği gibi bildiği için, namaz kıldığı ve Rabbinin huzurunda el bağlayıp divan durduğu vakit, melekût âlemine urûc etmiş; miraca girmiş, semavat âleminde seyran etmiş gibi oluyordu, âdeta cennete girmiş oluyor, zevk-i ruhâniye müstağrak bulunuyordu. Şüphesiz ki, O'nun has ümmetlerinin hâli de böyledir!..

Namaz; hasta gönüllerin şifası, dilhûn olan yüreklerin devasıdır. Kırgın ve yorgun gönüllerin, şifalı ve şefkatli bir el (ilâhi bir inayet ve rahmet) ile bir nevi sığanıp okşanışıdır. Kızgın çölde güneşin yakıcı, dayanılmaz sıcağı altında kalan, vücudu yanan, hararetten ciğeri kavrulan bir insan için, serin gölgenin ve soğuk suyun kıymeti ne ise; Allah aşkıyla içi yanan, günahlarına ağlayan, cehennem korkusu ile vicdanı tutuşan bir mü'min için de, namazın kıymeti ve ehemmiyeti odur!..

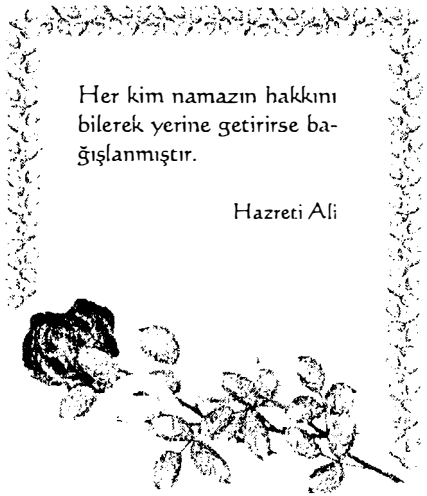
Namaz; bir insan için, en büyük meziyyet ve şeref demek olan gayba imanın mazharı; amelî surette tecellisidir. Binaenaleyh bir mü'minin; içini, dışını temizleyerek, namazın manasını da müdrik olarak huşû-u hudû içinde ve intizamlı bir vaziyette namaz kılması demek, vicdandaki imanın nemalanıp büyümesi, meyvaların olgunlaşıp hariçte tecelli ve tebessüm etmesi ve feyz ü bereketinin vücudun her tarafından fışkırarak hayat güzergâhına gayet ahenkli bir cereyan (bir akım) ve istikamet vermesi demektir. Bundan dolayıdır ki, Kur'ân-ı Hakîm'de namaza; "iman" ismi verilmiş; Bakara suresinin 143. ayetinde: *"Allah îmanlarınızı (Kıble tahvîl edilmeden evvel Mescid-i Aksâ'ya doğru kıldığınız namazlarınızı) zâyi edecek değildir."* buyurulmuştur.

Namazı Şuurlu Kılmak

Binaenaleyh namazını şuurla kılan bir kimse; Allah'a, meleklere, kitaplara, peygamberlere, kazâ- kadere (her şeyin, Allah'ın dilemesi ve takdiri ile olduğuna) ve ahiret gününe (öldükten sonra tekrâr dirilip hesap vereceğine) imanını hatırlamış olur, bu sayede saadet anahtarı olan imanını tecdîd edip tazelemiş bulunur!.. İşte bunun için namaz, imanın alameti olmuş ve bilhassa cemaatle kılınan namaz, onun varlığına en büyük delil kabul edilmiştir. Yine bundan dolayıdır ki namazı terk etmek de, küfrün emaresi ve nifakın nişanesi sayılmıştır!..

Hasılı; namaz, gerçekten çok büyük bir ibadet ve gayet mukaddes bir taattir. Onun fazilet ve bereketlerine bir nihayet yoktur. Sınırlı ömrün en verimli safhaları, namaza sarf edilen zamandır. Gün gelecek; namazın kıymetini bilmeyen herkes; iki rekât namaz sevabının, dünyada olanların hepsinden hayırlı olduğunu anlayacaktır. Kabrini, namazın nuru aydınlatacak, sırat onun sayesinde geçebilecek ve cennete de, namazlarının vesilesiyle -inşâallah- girebilecektir.

Namaz; âkil, bâliğ olan her mükellef üzerine muayyen vakitlerde edası gereken kudsî bir farzdır. Müslümanlar, henüz yedi yaşlarına girmiş olan çocuklarına da namaz kılmalarını emretmek ve onları namaza alıştırmakla da mükelleftirler. Çünkü namaz, herkes için fitri ve ruhi bir ihtiyaç ve manevi bir gıdadır. Melekût âleminden gelen bir emr-i Hak olan ruhun da, ruhani ve manevi gıdalara muhtaç olduğu muhakkaktır. Ruhun hakikatini ve gerçek mahiyetini idrakten aciz olan insanlar için, onun ihtiyaçlarını bilmek, onu doyuracak olan gıdaların ne olduğunu tesbit etmek asla kâbil

değildir. Bunları, ancak onu yaratan bilir ve bildirir. O hâlde bunların neler olduğunu, ruhun ne gibi gıdalara muhtaç bulunduğunu ve onu tatmin etmek, huzurunu temin eylemek için hangi çarelere başvurulması gerektiğini, onu yaratan Allah'tan ve O'nun Resulü Muhammed'den (sav) öğrenmek lazımdır. Çünkü Habibine vahyettiği kitapta: *"Sana emrimizden bir rûh vahyettik."* (Şûrâ Suresi, ayet: 52) buyurmuş ve bu ayette, Kur'ân'la hayat bulacağını, Allah'ı zikretmek ve namazı kılmak sayesinde ayakta durabileceğini haber vermiştir.

Allah'ın (cc) Habibi, Sevgili Resulümüz de (sav): *"Kişinin kıldığı namaz, onun kalbinde bir nur (vicdânında bir vesiyle-i sürûr)dur. O hâlde sizden her kim dilerse (namazını kılarak) nurlansın.* (yahud da namazını terk ederek kalbi kararsın, zulmetler içinde kalsın)." buyurmuşlardır. (Şir'atü'l İslâm şerhi Mefâtihu'l Cinân: 98)

Namaz kılan insan, evvelinden ahirine kadar Allah'ı zikretmiş olur. Aynı zamanda Hakk'ın huzurunda, hayatın akışını, ruhta ve bedende meydana gelen bütün değişmeleri ve âlemde cereyan eden hadiseleri ve inkılapları temessül ettirip göz önüne getirerek bir hiss-i şuûr ve tazimle yaratanına karşı kulluk borcunu edaya çalışmış olur ve böylece ölümden sonraki ebedi hayatı için gereği gibi hazırlık yapmış bulunur da gönlünü fanilere bağlamış ve dünyanın âlâyişine aldanmış zavallı gafillerin: *"Ah keşki hayâtım; âhirette hayât bulmam için (veya hayâtımda; dünyâda iken, hâyırlar yapmış ve) önceden sâlih ameller göndermiş olsaydım."* (el- Fecr Suresi ayet: 25) dedikleri gibi demekten kurtulmuş olur. Gerçekten kurtuluş da buna, Allah'ı (cc) çok çok anmış ve sık sık hatırlamış olmaya bağlıdır. *"Allah'ı (her hâl-ü kârda ve her yerde) çok zikredin ki felâh bulasınız, murâdınıza nâil olasınız."* (Cum'a Suresi, ayet: 10)

Namaz kılmayan insanlar da, Allah'ı (cc), ölümü ve ahireti unutmuş ve neticede kendilerine, kendi nefisleri unutturulmuş zavallı fasıklardır. Böyle olan kimseler ise dünyası da, ahireti de hüsran olan bedbahtlardır. En akıllı

gerçek aydın insanlar, ölümü çok çok anan ve ölümden sonraki hayat için ciddi biçimde hazırlanmış olan bahtiyarladır. Böyle pek güzel bir akıbeti kazanmakta, kılınan namazların pek çok büyük payı bulunduğunu unutmamak lazımdır. Bu mübarek farizayı lâyık veçhile, vaktinde eda edenler, Yüce Mevlâ'nın pek büyük lûtf-u rahmetine nail ve cennetine dahil olacaklardır. Bu mukaddes vecibeyi, kasden terk edip, keyfi olarak kılmayanlar ise; Allah'ın elim azabına uğrayıp, kahr u gazabına maruz kalacaklardır!..

Büyük bir esefle ifade edelim ki son asırlarda, dini duyguların azalması, Müslümanların dindar çevrelerden uzak kalması, neticede imanın zaiflemiş olması ve o nisbette ehl-i İslâm'ın, kâfirleri taklide koyulmuş bulunması sebebiyle; haddi aşkın, zevkine düşkün, şehvet-perest bir nesil meydana geldi (belki de kasden getirildi). Bu sefil gürûh, namazlarını zayi ettiler ve şehvetlerinin ardına düştüler. Neticede, bu mukaddes ibadetin rahmetinden, nâ-mütenâhi feyz ü bereketinden mahrum kaldılar, dolayısıyla her nimet ve saadetten mahrum kalmış oldular. Aynı zamanda Allah'ın gazabını ve pek şiddetli azabını da hak etmiş bulundular!.. Hâlbuki namaz bir mizan ve mikyâstır (bir ölçüdür). İmanın kuvveti ve dinin salâbeti namazla ölçülür. Bir mü'minin salâbet-i diniyyesi ve şuur derecesi, namaza verdiği kıymet, ona karşı gösterdiği itinâ ve ehemmiyetle mütenasip (orantılı)tır. Ve imanı sağlam, şuuru yerinde olan bir mü'minin en mühim işi de; vakti gelmiş olan namazdır. Hiç kılınmayan namazların sevabı değil, vaktinin evvelinde ve cemaatle kılınmış olmadığı için, kaçırılan sevaplar, kişinin ehlinden, mal ve mülkünden çok çok hayırlıdır!..

Namaza üşene üşene, tembel tembel kalkmak, onu istemeye istemeye kılmak nifak alametidir. Kur'ân-ı Hakîm'de bu hususta şöyle buyurulmaktadır:

"Onlar (münâfıklar namaza kalktıkları vakit üşene üşene (istemeye, istemeye) kalkarlar, çünkü insanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı da ancak pek az zikrederler (birazcık yâd ederler, onu da sadece dilleriyle!..)" (En- Nisâ Suresi, ayet: 142)

Abdullah İbn-i Mes'ûd şöyle buyurmuştur:

"Vallâhi ben öyle günümüzü gördüm ki, nifakı kesinlikle bilinen münâfıklardan başka hiçbir kimse cemaatten (namazı cemaatle kılmaktan) geri kalmıyordu." (Sahîh-i Müslîm, Hadîs numarası: 654)

Sabah namazını kalkıp kılmayan, bu yüzden yüzü nursuz olan, saçları birbirine karışmış, gözleri çapakla dolmuş bulunan, ağzı burnu kir içinde uykudan kalkan uyuşuk, miskin adamlar "mücahid" olacakmış, başımıza müttakî, dindar kesilecekmiş!.. Böyle kimseler, hiçbir şey olamazlar,

namazın müstesna kıymetinden bihaber olan gafiller, ebediyyen fevz ü felah bulamazlar!..

Çünkü namaz, Allah'ın en büyük emanetidir. Allah'ın bu mukaddes emanetine ihanette bulunanlar, hain ve nefislerine kıyan zalim kimselerdir. Bir kere zimmet-i imana tevdî edilmiş bulunan ilahî emanete ve ahkâma riayetsizlik, vefasızlık eden kimseler, kendi emanetlerine hıyanet etmiş, kendilerine olan itimadı sarsmış olurlar. Neticede kendi aralarında emniyet, itimad kalmaz, birbirinden emin olamazlar. Bundan sonra mala, cana, ırz u namusa, hukuk-u âmmeye ve milli servetlere hiyanet başını alır, gider. O vakit bütün emniyet ve itimad kalkar, eseri kalmaz ve milletin başı fitne ve felaketlerden kurtulmaz. Zira: *"Kork, Allah'tan korkmayandan."* sözü bir gerçeğin ifadesidir. Namazı keyfi terk eden, alenen orucu yinen fasıklar da Allah'a isyana cüret etmiş ve Allah'tan korkmadığını -âdetâ- ilan etmiş âsilerdir. Bunları işlemeğe kendisinde cüret görebilen mücrimlerden, daha başka neler beklenmez ki?.. Namazı terke cüreti olanlar, daha neleri irtikâb etmezler ki?..

Güvenilir Olmanın Alameti: Namaz

Demek ki namaz; imanın alameti olduğu gibi emin (güvenilir) bir insan olabilmenin de ilk şartıdır. Onu terk etmek ise, ihanetin ta kendisidir.

Hasılı namaz; Cenâb-ı Hakk'a ve bütün nimetlerin sahibi olan Allah'a kemâl-i huşu ve hudû' ile kulluk arz etmek ve hakk-ı şükrünü eda eylemektir. Bunun yanında pek çok ahlaki, içtimai ve idari ders ve meziyetleri de câmi' olan bir ibadettir. Namaz; ruhu tasfiye eder, nefsi de terbiye ve tezkiye eyler. Ahlakı tehzib ederek insanı, beşeri ihtiraslardan, gizli ve açık her nevi fenalıklardan alıkoyar. Yalancılıktan, kin ve düşmanlıktan, hile ve hıyanetten, bozgunculuktan, fisk u fücûrdan kaçınmayı iktiza eder ve sirette istikameti, hükümde adaleti ve her nevi hak ve hukuka hürmet ve riayeti, sadakat ve vefakârlığı ve bunlara mümâsil meziyyet ve faziletleri emreder, bunlarla ittisâf etmeyi (kısaca; sünnete ittibâ eylemeyi) ister. Kendilerinde bu vasıflar, bu meziyyetler bulunmayan kimseler ise, hakikatte namaz kılmış sayılmazlar!.. Hele cemaatle kılınan namazların ve bilhassa Cuma namazlarının ise; Müslümanlar arasında birliği, kardeşliği, dayanışma ve yardımlaşma gibi içtimai (sosyal) ihtiyaçları temin bakımından ne büyük tesirleri bulunduğunu izaha hacet yoktur zannederim.

Namazda Peygamber'e Salat ve Selam Getirmenin Hikmeti (33)

Seyyid Ebül Hasan Ali Nedvî

Namaz kılan kimse, ayakta duruşunu, rükûsunu, secdelerini ve namazın diğer bölümlerini tamamladıktan sonra, son kâde de (oturuş) Ettehiyyâtü'yü okur. Ondan sonra Hazreti Peygamber (sav) Efendimiz'e salat ve selam okurken şöyle der: *"Ey Peygamber! Selam Sen'in üzerine olsun. Allah'ın rahmeti, bereketi de Sen'in üzerine olsun."* Sonra Allahu Teâlâ'ya sığınarak, Peygamberine rahmetlerini ve bereketlerini yağdırmasını diler: *"Ey Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in aile fertlerine salat eyle. İbrahim'e ve İbrahim'in aile fertlerine salat ettiğin gibi. Şüphesiz ki Sen, en çok hamd edilensin, şanı en yüce olansın."*

Peygamberler, her devirde Allah ile insanlar arasında hidayet vasıtası olmuşlardır. Ancak onlar aracılığı ile insanlar, Allah'ın zâtını, sıfatlarını doğru şekilde tanırlar, kavrarlar. Allah'ın tertemiz ismini anmaya ve güzel ameller işlemeye muvaffak olurlar. Bu yüzdendir ki, cennet ehli olanlar, cennete girerken Allah'a hamd ve şükürlerini açıkladıkları sırada sadece şu kadarını demeyecekler: *"Bizi buraya ulaştıran Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bize yol göstermeseydi kendiliğimizden buranın yolunu bulamazdık."* (A'râf, 43)

Aksine, bununla birlikte şunu da diyeceklerdir: *"Şüphesiz, Rabbimizin elçileri gerçekleri ve hakkı getirdiler (doğru yolu bulmamıza vasıta oldular.)"* (A'râf, 43) Bunun sırrı; onların doğru yola gelişine sadece işte bu peygamberlerin sebep olmasıydı. Bu dünyanın cehaletinden, dalâletinden ve ahiret azabından kurtulmayı onlar, peygamberler aracılığı ile elde ettiler. Bu nedenle o peygamberler, haklı ve tam yerinde olana; kendilerini ispat et-

mek, yol göstermek ve eğitip öğretmek için fedakârlıklarda bulundukları, muazzam emekler sarfettikleri ve bu uğraşmalar sonucunda hidayette, Allah'ı tanımada, O'na kullukta bu dereceye ulaştırdıkları bu insanların teşekkür edip minnet duymalarına layıktırlar. O insanların kılmaya muvaffak oldukları namaz bile, aslında o peygamberlerin hak yola çağırışının gönül yakan, ruhlara ulaşan gayretlerinin ve aklı dehşete düşüren mücadelelerinin ve fedakârlıklarının sonucudur ki, onlar bütün bunları, insanların hidayete ermesi için yaptılar. İyilik bilmenin ve gerçeği itiraf etmenin gereği olarak; namaz kılan kimsenin namazını bitirmeden önce bu hakkı daima yerine getirmesi gerekir.

Hz. Peygamber (sav) Efendimizin, Allah'a davette, peygamber oluşunun gereği olan emirleri insanlara ulaştırmakta, cihad ve savaş alanlarında, sahip olduğu üstün mevki ve yüce makam başka hiç kimseye nasip olmamıştır. O, davetine ve cihadına başladığı zaman, yeryüzünde, birkaç sayılı kişi tek Allah'a ibadet ediyordu. O'nun peygamber olarak gönderildiği Arap yarımadasında, şirke bulaşmadan ve Allah'tan başkasını da içine katma şüphesi olmadan, sadece Allahu Teâlâ'ya ibadet eden bir tek kişi dahi bulunmuyordu. Bunun böyle olduğu gerçek tevhidin en büyük merkezi ve bir tek Allah adına yapılan ilk ev olan Kâbe'nin kendi içinde 360 putun bulunmasından anlaşılabilir. Cahiliyet dönemi halkının ibadetinin ve namazının en büyük bölümü el çırpmak ve düdük çalmaktı.

"Onların namazı Kâbe yanında el çırpmaktan, düdük çalmaktan başka ne idi." (Enfâl, 35)

Fakat Hz. Peygamber (sav) bu dünyadan göçünce, kendi Peygamberlik bahçesinin yeşerip meyve verdiğini görerek gözleri neşe ile dolmuş, içi huzur bulmuştu. O'nun (sav) üstün çabaları ile İslâm, tufan gibi Arap yarımadasını sarmıştı. İnsanlar grup grup, ceste ceste İslâm'a girmeye başlamışlardı.

"İnsanların Allah'ın dinine büyük kalabalıklar hâlinde girdiklerini sen gördün." Arabistan'ın her köşesine camiler, mescidler inşa ediliyor, her köyden ezan sesleri yükseliyordu. Müslümanların pervane gibi namaza akın ettikleri görülüyordu. Hz. Peygamber'in son zamanlarında hastalığı ağırlaşıp da bizzat namaz kıldırmaya gücü yetmeyince, Peygamberimiz yoktu diye namaz kılanların sayısında ve namazdan aldıkları hazda hiçbir fark meydana gelmemişti. Bu gün doğudan batıya yüz milyonların kıldığı namaz, O'nun verdiği hediye değil mi? O'nun davetinin, cihadının bir sonucu değil midir? Namaz kılan bir Müslümanın Allahu Teâlâ'ya şükrünü ve hamdini yerine getirdikten sonra baştan başa teşekkür ve kulluğunu itiraf

olan bu namazın sonunda kendi Peygamberine de salat, selam, rahmet ve bereket isteğinde bulunması uygun olmaz mı? Bütün bunlar onun yılmaz çalışmalarının, tükenmez gayretlerinin sonucu ve O'nun can verircesine fedakârlıklarının feyz ve bereketidir.

Bugün dünyada görülen bahar ve açılan çiçekler, bütün bunlar, ancak O'nun ektiği bu fidanlardan fışkırmaktadır.

Eski Lât ve Menât putlarını yakıp yıktın
Eskimiş, pörsümüş dünyayı yepyeni yaptın.

M. İkbâl

Bundan başka o salat ve selamda, şirkten korunmanın önemli bir yönü vardır. Kendi peygamberi için Allah'tan rahmet ve bereket dileyen ve bu inancı taşıyan bir kimse için salat ve selamın ne kadar faydalı ve huzur verici olacağı ortadadır. O kimsenin kalbinde; dünyada hiçbir varlığın, Allahu Teâlâ'nın rahmetinden, bağışlamasından, lütfundan, onun ikram ve cömertliğinden uzak kalamayacağı, bunlara ihtiyaç duymaz olamayacağı, hiçbir şeyin veya zât ve sıfatlarda Allahu Teâlâ'ya benzer ve ortak olamayacağı inancı iyice yerleşir.

Allah'ın elçisi ve Yüce Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) Efendimiz, âlemlere rahmettir. İlk gelenlerin ve son geleceklerin efendisidir. O bakımdan O'na rahmet ve selam göndermeyi Allahu Teâlâ bütün Müslümanlara emretmiştir.

"Şüphesiz ki, Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salat ederler (O'nun şerefini gözetmeye, şânını yüceltmeye özen gösterirler.). Ey mü'minler! Siz de O'na salat edin tam bir teslimiyetle selâm verin." (Ahzâb, 56)

Hz. Peygamberimizin kendisi de, kendisine salat ve selam göndermeye teşvik etmiş, ümmetinden bunu istemiştir. Tevâtür derecesine varmış olan sahih hadislerde görüldüğü gibi bu bütün açıklığı ile belirtilmiştir.

Namaz (34)

Zübeyir Yetik

Dinin direği... Amellerin en efdali... Ve Kâinat Efendisi'nin nezdinde dünyadaki en sevgili şey... Namaz...

Muayyen zamanlarda, muayyen hâllerde ve hususen günde beş defa Allah huzuruna çıkmak imkânını kula bahşeden ibadet; mü'minin miracı...

Doğrudan doğruya Allah'a yönelme, o huzurda perdesiz olarak durma ve hatta, vasıtasız ve tercümansız olarak Rabb'a hitap etme mutluluğu...

"Allah, yüzünü namaza duran kuluna döndürür. Bitişine kadar da geri çevirmez" Evet, bu da Peygamber haberi...

İşte, namaz bu...

Allah'ın kul üzerindeki hakkı, yani kulun Allah'a olan borcu. Ve borcu eda etmenin eriştirdiği seviye, ulaştırdığı mutluluk... Yetmez mi?

Bir yerde, mü'minin "alâmet-i farikası", ayırdedilme özelliği...

Mü'min, bir yerde, diğer insanlardan namazla ayırt edilir. Çünkü, mü'min, namazıyla şunu der: Ben kulum. Allah'a inanıyorum. Allah'a kul olduğumu böylece ifade ediyor, ilan ediyorum...

Evet, mü'min namazıyla, mü'minliğini, Allah'a inandığını ve O'na kul olduğunu ilan eder...

Bir de, böylece, Allah'tan başka hiçbir kimseye ve hiçbir şeye kul olmadığını ilan etmiş duruma gelir...

Bu ilan ediş, insanlar arasında ve insanlara karşı bir "açıklama", Allah indinde ve Allah'a karşı ise bir "söz verme", bir "ahid"dir...

Ahidin icabı olarak, namazda ululama vardır, yüceltme vardır, tenzih etme vardır, övme vardır, şükür vardır, hamd vardır, sığınma vardır, tesli-

miyet vardır, dileme vardır, ikrar vardır, boyun eğiş vardır, korkunun kuşatıcılığına dahil olma vardır, sevgi bağıyla bağlanma vardır...

Ve selam verme vardır, selama nail olma vardır...

Sonunda da, kul için, Allah'tan bağış vardır...

İkrarın içinde itiraf ve hatırlama vardır... Bu hatırlamanın doğurduğu korku, sevgi ve sevgiye ilişik ümit vardır..

Ve bu hatırlamayla birlikte, yeniden görevlenme, görevi üstlenme vardır...

Allah'a teslimiyet sonucu doğan bir görev...

Allah'ın emirlerine boyun eğmeyle görevlenme... Allah'ın gönderdiği dinin gereklerini görev edinme vardır...

Namaz, bir bakıma hesap verme, tekmil vermedir. Ve talimat almak için huzura çıkma gibidir... Yani, dinin hükümlerini yeniden alıyormuşçasına bir kendine gelme imkânı, bir şuurlanma vesilesidir...

Müslüman için kendine gelme, gafletten sıyrılma ve dinin gereklerini yerine getirici hatırlamaya erişme imkânıdır, namazla huzura çıkış...

Okunan "zammı sure" sadece bir kıraat değil; o ân, Kur'ân-ı Kerîm'in telakki edilmesi gibidir. "Zammı sure" okunmasında, mü'min için Kur'ân-ı Kerîm'in kendisine ulaştırılmış olduğuna ve binaenaleyh O'nun hükümlerini yerine getirmesine, tatbik edilmesi için gereğini yapmasına dair bir işaret vardır...

Namazla Görev Alma

Yani, Allah'a karşı borcun ifası olan namaz, aynı zamanda, yeni bir borçlanma kaynağıdır. Namazı kılan mü'min, bu ibadetiyle, bir yandan namaz borcunu eda ederken, öbür yandan dinin direğini yapmak hususunda mesuliyet yüklenmiş olur... Görev almış, görevlendirilmiştir, namazla, namaz sırasında...

Diğer ibadetlerle namaz arasındaki büyük fark burada. Diğerlerinde bir görevin ifası söz konusu... Namazda ise, bir görevin ifası sırasında, görevi bütünüyle idrak, görev şuurunda bütünleşme, görevin mesuliyetini omuzlara alma durumu vardır...

Demek ki namaz, mü'mini, Allah'ın savaşçısı olmak şerefine eriştirmekte... Mü'min, Allah'ın bir emrinin ifası sırasında diğer emirleri de, diğer emirlerin tatbikini de üstlenmiş olmakta, namazla...

Allah'a yönelik yanıyla böylesine bir "ahid" olan namaz, insanlara karşı da, bir "açıklama".. İnananlar nezdinde "rozet", inanmayanlara karşı "ilân-ı harp" şeklinde bir "açıklama"...

Önce, Allah'a kul olduğunu, kulluk ettiğini ve kulluğuna devam edeceğini.. Yani Allah'tan başka hiçbir şeyin ve hiçbir kimsenin ilahlığını kabul etmeyeceğini ilan..

Binaenaleyh, Allah'tan başka kimseye boyun eğmeyeceğini haykırma... Allah'ın hükümleri dışındaki hiçbir hükme uymayacağını bildirme...

Allah adına yola çıktığını, Allah adına yürüdüğünü, Allah adına zafere ulaşacağını ve Hâkim-i Mutlak olan Allah'ın ölçülerini hâkim duruma getireceğini, cemiyet meydanına bir bayrak dikercesine ortaya koyma, gözler önüne serme...

Namaz bir bayrak... Dost için "işaret", düşman için "ihtilâl" bayrağı...

Namaza duran mü'min, bayrak adam... İhtilâli bayraklaştırmış bir adam, ihtilâle bayrak olan adam... ihtilâl... Veya ihtilâlde ilk adım... İlk ve son adım...

Sefer başlangıcında "niyaz" namazı... Zafer sonunda "şükür" namazı... Yani, namazla "ahid", namazla "niyaz", namazla "şükür".. Namaz, bundan dolayı ilk ve son adım...

Ey mü'minler, namaza sarılın.. Ey mü'minler, namazınızı cemiyet meydanında bayrak bayrak dalgalandırın.. Ey mü'minler, namazınızı namaz hâline getirin.. Ey mü'minler, namazın farkına varın..

Eğilip doğrulma değil; sadece okuma, yalvarma, duada bulunma, övme değil; söz vermedir namaz... Vazife yüklenmedir... Kul olmadır namaz...

Kulluk, yalnızca kuru bir boyun eğme değil, Mâlik'in emrini yerine getirme yolunda itaat etme, o yolda harekette bulunma ve yalnız O'na teslim olma zımnında başkaca hiçbir hükme itibar etmemedir...

Namazınızı namaz hâline getirdiğiniz gündür ki, kurtuluş günüdür...

Fethi Aşan Fetih: Namaz (35)

Mustafa İslamoğlu

Abdest bir arınmadır, fiziki arınmayı sembolize eder; namaz da bir arınmadır, ruhi arınmayı sembolize eder. Abdest toprağın suyla buluşmasıdır. Bu ikisinin buluşması bir yönüyle insanın hammaddesi olan çamura işaret eder, diğer yönüyle cansız toprağa suyla taşınan cana işaret eder ve bu birleşmeden bir tohum yeşerir, bir sürgün fışkırır. Yaşam toprağı, günün birinde öyle bir hâl alır ki, hayat cennet gibi can alıcı bir bahçeye dönüşür, sürgünler meyveye durur.

Setr-i avret, aynı zamanda namazın bir fonksiyonuna işarettir; insanın kusur ve ayıplarının örtülmesine. Namaz, bizatihi kusur giderici, ayıp örtücüdür. Huşu içerisinde kılınan bir namaz düşüncenin ayıplarını, duygunun kusurlarını örter, kalbin ve onun akletme yeteğini de açar ve geliştirir. Yüreğin yüzünü kızartan duygular, aklı utançtan yerin altına geçiren düşünceler, kuşkunun arsız tohumları, hep namazla örtülür.

Namaz ruhun elbisesidir; namazı giyinmemiş ruhlar çıplak ruhlardır.

Kıble, mekân bilincidir, coğrafya şuurudur. Kâbe, aşkın olanın yeryüzündeki sembolüdür. Kâbe üç boyutlu bir mekânda zamana yolculuğu sembolize eder. Yüreğin kıblesi, bir açıdan hiçbir yön, bir açıdan her yöndür. Hiçbir yöndür; çünkü kendisi bir kıbledir, insana şah damarından yakın olan, yüreğe yürekten daha yakın demektir. Her yöndür; mekânın ve zamanın dışında yapılan bir yolculukta mekân sorulmaz. Mekânın bittiği yerde hiçbir yer yol, hiçbir yer yolcu, hiçbir yer menzildir. Her yol O'na çıkar, O her yerdedir. Bu bilinç, insanı evrensel insan yapar. Evrensel olan insanın yüreğindeki harita da sınırsız ve sınıfsız bir haritadır.

Vakit, zaman bilincidir. Ve'l asr (çağa / ikindiye yemin olsun), veşşafak (şafak vaktine yemin olsun), ve'lfecr (göğün ağarma vaktine yemin olsun), vedduhâ (kuşluk vaktine yemin olsun), vennehar (gündüz vaktine yemin olsun), velleyl (gece vaktine yemin olsun) Kur'ânî ifadeleri, hep sürekli içerisinde yaşadığımız için kıymetini takdir ve idrak edemediğimiz zaman nimetine dikkat çekmektedir. Zaman bilinci varlık bilincinin olmazsa olmazıdır. Heidegger'in şaheserine verdiği isim de buna işaret etmektedir: Varlık ve Zaman. Baştan sona bir şüphe felsefesi olan batı düşüncesinin ulaştığı zirvelerden biri olan Varoluş Düşüncesi de yine varlığı Var eden Mutlak Var'a ulaştırmadan, ortada, başıboş bırakıverir insanı. İnsanı bu başıboşluk duygusundan, bu kaybolmuşluk hissinden kurtaracak en güzel yöntem, yine namazdır.

Bilinci Kuşanma Hali: Niyet

Niyet, tam anlamıyla bir bilinci kuşanma hâlidir. Niyet; tayin, tesbit ve kasıttır. Yolculuk yol güzergâhının tesbiti, hedefin tayiniyle anlam kazanır. Varılacak menzili tesbit etmeden çıkılacak bir yolculuk, yolculuk değil avareliktir. Niyet, neden, niçin, nasıl ve nereye sorularının cevabıdır. Bu sorulara cevap bulamamış bir namaz "dosdoğru" bir namaz değildir. Böyle bir namazın sahibi *"Namaz kılanlara yazıklar olsun"* (107/4) ayetinin gerçek muhatabıdır. İbadeti âdetten ayıran şey "sâlih niyet"tir. Eğer bu gerçekleşmemişse ibadet âdetleşmiş ya da âdet ibadetleşmiş demektir.

"Allahuekber" diyebilmek, bunu tâ yürekten inanarak söyleyebilmek, tanrısız değil çok tanrılı bir çağın tüm sahte tanrılarına meydan okumaktır. Allahuekber, namazı direnişe dönüştüren ilahî bir slogandır; insanın aşkın boyutunu yok eden, sahte tanrılarını dayatan, hayatı anlamsızlığa mahkûm eden bir çağa, şeytana ve ayartan öz benliğe karşı direnişe... Herkesi temin ederim ki, Allahuekber diyemeyenin hayatı bir tek zaferle sonuçlanabilir; anlamsızlığın zaferiyle, saçmanın zaferiyle. Böyle sonuçlanan bir hayat tüketilmiş bir hayattır. Oysa ki Allahuekber, hayatı üretmenin, sonsuzca üretmenin anahtarıdır. Namazın kapısı olan Allahuekber, itaatte ve isyanda tevhiddir. Allahuekber diyen insan dünyayı, zamanı ve mekânı ellerinin üzerine koyup ardına atarak yeni bir dünyaya, zamansız bir zamana, mekânsız bir mekâna doğru yolculuğa çıkmıştır. İşte miraç, bu yolculuğun adıdır.

Kıyam, Allah huzurunda bir saygı duruşudur. Tüm hamdin yalnızca O'na olduğunun hâl ve beden diliyle ifadesi; Allahuekber demenin doğal

bir sonucudur. Saygı, kıraatle birazdan hayranlığa dönüşerek insanı O'nun önünde eğilmeye götürecek, hayranlık rükûda aşka dönüşerek secdeyle zirvesine ulaşacak. Kıyamın bir anlamı da "başkaldırmak"tır. Tüm putlara, tüm şeytanlara, öz benliğin ayartıcı vesveselerine, bayağı hazlara ve geçici zevklere karşı başkaldırmak. Zaten bunlara başkaldırmadan, bunları arkaya atmadan namazı miraca dönüştürmek ne mümkün?

Kıraat, yolculuğun yakıtı olan Kur'an'ı sembolize eder. O'ndan gelen ruh, O'na doğru giderken, O'nun kelâmını terennüm eder. Bu terennüm İlahî anlamın beşeri kelimelere dönüşmesidir; tıpkı şifrenin çözülmesi gibi. İşte onun için tilâvet değil kıraattır namazda okunan. Kıraattır, çünkü bir okumayı kıraat yapan unsur istikra/duyumsamaktır; anlamı yüreğe yedirmek, zihne kazımak ve eyleme dönüştürmektir. Sahabenin namazını farklı kılan şey buydu. Onlar namazda dünya ilişkilerini bir anlığına kesip tüm duyargalarını ötelere çevirir ve bu durumun bir sonucu olarak kıraat esnasında arı uğultusu gibi bir ses çıkarırlardı. Kıraat diye de buna derlerdi. Bu ses sanki içten yanmalı çok güçlü bir motorun, yüreğinde olan muhteşem yangını ve bunun insana verdiği muazzam enerjiyi ele veren bir ses gibiydi.

Rükû, bir boyun eğiş, bir hayret makamıydı. Tanıma hayranlıkla başlardı. İnsanı hakikate götüren şey hayranlık duygusuydu. Rükû, bu hayranlığın sembolüydü.

Rükû itaatin zirvesiydi; vicdanın kayıtsız şartsız teslimiyetinin. Müslümanların namazdaki rükûu, Hz. İsa şeriatını İslâm'ın içerdiğinin bir sembolüydü.

Rükû İsevîlerin namazının, secde de Mûsevîlerin namazının temel ritüeliydi. İslâm kendi namazında bu İbrâhimî uygulamayı bütünleştirdi ve en mükemmel hâliyle vaz etti.

Secde, miracın son noktasıydı. Aşkı; katıksız saf aşkı temsil ediyordu. *"Ben kendi kendime yetmem"* demenin beden diliyle söylenmesiydi: *"Ben zayıfım Sen güçlü, ben isteyenim Sen veren, ben sınırlıyım Sen sınırsız, ben af dileyenim, Sen affeden, ben mahlûkum, Sen Hâlık, ben kulum Sen Rab'sın"* demenin ifadesiydi. Secde bedenin küçülüşünün son noktası ve ruhun büyüyüşünün ilk noktasıydı. Secde bir *"haddimi bildim ve Sana geldim"* itirafıydı.

Secde; Saf Aşkın Şimgesidir

Bana saf ve ulvi aşkın simgesi olan bir hareket göster deseler, hiç şüphesiz secdeyi gösterirdim.

Ve oturuş; yolculuğun hazzını almak, onu yürek ikliminden bilince taşımak için oturuş. Miracın demini sürmek, bu tecrübeyi hayatın ilgili yerlerine hikmetle yerleştirmek için oturuş. Ve insanlara, Batı'nın ve Doğu'nun insanlarına her renkten, her ırktan, her coğrafyadan, inancın dilinden anlayan, yüreğiyle duyan insanlara selam vermek; işte yine aranızdayım, sizinleyim, yeni bir miracı hak etmek ve aşk ipliğini namaz iğnesine geçirerek dünyamı ahiretime dikmek için eyleme geçiyorum demek.

Böylesine hakkı verilerek kılınmış bir namazın onu izleyen herhangi bir insanda bırakacağı derin izleri düşünebiliyor musunuz? Müşrikleri en çok korkutan şeylerden biri de buydu; namaz. Bu nedenle Ebu Bekir'in evinin avlusunda, sürekli gözyaşları içerisinde kıldığı namazlar, en katı yürekli putperestleri dahi yumuşatıyor, bir çok insanda sonu hidayetle noktalanan derin izler bırakıyordu. İbn Hişam ve Buhari'nin naklettiği bir rivayetten, kadın-erkek, çoluk-çocuk demeden bir çok Mekkeli'nin Hz. Ebubekir'in namazda okuduğu Kur'an'ı dinlemek için evinin önünde gruplar oluşturduğunu öğreniyoruz. Müşrik liderler, onun bu soylu eylemini savaş sebebi sayıp hâmisi İbn Duganne'ye şikâyet ediyorlardı. Namaz bir savaş sebebi? Evet, öyle kılınmış bir namaz kimi zaman orduların yapamayacağını yapabilir.

Yine Ammar b. Yasir de evinin önündeki avluda namaz kılıyor ve müşrikler, namazda okunan Kur'an'dan insanların etkilendiklerini gördükleri için onu kendisine eman veren Ebu Cehil'e şikâyet ediyorlardı. (Bidâye VII/311)

1298 yılında Müslüman olarak Said b. Hasan adını alan ünlü bir Yahudi aliminin hidayetine Cuma namazı sebep olmuştur. Goldziher'in *"Said b. Hasan D'Alexandrie"* (*İskenderiyeli Said b. Hasan*) isimli çalışmasında hayatını ortaya çıkardığı bu ünlü Yahudi din alimi şiddetli sancılar çektiği bir sırada Müslümanların meclisine gider. Kendi dilinden dinleyelim:

"Camiye girdiğim zaman mü'minlerin melekler gibi saf saf durduklarını gördüm ve içimden bir ses işittim ki bu ses; "eski İsrailoğulları Peygamberleri tarafından, geleceği haber verilmiş olan cemaat budur işte" diyordu âdeta. İmam o anda şu ayeti okuyordu: "Şüphesiz Allah adâleti, iyiliği, yakınlara vermeyi emrediyor. Her tür hayâsızca tavrı, akl-ı selime aykırı davranışı ve dengesizliği yasaklıyor. Ve size böylece öğüt veriyor ki, belki üzerinde kafa yorarsınız"(16/90) Bu ayet bittiği anda beni bir korku hissi kapladı. İbadet başlayınca beni görünmez bir güç harekete geçirdi. Çünkü bana namaz kılan mü'minlerin safı sanki insanların değil de meleklerin safı gibi göründü. O mü'minlerin tam bir alçakgönüllülükle yaptıkları rükû ve secdelerde Allah'ın yüce varlığından işaretler

görünüyordu. Tam içimden kopup gelen ses "Eğer Yüce Allah İsrailoğullarına geçmiş asırlar içerisinde iki kez hitapta bulunduysa, hiç kuşkusuz bu ümmete de her ibadet sırasında hitapta bulunuyor" diyordu. Ve sonunda aklen kanaat getirdim ki Allah beni Müslüman olmak için yaratmıştır." (Arnold 415-416)

Aynı kaynak İslâm'a düşmanlığıyla ünlü Ernest Renan'ın kendi eserinde yaptığı bir itirafı nakleder:

"Bir mescide girip de ta içten etkilenmediğim ve hatta diyebilirim ki Müslüman olmadığıma hayıflanmadan çıktığım olmamıştır." (Arnold-416)

Hıristiyanlar ibadeti kiliseye hapsettiler. İslâm'a göre hayat ibadettir ibadet hayat; tıpkı yeryüzünün tamamı mescid olduğu gibi. Düşünebiliyor musunuz, Londra'nın Hayde Parkı'nda, New York'un Broadway'inde, Berlin'in Brandenburg ya da Roma'nın Navona meydanlarında namaz vakti geldiğinde temiz bir yer bulup oracıkta huşu içerisinde namaz kılan bir mü'minin oluşturacağı ilgi halesini? Aşkınla tüm ilişkisini koparıp modern makinanın bayağı bir dişlisi hâline gelen modern Batı insanı için bu durum, ufolardan daha dikkat çekici ve iz bırakıcıdır. Tabi ki varlık sorusunu sorabilenler için geçerlidir bu. İşte namazın tebliğe dönüştüğü nokta. O zaman sizin namazınız ölü canlara ruh veren diriltici bir soluk olur.

Huzurun Yolu (36)

Abdulbâki İşcan

Denizde su dalga dalga... Havada rüzgâr dalga dalga... Gökteki bulut dalga dalga... İnsanda duygu dalga dalga...

Denizde bir çöp yalnız başına. Rüzgârda ağaçlar yapraksız, kurumuşcasına. Bulutta yağmur damla damla. Duygu dalgalarında günah çeşit çeşit, boy boy.

An olur deli fırtınalar kopar yüreğimde. Sakin gönlüm cadı kazanı gibi kaynar. Boğazıma bir çift el yapışır. Gücü yettiğince sıkmaya başlar. Göğsümü sanki bir mengeneye koyarlar; kaburgalarım kırılacak sanırım. Omuzlarıma tonlarca yükler biner; ağırlıktan küçüldüğümü hissederim. Ve nefesim daralır gider; tekrar almakta güçlük çekerim.

An olur durgunluklarda gizli, sinsi girdaplar çeker beni içine. Gözlerim görmez olur hiçbir şeyi. Bir uğultu sanki kulaklarımı sağır eder. Bir keder, bir sıkıntı çöker üzerime.

Müthiş karanlıklar ruhumun en derin noktalarında deli rüzgarlar gibi esmeye başlar. Cesedime çökertici ağırlıklar yüklenir. Kalbime bir biri ardına sonu olmayan hüzün okları hücum eder.

Hayatın girdabında sular kaçmıştı kulaklarıma. Uğultular beynimi kemiriyordu. Her türlü silahıyla üzerime saldırıyordu, şeytan denen düşmanım.

Bu gariplik arada sırada üzerime çöküyor, hayat anlamsız, yaşamak gayesiz, düşünmek manasız geliyordu.

Yağmura ihtiyacın şiddetli olduğu böyle bir hâlde iken, kuru ve çorak toprağa hayat beklediğim anda, yüreğimin bir yerinden kopup gelen ince sızının yavaş yavaş tüm benliğimi sardığını hissettim.

Birden uğultular kesildi. Beynimdeki kalabalık düşüncelerin korkunç sesleri sustu. Karanlıklar aydınlandı ve bir ses; göklere yükselen mabetlerden, insanların gönüllerine akan bir ses; kulak ve kalbimin pasını açtı... Bu ses ezandı.

Müezzinin sesini işittiği hâlde ona icabet etmeyen hayırlı bir iş yapmamıştır. Bu durumda kendisi için hayır murad edileceğini beklemesin!

Hazreti Âişe

Kulaklarımdaki İlk Fısıltı: Ezan

Doğduğumda kulaklarıma söylenen ilk fısıltı, şimdi beni çağırmaktan ziyade o yöne doğru çekiyor. İnsanlar ise grup grup davete icabet etmiş, huzur ve saadet mekânı camilere yönelmişler.

Çoğu zaman beni kendine esir etmiş, bir köle gibi kullanmış lanet şeytanın şerrinden, Âlemlerinin Rabbi, her şeyin sahibi Yüce Yaratıcı Allah'a (cc) sığındım ve abdest aldım...

Günahlarımı yıkamaya ellerimden başladım. *"Suyu temizleyici, İslâm'ı nur kılan Allah'a (cc)"* hamdettim.

Ağzımı, burnumu yıkarken; *"nimet ve cennetlerin güzel kokularından"* istedim.

Yüzümü yıkarken; *"bazı yüzlerin beyazlanacağı, bazı yüzlerin kararacağı günde yüzümü ak kıl"* diye Rabbime yalvardım.

Sağ kolumu yıkarken; *"Allah'ım, amel defterimi sağ yanımdan ver, hesabımı kolaylaştır."* dedim.

Sol kolumu yıkarken; *"Allah'ım, amel defterimin sol ve arka tarafımdan verilmesinden, şiddetli bir azap ile sorgulanmaktan"* Sana (cc) sığındım.

Başımı mesh ederken; *"O'nun rahmet deryasından rahmet"* diledim.

Kulaklarımı yıkarken; *"hak söz işitip, en güzeline uyan kullarından olmayı"* istedim.

Boynumu mesh ederken; *"cehennem ateşinden âzâd olmayı"* murat ettim.

Ayaklarımı yıkarken,*"bir takım ayakların kayacağı günde, benim ayaklarımı sırat üzerinde sabit kıl Allah'ım"*[4] diye dua ettim.

Yüzümü el ve ayaklarımı yıkarken;*"azalarımın işlediği bütün günahların su damlaları ile birlikte akıp gittiğini"*[5] hissettim.

İşte temizlendim. Gözümün gördüğü pisliklerden temizlenip, görmediği kirlerden arındım. Ve mel'ûn şeytandan, Rahmân olan Allah'a (cc) sığındım. İnananların akın ettiği camiye yöneldim.

Cami bir sığınak; çeşit çeşit dünyevi dertlerden, sıkıntılardan uzakta bir sığınak, bir huzurevi...

Cami; isteklerin, dua ve ibadetlerin Yüce Yaratıcı'ya arz edildiği kutlu mekân.

Cami; mü'minin, yaratılışının idrakine vararak, kulluğunu yerine getirmek için ibadete yöneldiği yer.

Cami; kalplerin arındığı, inananların buluştuğu, hâlleştiği yer.

Gönül evi cami. Huzur yeri cami.. Mutsuzluğa, huzursuzluğa yer yok bu kapıda. Burası mağfiret kapısı. Umutsuzluğa yer yok bu mekânda.

Allah (cc) için toplanmış kalabalık içerisinde, Allah (cc) ile tek başına kalmak. Cemaatle manevi birlik içerisinde, Allah (cc) ile bağ kurmak için namaza durmak. *"Onlar, Allah'ın zikri ile kalpleri huzura kavuşarak îman edenlerdir. Evet, bilin ki ancak Allah'ı anmakla kalpler yatışır ve huzûra kavuşur."* (Râ'd; 28)

Gökyüzü ile yeryüzü arasında boşlukta duran kümeleşmiş bulutların; bazen aniden, bazen yavaş yavaş toplanmaları sonucu oluşan sağnak gibi; damla damla biriken suyun bazen katre hâlinde düşmesi, bazen çağlayan benzerliğinde fışkırması gibi; parçanın bütüne, azın çoğa, damlanın nehre, nehirin denize kavuşması gibi gönlüm namazla huzura kavuşur.

"Ey îman edenler! Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman hemen Allah'ın zikrine gidin. Alış-verişi bırakın. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır." (Cum'a; 9)

Ben Müslümanım. Yaşantımı düzenlemeye, hayat ölçülerini, ibadet kurallarını ve dinimi öğrenmeye geldim, diyerek diz çökerek oturup, hayrı arayıp bulmak.

Namaza durmak; ellerimin tersi ile dünyayı geride bırakıp, manevi iklimlere dalmak.

---

4 İslâm İlmihâli, Doç. Dr. Hamdi Döndüren, Abdest Bahsi

5 Müslim, Tahâre: 32-33, Tirmîzî, Tahâre: 2

Allahu Ekber; işte tek gerçek. O'na itaat için kıyamda durmak.

Allahu Ekber; işte tek seçenek. O'na teslimiyet için secdeye varmak.

Ağlamak... Hislerin şairane terennümü, kalbin temizleyicisi. Bu dünya için değil, ebediyete ağlamak. Tonlaşan günah yığınlarını hafifletmek, taşlaşan kalpleri yumuşatmak, sevgiye muhtaç gönülleri ferahlatmak için ağlamak... Rahmanî duyguların pınarıdır gözyaşı.. Girdaptan kurtuluş sevincinin işaretidir gözyaşı...

Secde: İnsanın Allah'a (cc) en yakın olduğu zaman, rahmetin en çok verildiği andır secde.

Secde: Kulun miracı.

Gözyaşı: Tevbe kapısı.

Gözyaşı: Kurtuluşun damlası.

Secde ve Gözyaşı: Mutsuzluk ve huzursuzluğun şifası.

Secdede gözyaşı: Hazreti Resul'ün hatırası.

Şimdi huzurluyum. Ceset üzerinde batman ağırlığındaki yükü atmanın neşesi ile, kalbe yönelen günah oklarından kurtulmanın hafifliği ile dolar garip gönlüm.

Şimdi mutluyum. İnanmış, teslim olmuş, mü'minlerin hâli gibi mutluluğum. Arada geçen sıkıntılı fasılalardan sonra beş vakit gerçek mutluluğu bulmanın, göğüs kafesinin ardında müthiş feveranların uyanmaya başlamasının, aydınlığa kavuşmanın sevincini yaşıyor ruhum.

Namaz (37)

Muhammed ESED

Günde birkaç kez namaz için toparlanıyorlar ve eğer hava yağmurlu değilse namazlarını açıkta kılıyorlardı. Uzun, tek bir safta toplanıyorlar ve Hacı da önlerine geçip imamlık yapıyordu. Hareketlerindeki düzen ve uyumla askerlere benziyorlardı; hep birlikte Mekke yönüne döner, birlikte eğilir, sonra kalkar ve birlikte diz çökerek alınları üzerine yere kapanırlardı. İki secde arasında seccadesi üzerinde, yalın ayak, elleri önünde bağlı, dudakları sessizce kıpırdayan ve kapalı gözleriyle derin bir huşu içinde dalıp giden imamın, bütün kalbiyle dua ettiğini görürdünüz; ötekiler, imamlarının işitilmeyen sözlerini izliyor olmalıydılar.

Böylesine içten bir duanın bir takım mekanik bedeni hareketlerle birleştirilmesi beni nedense biraz tedirgin ediyordu. Bir gün biraz İngilizce bilen Hacı'ya bu konuyu sordum:

"Tanrı'nın sizden ona duyduğunuz saygıyı eğilerek, diz üstü oturarak ve yere kapanarak göstermenizi istediğine gerçekten inanıyor musunuz? İnsanın sadece kendi içine bakarak; yüreğin sükûneti içinde dua etmesi daha uygun olmaz mı? Bütün bu bedeni hareketlerin hikmeti ne?"

Daha bunları söyler söylemez, pişmanlık duymaya başladım; yaşlı adamın dinî duygularını incitmek istememiştim. Fakat Hacı hiç de gücenmiş görünmüyordu. Dişsiz ağzıyla gülümsedi ve şöyle dedi:

– Başka nasıl ibadet edebiliriz ki Allah'a? O, bedeni de, ruhu da birlikte yaratmadı mı? Böyle olunca da insanın ruhla olduğu kadar bedeniyle de dua etmesi gerekmez mi? Bakın, biz Müslümanlar duamızı niçin böyle yaparız anlatayım size: Yüzümüzü Kâbe'ye, Allah'ın Mekke'deki Beytü'l Haremi'ne çeviririz ve biliriz ki, o anda dünyanın neresinde olursa olsun,

namaz kılan bütün Müslümanlar, hepsi yüzlerini Kâbe'ye çevirmişlerdir; bir tek vücut gibiyizdir ve düşüncelerimizin merkezi de O'dur.

Önce ayakta durarak Kur'an-ı Kerîm'den bölümler okuruz, bunu yaparken, okuduğumuz kelâmın, insana hayatta dimdik ayakta kalması, sebat etmesi için verilen Allah Kelâmı olduğu bilinci içindeyizdir. Sonra 'Allahu Ekber' (Allah en büyüktür) deriz. Bununla Allah'tan başka kulluk etmeye değer başka hiç kimsenin, hiç bir şeyin olmadığını dile getirir ve bunun apaçık bir gerçek olduğunu bir daha duyar ve bu gerçeğe bir daha tanıklık ederiz. Sonra o her şeyden yüce olan Allah'a duyduğumuz saygıyı, bu yüceliğin önünde eğilerek gösterir, O'nun gücünü, celâl ve azametini övgüyle anarız. Ve O'nun önünde bir toz zerresinden, yokluktan, hiçlikten başka bir şey olmadığımızı, O'nunsa bizim yüceler yücesi Yaratıcımız ve Rabbimiz olduğunu duyarak alınlarımız üzerine, çoşkuyla yere kapanırız. Sonra alınlarımızı yerden kaldırır ve oturup, günahlarımızı bağışlaması, bizi rahmetiyle yargılaması, doğru yola yöneltmesi, bizi sağlık ve rızıkla nimetlendirmesi için dua ederiz. O'nun haberini bize ulaştıran Hazreti Muhammed'e (sav), O'ndan önceki peygamberlere, bize, kendimize ve doğru yolu izleyen herkese Allah'ın selam ve rahmetini dileriz. Bize bu dünyada da, öteki dünyada da iyilik ve güzellik ihsan etmesini Allah'tan niyaz ederiz. Ve sonunda da, başımızı sağa ve sola çevirerek, nerede olursa olsun, doğru yoldan olan herkese namaz kıldı, böyle dua etti ve kendisini izleyenlere de böyle yapmalarını öğretti, bu onların kendilerini isteyerek ve ta yürekten Allah'a teslim edebilmelerini -ki İslâm'ın anlamı da budur- ve O'nunla da, kendi kaderleriyle de barış içinde yaşayabilmelerini sağlamak içindir.

Namazın Kur'ân'da Anlatılan Bazı Hikmetleri (38)

Afif A. Tabbâra

Kötü Amellerin Düzeltilmesi

Günde beş vakit Allah'ın huzurunda saygı ve korku ile duran kimsenin düşüncesinde ve maddi âleme bakışlarında Allah'a iman gelişir ve faal bir kuvvet hâline geçer. İşte bu kuvvet onun nefsini şehvetlerden, günah ve kötülüklerden men eder. Kur'ân-ı Kerîm'in: *"Sana kitaptan vahyolunanı oku ve namaz kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkor. Allah'ı anmak şüphesiz en büyük ibadettir..."* (Ankebût, 45) ayetinin işaret ettiği mana işte budur. Allah bu ayette namazın ikâmesini emretmektedir. Bir şeyi ikâme etmek, o şeyi maksat hasıl olacak şekilde yerine getirmek demektir. Bu ise, Allah'a teveccüh ve gerçek olarak huşu duymaktır. Namazın sureti bu manalardan hâli olduğu zaman, namaz kılan, namazı ikâme etmiş olmaz; bilakis namazı yıkmış olur. Böyle olunca, namaz alışılmış kıyam, rükû, sücûd ve ezberlenen lafızlardan ibadet olur. Bu durumda şuursuzca yapılan ibadet gerçek sayılamaz. İbadetin manasını unutan, bazı alışılmış hareket ve lafızlarla namaz kılan kimse için Allah: *"Namazlarından gâfil olarak, namaz kılanların vay hâline!"* buyurmaktadır.

Bazı kimseler, hatırlanan şeylerin namaz kılanın zihnine galip gelmesinden dolayı namazın bütün bölümlerinde kalb huzurunun en zor şeylerden biri olduğunu ortaya atmaktadır. Onların bu kanaati gaflet ve cehalet neticesidir. Namazda huzurun temin edilmesi için en iyi çare, namaz kılanın okuduğu ayet, sure ve duaların manasını hatırında tutmasıdır. Namaz kılan kimse okuduğu lafızların manasını tasavvur ederse namazı dosdoğru kılmış olur.

Şecaat ve Cömertliğin Geliştirilmesi

İnsan bulunduğu durumda sabit değildir. Allah, ona hayır ihsan ederse, şımarır ve cimrilik eder. Eğer şerre maruz kılarsa, feryad eder. Fakat insan, namazını kıldığı zaman ruhunda sebat ve şecaat kökleşir, beşeri yaratan, türlü nimetler veren, hayırlı işler yapmayı emreden Yüce Varlığa dayanır. Bu durum, Kur'an'da: *"Şüphesiz, insan dar gönüllü, hırslı yaratıldı. Ona bir sıkıntı erişti mi feryâd eder. İyilik dokundu mu cimri kesilir, namaz kılanlar ve namazlarına devam edenler, bundan müstesnadır."* (Meâric, 19-23) buyurulmaktadır.

Kur'an, başa gelen musibetin hafifletilmesinde namazın tesirine şöyle işaret eder: *"Ey îman edenler, sabır ve namaz kılmakla Allah'tan yardım isteyin!.."* (Bakara, 153) Yani, ey iman edenler, uğradığınız, size zor gelen musibetlere karşı Allah'tan sabır ve namaz ile yardım isteyin. Zira, namaz Allah'a güveni arttırır. O'na münacatta bulununca bütün gam ve keder insanın gözünde küçülür.

Zihnin Bir Noktaya Teksîfinin Geliştirilmesi

İnsan namaza yöneldiği zaman içinde bazı fikirlerin birbiriyle mücadele ettiğini hisseder. Daha sonra Allah'ın azamet ve münacatın hazzından dolayı bütün zıt fikirleri terk eder. Namaz kılanın bu zıt fikirleri defetme gayreti, sabır, azim ve Allah'tan korkmaya bağlıdır. İşte bu durum huşu olarak isimlendirilir.

Kur'an, dünya ve ahirette kurtuluşu, namazdaki huşuya bağlamıştır. Allah şöyle buyurur: *"Mü'minler felâha ermişlerdir. Onlar, namazlarında huşû içinde bulunurlar..."* (Mü'minûn 1-2) Huşu duyanlar Allah'a itaat eden ve O'ndan korkan kimselerdir. Fahruddîn er-Razî namazdaki huşuyu; bütün gayretin namaz için toplanması ve namazdan başka amellerden yüz çevirmek olarak açıklar. Bu huşu, insanın hayatta muvaffak olabilmesi için zihni melekesini bir noktaya yöneltmede en büyük bir âmildir. Bunun için ferdin muvaffakiyetinde bunun derecesini belirtmemiz yerinde olacaktır. William Multon, Reader's Digest'ten Seçmeler'de şöyle der: *"Akla gelenleri bir noktaya yöneltmek, herhangi bir konuda gelişmiş üstün kimselerin rahatça yaptıkları şeydir. Herhangi bir anda, bir lider veya üstün bir insan zihnini bir noktaya toplayabilir, hatırına gelenlerin hepsi, yapacağı işle ilgili olur. Birçoklarımızda*

bu özellik zayıftır, birbirine zıt arzular meşgale ve ızdıraplar insanı ifsat eder ve şaşkınlık içinde bırakır." Daha sonra şöyle der: *"İnsan aklı sağlam ve keskin bir şekilde bir noktaya yöneltildiği zaman çok müthiş bir alet niteliğindedir."*

Modern psikolojinin kurucusu William James'in şöyle dediğini naklediyorlar: *"Dâhilerle normal insanlar arasındaki fark, bir özelliğe veyahut da aklın fıtri bir mevhibesine râci değildir. Asıl fark, mevzu ve gayeleri için sarfettikleri himmette ve zihinlerini güçleri yettiğince bir noktaya yöneltebilmelerindedir."* William James bu özelliğin kazanılması için sözlerine şöyle devam ediyor: *"Bu kudret egzersiz yapmakla kazanılır. Egzersiz ise sabra dayanır. Dağınıklıktan kurtulup zihni bir noktaya açık ve sağlam bir şekilde yöneltmek zor bir çabanın eseridir. Aklınızı birbiri peşinden konu ile ilgilenmeye sevk ederseniz, bunu elli defa veya yüz defa tekrarlarsınız, aklınıza gelenler yavaş yavaş yerini ilgilendiğiniz konuya bırakır. Böylece, iradenizle istediğiniz konuya zihninizi yöneltmeye muktedir olursunuz."*

Diyebiliriz ki, İslâm'da namaz, insanın zihnini belirli bir noktaya hasredebilme melekesidir. Namaz kılan, namaz müddetince, bütün gücü ile fikrini bir noktaya yöneltirse -ki biz buna huşu diyoruz- şüphesiz kendisinde bu meleke gelişir, karşılaşacağı diğer işlerde de en büyük yardımcısı olur.

William Multon'un şu sözleri bu manayı ne kadar teyit etmektedir: *"Bu konuda başka yöne yönelmeyi ve dağılmayı önleyen şey, aklın ve cismin birlikte olmasıdır."* Zaten namaz da akıl ve cismin müşterek amelidir. Namaz kılan, rukû ve secde ederken zihni de o ibadetle meşgul olmaktadır.

Namaz (39)

Necip Fazıl Kısakürek

Kâfir - Siz istediğinizi söyleyin! İslâm'ın her emri tahammülün üstünde serttir.

Mümin - Nefsinize mülayim gelmesini mi beklerdiniz? Öyleyse siz bir din değil, bir haz vasıtası arıyorsunuz! Hangi deva, bilhassa gidermeyi taahhüt ettiği hastalıkla aynı nispette olarak, hastaya sert ve acı görünmez ki... Ebediyet davasının devası elbette nefse acı gelecektir.

Kâfir - Artık bunlar, kolay ve malum laf tarafı... Ben diyorum ki, İslâm'ın şartlarına bu asırda dayanılmaz!

Mümin - Hangi şartlarmış onlar?

Kâfir - Meşhur beş şarttan birini, mesela namazı ele alalım! Kuzum, bu asırda insan, hem de her biri saatinde olmak şartıyla beş vakit namaz kılabilir mi?

Mümin - Bu asırda siz, sabah ve ikindi kahvaltıları ve icap ederse gece yemeği ile beraber beş öğün, midenize hizmet edebiliyor musunuz?

Kâfir - İyi ama, o yemek! İnsan yemek yemeden yaşayabilir mi?

Mümin - İnsan asıl, namaz kılmadan yaşayamaz! Fakat namazın hayati zarureti kavranamayınca, işte böyle, kabahat beş vakte bulunur. Siz namazın kemiyetiyle ne uğraşıyorsunuz? İşi esasta arayın ve namazın aslen size giran gelip gelmediğini tespit ettikten sonra namuskârane konuşun! Eğer o size giran gelmeseydi, sevgilinizle randevularınızda duyduğunuz heyecanla, onu hiç ayrılmamacasına devam ettirmek isteyecektiniz. Namaz da, mü'minlerin sevgilileriyle randevusudur. Hiç onu fazla görebilirler mi? Fakat

sizden rica ederim, konuşurken biraz fikir ve hakikat edebi gösterin de, günün züppeleri gibi işi dar kemiyet planlarına bağlı itirazla hâlledebileceğinizi ummayın! Bu takdirde sizi susturmak o kadar kolay oluyor ki, ben hamdolsun mensup bulunduğun imanın nâmütenâhi girift ve muğdil hikmetleri önünde, bu derece kolay kazanılan zaferle mahcup vaziyete düşüyorum! Namazın beş vaktine itiraz edenler, onun bir vaktine bile tahammül edemeyenlerin, ondaki hudutsuz kazancı anlamayanların, onu "def'i belâ" sayanların, işi kemiyet hesabıyla boğuntuya getirici maskeli hüviyetleridir.

Kâfir - Namazın sade vakti değil, şekli de bu asır insanına göre değil...

Mümin - Bu asrın insanı, Allah'a secde etmek yerine ceberûti kullara secde ettiği için mi namazın şekline tahammül edemez?

Kâfir - Bahsi değiştirmeyelim! Hamal, serseri, dilenci, her cinsten insanın çıplak ayaklarıyla kirlettiği bir zemin üzerinde başını yere koymak ve her defa alnıyla yerden 10 gram toz kaldırmak... Bu mu ibadet?

Mümin - Eğer şahıslar fakirliklerine rağmen herkesle müsavi olması gereken İslâmi temizliğini yerine getiremiyorsa; eğer zemin operatörlerin yaralara koyduğu gazlı bezler kadar temiz değilse, kabahat şahıslarda ve onları yetiştiren cemiyette midir, yoksa İslâmiyette mi? İslâmiyet'in emrettiği namaz, yeni yağmış kar tabakasından daha lekesiz bir zemin üzerine, manolya ağacının en yüksek noktasındaki çiçeklerden daha pak uzuvlarla edilen ibadettir. Fakat İslâmiyet'e layık olmayan toplulukların şahıs ve cemiyet suçlarını İslâmiyet'in kabahati diye gösteren küfür anlayışı, İslâmiyet'i müşahhas tatbikçilerin ferdi şartlardan tecrit ve tenzih edemez. Siz bize bir İslâm cemiyetini teslim edin de, biz de size bu asır insanını ebediyen teshir edecek namazın ve İslâmiyet'in ne demek olduğunu gösterelim! Namaz, oturduğu yerde konser dinlemeye benzemez. Ve kulun Allah'ta yok olduğunun ilanı, secdeden gayrı hiçbir şekilde hakikatini bulamaz.

Gözümün Nuru Namaz (40)

Mustafa Bahadıroğlu

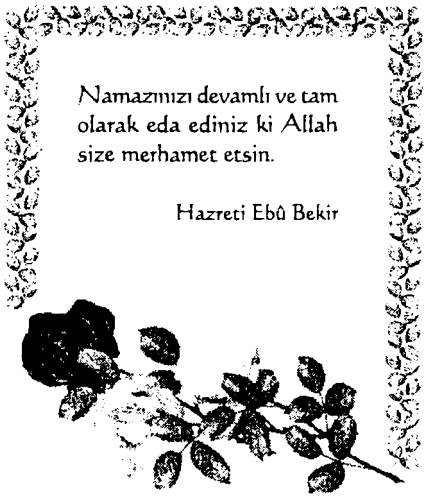
Huzurdadırlar. Alınlarında secde izleri, rükûda kıyamdadırlar. Tekbir, salat ve selamlarda... Huzurda oldukça huzurdadırlar. Huzur ve emniyettedir çevreleri. Çünkü taş toprak secde yeridir. Zikirdir namaz, duadır... Şükürdür, teslimiyettir, tevazudur... 'Sana geldik' demektir. Her ne ki bize lazım, hepsi namazdadır. Dünya ve ahiretten tüm nasibimiz ondadır.

Hollandalı siyahi bir genç vardı. Çehresi temiz, yüzü nurlu, bakışı aydın, alnı pırıl pırıl. Huzur ve itimat telkin eden simasını belli belirsiz bir hüzün, kalın dudaklarını hafif bir tebessüm süslüyordu. İç alemindeki berraklık dışına aksetmiş gibiydi. Muhabbetle bağrınıza basıp kucaklamak hissine kapılıyordunuz.

Bu gencin tam yanında oturan bir adam da en az onun kadar dikkat çekiciydi. Elli, elli beş yaşlarında, hafif kambur bu adam da yanındaki gençle aynı ten rengini taşıyordu. Fakat büyük bir fark vardı. Sanki gecelerin karanlığı bu adamın yüzüne çökmüştü. Sağa sola dönen gözleri korku filmlerindeki karanlık tipler kadar ürkütücüydü. Yüzünün her yerine sinmiş kasvet, bakanın yüreğini sıkıyor, daraltıyordu.

Ak alınlı aydın bakışlı bu gençle daha sonra babası olduğunu öğrendiğimiz diğer adamın farkı neydi? Niye biri muhabbet saçarken diğeri kasvet dağıtıyordu? Çok geçmeden mesele anlaşılmıştı. Genç iman etmiş, Müslüman olmuş, bir de tasavvufa gönül vermişti. Secde izleri bir nur olarak alnında parlıyor, kalbinden yansıyan imanın aydınlığı, Allah'ın boyasıyla boyanmış esmer çehresini nur topu hâline getiriyordu.

Babası ise henüz kabuğunu kıramamış, hidayet ufuklarına doğru bir iki adım atmışsa da gerisini getirememişti. Bir sosyologdu. Düşünen bir beyindi,

ama henüz aşamadığı noktalar vardı. Konuşmaya kapalıydı. Tek açık noktası vardı o da hâl ve gönül dili idi.

Yüzdeki secde nişanı

Bu nasıl olabilir? İmanla küfür, secde ile secdesizlik nasıl olur da bu kadar dışa akseder? Herhalde söz konusu aydınlıkla karanlığın "misal âlemi"ne yansıyan, bir de fotoğrafi olsa gerektir.

Allah Teâlâ mü'minleri tarif ederken bu inceliğe dikkat çekerek şöyle buyuruyor: *"Yüzlerinde secde izinden nişanları vardır."(Fetih,29)* Onları her yerde tanırsınız. Özellikle teheccüd namazına devam edenlerin yüzleri her zaman ay gibi parlar. Onların pırıl pırıl yüzlerini gördükçe içinizden ister istemez bir muhabbet, bir mehâbet ve bir hürmet hissedersiniz. Hatta kılık kıyafetinden hiç belli etmediği hâlde yolda, otobüste karşılaştığınız bu insanlara "hocam" diye hitap edersiniz. *"Yüzlerinde nimetin parıltısını tanırsın." (Mutaffifin, 24)*

Şuurlu ve olabildiğince gafletsiz namaz kılan mü'min, her yerde farklıdır. Ahirette *"Bir takım yüzlerin ağardığı gün" (Âl-i İmrân,106)* ışıl ışıl parlayan abdest uzuvları ve secde emareleriyle öndekilerden daha öndedir. Belki de herkese parmak ısırtırcasına *"Çekilin Hazreti Muhammed sallalâhu aleyhi ve sellem'in ümmeti geliyor"* dedirtecek saffetiyle melekleri dahi imrendirecektir.

Namaz günahları siler

Kılınan her namaz temizliktir, aydınlıktır. Kalpte yanan ışıktır. Karanlığı yakıp yok eden bir nurdur. Yaprakları döken güz rüzgârı gibi günahları döken bir mübarek esintidir.

Sahabilerden biri iki büklüm vaziyette Allah Resûlü'nün (sav) huzuruna gelmişti. "Ya Resûlallah, mahvoldum. Gözüm bir kadına ilişti" veya "ona dokundum" diyordu.

Onun bu kırık gönlü sanki Arş'ı titretmiş ve Cebrail Aleyhisselâm'ı şu ayetle imdadına yetiştirmişti:

"Gündüzün iki tarafında (sabah, öğle ve ikindi) gecenin de yakın saatlerinde (akşam ve yatsı) namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir."(Hûd, 114)

Hadis-i şerifte açıklandığı üzere beş vakit namaz arada işlenen günahları, Cuma namazları da kendi aralarındaki günahları temizler. Tıpkı bir nehirde günde beş defa yıkanmış gibi manevi temizlik verir. Biz de Rabbimizin rahmetinden büyük günahlarımızı da küçük günahlarımızın arasına katıp affetmesini diler ve umarız.

Namaz ve Elest Bezmi

İnsan denen varlığın asıl vatanı melekler topluluğunun da vatanı olan Melekût Âlemi'dir. Ruhumuz burada (Elest Bezmi'nde) Allah Teâlâ'nın cemalini seyretmiş ve O'nun tecellileriyle mest olup kendinden geçmiştir. Bu aleme inip ete kemiğe büründüğünde nefsle beraber olmuş, zehirli yemlerle beslenen kuşcağız gibi, dünyanın mahmurluğuyla hakiki sevgiliyi unutmuştur. Daha doğrusu unutmamış fakat bu sevginin üzeri başka sevgilerle küllenmiştir.

Her insanın bilinçaltında Cenab-ı Hakk'ın hakiki sevgisi gizlidir. Bu muhabbet unutulacak bir muhabbet değildir. İnsanın mayasına işlemiştir. Ancak bu hakikati bilinç üstüne çıkaracak bir tesir lazımdır. En güçlü tesir ise evliyanın nazarıdır. O nazarlar ruhun bulanıklığını gidererek asli saflığına yaklaştırır. Böylece ruhun aşkla boyalı asıl karakteri zuhur eder. Cenâb-ı Zü'l-Cemal Hazretleri bir kişinin hidayetini dilerse, başka bir kısım tesirler de ruhta gizli aşkı meydana çıkarır.

Amerika'da yaşayan, belki de bir kere bile alnı secdeye değmemiş bir hanım vardı. Havaalanında anne babasını hacca uğurluyordu. Bembeyaz ihramları içinde hacı adayları, mahşer meydanının provasını yaparcasına tekbir ve telbiye getiriyorlardı. Bu manzara ömrünün çoğunu Amerika'da geçirmiş olan hanımın ruhunda fırtınalar estirmeye yetmiş ve onu günlerce ağlatmıştı. Belli ki bilinçaltı faaliyete geçmiş ve Elest Bezmi'yle farkında olmaksızın bağlantı kurmuştu.

İşte namaz, ruhu uyanışa geçirip en çabuk biçimde Allah sevgisine ulaştıran tesirlerden biri ve belki de birincisidir. Vuslat yolculuğunun bineği, yakınlaşma yolunun azığıdır. Gaflet bulutlarını darma dağın eden en etkili rüzgârdır. Çünkü namaz tam bir zikirdir. Diğer ibadetlerdeki zikir, namaza nisbetle geri planda kalır. Onun her rüknü, her kelimesi Allah Teâlâ'yı

hatırlatır. *"Beni hatırlamak (zikir) için namaz kıl."(Tâhâ, 14)* ayet-i kerimesi buna işaret eder.

Namaz kılan bir insan hayat macerası içinde her varlıktan Allah'a ait bir mesaj alır. Asıl vazifenin, dünyaya geliş gayesinin Allah'a kulluk etmek olduğunun idrakiyle yaşar. Yoğun işlerinin arasından namazı çıkarmaz. Namazdan yoğun işlerini çıkarır. Yani "Allahu Ekber" dediği zaman "En büyük Sen'sin Allah'ım, Sen'den gayrı her şey küçüktür" manasının idrakiyle dünya işlerini namazda arka plana iter.

Namaz Arz'dan Arş'a yükseliştir

Ruh ve kalp gibi sır, hafâ, ahfâ lâtifelerimiz de öteki âlemdendir. Rabbini ve asıl vatanını arayan bir ruh, dertli dertli inleyen bir ney gibi vatan hasretiyle yanıp tütmektedir. Altın kafese konsa da bülbül gül bahçesinin hasretiyle binlerce nağme okur. Kafesin kapısı bir açılıverse pır diye uçup gitmek için can atar. Hz. Mevlâna (ks) o yüzden sevgiliye kavuşma anına "şeb-i arûs" yani düğün gecesi demiştir.

Ruh ve diğer lâtifeleri en çabuk şekilde geldiği aleme yükselten ibadet Allah'ı zikirdir. O yüzden ayet ve hadislerde zikir kadar teşvik edilen herhalde başka bir şey yoktur. Zikrin belirli bir zamanı yoktur. *"Onlar ayakta, otururken, yan üzeri yatarken (her vakit) Allah'ı zikrederler." (Âl-i İmrân, 191)* buyrularak bu hakikat ifade edilmektedir. Ayrıca zikir, cihattan oruca kadar bütün ibadetlerin ruhu ve canı kıymetindedir.

Allah'ı zikretmekle lâtifeler vücuttan ayrılıp asıl makamına doğru yükselmeye başlarlar. Işıktan daha hızlı hareket eden lâtifeler, Arş-ı Alâ'nın üzerindeki makamlarına yaklaştıkça muhabbet aşka dönüşerek şiddetlenir. Mü'minin her bir zerresi aşk ile dolar. Yolculuk ilerledikçe gaflet bulutları dağılır. Hatta öyle bir noktaya gelir ki, istese de Allah'tan gafil olamaz. Yakıp savursanız her bir zerresi Allah der. Tevhidin hakikati açılır. Ömründe ilk defa tevhitten, namazdan hâl, zevk ve marifet itibariyle bir şeyler anlamaya başlar. Bundan önceki ibadetleri için tevbe ve istiğfar eder. Bu hâlini dünyanın hiçbir nimetine değişmez.

İşte bu yükselmenin en mükemmeli namazdadır. Çünkü namaz mü'minin miracıdır. Lâtifeler arşa doğru yükseldikçe insan namazdan ve sair ibadetlerden büyük zevk alır. Haramlardan ve kötülüklerden nefret eder. Ahlâkı değişir ve güzelleşir. Bayağı işleri yapmaktan sıkılır. Bir ayet-i kerimede şöyle buyrulmaktadır:

"Muhakkak namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar." (Ankebut, 45)

Hz. Resulullah (sav) namaz vakti girdiğinde hane halkını bile tanıyamaz hâle gelirdi. Bilal-i Habeşî'ye: "Ey Bilal bizi ferahlat." buyurur, Hz. Bilal ezanı okuduğunda Allah Resulü (sav) namazla miraç ederdi. Yani mübarek ruhları o âlemle münasebete geçer, ilahî huzurla şereflenirdi. O, belki dünyadaki bütün canlıların bütün zevklerinin toplamından daha fazla namazdan zevk alırdı. Namaz için "gözümün nuru" ifadesini kullanır, içinde yaşadığı nura, mübarek ruhlarını saran manalara doyamadığı için farz namazlarla yetinmez, nafilelerle Rabbine iltica ederdi. Bu âleme dönmek istediklerinde ise, Hz. Aişe validemizle sohbet eder ve "Ey gül yüzlü, benimle konuş" buyururdu.

Zikir ve namaz ile miraç eden mü'minlerin kalplerindeki nur kolaylıkla kaybolmaz. O yüzden sekerat anında imanlarını şeytana kaptırmadan ruhlarını teslim etmeleri umulur. Diğerleri imansız gider diyemeyiz. Fakat bir mü'minin hayatında namaz, kalbinde zikir ne kadar az olursa, o kadar fazla risk taşır. Cenâb-ı Erhamü'r-Rahimîn bizleri de o sâlih zümrenin arasına katsın.

Namaz Dinin Direğidir

Kâinatta en yüksek hakikat imandır. İmandan sonra da namaz gelir. Cenâb-ı Hak Kur'an'da yüzden fazla yerde namazı emretmiştir. Hz. Resulullah (sav) Efendimiz İslâm'ın beş şartını sayarken kelime-i şehadetten yani imandan sonra namazı zikretmiştir. Şayet daha önemli bir ibadet olsaydı Allah Teâlâ Hazretleri ondan bahseder, meleklerini de o ibadetle sorumlu kılardı. Oysa Hz. Peygamber'in (sav) haber verdiği üzere yaratıldıkları günden beri Allah'ın azameti karşısında kimi rükûda, kimi secdede ve kimi de kıyamda ibadet eden melekler vardır.

Yine bir hadis-i şerifte beyan edildiği üzere, kıyamet günü kul ilk olarak namazdan hesaba çekilecektir. Eğer düzgün hesap verirse diğer işleri düzene girecek, yok eğer aksi zuhur ederse diğer amellerdeki hesabı da ağırlaşacaktır. Namazla ilgili hesap düzgün olursa, Cenâb-ı Hakk'ın diğer ameller hakkında lütuf ve keremiyle muamele etmesi umulur. En iyisini O bilir.

Bir vakit namazı terk etmek büyük günahlardandır. Namazı hafife almak veya inkâr etmek ise dinden çıkarır. Namaz kılmayan bir insanın şayet Müslümanlıkla bir bağı kalmışsa, o da her an kopma tehlikesiyle yüz yüzedir. O yüzden hadis-i şerifte:

"Namaz dinin direğidir. Onu terk eden (bir kimse) muhakkak dinini yıkmış olur." buyrulmaktadır.

Allah'a ve ahiret gününe yakinen iman eden bir mü'min tek bir vakit namazını dünyalara değişmez. Bir namaz karşılığında dünyanın bütün serveti ve krallığı verilse hakiki bir mü'min böyle bir teklife başını çevirmeye bile tenezzül etmez.

Allah Teâlâ Hazretleri şöyle buyuruyor: *"Öyleleri vardır ki, ne ticaret, ne de alış veriş onları Allah'ı zikretmekten, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoymaz; onlar, kalplerin ve gözlerin kıvranacağı günden korkarlar." (Nur, 37)*

Devrin mana sultanının bir sohbette buyurduğu gibi, denizin ortasında gemi batsa, bir mü'min tahta parçalarına tutunarak hayatta kalma mücadelesi verseydi, yine o vaktin namazından mes'ul olacaktı. Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanan kâmil bir mü'min, böyle durumlarda bile, "namazım, namazım" diyecek, ima ile mi kılsam, işaretle mi kılsam diye sancısını çekecekti.

Sahabe-i Kiram Hazretleri -Allah onlardan razı olsun- cephede çarpışırken bile namazı ve cemaati terk etmemişlerdi. Müşrikler onların gafil bir anını bekliyor, namaza durmaları için sabırsızlanıyorlardı. Hâlbuki onların en gafletsiz anı namazla başlıyordu. Bir grup sahabi düşmanla çarpışırken diğer grup Allah Resûlü'nün ardında saf tutup namaz kılıyor, sonra geri çekilip düşmanla çarpışıyor, bu esnada Hz. Peygamber (sav) onları oturarak bekliyordu. Sonra ateş hattında bulunan diğer grup geliyordu.

Farz, nafile ve kazalar

Hiç şüphesiz nafile ibadetlerin kıymeti pek büyüktür. Mesela zikir manevi kalbi çalıştırmaya vesile olmaktadır. Manevi ilerleme, Allah'ın emirlerine uymaya vesile olma, ibadetleri gafletsiz yapma ve imanı takviye noktasında son derece önem arzeder. Nafile namaz, nafile oruç gibi ibadetler de kalbi nurlandırır ve sevap kazandırır. Fakat bunlar farzları gözeterek, sünnet ve âdâba uygun olarak yapılırsa güzel olur. Aksi hâlde zarar verir.

İmam Rabbanî Hazretleri farzların bin senelik sünnetten, sünnetlerin de bin senelik nafileden daha önemli ve faydalı olduğunu belirtmektedir. Bir farzın kaçmasına, mesela bir vakit namazın kaçmasına sebep olan şey, nafile hac bile olsa hiçbir işe yaramaz. Cahil sofilerin cemaatle namazı terk edip kırk gün çile, riyazet vs. ile uğraştıklarını belirten İmam Rabbanî Hazretleri, bir farz namazı cemaatle kılmanın binlerce günlük çile ve riyazetten

daha hayırlı olduğunu belirtir. Farz namazın içindeki sünnetlerin de asla kavuşturmaları itibariyle farzlardan sayılacağını ilave eder.

Geçmişte gafletle namazı kazaya bırakan veya namaza geç başlayanlar bütün borçlarını hesap edip kaza etmeli, kazaya bıraktıkları için de tevbe ve istiğfarda bulunmalıdırlar. Kılınmayan namazları kaza etmek de farzdır. Hanefî mezhebinden olanlar sünneti terk etmemelidirler. Kaza borçlarını ayrıca eda etmelidirler.

Tamamı kulluk olan hayatımızın temeli namazdır. Namaz olmazsa diğer amellerimizin de boşa çıkmasından korkarız. Çünkü önce namazdan sorulacak. Öyleyse günde beş kez bizi salaha, felaha çağıran davete icabet edelim. Ki ebedi saadete götüren yolumuz kapanmasın, hep açık kalsın.

Namazla İrade Gücü Kazanmak (41)

Süleyman Arif Emre

Bütün ibadetlerde olduğu gibi, namazda da nefse hâkimiyet kurma olayı vardır. Nefse hâkimiyet kolay bir iş değildir. Bunda başarıya ulaşmak her şeyden önce Allah'ın yardımıyla gerçekleşebilir.

Namaz nefse hâkimiyeti temin için, ömür boyu yapılan mücadelenin adıdır. Bu mücadelede sâlihler, veliler kadar mesafe alınmamış olsa bile, bu azim ve ümit ile namaza devam eden bir kimse, mutlaka kılmayanlara nazaran bir irade gücü ve hâkimiyeti kazanır.

Bir ayet-i kerîmede namazın fahşâdan ve münkerden nehyedeceği, önleyeceği açıklanmaktadır. Bu önleme elbette ki iradeye hâkimiyet kurma neticesinde gerçekleşecektir. Namaz öyle bir irade tâlim ve terbiyesidir ki, hayatın iyi, kötü her safhasında, insan sinirli de olsa, neşeli de olsa, ümitsizliğe de düşse, iyimser de olsa, hastalık hâlinde ve sağlık hâlinde, her türlü şerâit ve ahvâl altında yapılması mecburidir.

Zaten iradeye hâkimiyet tâlim ve terbiyesinin umulan neticeleri verebilmesi için sadece iyi ruh hâlinde yapılması yeterli de değildir. Mesela bir kimsenin bünyesi sağlıklı olmakla beraber, değişik iklim ve hava şartları karşısında, bu şartlara uyum sağlamıyorsa, faraza hava biraz soğuyunca veya esintili olunca sağlığı bozuluyorsa, böyle bir sağlıklı olma hâli sahibine pek bir şey kazandırmaz. Eğer bir kimse her türlü değişik iklim şartlarında sağlığını koruyacak şekilde bünyesine dayanıklılık kazandırmışsa, böyle bir sağlık faydalı ve yeterlidir. İşte irade tâlim ve terbiyesinin, hayatını iyi, kötü değişik şartları içerisinde namaz yaptırarak, iradeye en güçlü olacak

şekilde bir sıhhat ve devamlılık kazandırmaktadır.

Namaz, dışındaki şartlarından tutunuz da içindeki rükûnlarına ve hatta iki namaz arasındaki normal hayat devrelerine kadar iradenin hâkimiyetini hayata geçiren bir özelliğe sahiptir. Hasılı namaz, temiz olmak, temiz kalmak, edepli olarak setr-i avrette bulunmak, namaz içinde mâsivâya ait konuları hatıra getirmeyerek manevi hayatına iradesiyle hükmetmek, kıyam, rükû, secde ve kuûtta tam zamanında emredilen şekilleri muntazam bir şekilde ve tâdil-i erkânına uygun olmak suretiyle hem bedenini hem de ruhunu iradeye tabi kılmak gibi sayılamayacak çeşit ve derecelerde irade egzersizleri ile tanzim edilmiş ilahî bir sistemdir.

Açlıktan ölse bile namazsıza ödünç verme, çünkü Allah'ın emrini yerine getirmiyor, senin alacağını mı düşünecek.

Şeyh Sâdi Şirâzî

İradenin Zaferi: Huşu

Namaz manevi ve maddi melekelerimizin Allah'ın sevgisiyle ve haşyetiyle (konsantre olma hâline) kavuşması, bütünleşmesi demektir. Bu bütünleşme aynı zamanda bütün kâinatla, arşla, ferşle, kürsi ile ve Allah'ın çeşitli tecellileri ile olan bütünleşmedir. Böyle bir bütünleşme hâline erişilince insanı nefsi artık kerhen değil, (zorla değil) severek, isteyerek ruhun ve mananın emrine girecektir. Bu giriş ise iradenin tam zaferi demektir.

Namazda yapılan irade hâkimiyeti tatbikatı, aynı zamanda şeytanla insan arasında cereyan eden bir güreş veya bir boks maçı gibidir. Maç boyunca hakemler iki tarafa da müsbet, menfi puanlar verirler. Kimin başarılı veya başarısız olduğunu kaydederler. Namazda da namaz kılanın şeytanın iğvâsı karşısında aldığı müsbet, menfi puanlar, melekler tarafından kaydedilmektedir. Eğer bu irade imtihanında şeytanın aldığı puanlar fazla ise, o namaz Hakk rızasına pek uygun düşmeyen bir namazdır. Eğer şeytan canibi hiç puan almamışsa insanın tarafı rahmâni puanları almışsa müsabakayı o namaz kılan, sayı tuşuyla kazanmış demektir.

Bu karşılıklı çekişme ve direniş beraberinde neyi getirir? Elbette ki çetin bir irade sınavını getirir. Bunda muvaffak olmak iradenin tam manasıyla güçlendiğini gösterir. Efendim böyle olmasa da şeytan bizi rahat bıraksa veya defedilse ne iyi olur diyemeyiz. Diyemeyiz çünkü bu dünya imtihan dünyasıdır. Dünya bir bakıma bir olimpiyatlar mücadelesi ve müsabakaları gibi düzenlenmiştir. Mertebesi ne olursa olsun, bütün insanlar bu çetin müsabakayı hemen her gün, her saniye yapmaktadır ve yapmak zorundadır.

Böyle bir irade tâlim ve terbiyesinde derece alarak tamamen şeytani tesirlerden iradesini, nefsini kurtaranlara ne mutlu.

İbadet Bahçesinin Gülü (42)

Abdullah Aydın

Namaz, dinin direği, iman ağacının en olgun meyvesidir.

Namaz, Ulu Allah'ın mü'min kullarının önüne kurduğu zengin bir ziyafet sofrasıdır.

Namaz, hele mü'min cemaatle birlikte camide kılındığı takdirde Allah'ın öz evine misafir olmak fırsatını veren ibadettir.

Namaz, Hz. Âdem'den (as) son Peygamber ve en sevgili Allah kulu olan Hz. Muhammed'e (sav) kadar bütün peygamberlere ve onların vasıtası ile dünyanın ilk gününden kıyamete kadar var olagelmiş ve var olagidecek bütün insanlara bildirilmiş bir Allah emridir.

Namaz, bütün acı ve kötülükleri ile dünyayı arkada bırakarak esirgeyici Allah'ın huzuruna sığınmak teşebbüsüdür.

Namaz, mü'min kulun evi önünde akan öyle coşkun sulu bir nehirdir ki, mü'min günde beş vakit içine girerek bu nehrin temiz sularında yıkanır, arınır, günahların kir ve paslarından sıyrılarak anasından doğduğu günün katıksız saflığına döner.

Namaz, Kur'ân-ı Kerîm dili ile kulun Allah'ına seslenişi ve Allah'ın hoşnutluk, rahmet, nimet göndererek kula cevap vermesidir.

Namaz, Şanı Yüce Peygamberimizin Allah'a ve lekesiz kurtuluşa götüren geniş ve aydınlık yoludur.

Namaz, secdede kulu toprakla aynı hizaya getiren, rükû'da Allah'ın huzurunda boyun eğdiren, kıyamda başı dimdik olarak iki ayağı üzerinde doğrultan ve böylece insanoğluna hem alçak gönüllüğü (tevazuu), hem

hürmeti hem de yerine göre mertlik ve boyun eğmemeyi öğreten unutulmaz bir ahlâk dersidir.

Namaz, yüreğini iman şenlendirmemiş bir yabancının gözüne göründüğü gibi şekli bir takım ayakta dikilme, eğilme, yere kapanma, derken diz üstü düzeldikten sonra bir daha yere kapanma ve yine dizler üstüne oturuşa döndükten sonra önce sağa ve sonra sola selam verme gibi bir takım kuru beden hareketlerinin arka arkaya sıralanması değildir. Hatta namaz yine Kur'ân-ı Kerim'den sureler okumak, tekbir getirmek, Allah'a hamd etmek, tesbih cümleleri okumak da değildir. Namaz, bedenin ve dudakların ahenkli çırpınışları ile ruh kuşunu, kötülüklerin esirlik pençesinden kurtararak Allah sevgisinin hür semalarında kanatlandıran bir iman coşkunluğudur.

Namaz, kulun kendini Allah'a verişi, O'nun ortaksız ululuğuna gönül rızası ile teslim oluşudur.

Namaz, dünyalık bütün arzuların aldatıcı kapılarının yüzüne kitlendiğini görerek ümitsizliğe düşen, dayanılmaz sıkıntıların ağında kıvranan ve gönül huzuru elden gidenlerin yüzüne açılan bir ümit, ferahlık, rahatlık kapısıdır. Allah'ın dergâhında her türlü fani kederin silindiğini yüreklere fısıldayan bir ilahî sesleniş anıdır.

Namaz, Allah dostlarının nefislerini terbiye edip sindirmek için yardımına baş vurdukları başlıca ibadet ve Müslümanları, Müslüman olmayanlardan ayıran en belirtici alamettir.

Namaz, mezar karanlığı içinde sahibinin ışık saçan sadık arkadaşı olacaktır (arkadaşıdır.).

Namaz, kıldan ince ve kılıçtan keskin Sırat Köprüsü boyunca, mü'mini elden bırakmaz yoldaşıdır.

Namaz, kilitli cennet kapılarının anahtarı ve tükenmez cennet nimetlerine karşılık kulun Allah'ına (Rabbine) sunduğu bir şükran bedelidir.

Namaz, kulun kötülüğe gitmek isteyen ayağının kösteği, eğriliğe uzanmak isteyen elinin kelepçesi, yalan ve haksızlığı söylemek isteyen dilinin kilidi ve çirkin arzulara doğru akmak isteyen kalbinin durdurucusu ve engel direğidir.

Namaz, mü'minin etrafını çepeçevre saran ve şeytanın sokulmasını engelleyen iman kalesinin kat kat kayalarla örülü hisarıdır. Her yeni namaz bu kale duvarına yerleştirilen kayaların sayısını, dolayısı ile günden güne kalenin kalınlık ve sağlamlığını arttırır. Nihayet günde beş vakit namazını tamı tamına kılan mü'minin öyle bir günü gelir ki etrafını çeviren iman ka-

lesinin azamet ve heybeti karşısında şeytan, korku ve ümitsizliğe düşerek onun semtine bile yaklaşacak cesareti içinde bulamaz olur.

Allah Huzurunda Eşit Olmanın İsmi: Namaz

Namaz, zengin-fakir, âlim-cahil, genç-yaşlı bütün mü'min cemaatini yan yana ve aynı hizada saflar hâlinde bir araya getirdiği için her sınıftan insanları kaynaştıran bir birliğin kurulmasına hizmet ettiği gibi insanlara, sıfat ve rütbeleri ne olursa olsun, aynı Allah'ın biri birinden farklı ve üstünlüğü olmayan eşit kulları olduğunu da her gün beş kere göstermektedir.

Namaz, canlı-cansız bütün varlık çeşitlerinin kendi dilleri ile ortağı olmayan bir Allah'a ibadet ettiklerini bilen insanoğlunun, varlıkların bütün ibadet çeşitlerini bir arada Allah'a sunmasıdır. Zekât, malın, oruç mide ile şehvetin ibadetidir. Fakat namaz, maddi ve manevi bütün yönleri ile bütün vücut yekününün ibadetidir.

Namaz, her artan rekâtı ile mü'mini, hayvanlık cephesinden ayırarak melekliğe doğru yükseltmelidir. Namaz kılmadan önceki mü'min, namazdan sonraki mü'mine benzememeli, namaz onun niyetlerinde, fikirlerinde, huylarında, arzularında, geleceğe ait düşüncelerinde iyilik, doğruluk ve samimiyeti yönünde gözle görülür değişiklikler yapmalıdır.

Namaz kılarken, Allah'ın huzurunda olduğunu bilmesi gereken mü'min, Allah'ın azamet ve hoşnutluğundan gayri hiçbir endişe ve fikir taşımamalı, kafasını ve gönlünü dünyalık hiçbir mevzunun işgal edip coşkunluğunu bozmasına meydan vermemelidir.

Namaz, Allah'ın o derece hoşnut olduğu ve mü'mine sevap kazandıran öyle bir ibadettir ki aklını ve kalbini dünyadan boşaltarak iki rekâtlık temiz bir namaz kılan kula Yüce Allah şöyle seslenir: *"Ey kulum!.. Sen gücü mahdut ve zayıf bir varlıksın, bununla birlikte yüreğinle karşımda durup benim için iki rekât namaz kıldın.*

Ben ise güç sahibi ve kâinatı çekip çeviren üstün irâdenin mâlikiyim, sıcak rahmetim, canlı-cansız bütün varlığı ateşe tutulan mum gibi eritebilecek derecede geniştir. Şüphen olmasın ki, âcizliğine rağmen huzuruma dikilerek benim için kıldığın namazın karşılığını kat kat fazlası ile en muhtaç anında sana verecek ve seni ölçüsüz bir sevince boğacağım. Sana hiç bir aklın alamayacağı ve hiçbir geniş muhayyilenin önünde canlandıramayacağı kadar bol, değerli ve çeşitli nimetler vereceğim."

Namaz, yeryüzü üzerindeki İslâm dininin kalbi olan Kâbe'ye yönelmiş yürekleri biricik Allah'a bağlamış olmanın coşkunluğunda birleştiren ve bütün Müslümanları aynı yolun doğruluğunda birleştirip birbirine öz kardeş yapan talihli bir yolculuğun ilk ve son durağıdır.

Namaz, namaz kılmayanları ebedi aldanmışlar sayıp onlara yürekten acımamızı ve onlar hesabına Ulu Allah'tan gece-gündüz rahmet ve hidayet dilememizi gerektirecek derecede zengin bir ilahî hazinedir.

Namazın Faydaları (43)

Mevdûdî

Namaz Sürekli Allah'ı Hatırlatır

Hepimiz için gerekli olan ilk şey Allah'ın kulları olduğumuzu sürekli hatırlamak ve hayatımızın her anını O'na adamaktır.

Bu bilinci canlı tutmak ve geliştirmek kolay bir görev değildir, çünkü içinizde size sürekli "Beni takip et, büyük çıkarlar seni bekliyor" diyen bir şeytan vardır. Aynı biçimde, çevrenizdeki değişik şekillere girmiş şeytanlar "Bizi izlemezsen sıkıntıya düşeceksin" demektedirler. Sadece Allah'ın kulu olduğunuzu sürekli hatırladığınız sürece, Şeytan'ın bu tuzak ve kışkırtmaları sizi altedemez. Namaz'ın yaptığı da budur. Sabah uyandığınızda güne başlamadan önce namaz size bunu hatırlatır. Gün içindeki meşgul zamanlarınızda üç defa ve yatmadan önce de bir defa bu gerçeği hatırlatır. Bu, namazın birinci faydasıdır. Ve bu yüzden namaz Kur'an'da "Hatırlatıcı" olarak geçer. (Ankebût, 29/45) Gerçek anlamı ve amacı Allah'ı hatırlatmasında yatar.

Görev Duygusu

İkinci olarak, hayatımızdaki her adımda Allah'a itaat etmeniz gerektiğinden, görevinizin ne olduğunu bilmeniz ve onu uygulama alışkanlığı geliştirmeniz kaçınılmazdır. Eğer yapacağınız şeyin ne olduğunu bilmezseniz, Allah'ın emirlerini nasıl yerine getirirsiniz? Görevini anlayan ama disiplinsizlik yüzünden onu yerine getirmeyen kişinin, günün her saati Allah'a itaate hazır ve istekli olması asla beklenemez.

Polis ya da ordu teşkilatında görev alanlar yapacakları işlerin kendilerine nasıl titizlikle öğretildiğini bilirler. Gün ve gece boyunca çeşitli aralıklarla bir boru çalınır ve kısa sürelerle tâlimler yapılır. Bunun amacı insanları uyarmak ve emirleri yerine getirmelerini sağlamaktır. Bu yöntem tembelleri ve başarısızları ortaya çıkarır. Aynı bunun gibi namaz da size günde beş defa çağrı yapar. Ezanı duyar duymaz Allah'ın askerleri çabucak bir araya gelip O'na itaat etmeye hazır olduklarını kanıtlamalıdırlar. Ezanı duyduğunda harekete geçmeyen bir Müslüman, Allah'a karşı olan sorumluklarının anlamını ve önemini fark etmiyordur; fark ettiği hâlde yine harekete geçmiyorsa Allah'ın ordusu içinde hiçbir işe yaramayan bir insandır. Bu yüzden Hz. Muhammed (sav),*"Ezanı duyup da harekete geçmeyen insanların evlerinin önünde geçerken yandıklarını"* söyler. (Buhârî, Müslim) Böylece bir hadiste namaz, İslâm'la küfür arasındaki farkı da açıklıyor. Peygamber ve Halifeler zamanında cemaat namazlarına gelmeyen bir kişi Müslüman sayılmazdı, öyle ki münâfıklar bile kendilerini mecbur hissederlerdi. Namaza gelmedikleri zaman azarlanırlardı, fakat gelince gönülsüz namaz kılarlardı.

"Onlar Allah'ı azıcık bir anmadan, insanlar kendilerini övsünler diye, isteksizce namaz kılmak için ayağa kalkarlar." (Nisâ, 4/142)

Bu da gösteriyor ki namaz kılmadan Müslüman olmak hemen hemen imkânsızdır. Çünkü İslâm sadece belli ilkelere inanmak değil, uygulamaya dökülmüş bir yaşam tarzıdır. İslâm; Allah'a teslim olmak, hayatınızın her anında küfür ve Şeytan'a karşı savaşmak demektir. İslâm'ın mesajı her an Allah'a itaate hazır olmak gerektiğidir.

Namaz, günde beş kere, tekrar tekrar hazır olup olmadığınızı dener, Müslüman olduklarını söyleyenler, iddialarını uygulamaya dönüştürüp dönüştüremedikleri konusunda denenirler. Eğer dönüştüremiyorlarsa inançlarının İslâm'da çok az değeri vardır. Çünkü Allah'a karşı kalplerinde saygı beslemeyenler, namaz kılmayı zor bulduklarından itaat etmeye hazır değillerdir.

"Şüphe yok ki namaz kılmak zordur, fakat Allah'tan korkanlara değil" (Bakara, 2/45)

Namaz kılmayı zor bulanların Allah'a ve ahiret gününe inançları yok demektir ve O'na itaate isteksiz ve hazırlıksızdırlar. Allah'a karşı görev bilincine sahip olmak ve itaate her zaman hazırlıklı olmak namazın bize sağladığı ikinci faydadır.

Allah Bilinci

Üçüncü olarak Allah bilinci -O'nun huzurunda olmak, O'nun sevgisi ve korkusu, O'nun hoşlanmayacağı şeylerden kaçınma gücü- kalplerimizi devamlı uyanık tutmayı gerektirir. Allah'ın sizi her zaman ve her yerde gördüğüne, bütün yaptıklarınızdan haberdar olduğuna, karanlıkta ve hiç kimse yokken bile sizi gördüğüne inanmadıkça İslâm'ı uygulayamazsınız. İnsanlardan saklanmak ve dünyadaki cezadan kaçmak mümkündür fakat Allah'tan ve O'nun cezasından kaçmak mümkün değildir. İnsanı itaatsizlikten uzak tutan, Allah'ın kendisi için belirlediği sınırlara dikkat etmeye sevk eden işte bu bilinç, bu duygu, bu inançtır. Bu inanç olmadan gerçek bir Müslüman olarak yaşayamazsınız. Allah size bu bilinci inançla güçlendirmeniz için günde beş vakit namaz kılmayı emretmiş ve namaz kılmanın sağladığı faydayı da şöyle açıklamıştır: *"Şüphesiz ki namaz, sizi bütün utançlardan ve bütün yanlışlardan korur."* (Ankebût, 29 /45)

Namaz bu bilinci içinizin derinliklerine gömer. Örneğin sadece temizken ve abdestliyken namaz kılabilirsiniz. Fakat yıkanmadığınızı, elbiselerinizin temiz olmadığını, abdest almadığınızı sizden başka kimse bilemez. Ama asla böyle şeyler yapmazsınız. Çünkü yaptıklarınızı Allah'tan gizleyemeyeceğinizi bilirsiniz. Aynı şekilde namaz sırasında alçak sesle okunan duaların hepsini gerçekten okuyup okumadığınızı da kimse bilemez. Fakat böyle bir "düzenbazlık" yapmazsınız. Niçin? Çünkü Allah'ın her şeyi duyduğuna inanırsınız; O size şah damarınızdan daha yakındır. Ve yalnız olduğunuz, sizi görebilecek hiç kimsenin olmadığı zaman bile namaz kılarsınız çünkü ondan hiçbir suçu gizleyemeyeceğinizin farkındasınızdır. İşte namaz böylece insanın kalbindeki Allah korkusunu ve O'nun gözetimi altında yaşadığı inancını uyanık tutar ve devamlı kılar. Eğer bu korku ve bilinç kalbinizde sürekli canlılığını korumazsa, Allah'a nasıl ibadet ve hizmet eder ve yirmi dört saat boyunca nasıl bağlı kalırsınız. Bu duygulardan yoksun kalırsanız, günlük yaşamınız içinde sadece Allah rızası için nasıl iyilikle kucaklaşır, kötülükten kaçarsınız.

Allah hakkındaki bilincinizi diri tutmak namazın üçüncü faydasıdır.

Namaz, Allah'ın Kanununu Bildirir

Dördüncü olarak, Allah'a ibadet için O'nun kanunlarını bilmeniz gerekir; bilmeden onları izleyemezsiniz. Namaz bu bilgiyi büyüten bir araçtır. Namaz kılarken Kur'an'da okuduğunuz bölümler size Allah'ın kanununu

öğretirler. Cuma toplantıları ve vaazların amacı da İslâmi bilgileri öğrenmenizi sağlamaktır. Eğer namazda söylediklerinizin anlamlarını öğrenmek için hiçbir çaba harcamıyorsanız bu sizin hatanızdır. Eğer denemediyseniz anlamamaktan şikâyet etmenin hiçbir faydası yoktur. Öte yandan Cuma vaazlarını yeteri kadar İslâmi bilgi alacak şekilde dinlemiyorsunuz.

Beşincisi, hiçbir Müslümanın bu dünyadaki kargaşa içinde Allah'a yalnız başına ibadet etmemesi gerekir. Müslümanlar güçlü topluluklar oluşturmak, Allah'a hizmet ve itaat ederken O'nun kanunlarını uygulayıp dünyaya yayarken üstlendikleri elçilik görevinde birbirlerine yardım etmek için bir araya gelmelidirler. Allah'a inananlarla O'nu reddedenler her zaman karşı karşıya gelmişlerdir; "teslimiyet"le "isyan" arasındaki savaş sonsuzdur. İsyankârlar Allah'ın kanunlarını yıkarak, yaşadıkları yerlere şeytanın kanunlarını yerleştirirler. Müslümanlar bu duruma etkili bir biçimde teker teker karşı koyamazlar ve bu yüzden de Allah'ın gerçek kullarının güçlerini birleştirmeleri gerekir. Namaz bu birleşik gücün özünü meydana getirir. Günde beş vakit kılınan toplu namazlar, Cuma Namazı, Bayram namazları, bütün bunlar sizi güçlü bir duvar hâline getirip günlük yaşamda Allah yolunda birbirinize yardım etmeniz için ihtiyacınız olan bir amaç birliği, bağlılık ve gerçek bir dayanışma sağlarlar.

Namazın ümmet içinde toplumsal bir bağlılık sağlaması ve onu güçlendirmesi beşinci faydasıdır.

Namaz ve Zaman (44)

Prof. Dr. H. Kâmil Yılmaz

Varlık âleminin hızla akıp giden en büyük değeri zamandır. İnsanı ezeliyetten ebediyete; yani zamansızlık ufkuna taşır zaman. İnsan, bilincine erdiği andan itibaren elinde sür'atle kaçarak fanilik tarafına doğru akıp giden zamanı kalıcı şeylerle donatma çabasındadır. Çünkü insan bilir ki kendisi için zaman, belirli ama bilinmeyen bir dilimden ibarettir. Bu yüzden zamanın boşa harcanması, ya da menfilik girdabında zayi edilmesi en büyük hüsrandır. İslâmi telâkkide boş zaman yoktur. Nitekim Allah Teâlâ *"Bir işten boşaldığın zaman hemen bir başkasına koyul ve yalnız Rabbine yönel!"* (İnşirah, 7-8) buyurur.

Bu ayetin hükmüne göre Müslümanın boş zamanı olmaz ve olmamalıdır. Müslüman, zamanı ruhunun ve bedeninin özellik ve ihtiyaçlarına göre doldurur ve en iyi şekilde değerlendirir. Zaman kullanımında ibadet kadar, iş kadar dinlenme ve eğlenmenin de yeri vardır. İbadet ve tâatını, iş ve dinlenmesini ayetin sonunda dikkat çekilen *"Sadece O'na yönelme"* hassasiyetiyle değerlendirebilen insanın boş anı ve âtıl zamanı olmaz. Çünkü ibadet, tâat ve çalışmaya kuvvet olsun diye istirahat ve dinlenmeye ayrılan zaman, boş zaman değildir.

Zaman kullanımında önemli olan insanın kalbi durumu ve gönlündeki niyettir. Niyetin tashihi, sürekli teyakkuz hâlinin sürdürülmesiyle yakından ilgilidir.

İslâm'da namaz, oruç, zekât ve hacc gibi bütün ibadetler zamanla alakalıdır. Belli bir zaman dilimine bağlı olarak vücûb kesbederler. Oruç Ramazan'da, Hacc Zilhicce'de, Zekât zengin olduktan sonra bir yıl geçmesiyle farz olur ve zenginlik devam ettiği sürece tekerrür eder. Namaz aynı şekilde tayin ve

tesbit edilen vakitler ile farz olur. Nitekim Kur'an'daki: *"Muhakkak namaz, mü'minler üzerine vakitleri belli bir farzdır."* (en-Nisâ, 4/103) ayeti namazın farziyetinin vakte bağlı olduğunu ifade etmektedir. Bu yüzden namazın farzları arasındaki "vakit"in ayrı bir yeri vardır. Kıyam, hadesten tâharet, istikbâl-i kıble gibi farzlarda bir takım toleranslar bulunduğu hâlde zaman konusunda yoktur. Nitekim namazı ayakta (kıyam) kılamayanın oturarak kılmasına, tahâret için su bulamayanın teyemmüm etmesine, kıbleyi bilmeyenin gerekli araştırmayı yaptıktan sonra galip olan yöne dönmesine, tam isabet edemese bile, izin ve müsamaha vardır. Ama farz olan namaz, vakti girince kılınır. İşte bu hassasiyet namaz ibadetinin zaman yönetimindeki önemini ve yerini hatırlatıyor.

Müslümanların zamana riayet konusundaki gevşekliklerini sorgulayan bir olay bu konuda iyi düşünmemiz gerektiğini gösteriyor. Olay şöyle: Bir Almanca kursunda Alman hoca, kursiyerlere derse ciddiyetle devamlarını sağlamak için bir takım müeyyideler uygular. Bu müeyyidelerin en dikkat çekici olanı, haftalık olarak geç kaldıkları süre kadar öğrencilerini sınıfta tutarak ders yaptırmaktır. Çoğunluğunu iş sahibi kişilerin teşkil ettiği kursiyerler bu uygulamadan ve verilen cezalardan hiç de hoşnut değillerdir. Çünkü zaten zaman içinde zaman bulmaya çalışarak kursa katıldıklarını düşünmektedirler.

Alman hoca ise onları, yaptıkları işi ciddiye almadıkları konusunda uyarmak istemektedir. Bu sebeple der ki: "Siz acil işlerinize önem verseniz bu cezanın kaldırılmasını istemezdiniz. Ben size Almanya'daki tren tarifelerini göstersem ve her birinin küsüratlı dakikalarda kalktıklarını müşahede etseniz, bana: "Eh ne olacak gavur aklı?" diyecektiniz muhtemelen. Oysa biz zamanı kullanmayı ve değerlendirmeyi siz Müslümanlardan öğrendik. Çünkü sizin ibadetlerinizde yer önemli değildir ama zaman çok önemlidir. Çünkü her ibadetin kendine ait bir vakti vardır. "Vakit" ibadetin önşartıdır. Üstelik ibadet saatleriniz de bizim tren saatleri gibi her gün değişen küsüratlıdır. 07.30, 12.13 gibi. Bugünkü sabah namazının vakti ile yarınki bir iki dakika değişmektedir. Sadece namaz değil, oruç da böyle ince hesaba dayanan bir zaman ayarı ile her gün değişir. Dolayısıyla her gün değişen zamana uymak durumunda olan Müslümanlar zamanın kıymetini anlamalı ve onu iyi değerlendirmek için hazırlanmalıdır. İbadetini yapan bir Müslüman her gün değişen dakikalara ayak uydurmak zorundadır." (Mehmet Dikmen, Tasavvuf ve Hikmet Işığında İslâm İlmihâli, s. 287)

Alman hoca böylece talebelerine farkında olmadıkları bir gerçeği öğretmişti. Gerçekten bu olay namaz ve zamanın çok iyi bir dengeye oturduğunu göstermektedir.

İbadetlerin en mükemmeli olan namazın zaman kullanımının yanı sıra insanları kötülüklerden alıkoymaya vesile bir etkisinin bulunduğu Kur'an'da şöyle beyan buyurulmaktadır: *"Sana vahyedilen Kitab'ı oku ve namazı kıl! Muhakkak ki namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkor. Allah'ı anmak elbette ibadetlerin en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir."* (el-Ankebut, 29/45)

"Cahillik zamanını ve işlediğin günahları anma. Yalancı şahitlik yapma. Gammazlık etme, alaycı olma. Cemaatle namaz kılmana engel yoksa asla terk etme.

İsmail Hakkı Bursevî

Allah ile Kalbî Beraberlik

Ayet-i kerîmeden hakkı verilerek kılınan namazın ruhu yücelteceği ve insanı mutlaka kötülüklerden alıkoyacağı anlaşılmaktadır. Günaha götüren nefsani isteklerin baskısından kurtulup huzur dolu bir hayat yaşamanın yolu her hâlükarda ve bütün zamanlarda Allah ile kalbî beraberliktir. Bu bir seviyedir ve bu seviyeyi yakalayanlar hem kalbî imtinâna ererler hem de namaz ve zikir sayesinde kötülüklerin etkisinden belli ölçüde kurtarabilirler.

Bu söylenenlerden namaz kılan herkesin kolayca bu sonuca erişebileceği anlamı çıkarılmamalıdır. Nitekim baktığımızda sosyal hayat içinde namaz kıldığı hâlde kendisini kötülüklerden arındıramamış, nefsimiz dahil, pek çok insan görebiliriz. Peki öyleyse arıza nerede? Allah'ın vaadi hak olduğuna göre namaz kıldığı hâlde bir türlü kötülüklerden kurtulamayanların durumu nedir? Hangi sebep ya da sebepler vaad-i ilahînin istihsâline engel olmaktadır. Bu konuda yapılan yorumlar üç maddede özetlenebilir:

1. Bir kısım insanlar namazın ulviyetinden habersiz, alışkanlık eseri olarak namaz kılmaktadır. Yani bir başka ifadeyle namazın dünyevi ve uhrevi kurtuluşa vesile olacak özelliğinden; huşudan nasip alınmadan ibadet et-

mektedir. Huşu, huzur-i kalp ile ve uyanık bir gönülle namaza devam demektir. Nitekim Kur'an'da *"Namazlarını huşû ile kılan mü'minler kurtuluşa erdi."* (el-Mü'minun 23/1-2) ayet-i kerîmesi buna işaret etmektedir. Bir başka ayet de namazlarını gafletle kılanları kınamaktadır. *"Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, namazlarını ciddiye almazlar."* (el-Mâûn 107/4-5) Namazda dikkatini sağına soluna dağıtan, kendini bir türlü okuduğuna ve namaza veremeyen kimsede huşudan bahsedilemez. Dolayısıyla huşudan mahrum bir namazın kötülükten alıkoyması beklenemez.

2. Bazı insanlar da namaz ile gösteriş yapmakta ve ibadetlerini dünyevi çıkarlar uğruna feda etmektedir. Özellikle kalplerinde nifak bulunan insanların hâli böyledir. Kur'an böylelerini şöyle anlatır: *"Şüphesiz münafıklar Allah'a oyun etmeye kalkışıyorlar. Hâlbuki Allah onların oyunlarını başlarına çevirmektedir. Onlar namaza kalktıkları zaman üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar, Allah'ı pek az hatırlarlar."* (en-Nisâ, 4/142) "Onlar gösteriş yaparlar ve hayra mâni olurlar." (el Mâûn 107/6-7)
3. Bazıları da namazın yanı sıra diğer ibadetlerde tembellik ve gevşeklik gösterirler. Oysa İslâm bir bütündür. İbadetler manzumesi, hayat tarzı ve değerler bütünü olarak İslâmi esasların her biri diğerini teyid eden bir ahenge sahiptir. Bunlardan birinde meydana gelebilecek ihmal ve gevşeklik dengeyi bozar ve fitrata uygun yüce dinin âli sonuçlarının istihsâli zorlaşır. Yani sadece namazı düzgün kılmakla iş bitmiyor. Namazla birlikte zekâtın, orucun ve diğer ahlâki değerlerin hayata hâkim olması gerekmektedir. Değerler manzumesinde meydana gelecek gedik genel yapıyı zaafa uğrattığı gibi beklenen sonucun alınmasını da engellemektedir.

İbn Hacer Askalâni, şartlarına uygun olarak kılınan namazın insana sağlayacağı özellikleri şöyle sekiz maddede toplamaktadır:

1. Bedene sıhhat,
2. Haneye bereket,
3. Rabb'e muhabbet,
4. Belâdan sıyânet,
5. Simaya nuraniyet ve letafet,
6. Kalbe rikkat,
7. Sıratta selamet,
8. Azap'tan necât ve ebedi saadet.

Namaz, yüce bir hayat için gerekli olan vicdani hürriyeti sağlar. İnsanları nefsin köleliğinden kurtarıp en değerli hazineleri olan zamanı en verimli biçimde kullanmalarını temin eder. Nefsin kulluğundan kurtulan, zaman hazinesinin farkına varan ve zamanın süreli ve sınırlı imkânlarını en iyi biçimde değerlendiren mü'min, sürekli kendini değiştirip dönüştürme çabası içinde bulunur.

Namazın Dindeki Yeri (45)

İbn Teymiyye

Şüphesiz dinin, ancak kendisi ile ayakta kalabileceği temel direği, farz olan beş vakit namazdır. Müslümanların namaza, başka hiçbir şeye o derece itina gösterilmesi gerekmeyecek derecede özen göstermeleri gerekir. Ömer, valilerine şunları yazmıştı:

"Benim nazarımda sizin en önemli meseleniz namazdır. Kim namazı muhafaza eder ve ona riayetle devam ederse, dinini korumuş olur. Kim de namazı kaçırırsa namaz dışındaki diğer işlerini de tamamen kaçırıp kaybetmiş demektir."

Çünkü namaz, Cenâb-ı Hakk'ın farz kıldığı ibadetlerin ilkidir; beş vakit namazın farz kılınmasını Mirac gecesi Resulü'ne doğrudan hitap etmek suretiyle, bizzat Cenâb-ı Hak üzerine almıştır. Namaz, Peygamberimizin (sav) dünyadan ayrılış esnasında ümmetine en son vasiyet ettiği şeydir; ki Allah Resulü bu anda şöyle demeye koyulmuştu:

"*Namaza riayet edin! Namaza riayet edin! Bir de ellerinizin malik olduğu şeyleri (köle ve cariyeleri) gözetin!*" (İbn Mace, Cenaiz: 64, Vesaya: 1; Ahmed: 1/78, 3/117)

Namaz, kulun amellerinden hesaba çekileceği ilk hususdur; dinden en son kaybedilen unsurdur ki, artık namaz da gidince dinin tamamı gider. Nihayet namaz, dinin temel direğidir; ne zaman gitse din de yok olur.

Nitekim Resulullah (sav) şöyle buyurmuşlardır:

"*Her şeyin başı, İslâm'dır; İslâm'ın direği, namazdır; en uç zirvesi ise, Allah yolunda cihaddır.*" (Tirmizi, İman: 8.)

Cenâb-ı Hak da Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Onlardan sonra yerlerine öyle bir nesil geldi ki namazı zayi ettiler, şehvetlerine uydular. Bunlar da azgınlıklarının cezasına uğrayacaklardır." (Meryem: 19/59)

Abdullah b. Mes'ud ve başka zevat, namazın zayiinden maksadın zamanında kılınmayıp sonraya bırakılması olduğunu söylemişlerdir. Çünkü namazı tamamen terk etselerdi kafir olurlardı. Yine Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

Mü'minin Namazı Koruması

"Namazları ve orta namazı (salât-ı vüstâ'yı) koruyun." (Bakara: 2/238)

Namazların korunmasından maksat, zamanında, vakti içinde eda edilmesidir. Bir başka ayette de şöyle buyrulur:

"Şu namaz kılanların vay hâline! Ki onlar namazlarında gafildirler (namazlarına önem vermezler)." (Mâun: 107/4-5)

Bunlar namazlarını geciktirip nihayet vakti geçiren kimselerdir.

Müslümanlar ittifak etmişlerdir ki, ne yolculukta bulunan için, ne hasta için, ne bir başkası için gündüzün namazını geceye, gecenin namazını da gündüze erteleyip aktarmak caiz değildir. Yalnız bir ihtiyaç bulunduğu zaman Müslümanın gündüze ait iki namazı, yani öğle ve ikindi namazlarını bu iki namaz vaktinden birinde cem' ederek ve geceye ait iki namazı, yani akşam ve yatsı namazlarını bu iki namaz vaktinden birinde cem' ederek beraberce kılması caizdir. Bu da, seferi olan, misafir, hasta, gibi kimselerle, şiddetli yağmur vb. mazeretlerin bulunduğu durumlar için söz konusudur.

Cenâb-ı Hak, Müslümanları güçlerine göre namaz kılmakla mükellef tutmuştur. Nitekim bir ayet-i kerîmede şöyle buyurur:

"Gücünüz yettiği kadar Allah'tan korkun." (Teğâbun: 64/16)

Binaenaleyh kişinin tam bir abdestle, tam bir kıraatle, tam rükû ve secde ile namaz kılması gerekir. Ama su bulamamışsa, ya da bir hastalıktan, soğuktan veya başka bir sebepten dolayı suyu kullandığı zaman zarar görecekse, abdestsiz de olsa, cünüb de olsa temiz toprakla teyemmüm yapar; toprağı yüzüne ve kollarına mesh eder ve kalkıp namazını kılar.

Âlimlerin ittifakına göre bu durumda dahi namazını vaktinden geriye bırakmaz. Aynı şekilde mükellef, mahpus, bağlı, yatalak durumdaki hasta veya buna benzer başka bir durumda ise durumuna uygun şekilde namazını

kılar. Hatta düşman karşısında cephede iken bile korku namazı (salâtü'l-havf) şeklinde namazını eda eder. Bu hususta Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman inkâr edenlerin size bir kötülük yapmalarından korkarsanız namazı kısaltmanızda size bir günah yoktur. Muhakkak ki kafirler sizin açık düşmanınızdır. Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırdığın vakit, onlardan bir bölük Seninle beraber namaza dursun ve silahlarını da yanlarına alsınlar. (Namazda olanlar), secdeye vardıklarında arkanıza geçsinler, bu kez namaz kılmayan öteki bölük gelsin, Seninle beraber namaz kılsınlar, korunma tedbirlerini ve silahlarını da alsınlar. İnkâr edenler istediler ki, siz silahlarınızdan ve eşyanızdan gaflet etseniz de birden size bir baskın yapsalar. Yağmurdan zahmet çekerseniz, ya da hasta olursanız, silahlarınızı bırakmanızda size bir günah yoktur. Korunma tedbirinizi alın (uyanık bulunun). Şüphesiz Allah, kafirlere alçaltıcı bir azap hazırlamıştır. Namazı bitirdiğiniz zaman ayakta, otururak ve yanlarınız üzerinde (uzanarak) Allah'ı anın; güvene kavuştunuz mu namazı (tam) kılın. Çünkü namaz, mü'minlere vakitli olarak farz kılınmıştır." (Nisa: 4/101-103)

Ayrıca gücü yeten Müslümanların bütün erkeklere, kadınlara, hatta çocuklara namazı emretmeleri gerekir. Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuşlardır: *"Yedi yaşında onlara (çocuklara) namazı emrediniz. On yaşına geldiklerinde namazı terk ettikleri zaman onları dövünüz ve yatakta aralarını ayırıp ayrı ayrı yatırınız."* (Ebu Davud, Salât: 26; Ahmed: 2/180, 187)

Âkil ve baliğ olmuş bir kişi, beş vakit farz namazdan herhangi birini kılmaktan kaçınır veya üzerinde namaza ait ittifak olunmuş farzlardan birini terk ederse bu kişi tevbe etmeye davet olunur. Tevbekâr olursa, ne alâ! Değilse öldürülür. Bu kişinin durumu hakkında âlimlerden bir kısmı:

"Bu kişi kafir ve mürted olur; cenaze namazı kılınmaz; Müslümanlar arasında onların mezarlığına defnedilmez" demiş; bir kısmı da şu mütalaayı serdetmiştir:

"Bu kişinin durumu, aynen yol kesici eşkıyanın, katil caninin ve evli olduğu hâlde zina eden kimsenin durumu gibidir."

Namazın şanı, burada sayıp bitirilemeyecek kadar yüce ve önemlidir. Çünkü namaz dinin temeli ve direğidir. Cenâb- Hak, Kitab-ı Mübin'inde namazı bütün ibadetlerin üstünde tutarak tazim etmiştir. Kur'an'da bazen namazı tek başına zikretmiş, bazen zekatla beraber söz konusu etmiş, bir başka yerde ise kurban ibadetiyle beraberce kaydetmiştir. Örnek olarak şu ayetleri zikredelim:

"Namazı kılın, zekâtı verin." (Bakara: 2/43)

"Sabırla, namazla yardım dileyin." (Bakara: 2/45)

"Öyleyse Rabbin için namaz kıl, kurban kes." (Kevser: 108/2)

"De ki: Benim namazım, kurban kesmem, hayatım ve ölümüm hep âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana böyle emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim." (En'am: 6/162-163)

Bazen de itaatkâr kulların amellerini sıralamaya namazla başlamış, sıralamayı yine namazla bitirmiştir. Mesela bu durumu Meâric suresinde ve Mü'minûn suresinin başında görmek mümkündür.

Cenâb-ı Hak Mü'minûn Suresinde şöyle buyurmaktadır:

"Felaha ulaştı o mü'minler, ki onlar, namazlarında huşû içindedirler. Onlar boş şeylerden yüz çevirirler. Onlar zekâtı verirler. Ve onlar ırzlarını korurlar. Ancak eşleri, yahut ellerinin sahip olduğu (cariyeler) hariç; (bunlarla ilişkilerinden dolayı da) onlar kınanmazlar. Ama bundan ötekine gitmek isteyen olursa, işte onlar haddi aşanlardır. Ve onlar (mü'minler) emanetlerine ve ahidlerine riayet ederler. Onlar namazlarını (vakitlerinde kılarak) korurlar. İşte varis olacaklar onlardır. Onlar (en yüksek cennet olan) Firdevs'e varis olacaklar, orada ebedi kalacaklardır." (Mü'minûn: 23/1-11)

Yüce Allah'tan, bizleri ve bütün Müslümanları Firdevs Cenneti'ne varis olan ve orada ebedi kalan kullarından etmesini dileriz. Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Hamd, tek olan Allah'a (c.c.) mahsustur. Allah'ın sonsuz salat ve selamı Muhammed Mustafa (sav) üzerine, O'nun âl ve ashabına olsun.

O Namazın Özlemi İle... (46)

Ahmet Taşgetiren

Namaz İslâm'ın en temel ibadetlerinden biri. Bunu anlamak için Kur'an'la gelen "Namaz kılınız" çağrılarına, buyruklarına bakmak ve Resulullah'ın namazı "dinin direği" olarak tavsif eden sözünü dikkate almak yeterli.

Neden bunca önemli namaz?

Çünkü "Müslüman şahsiyetin ana dokusu"nu inşa eden bir hüviyeti var namazın.

"Müslüman şahsiyetin ana dokusu" olarak da "Allah zikri ile mutmain olmuş bir kalb"i görmek gerekiyor.

Müslümanın bütün çabası, o kalbî kıvama ulaşmaktır.

Yaratılışın gayesi olan ubûdiyetin en diri hâli, kalbin Allah zikri ile doymasıdır.

"Allah bes baki heves! Allah var gerisi boş!"

Şu söz söylenebilir: Bütün ibadetler, şekli nizamları bir yanda, özde kişinin kalbini Allah zikri ile doyurma gayesi taşır. İnsan şahsiyetini, O'nunla birliktelik idraki istikametinde inşayı hedefler. Çünkü her şey o idrake bağlıdır. O idraki çekip alırsanız ibadetlerin içinden, geriye eğilip kalkmalar, etler, kanlar ya da seyahatler kalır; içi boşalır ibadet diye yapılanların. Ancak "Durdum divanına" idraki içinde ve en diri ruh hâli ile yapılabilirse, ibadet ibadet olur.

İş, sonunda gelip, emanet olarak verilen ömrün içini doldurmaya dayanıyor. Bütün zamanların dokusunu, insana hem Sonsuz bir Kudret'e da-

yanıp güvenme ve hem de O'nun murakabesi altında bulunma hissi veren "Allah'la birliktelik idraki" içinde yaşama disiplinine...

Bunu her yaşanan günü düzenleyen namazla yapmamızı istiyor Yaratan. Haftalık Cuma muhasebeleriyle, Ramazan'ın bir aylık özel ibadet imbiği ile, Hacc'ın ömürlük hesaplaşmalarıyla...

Namaz günlük bir tarama insan hayatı için, Yaratıcı ile ilişkinin dozunu ölçen...

Öyle anlaşılacak ki, namaz namaz olsun, namazın içi dolsun.

Resûlullah Efendimiz, beş vakit namazı, evi önünden geçen ve günde beş kere içine girip arınılan bir ırmağa benzetiyor...

Günde beş kere Huzur'a durmak ama arınmamak!

Arınmıyorsan, namaz ırmağına gerçekten dalmıyorsun demektir. Irmakla bütünleşmeden arınılmaz ki... Irmağın serinliği taa yüreğine ulaşmadan serinlik duygusu yaşayamazsın ki...

Namazı İdrak Etmek

Namazın rükünleri, taa hazırlık safhasından başlayarak idrak ile icra edilirse, elinden tutar insanı, ırmakla bütünleştirir.

Hadesten taharet... Yani manevi kirlerden arınma... Abdest, gusül bunu sağlıyor insana... Bu bir kalbî arınma iradesi öncellikle... Abdest, görünür her kiri temizlemiyor üzerimizde... Kalbî bir hazırlık yapıyor: Oraya, Huzur'a kalbde bir kir var mı ona bakılmadan gidilmez, demek bu. Kir, Resulullah Efendimiz'in ifadeleriyle "kalpteki günah kalıntısı" demek... Demek, Huzur'a çıkmadan önce, en azından kalpteki günah kalıntılarından arınma (tevbe) iradesi oluşacak... "Rabbim, günde beş kere huzuruna çıkıyorum ve yüreğim kapkara" diye diye kaç kere çıkabiliriz Rabbimizin huzuruna? Abdest alırken sular, yüreğimize yüreğimize akmalı onun için... Ve manevi kirlerden arınmış olmak anlamında "abdestli olmak" zaman içinde bir hayat tarzına dönüşmeli.

Temizliğin ikinci merhalesi, üst-baş ve namaz kılınacak yer temizliği anlamına "necis olan şeylerden arınma" olarak belirlenmiş. Maddi bir kirin de farkında olacak insan Yüce Huzur'a çıkarken... İçten dışa, dıştan içe külli bir arınma duygusu yaşayacak.

Sonra bir giyim disiplini içine girecek.

Sonra kıblesini bulacak... Yöneldiği yönün farkında olacak... Evet, içinizdeki kıble gerçekten Rabbinize dönükse, nereye dönerseniz dönün Rabbinizin Zât'ı oradadır. İçinizle kıbleniz O'nun Zât'ında birleşecek. Bir kıble yoğunlaşması yaşayacaksınız. Akan zaman içinde oluşması muhtemel yön kaymalarından kurtulacaksınız. Çizgi kaymaları olmayacak... Kıble, bütün yönelişlerin içinden taa O'nu bulma, O'na yönelme çabası olarak rekzolacak içinize... Divana durmak, ancak doğru, müstekar, zorlamalarla, savrulmalarla yalpalamayan kıble şuuru ile mümkün...

Sonra vakit hassasiyeti... Namaz, günü tarıyor... İnsanı Rabbe kulluk kıvamında tutmak için... Sabahla her gün yeniden dünyaya gelip "andı tazeleme" başlıyor, sonra günün öğle durağında, ikindi durağında, akşam durağında Huzur'a varıp "bana verdiğin ömrü yaşıyorum ve ahdimde duruyorum" diyorsunuz. Yatsı ile "Müslüman Saati" geceyle ve yarı hayata veda anlamına gelen uyku ile buluşurken, gene Huzur'da duruyor ve günün icmalini yapıyorsunuz. "Rabbim, bana sabahı verdin, akşama çıkardın ve ben seninleyim. Kalbim seninle... Ahdimi bozmadım ve emaneti sunacak bir hazırlıkla geldim Huzur'una..."

Sonra niyet... Yapılan her işin özü, iliği, gaye temerküzü, teksifi... Her hazırlık tamam ve Huzur'a girmeye hazır bir insan... Dünyadan başını almış, kurtarmış ve gelmiş... Kendisi için "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" diyecek bir yürek kıvamında... Vaktini biliyor, kıblesini biliyor ve "Durdum divanına, uydum Kur'an'ına, cümle melekler şahit olsun dinime, hem imanıma... Yönüm Kıble'ye, Kıblem Kâbe'ye niyet ettim..." diyor... Senin için geldim diyor, Sen içimdesin diyor, Senin için daha böyle binlerce, on binlerce vakit geleceğim diyor... Ne zaman çağırırsan geleceğim. Çünkü ben Sana aitim ve Sana döneceğim diyor. Niyet bir dünya-ahiret sınırında durmak gibi bir şey. Her şeyi bir şey için terk etmek... İbadetin için, Yaradan'a arz-ı ubudiyyet için...

Sonra dünyanın en yüce bilgisi seslendiriliyor.

"Allahu Ekber!"

Mutlak yüceliğin, en yüce yüceliğin Kâinatın Yaratıcısı'na tahsisi bu...

Bir yeni iklimdesin bunu söylediğinde...

Allahu Ekber!

Günde beş vakit onlarca kere dillere vird olan bu söz yüreğini yoğuruyor bir yücelik terbiyesi ile... Günün kıvrımlarında sırf bu tekbiri yaşamak bile başka bir insan yapar insanı... Bunu dedikten sonra, bütün yücelikle-

rin izafi-göreceli kaldığı bir alan hâline geliyor hayat... Her şey; her şey, bütün kudretler, O Kudret'in lütfuyla var olan, ondan can alan nisbi yücelikler hâline geliyor. Yüreğine "Allahu ekber" bilincini yükleyen inanç adamını alçaltmak mümkün müdür?

"Allahu ekber!" Bir can arzı bu, Rabbin huzuruna... Lâ havle velâ kuvvete illâ billah! Kudret Seninle Rabbim, Senin elinde... Dilediğini aziz eylersin, dilediğini zelil... Kaç Fir'avn'ın burnu sürtüldü, kaç Nemrud'un gururu yerle bir oldu, kaç Âd, kaç Semud hak ile yeksan oldu Senin yüceliğine meydan okuyup, başkaldırı belasının anaforunda savrulurken...

Kıyam!

Namazı ikame...

Namaz inanç adamını dimdik durduran bir ibadet... Her an adanışa hazır bir yürek var huzurunda Rabbim. Buyruğuna muntazırım...

Senin için ayaktayım, Senin için eğilir, Senin için başımı yere koyarım... Sana en yakın olmak secdelere baş koymakta ise eğer...

Tekbirler, tesbihler, tehliller Senin için.

Hamd Senin için...

Sensin alemlerin Rabbi...

Sen Rahman, Sen Rahim...

Mülk Senin. Din günü Senin.

Ancak Sana kulluk edilir, yardım Senden istenir ancak... Doğru yol, Sana dualarla bulunur ancak...

Sana Senin kelamınla konuşuyorum, benim dilim yetmez Rabbim... Kur'an'dan bana öğrettiklerinle ulaşmak istiyorum Sana... Bana, Sana hitab etmeyi de Sen öğrettin. Huzuruna durmayı Sen öğrettin, o daveti Sen yaptın...

Rabbin divanında günde beş kere... Son nefese kadar...

Her duruşta yoğruluş, yeniden inşa oluş...

Nisyana, gaflete fırsat verilmemeli...

"Aradan çıkarma" duyguları yanaşmamalı namazın yanına... Her rükün, hakkı olan zamanı ve duruluğu almalı onu icra ederken... Kıyam kıyam gibi olmalı, rüku rüku gibi, secde secde gibi.. Kıraat kıraat gibi... Doya doya yaşanmalı her rükün... Secdeye doymalı insan, kıyama, rükuya, Kur'an'a...

Adanmış Bir Ömrün Katresi

Sakin, duru, deruni, ruhani, seçilmiş bir zaman, adanmış bir ömrün katresi gibi sunulmuş bir zaman olmalı namaz zamanı...

Ve sonunda, en küçük dokularına kadar Namaz ruhaniyeti sinmiş, yani "Hakkın Divanı'nda" yaşanıyor bilinci yüklenmiş bir hayata ulaşmalı namazın öncülük ettiği tüm yollar...

Bunun için namaz alışkanlık hâline gelmemeli... Her vakti, her rekâtı, her rüknü diri diri, doya doya yaşanan bir namaz arayışı esas olmalı.

Namazlarını ihmaller, unutkanlıklar, dalışlar, şuurdan kopuşlar arasında kılmış ve üzerlerine "yazıklar olsun" damgası vurulmuş "musalliler - namaz kılanlar"den olmamak için canhıraş bir gayret esas olmalı.

Kötülüklerle aramıza set oluşturacak namazlar kılmalıyız.

Yardım dileğine vesile olması için Allah'a sunulacak namazlar.

Gözlere nur olacak namazlar. Huşu ve haşyet yüklü namazlar.

Ve kalbe zikrullahın itmi'nanı, huzurunu, doyumunu, kudretini taşıyacak namazlar...

Bütün çabası "namazdan mutmain bir gönülle ayrılabilmek" olacak mü'minin...

Namaza öyle girecek, namazı öyle yaşayacak ve namazın meyvesi "kalbî huzur" olacak...

Kalbi Yaratan "Kalbin huzuru ancak Allah'ın zikri ile olur" buyuruyorsa, ve namaz, her şeyiyle zikirden ibaretse, o zaman, namazları zikir hâline getirme cehdi, mü'min için günlük hayatın en temel hassasiyeti olacak.

İçimizde böyle bir namazın hasreti varsa, iyi bir noktadayız demektir. Öyleyse o namazı aramaya, yüreğimize o namazın şavkını düşürmek için gayret göstermeye ve bir gün bir namazdan o itmi'nan duygusu ile çıkıncaya kadar namazlarımıza emek vermeye devam etmeliyiz.

İçi boşalmış namazlarla Huzuruna gelmekten koru bizleri Rabbim.

Kıblelerimizi, niyetlerimizi, kıyamlarımızı, kıraatlerimizi, rüku ve secdelerimizi koru Rabbim... Kalblerimizi koru...

Namazlarımızı hep Sana varan yollar eyle...

Tasavvufi Tefekkür Işığında Namaz Üzerine Düşünceler (47)

Yrd. Doç. İrfan Gündüz

"Selef; iftitah tekbirine yetişmeyenlere üç gün, bir vakit cemaata yetişemeyenlere de bir hafta baş sağlığı dileğinde bulunurlardı..."

İmam Gazâli

Efendimiz, kurtarıcımız ve müjdecimizin (sav) *"Gözümün nuru"* ve *"Mü'minin mi'racı"* şeklinde ifade buyurdukları namaz, sûfilere göre *"etemm ve eşref-i zikir"* olarak kabul edilmektedir.

Bu yazımızda, tek başına kılınan ile toplu olarak eda edilen namaz arasındaki yirmi yedi derecelik farkın nereden geldiği üzerinde durarak, tasavvufi düşüncelerden kaynaklandığına inandığımız bu tefrike, cami minaresine kadar uzanan bir çizgi içerisinde açıklık getirmek istiyoruz.

Saf ve samimi bir niyetle, "Allahu Ekber" denilerek durulan namaz, kulun, Hakk'ın her şeyden büyük olduğunu sözü, davranışı ve düşüncesi ile ilan edip ona göre yaşaması demektir. Ruhumuzdaki samimiyeti isbat icab eder. Namazda kıyam ve kıraatin ardından gelen rükû ve secdeler, manevi planda düşünülmesi ve hissedilmesi gereken bu acz ve küçülmenin fiziki bir ifadesi olarak düşünülebilir. Mü'minin Allah'a en yakın olduğu hâlin secde anı olduğunun beyan buyurulması vücudumuzun huzur-ı ilahîde tedricen küçülmesiyle beraber benliğimizin de erimesinden kaynaklansa gerektir.

Adanmış Bir Ömrün Katresi

Sakin, duru, deruni, ruhani, seçilmiş bir zaman, adanmış bir ömrün katresi gibi sunulmuş bir zaman olmalı namaz zamanı...

Ve sonunda, en küçük dokularına kadar Namaz ruhaniyeti sinmiş, yani "Hakkın Divanı'nda" yaşanıyor bilinci yüklenmiş bir hayata ulaşmalı namazın öncülük ettiği tüm yollar...

Bunun için namaz alışkanlık hâline gelmemeli... Her vakti, her rekâtı, her rüknü diri diri, doya doya yaşanan bir namaz arayışı esas olmalı.

Namazlarını ihmaller, unutkanlıklar, dalışlar, şuurdan kopuşlar arasında kılmış ve üzerlerine "yazıklar olsun" damgası vurulmuş "musalliler - namaz kılanlar"dan olmamak için canhıraş bir gayret esas olmalı.

Kötülüklerle aramıza set oluşturacak namazlar kılmalıyız.

Yardım dileğine vesile olması için Allah'a sunulacak namazlar.

Gözlere nur olacak namazlar. Huşu ve haşyet yüklü namazlar.

Ve kalbe zikrullahın itmi'nanı, huzurunu, doyumunu, kudretini taşıyacak namazlar...

Bütün çabası "namazdan mutmain bir gönülle ayrılabilmek" olacak mü'minin...

Namaza öyle girecek, namazı öyle yaşayacak ve namazın meyvesi "kalbî huzur" olacak...

Kalbi Yaratan "Kalbin huzuru ancak Allah'ın zikri ile olur" buyuruyorsa, ve namaz, her şeyiyle zikirden ibaretse, o zaman, namazları zikir hâline getirme cehdi, mü'min için günlük hayatın en temel hassasiyeti olacak.

İçimizde böyle bir namazın hasreti varsa, iyi bir noktadayız demektir. Öyleyse o namazı aramaya, yüreğimize o namazın şavkını düşürmek için gayret göstermeye ve bir gün bir namazdan o itmi'nan duygusu ile çıkıncaya kadar namazlarımıza emek vermeye devam etmeliyiz.

İçi boşalmış namazlarla Huzuruna gelmekten koru bizleri Rabbim.

Kıblelerimizi, niyetlerimizi, kıyamlarımızı, kıraatlerimizi, rüku ve secdelerimizi koru Rabbim... Kalblerimizi koru...

Namazlarımızı hep Sana varan yollar eyle...

Tasavvufi Tefekkür Işığında Namaz Üzerine Düşünceler (47)

Yrd. Doç. İrfan Gündüz

"Selef; iftitah tekbirine yetişmeyenlere üç gün, bir vakit cemaata yetişemeyenlere de bir hafta baş sağlığı dileğinde bulunurlardı..."

İmam Gazâli

Efendimiz, kurtarıcımız ve müjdecimizin (sav) *"Gözümün nuru"* ve *"Mü'minin mi'racı"* şeklinde ifade buyurdukları namaz, sûfilere göre *"etemm ve eşref-i zikir"* olarak kabul edilmektedir.

Bu yazımızda, tek başına kılınan ile toplu olarak eda edilen namaz arasındaki yirmi yedi derecelik farkın nereden geldiği üzerinde durarak, tasavvufi düşüncelerden kaynaklandığına inandığımız bu tefrike, cami minaresine kadar uzanan bir çizgi içerisinde açıklık getirmek istiyoruz.

Saf ve samimi bir niyetle, "Allahu Ekber" denilerek durulan namaz, kulun, Hakk'ın her şeyden büyük olduğunu sözü, davranışı ve düşüncesi ile ilan edip ona göre yaşaması demektir. Ruhumuzdaki samimiyeti isbat icab eder. Namazda kıyam ve kıraatin ardından gelen rükû ve secdeler, manevi planda düşünülmesi ve hissedilmesi gereken bu acz ve küçülmenin fiziki bir ifadesi olarak düşünülebilir. Mü'minin Allah'a en yakın olduğu hâlin secde anı olduğunun beyan buyurulması vücudumuzun huzur-ı ilahîde tedricen küçülmesiyle beraber benliğimizin de erimesinden kaynaklansa gerektir.

Kıyamet gününde bir topluluk "Eksiltenler" olarak anılırlar. Eksiltenlerin ne olduğunu biliyor musunuz? Kişinin namazını ve abdestini eksik olarak ifa etmesidir.

Abdullah İbn Ömer

İftitah tekbiri ile secde arasında yapılması gereken farz ve vaciplerin, mü'minin secde kıvamına manen hazırlanması için emredildiği söylenebilir. Aynı şeyleri sünnet ve farz namazlar için söylemek de mümkündür.

Namaz içinde Hakk'a en yakın olduğumuz an nasıl secde ise, namazlar içinde Allah'a en fazla yakınlık hissetmemiz gereken namazların da farz namazlar olduğu ileri sürülebilir. Farz namazlardan önce kılınması gereken sünnetleri, mü'mini farz namazlara hazırlayabilmek için emredilen bir ön hazırlık ve antrenman safhası olarak değerlendirmek mümkündür.

Zira, insanların dünyevi meşgalelerden ansızın sıyrılarak, kendisini zihnen ve bedenen Allah'a vermesi, sanıldığı kadar kolay ve sıradan bir iş değildir. Belli bir halveti, atmosfer değişikliğine adapte olma gayreti gerektirir. Ne gece birden çöker. Ne gündüz birden doğar. Ne kıştan yaza, ne de yazdan kışa birdenbire geçilir. Hatta baharı görmeden yaza, sonbaharı görmeden kışa girmenin, cinnet ve intiharları artırdığı bilinmektedir. Yaz ile kışın, gece ile gündüzün tedricen değişmesi nasıl tabii bir vaka ise, insanların da birdenbire iş ve düşüncelerini bir kenara iterek Rabbinin huzuruna çıkamayacağı, arada tedrici ve ısındırıcı bir usül ve üslubun bulunması gerektiği de öylesine kesin ve kaçınılmaz bir hakikattir.

İşte, abdestle secde arasındaki ameliyeleri secdeye, farz namazlardan önce kılınması gereken sünnetleri de farzlara hazırlayan, kulun Allah'a kemâl derecede konsantrasyonunu temine çalışan unsurlar olarak düşünebiliriz.

Bu yüzdendir ki Enes b. Mâlik:

"Kişinin dünyevi endişe ve meşgalelerden sıyrılarak huzur ve huşu dolu bir gönülle namaz kılması kolay bir şey değildir. Anlaşıldı. Bunlardan kolayca kurtulamıyorsun. Ama hiç olmazsa bunları sünnetlerde yapıp da, farzlarda yapma." buyurmuştur.

Namazı, kulun kendisini her türlü yan düşüncelerden (mâsivâ) alıkoyarak, tam ve kâmil bir konsantre ile kendisini Hakk'a vermesi olarak düşünürsek, cemaatle kılınan namazı da bu mütalaalar ışığında şöyle değerlendirebiliriz.

Aile; kişinin şahsi alaka ve bağlantılarının en yoğun ve kuvvetli olduğu yerdir. Yerine göre halıdaki bir leke ve kıvrım, duvardaki bir toz, namaz kıldığınızdan habersiz mutfaktan gelen bir ses, çocukların ağlama ve bağırmaları, çalan kapı zili vb. şeyler, evinizde dikkat çekici ve alaka celbedici unsurlardır. Böyle bir çevrede namaz kılmaya çalışan kimse, dikkatinin ancak belli bir yüzdesini Rabbine ve ibadetine verebilir. Geri kalan kısmı ise yakın çevresi ile irtibat hâlindedir. Her zerresinde emeği olan bir mekânda namaz kılan kimsenin, kendi hâlini yine kendisinin tasavvur etmesi, düşüncemizin doğruluğunu gösterecektir.

Cemaatle Namaz Kılmanın Faydaları

Cemaatle namaz kılan kimse, önce evini, çoluğunu çocuğunu, hatta sımsıcak yatağını, ulvi bir hicret duygusu ile terk etmiş demektir. Ardından aile çevresi kadar olmasa bile ilgilerinin ikinci derece yoğun olduğu mahallesini geride bırakmış, bir nevi sevdiklerinden ayrılarak camiye, Rabbinin huzuruna gelmiştir.

Yukarıda arzetmiş olduğumuz fikirlerden olsa gerektir ki Osmanlılarda camiler imkân nisbetinde meskûn bölgelerin ortasında hâli (boş) bir mekânda ve genişçe bir avlu içerisinde bina edilmiştir. Avlu, çınar vb. ağaçlarla yeşillendirilmiştir. Caminin giriş kapısına en yakın ve gözle görülebilecek yerine türbe ve mezarlar inşa edilmiştir.

Çünkü namaz için evini ve mahallesini terkeden mü'min, ibadet niyetiyle çıktığı yolda bir müddet kendisiyle baş başa kalarak yürüyecek ve avludan içeriye adımını atacaktır. Dünyevi duygu ve düşüncelerinden kendi iradesiyle kurtulmaya çalışan mü'minin, dünyadan ahirete veya kesretten vahdete manen yönelmesi kolay olmadığı için, ağaçlıklı ve geniş bir avludan yürüyerek, tabii ve nebati unsurların bu manevi hazırlığa yardımcı olması temin edilmiştir. Tam camiye gireceği sırada göze çarpan mezarlar ahiret, ölüm, hiçlik ve acz mesajını vererek, dünyanın geçici ve iğreti cazibesine kapılmama gereğini bir kez daha hatırlatır. Bu duygularla meşbu olan mü'min camiye girer ve namaz vaktini beklemeye başlar.

Bütün bu duygu, davranış ve mesajların vahdete yönlendirmeye çalıştığı mü'min, ezanla birlikte namaza kalkar ve "tekbir" ile dünyevi her şeyi ardına atar. Böylece kul, maddi varlığı ve manevi benliğini secde ile eritip küçültecek ve bir nur yumağı hâline gelerek farz namazdaki "mi'rac"ına erişmeye çalışacaktır.

Farz namazda gönül mi'racına yükselen mü'min, şimdiye kadar olan ameliyenin tam tersi ile bu sefer hiçlikten ve manevi atmosferden dünyevi meşgalelerine dönüşe başlayacak, farzın ardından nisbi bir serbesti içinde sünnetini kılacak, tesbih ve tahmidden sonra mescidi, kapısını, mezarları bırakarak işine ve yuvasına tekrar dönecektir.

Cami iç mimari unsurlarının, kesretten vahdete doğru, sütun, mukarnas, kemer ve ana kubbe ile bir noktaya tevcihi bu düşüncenin maddi planda kalıplaşmış bir modeli olarak düşünülebilir.

İçi banyo ve mutfak fayansları ile döşeli, altı tamirhane, atölye ve mağaza olan, çevresi apartmanlarla kuşatılmış ve âdeta beton yığınları arasında kaybolmuş, dağınık ve nisbetsiz içtimai ve dini hayatımızdaki çöküşün de bir ifadesi olan günümüz camilerinin mü'minlere şevk, zevk ve huzur vermeyeceği aşikârdır.

Bu fikirlerden hareketle, tasavvufun tarihte hayatımızın hemen her safhasını nasıl yönlendirdiği mimarlarımızın ve bütün sanatkârlarımızın bu düşünce ile ne kadar iç içe olduğu düşünülmelidir.

Namazı İkâme Eylemek (48)

Mehmed Zahid Kotku

Ey kardeş! Namazı ikâme eyle, doğru ve dürüst kıl ve devamlı kıl. Namaz dinin direğidir. Direksiz ev olmadığı gibi namazsız da Müslümanlık olmaz. Sonra namaz, İslâm'ın nurudur, nursuz Müslümanlık olmaz. Sonra namaz, vücuttaki baş gibidir. Başsız vücut olmadığı gibi namazsız da Müslümanlık olmaz. Namaz İslâm'ın ruhudur. Ruhsuz Müslümanlık ve hayat olmadığı gibi namazsız da Müslümanlık olmaz. Namaz Müslümanın canı gibidir, cansız insan da ölüdür. Namazsız Müslüman da ölü gibidir. Namaz gözlerin nuru, vücudun sıhhatidir. Namazsız Müslüman kör gibidir. Namazsız insanın sıhhati de dürüst değildir. Namaz vücuda sıhhat bahşeder. Namaz gözlere nur verir, kulaklar da sağır olmaz. Namaz imanı kuvvetlendirir, ahlâkı tasfiye eder. Namaz baş ağrılarını da giderir, vücuttaki bozuk kemikleri de düzeltir. Namaz, aklı, zekâyı da besler. Namaz erkekliği de muhafaza eder, çabuk göçmez (çökmez), yüzünün de nuru artar ve yüzü de buruşmaz. Namaz dünyada necat ve selamettir. Namaz, kişinin iman ile göçmesine sebebtir. Namaz kabirde nurdur. Namaz kabir azabından da necattır (kurtuluştur). Namaz sorgu meleklerine de cevaptır. Namaz kıyamette, hesapta, mizanda en ağırdır, sahibini kurtarır. Namaz aynı zamanda şefaatçıdır. Namazı sakın bırakma ve namazı dürüst ve doğru kılabilmek için iyi hazırlan. Namaza namaz ekle, derecen artar. Namazı geceleri de kıl. Borç namazın varsa hemen ödemeye bak. Namazın sünnetlerini zinhar (sakın, asla) terk etme. Namazın tamamı ve doğruluğu ancak sünnetlerdedir. Namazdan evvelki sünnetleri de ihmal etme. Namazın içindeki sünnetleri de unutma.

Namazın rükûsunu güzel yap, tesbihleri güzel söyle ve hemen secdeye inme. Rükûdan kalkınca üç tesbih kadar dinlen. Namazın secdelerini

dikkatli yap, duaların kabul olacağı bir andır. Secdeden sonra hemen ikinci secdeye gitme, biraz dinlen. Namazdan çıkarken selam verirken meleklere ve bütün Müslümanlara ve bahasus sağında ve solundaki Müslümanlara dua eyle. Namaz mü'minin mi'racı değil mi? Bütün meleklerin ibadeti namazdadır, sen de namaza iyi sarıl kardeşim, sakın unutma. Vesselâm.

Namaz Müslümanlıkla küfür arasında bir çizgidir. Çizgi kalkınca Müslümanlık da kalmaz. Namaz düşman hudutlarındaki nöbetçi asker gibidir. Huduttan asker çekilince düşman memleketi istila eder. Namaz da kalkınca vücudu şeytanlar istila eder. Namaz Müslümanlığın ahengidir, namaz kalkınca ahenk de bozulur, düzen de bozulur. Namaz ruhun gıdasıdır. Canların gıdası da yemeklerdir, yemeklerden mahrum olan cesedler nasıl ölürlerse, namazsız ruhlar da öyle ölür.

Ey kardeş! Seni assalar da, kesseler de, parçalasalar da sakın namazını bırakma ve zinhar günahların ufağı büyüğü olmaz. Hatta mekruhlardan bile arslandan, yırtıcı kurttan kaçar gibi kaç. Assalar da kesseler de, ateşte yaksalar da günahları irtikâb etme. "Anaya babaya itaat borçtur" dersin de Allah'a itaat borç değil midir?

Namazların Bazılarını Evde Kılmak (49)

Mehmed Zahid Kotku

"İc'alû min salâtikum fi buyûtikum. Ve lâ tettehizûhâ gubûran."

"Siz evlerinizde namazlarınızdan bazısını kılınız ve evlerinizi mezarlığa benzetmeyiniz."

Farz namazları camilerde cemaatle kılmakla mükellefiz, onun için bu evlerde kılınacak namazın nafile namaz olması gerektir demişler. Çünkü evlerde namaz kılmak, o evin nurlanmasına ve bereket hasıl olmasına sebeptir. Namaz kılınan evler, gök ehline yıldızlar gibi parıl parıl parlar, parlaklık nisbeti namazların çok kılınmasına bağlıdır. Hangi evde fazla namaz kılınıyorsa o evin nuru hepsinden çok daha ziyadedir. Hele gece namazları kılınan evlerin nuruna, bereketine misal bile bulunmaz. Bazılarına göre bazen evlerde farz namazlar da kılınmalıdır. Hanımlar, ihtiyarlar, hastalar, camiye gelemeyen kötürüm insanlara imam olarak namazı cemaat ile kılmak onları da cemaat sevabından mahrum etmemek bakımından caizdir demişler, fakat her zaman değil, nadiren. Sonra namaz kılınmayan evler hem nursuz, hem de bereketsiz kalırlar, o evdekiler de bereketten ve nurdan mahrum olunca ışıksız ve katıksız eve benzerler. Binaenaleyh eğer eviniz uzak ise ve camiye ezandan evvel girdiyseniz tabiatı ile sünnetleri de camide kılmaya mecbursunuz, onun için o zaman evinizde işrâk, duhâ, evvâbîn hatta gece namazları, yatarken taze abdest ile dört rekât namaz kılmak pek efdaldir. Hele gece namazlarına kal-

kamayanlar için bu kaçınılmaz bir fırsattır. İnşaallah gece namazları, teheccüd namazı yerine kâim olur ümidindeyiz.

Bazı ulemâ *"min salâtikum"* dedi *"min"* lâfzını zaid addetmişler ve binaenaleyh siz evlerinizde nafile namazlarınızı kılınız diye mana vermişler.

İnsanın oturduğu bir evde bir mihrâp yani namazgâh denilen namaz kılınacak bir yeri bulundurması şarttır, hatta eve gelen misafirler dahi namaz kılacakları zaman ev sahibine; 'yâhu kıble neresi?' diye sormamalı, çünkü kıble meydandadır. Zaten evdeki kadınlar için bir namazgâh eylemek lazımdır. Çünkü onlar Ramazan-ı Şerîf'te i'tikâf yapmak isterlerse o zaman ancak namazgâhlarında yapabilirler. Bunu evin büyük ve küçük hanımlarının yapmalarında çok ecir ve mükâfat vardır. Hem dışarıya çıkmaktan hem de başkaları ile görüşüp konuşmaktan kurtulurlar hem de Sâhibü'l Mülk olan Hazret-i Allah'a yakınlık hasıl edip, tatlı ibadetler yapmaya muvaffak olurlar. Artık o evin nuruna gök ehli bile hayran olurlar, bereketleri de o nisbette fazla olur. Zaten Cenâb-ı Peygamber de *"evlerinizi mezarlıklara benzetmeyin"* tabiri ile pek âşikâr bir şekilde bizleri ikaz etmektedir ki, elbette mezarda olan ölüler namaz kılmazlar, sakın sizler de evlerinizi mezarlıklara benzetmeyin, boş kaldıkça Kur'anlar okuyunuz, namazlar kılınız ve çocuğunuza namaz kılmasını öğretiniz. Namazları vakti vaktinde kılmaya alıştırınız. Büyüdükleri zaman da onları camilere alıştırınız. Kur'ân-ı Kerîm'i iyi öğrensinler ve bazan da Ezân-ı Muhammedîyi okusunlar, müezzin efendilere okumada yardım etsinler, hattâ câmi-i şerifi temizlemekte de yardımcı olsunlar. İhlasları okusunlar, bülûğ çağını aşınca kamet de getirsinler, büyüklere karşı hürmet öğrensinler ve bahusus evleri namazgâh yapıp mezarlık olmaktan kurtarsınlar. Çünkü yalnız mezarlıklarda namaz kılınmaz. Zira orası ölüler yeridir. Oradan ancak ders ve ibret alınır, oraya girmeden orasını da cennet bahçesi yapmaya çalışmalıdır. Çünkü ibadetsizler için orası yani kabir, bir cehennem çukuru olacaktır.

Allah cümlemizi korusun; kabri, cennet bahçesi olan kullarından eylesin. Âmîn.

Sürekli Eylem (50)

Ali Nar

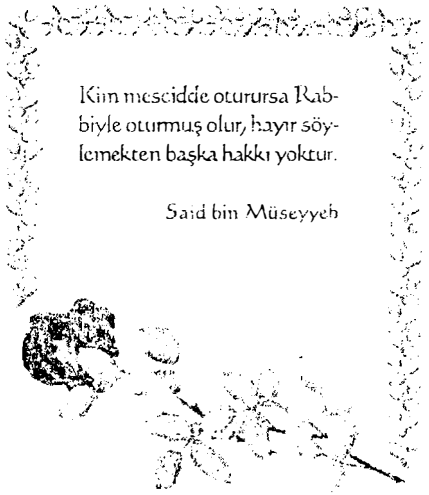
Müslümanın, iç ve dış olarak iki fiili vardır ki, ergenlik saniyesi ile son nefes arasına gerilmişlerdir. Birbirine açılarak yay gibi yaklaşır ve normal şartlar altında süre son nefeste bir yerde düğümlenir... Ve o insanın hesabı kapanır. Biri "Şehâdet Kelimesi" bu sürekli zikirdir. Yaratanı, verdiklerini, kendi işlerini, o işlerin Yaratan katındaki yerini, değerini hesaplama; bir bakıma her saniye hesaplaşma ve Allah'a gayretinin bilançosunu sunmadır. Bu bakımdan mü'min her an bu hesabı verme ve toplam çizgisini çekme durumundadır.

İkinci sürekli fiili "Namaz"dır. Bu da başlayış ve bitiş bakımından birincisi gibi kesintisiz, ama görünüşte, şart ve durumlara göre kendi öz renk ve boyutlarını olduğu gibi korur, değiştirir. Öyle an gelir ki, (son nefesteki gibi) artık saf bir zikir olur çıkar. Bu şöyle anlaşılabilir:

Namaz (salât) dua manası ile birlikte dik omurga, bel kemiği manasını da taşır. Ayrıca "ikâme" kelimesiyle geçer, bazı ayetlerde "Namazı ikâme edin." Bu dikmek ve ayakta tutmak, kesintisiz sürdürmek demek olur. Bu iki mana yan yana gelince, namazın, tevhid ve zikirle bir olan dua manası yanında özellikleri de ortaya çıkar. O da şudur:

Namaz, ayakta duruş, rükû, secde ve oturuş olarak hareketler ve pozisyonlar içine yayılmış duadır. Yaratana yönelme, anma ve dilek...

Termometrenin cıvası ve camı gibi. Ama bunlar en normal ve en olgun şartlar ve imkânlar içinde böyledir. Şartların daralmasıyla şekil ve oluşta farklılaşma olur, ama iç muhteva aynıdır. Ve kesintisiz olmaz, öyle ki, yolculuk durumunda yandan daralmalara rağmen ok gibi sivrilir ve incelir de kay-

bolmaz, kopmaz, öyle sürer. Sünnetler kalkar, farz azalır. Ama o zikir dediğimiz, dua dediğimiz, hesaplaşma, hesap teslimi, günün beş bölümünün hiç birinde ihmal edilmez.

Bu, insanın Yaradanı ile sürekli ilgi kurması, irtibatta olmasıdır. Bir telsiz bağlantısına benzetelim. Zikirde sürekli dinleme hâli vardır. Namaz biçimine girince doğrudan mesaj alıp verme olayı başlar.

Bu sürekli fiilin de birbirine paralel iki trafik çizgisi gibi yürüyüşü var. Sürekli ve kesik, paralel çizgiler. Sürekli olan ferdin tek başına kılışı, öbürü cemaatle olandır... Cemaat arzulanandır. Son değil ama, belki sosyal plana geçişin en elverişli ortamıdır. Cemaatle namaz; dayanışmanın, bir olmanın, ilahî mesajın topluma ulaşmış olmasının ifadesidir. Artık mesele topluma mal olmuş, el birliği yapılmış, bir başın önderliğinde Yaradan'la ilgi kurulmuştur. Mesaj alma ve arzda bulunma hâli...

Maket hâlinde İslâm nizamını gösterir bu. Disiplin ve otorite, eşitlik ve kişiye saygı, hürriyet ve demokrasi bu birbirine bir bakıma ters gibi görünen prensiplerin, en şaşırtıcı ölçüde uyuşmasını sembolize eden bu fiil, zaman, yer ve imkânlara göre kesintilere uğrayabilir. Her an başlama arzu ve niyetine bağlı olarak. O kesik trafik çizgisi gibi.

Ama ferdi namaz böyle değil, o kesilmez. O kesintiye uğramaz. Kesintiye uğramasın diye aklı çatlatacak çareler konmuş.

Ayakta kılamayan otururak yapacak, onu da yapamayan yattığı yerde, onu da hareketle yapamayan baş ve göz işaretiyle, onu da yapamayan gönlünden... İşte burada, şehadet getirmek denilen "sürekli zikir ve anma"ya dönüşür namaz, ama kesilmez.

Cünüp olan bir dakika zaman kalsa, güneş doğmadan, çamaşır ve vücudunu da temizlemeden, teyemmümle o yarım dakikada sabah namazının farz olan kısmını kılacak. Sonra yol bulup gusledince o namazı kaza edecek. Böylece irtibatı kesmemiş telsiz başında bekleyen asker örneği, tam anında "mesaj alıp durum bildirimi" yapmıştır. Ama sonradan o müsved-

deleri imkân bulunca temize çekmiştir. Şimdi düşünülsün, tam ânında verilemeyen mesajın sonradan verilmesinin ne önemi olur.

Hele hele bu irtibatı bahanelerle kesen "entellektüel" asker (ki mü'min hiç uyumayan cephe savaşçısıdır) hangi savaşçılıktan söz edebilir.

Kazaya bırakmak yok, kalması var (uyku vs gibi irade üstü sebeplerden). Kaza müessesi ise, sadece mü'minin gönlünün yatışıp, bundan sonraki vazifelerini şevkle yapması için hoş görülmüş tedbirdir. Yoksa kaza, eda gibi vaktinde kılınan namaz gibi olamaz, değildir... Yani sürekli fiilin kesintisinden doğacak kişinin borçluluk psikolojisini tedavidir. Kazanın kabul edilişi her hâlde bu hikmete bağlıdır. Durum bu olunca, bazı engellerden (emir altında olmak gibi) bu işi kesip durdurmak, hele "bu gün cemiyet bozuktur tam Müslümanlık olmuyor, bir namazla da iş bitmez" gibi düşünmek, akıl almaz, izah götürmez. Entellektüel geçinen kişi, Peygamber'in hayatının kısa hikâyesini okursa görür ki, üzerine pislik atan keferelerin hakaretine rağmen O direniyor, namazı sürdürüyor ve hatta aleni yapıyor.

Burada, yanlış düzene başkaldırmanın, kendi nizamına ait fikrin fiile dönüşmesinin işaretini görüyoruz. Baş fiil NAMAZ! Yani insanlığın "iş iskeleti" hâlinde uygulanışı. O iş, sembol de olsa sürecek. Sürmezse yılgınlaşma, davadan vazgeçme manası çıkar. Zaten bırakılan iş zamanla körleşir.

Said b. Cübeyr'i, zalim Haccac sorguya çekti. Uzun konuşmanın sonunda yenik düşen Haccac, onu öldürme emrini verdi. O anda Said harekete geçti; yani Kıbleye döndü ve sesli olarak "Tevhîd" kelimesini söylemeye başladı. Namaz kılmasına müsaade edilmemişti. Yani şekil ve pozisyonlarıyla zikre, duaya imkân bulamayınca dil ve gönülle uygulamaya koyuldu. İlahî kudretle ilgi kurarak zalim hükümdara karşı direndi. İnancındaki kararlılığını yüze vurdu böylece... Bu hareket ürkütmüştü zalimi ve çılgınca emir verdi, öldürdüler. Haccac'ın bu olaydan sonra psikolojik bozukluk içinde yaşadığı söylenir. Bu, kesilmez fiilin, dayanıklılık verdiği iradenin düşman ruhuna çizdiği grafiktir.

"Namaz dinin direğidir" bunun için.

"Namaz mü'minin mi'râcıdır" bunun için.

Ve bunun için vaktinde kılınan namaz bütün insanları cehennemden kurtarmaya bedeldir... Bu yüzdendir ki, İbn Sina, "Namaz Risâlesi" adıyla özel bir kitap yazıyor. Birçokları arasında Abdulfettâh Tabbara, "İslâm Namazının Rûhu" adıyla 350 sayfalık kitap telif ediyor...

En Büyük Zikir

Namaz "Fahşa" ve "Münker"den korur insanı. Günü beş dilime bölen namaz bunu başarır. Zararlı, çirkin, bozucu işlere fırsat bırakmayarak. İnsan boyuyla günaha batamaz bu durumda. Gün beş bölüme ayrılmış ve her bölümde kişi temizlenmek zorunda. Belli iş ve fiillere girişmek durumunda. Bu insan dalamaz, kötüye ve kötülüğe. Kötüyü düşünmeye bile zaman bulamaz... Allah'a yönelik bu "en büyük zikir" düşünce ve vesveseleri günde beş kere keser ve iyiye çeker. Bu öyle bir dua ve münasebet ki, ona tutulan başka davranışlara imkân bulamaz. Hele öyle yanlış bir ilişkiyi sürdüremez. Müsbet yöndeki bu sürekli fiil, kötü yönde sürekli hareketsizliğe götürür.

"*Namaza devam edin, hele orta namaza*" buyrulur ayette. Orta namaz ikindidir. Yani maddenin, dünyanın, belki de kötülüğün tam yoğunlaşabileceği bir an. İşte o anda çekiyor insanı aşağılıklardan... Öbürleri de hep kritik anlar. Sabah şafakla, ışığa kavuşmanın heyacanıyla mü'min saygı duruşuna geçip, minnet borcunu sunar Rabbine. Öğle ile, dünyayı yaşarken keser, irtibat kurar göklerle. İkindi, toplanma veya dökülme anıdır. Hiç de belli zaman değil gibi. Mü'min keser sözünü işini, hemen şifre ile durum bildirir ötelere... Çare sorar gidişe. Akşam çökünce, aceleyle gece tedbirini alır. Yatsıda, koyu karanlıkta sır perdesini aralamaya uğraşır insan.

Bütün bunlar süreklidir, kesilmez, geriye bırakılmaz.

Kadın ay hâlinde kuramaz bu ilgiyi.. Dinlemede kalır. Zikirle yetinir.

Diğer ibadetler periyodiktir. Geri bırakılabilir. Tamamen işlenmeyen durumlar vardır. Meselâ zekât, hac fakirin hiç vazifesi olmaz...

Okur yazarlar edepli olmak ve doğru mantıkla tanımak zorundadır sürekli eylemini. Savunduğu idealin değişmez ve sürekli fiiline girmek ve "*Fa'âlün limâ yürîd*", dileğine sürekli fiilde olan Allah'ın bu sıfatından pay ve iz taşımalı üstünde.. Kesintisiz sürdürmeli ferdi fiilini. Zaman zaman da katılmalı (şuursuz da olsa) toplu namaza ki gelenekten soğumasın...

Şeytan Mantığı ve Namaz (51)

Doç. Dr. Talât Koçyiğit

Aklının verdiği her hükmün doğruluğuna ve şaşmazlığına inanarak, dini ve dinin esasını teşkil eden vahyi inkâra kalkışan bugünün insanına, bu inanç, İblis'ten miras kalmış olacaktır. Çünkü Allahu Teâlâ, Âdem'i (as) yaratıp, bütün meleklerin O'na secde etmelerini emir buyurduğu zaman, İblis müstesna, hepsi secde etmiş, fakat o, mantıkî kıyasın şaheser bir örneğini vererek;

"Ben ondan hayırlıyım; beni ateşten, onu ise topraktan yarattın" (A'raf,11) hükmü ile secde emrine muhalefet etmiştir.

Bu muhalefet, zikrettiğimiz ayet-i kerîmeden de anlaşılacağı üzere, İblis'in, mantikî kıyasının tabii olan bir neticesidir. Mantıkla biraz meşgul olan herkes, bu sözdeki hüküm ve neticeyi tesbit etmekte güçlük çekmeyecektir. İblis diyor ki:

Beni ateşten, onu topraktan yarattın.

Ateşten yaratılan topraktan yaratılandan hayırlıdır.

O hâlde ben ondan hayırlıyım, dolayısıyla benim ona secde etmem gerekmez.

Bu şeytani kıyası bir başka yönden de ele almak mümkündür. İblis, Allahu Teâlâ'nın *"Sana emretmişken, Âdem'e secde etmene mâni olan şey nedir?"* sorusuna, *"Ben ondan hayırlıyım"* cevâbını vermiştir. Bu cevap, eski mantıkçıların suğrâ dedikleri küçük önermedir. Kübrâsı ise mahzuftur ve şöyle takdir olunmak gerekir. *"Hayırlı olanlar, dûn (aşağı) olanlara secde etmezler."* Bunları mantık tekniği içerisinde sıralayacak olursak karşımıza şu kıyas ve netice çıkar:

Hayırlı olanlar dûn (aşağı) olanlara secde etmezler.

Ben ondan hayırlıyım.

O hâlde benim ona secde etmem gerekmez.

Ancak şunu hemen belirtmek gerekir ki, bu kıyas ne kadar akli ve mantıki olursa olsun, İblis'e has bir kıyastır ve batıldır. Çünkü İblis'in, ateşin topraktan hayırlı olduğu yolunda ileri sürdüğü hüküm gerçeğe aykırıdır ve yalandır. Ateş ve toprak, her ikisi de Allah tarafından yaratılmış birer maddedir ve birinin diğerine yahut birinden yaratılmış bir maddenin diğerinden yaratılmış bir başka maddeye üstünlüğünü ileri sürmek gerekmez. Oysa ki, Allahu Teâlâ, başta Hazret-i Muhammed (sav) olmak üzere bütün peygamberleri, nurdan yaratmış olduğu meleklere üstün kılmıştır.

İblis, bu batıl kıyasına istinaden, kibirlenmesi ve secde emrine uymaktan imtinâ etmesi dolayısıyla cennetten kovulmuş ve lanetlenmiş olarak,

"Biz meleklere Âdem'e secde edin dedikte hepsi secde ettiler de, yalnız İblis bunu yapmadı; kibirlendi ve kâfirlerden oldu." (Bakara, 34) kavl-i şerifinin de açıkça ortaya koyduğu gibi, kâfirler zümresine idhâl olunmuştur.

Hazret-i Peygamber (sav), İblis'in hâlini bahis konusu ederek şöyle buyurmuştur:

"Âdemoğlu secde (yi emreden ayeti) okuduğu zaman secde eder; bunu gören şeytan ağlayarak uzaklaşır ve hayıflanarak şöyle der: Vay bana ki, Âdemoğlu secde ile emrolundu ve secde etti de cennet ona tahsis olundu. Ben de secde ile emrolundum, fakat bunu yapmadım ve bu sebepten cehenneme müstehak oldum." (Müslim, Sahih, Kitâbu'l Îman, Hadis no, 81)

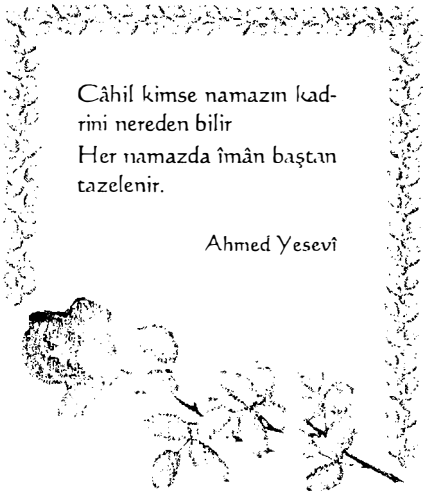
Hazret-i Peygamber (sav), bu hadis-i şerifiyle, secde etmekten çekinen İblis'in kâfirler zümresine idhâl olunduğunu ve cehenneme müstehak bulunduğunu beyan buyurmuştur. Kezâ, secde emrine uyarak Rabbine secde eden insanoğlunun da cennetle tebşir olunduğu (müjdelendiği) yine bu hadiste ayrıca açıklanmıştır.

Ancak, burada üzerinde durulması gereken mühim bir nokta vardır. Hazret-i Peygamber (sav), mezkûr hadisinde Rabbine secde eden insanoğlunu cennetle tebşir etmiş, fakat İblis gibi secdeden imtinâ eden (kaçınan) ve şeytani kıyasla Hâlık'ının huzurunda alnını toprağa sürmeyi gururuna yediremeyerek kibirlenen insanoğlunun diğer bir çeşidini bahis konusu etmemiştir. Bununla beraber, yazımızın baş tarafına koyduğumuz ikinci hadis, bu konudaki istifhamı tamamiyle izale edecek bir manaya sahiptir. Nitekim İmam Müslim de bu hadisi diğer hadisin akabinde zikretmek suretiyle, sec-

deden imtinâ eden İblis ile secdeden imtinâ eden insanoğlu arasındaki benzerliğe işaret etmek istemiştir. Hazret-i Peygamber (sav), bu hadisinde şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak ki, insan ile şirk ve küfr arasında namazın terki bulunmaktadır." (Müslim)

Bu hadis-i şerifle, ifade edilmek istenen mana şudur: İnsanın şirke ve küfre düşmesine, yahut müşrik veya kâfir olmasına namaz engel olur. Kişi namazı terk ettiği zaman, kendisiyle şirk ve küfür arasındaki bu engel kalkmış olur da, artık onu küfre düşmekten hiçbir şey kurtaramaz.

Secde, Namazın Kendisidir

Secde, namazın en mühim rükünlerinden biridir; hatta namazın kendisidir. İnsan, namazda Hâlık'ının huzurunda toprağa yüz sürer ve ubûdiyetini (kulluğunu) O'na (cc) arzeder. İnsanoğlu bunun için namazla emrolunmuştur; fakat namazdan imtinâ ettiği zaman, Hâlık'ının huzurunda O'na secde etmekten imtinâ etmiş demektir.

O hâlde, Allah'ın secde emrine muhatap olup da, kibir dolayısıyla secdeye yanaşmayan ve kâfirler zümresine dâhil olarak cehennemi hak eden İblis ile, yine secde etmekten çekinen insanoğlu arasında ne fark vardır?

İblis, kendisini yine kendi şeytani kıyasıyla küfrettiği Hâlık'ının azabından kurtaramamışken, ona tilmizlik (talebelik) etmek mevkiinde bulunan insanoğlu hangi aklıyla ve hangi mantıki kıyasıyla kendisini bundan kurtarabilecektir?

Bu sualler, İslâm Ulemâsı tarafından çeşitli şekillerde cevaplandırılmıştır. Hulâsaten diyebiliriz ki:

Namazı terk eden kişi, eğer onun vücûbunu inkâr ederek terk etmişse, Müslümanların icmâ'ı ile kâfirdir ve İslâm vasfını kaybetmiştir.

Namazı terk eden kişi hâlen birçoklarımızda görüldüğü gibi vücûbuna inanmakla beraber onu sırf tembellik dolayısıyla terk etmişse, bu kişi müctehid imamların değişik görüşlerine göre, değişik şekillerde isimlendirilmiştir.

İmam Mâlik ve İmam Şâfiî'ye göre, böyle kimseler tekfîr olunmazlar; bunlar fasıktırlar. Seleften (ehl-i sünnet ve'l cemaatin ilk rehberleri) bir cemaat ise, Ali İbn Ebi Tâlib'den gelen bir rivayete istinaden, böylelerini de tekfîr etmişlerdir. Bu görüş, aynı zamanda Ahmed İbn Hanbel'in, Abdullah İbnu'l-Mübârek ve İshak İbn Râheveyh ile Şâfiî ashabından bazılarının görüşüdür.

Ebû Hanîfe ile bazı Kûfe imamlarının görüşlerinde ise, târiku's-salât (namazı terk eden) tekfîr olunmaz; fakat namaz kılıncaya kadar üzerine bazı cezalar tatbîk edilir.

Allah, bütün Müslümanları şeytanın iğvâsından (azdırmasından) muhafaza ederek, namazını dosdoğru kılan kullarından eylesin. Âmîn.

Namaz Mes'elesi (52)

İsmail Fennî Ertuğrul

Sual: *Bu namaz nedir? Allah'ın bizim namazımıza ihtiyacı var mıdır? O'nun huzurunda meselâ Fil Suresi'ni okuyup, eshab-ı fil vak'asını hikâye etmekte ne münasebet vardır?..*

Bu suali bir muallime sormuştur. Mümtaz bir doktor da, insan bir kere marifet-i ilahîyeye ıttıla' kesbettikten sonra, (ilâhi hakikatlere vâkıf olup öğrenmek) bütün vaktini kâinattaki ilahî tecelliyâtı müşâhede ile geçireceğinden, bunun haricî şekli demek olan namaza ne ihtiyaç vardır? demişti.

Cevap: Cenâb-ı Allah, namazı, bizi kibirden uzak tutmak için farz kılmıştır. Kibir, şeytanın cennetten tardına (kovulmasına) sebep olduğu gibi insanı Allah'tan en ziyade uzaklaştıran mezmum (ayıplanmış, kötü) bir haslettir. Allah'ın bizim namazımıza ihtiyacı yoktur; bilâkis biz namaza pek ziyade muhtacız. Çünkü Kur'anda *"Onlar bizi unuttular, biz de onları unuttuk"* buyuruluyor. Namaz kılmazsak Allah'ı unuturuz. O da bizi unutur, yani fazıl ve hidayetinden mahrum bırakır. Namaz kılmazsak kalbimizi büsbütün nefsanî hazlar işgal eder, nefsimizin esiri oluruz. Bunun da neticesi pek vahimdir. Çünkü, nefis bizim en büyük düşmanımızdır, bizi dünyada en elim musibetlere dûçar eder. İşte bunun için Resûl-i Ekrem Efendimiz küffar ile muharebeyi cihad-ı asgar ve nefis ile mücahedeyi cihad-ı ekber addetmiştir. Bu hakikat bize mütemadiyen göstermekte olduğu ibretlerle bedâhet hâlini almıştır. Yine Kur'an-ı Kerîm'de *"Namaz, büyük ve küçük fenalıklardan men eder."* buyurulmuş olmasına göre, namaz bize bu mücahedede en büyük bir imdâd-ı ilahîdir.

Hadîs-i şeriflerde namazın dinin direği, imandan sonra ibadet ve tâatın efdalı (en fazîletlisi) olduğu beyan buyurulmuştur. Demek oluyor ki; namaza devam ettiğimiz müddetçe imanımızdan emin olabiliriz. Bu, büyük bir medâr-ı tesellidir (Rahatlama vesîlesidir.) Hürmet ve tazim şekillerinin cümlesini cami olup, hiçbir dinde misli görülmeyen böyle bir hami-i ma'siyet (günahlara karşı koruyucu) ve bâdî-i kurbiyyet (Allah'a yakınlaşmaya sebep) farîza-i celileyi (mertebesi yüksek farzlardan olan namazı) terk eden kimse, Hanefî mezhebine göre fâsık ve İmam Ahmed bin Hanbel'e göre kâfirdir. Muhyiddin-i Arabî de bu re'yde (görüşte) bulunuyor. Namaz kılan kimsenin muradı, bir takım geçmiş vak'aları Cenâb-ı Allah'a hikâye etmek değildir. Fâtiha Suresi'ni okumakla ondan istiâne (yalvarıp yardım istemek) ve O'nun hidayetini talep eder. Diğer sure ve ayetleri buna zammetmekle de (eklemekle de) bunların hâvi olduğu emir ve hikmetleri tahattur etmiş olur (hatırlamış olur.).

Bazı kimseler, marifet-i ilahîyeye müteallik olarak, belledikleri birkaç söze istinaden, kendilerini ermiş ve erişmiş kimselerden sayarlar.

Hâlbuki hakikî mâ'rifet (Allah'ı hakkıyla bilme), ancak ve kurb-ü ilahîye nailiyetle (Allah'a manevî yakınlığa ulaşmakla) ve bu da ibadet ve tâate (itaat etmek) sarılmakla hasıl olur.

Namaz, şer'î ibadetlerin, imandan sonra, en büyüğüdür. Bundan başka, bütün uzuvları tahrik ettiği (hareketine sebep olduğu) cihetle, hem mûtedil (ne çok yavaş, ne çok hızlı) ve hem de mükemmel bir cimnastiktir. Lâkin ibadeti muhlisâne (ihlâslı, Allah rızasına uygun) olması için, bu bapta Allah'ın rızasını istihsalden (elde etmekten) başka maksad düşünülmemelidir.

Namazı terk edenlerin azaptan emin olmaları şöyle dursun, namazda mübalâtsızlık (itina göstermemek, dikkat etmemek), kayıtsızlık edenlerin bile kendilerini büyük bir tehlikeye düşürdükleri anlaşılıyor. Çünkü Mâûn Suresi'nde *"namazı mübalâtsızlıkla kılanların vay hâline!"* buyurulmuştur.

İnsanlığın Hikâyesi Namazla Hatırlanır (53)

Nevin Meriç

Namazda niçin Fîl Suresi'ni okuyoruz? Hazreti Peygamber (sav) doğmadan önce vukû bulmuş bir olayın namazda okunmasını bir türlü anlayamayanlar olabilir. Allah'a kulluk bilinci çerçevesinde yaptığımız ibadetler insan hayatında önemli bir yer tutar. Her ibadetin kendine özgü farklı yönleri vardır. Bu farklılıklar da insanı birçok açıdan eğitir. Bu anlamda ibadet insanın kulluk bilincini diri tutar. Gerek hareket gerek söz olarak yapılan tekrarlar; insanın hatırlama, hatırda tutma, zikretme eylemini ve dolayısıyla belleği oluşturma, inşa etme, sürekliliği gerçekleştirir. Namazla insan âdeta dünyaya dur! der. Gündelik hayatın akışına kısa da olsa ara vererek farklı bir düzlemde varlıklar âlemine katılır.

Namaz aynı zamanda bir inşa, bir ihyâ imkânı sağlar. İnsanı yaşadığı zaman ve mekândan uzaklaştırarak perdelerle örtülmüş hakikat bilgisini aramalarına yardım eder. Namazda yapılan hareketler, okuduğu ayetler kul ile hakikati daha bir yakîn eder. Kur'ân'ı genel anlamda incelediğimizde hemen hemen her konudan bahsettiğini görürüz. Dünyadan, ahiretten, insandan, şeytandan, aileden, barıştan, savaştan... vs. Kur'ân insanlığa maddi-manevi hakikat bilgisini sunar.

Bu bilgiler zamanlar üstü olduğundan her dönemde insan için anlamlıdır. Kur'ân bir nevi insanlığın hakikatle donatılmış kültürel belleği işlevini görür diyebiliriz. Bazen Fîl Suresi okunur; kaba güçle, hakiki gücün farkına varılır. Bazen Maûn Suresi okunur; komşuyla uzun zamandır hâl hatır sorulmadığı hatırlanır. Bazen Hazreti Âdem aleyhisselâm, bazen Hazreti Mûsa aleyhisselâm bazen de diğer peygamberler aleyhimüsselâm tek

tek insanın zihninden geçerek namazla gündemimize girer. Bu anlamda Kur'ân insanlığın hakikat hikâyesinin sürekli okunarak hatırlanmasına ve insanın kendini ihyâ ve inşa etmesine imkân verir. Namaz aynı zamanda zikir yani hatırlamadır. İnsan ve insanlığın ortak hafızasını sürekli gözden geçirmedir. Bu durumda da Fîl Suresi geçmişe ait bir vak'a olmaktan çıkarak güç-hakikat ilişkisindeki ince çizgiyi aşikâr eder. Bu çizgi sürekli hatırlanmalıdır ki insan yeryüzünde haksız yere kan dökücülerden olmasın. Dikkatli bakıldığında insanın, gündelik hayatın farklı formlarında hem idare eden hem de idare edilen konumunda olduğu görülür. O zaman hikâye bizimdir. Hatırda tutmak önemlidir. Dolayısıyla sık sık tekrarlanmalıdır.

Bir Medeniyet İnşacısı Olarak Namaz (54)

Ali Ünal

İnsan, başta Allah (cc) olmak üzere, ruhu ve bedeniyle birlikte kendisi, en yakınlarından itibaren bütün insanlar ve bütün "tabii" çevre ile karşılıklı hak ve vazifeler temelinde münasebeti olan bir varlıktır. Namaz, bu münasebeti, onun üzerinde seyrettiği hak ve vazifeleri bütünüyle ihtiva eden bir ibadettir. Bu özelliğiyle namaz, önce ferdi inşa eder, fakat onu cemaatle kılmak çok daha faziletli, hatta gerekli olduğu için ferdi toplum içinde inşa eder; bir yandan ferdin ferdîliğini kabul etmekle birlikte, onu toplumun, çevrenin, coğrafyanın bir mensubu, bir parçası olarak da ele alır. İnsanı insan yapan iki temel unsurdan biri, onun sınırlarını bilmesi, hatalarını kabullenip vicdanında itirafla istiğfar edip, kendine haksızlık yaptığı taraftan da özür dileyebilmesi, diğeri ise, en küçük bir iyiliği bile takdir ve teşekkürle karşılaması, kendisine her zaman iyiliklerin en büyüğünü yapan Cenâb-ı Allah'a şükredebilmesidir.

Namaz, baştan sona hem muhasebe, murakabe, yani kişinin kendisini sorgulaması ve dolayısıyla istiğfar, günahlardan arınma kurnasıdır; hem de yine baştan sona şükürdür, hamddir. Namaz, taşıdığı mana ve muhteva çerçevesinde hakkıyla yerine getirildiği zaman kişiyi bütün kötülüklerden ve günahlardan alıkoyduğu, en azından derece derece bu yola sevkettiği, onda potansiyel insan olmaktan gerçek insan olma seviyesine yükselme duygu ve azmi uyardığı gibi, onu hak ve hukuka riayet, vazifeye bağlılık, bütün aczi, fakrı, faniliği ve eğitim-öğretime muhtaçlığı ile nefsini tanıyıp, bu tanımanın aynasında Cenâb-ı Allah'ın (cc) sonsuz kudretini, ğınasını,

ebedîliğini, ilmini ve "ahlâk"ını yansıtma gibi en üstün faziletlerle donanmaya da yöneltir.

Namaz, Allah'a karşı eda edilmesi gereken bir borç, bir ibadet olmasının yanı sıra, bedenin ruh, ruhun beden, yani insanın kendi üzerindeki hakkını eda etmesidir de. Dolayısıyla namaz kılmayan, her bakımdan kendisine zulmetmiş olur. "*Bana dünyanızdan üç şey sevdirildi: Güzel koku, sâliha kadın ve gözümün nuru namaz.*" Buyuran Allah Resûlü (sav), bu üçünü bir arada anmakla çok önemli gerçeklere işarette bulunmuştur. Meleklerin gıdası olan gerçek güzel koku, melekleşmiş ruhların da gıdasıdır. Cennet'te kadınlar için erkeklerden çok erkekler için kadınların nimet olarak zikredilmesi, aslında taşıdığı ruhla sâliha kadının güzel koku gibi ruhu beslediği, dünyada evi cennete çeviren bir ruh, (onunla aynı kökten gelen) rayiha (güzel koku, misk ü anber) olduğu gerçeğidir. Hadîs-i şerifte namaz ve güzel kokuyla birlikte anılması da, kadının gerçekten ne mana ifade ettiği, ne mana ifade etmesi gerektiğini göstermektedir. Ve göz nuru namaz, insanı ruhen en fazla besleyen bir azık, doygun bir ruhun beden üzerindeki tesiriyle de, bedenin sıhhati adına en önemli bir faktördür.

Fert Ve Toplum İnşacısı: Namaz

Ferdi her bakımdan inşa eden namaz, cemaatle kılınan bir ibadet olarak toplumu da inşa eder. Aynı mahallede yaşayanları beş vakitte, aynı şehirde oturanları haftada bir, hem de en üst seviyedeki idarecileriyle bir araya getirdiği, insanlarda ruhî ittifakı gerçekleştirip, ittifak etmiş ruhların gücünü taşıdığı gibi, toplumsal şiar olan ezanı ve inşasına sebep olduğu camilerle, topluma, ülkeye, toprağa semavîlik mührü vurur ve toplumu da, ülkeyi de, arzı da semavileştirir. Fert ve toplum hayatına düzen getirir; ferde ve topluma gerçekte takip edilmesi gereken takvimi sunar. Toplum, caminin dolayısıyla namazın etrafında, Allah'ın "eli altında" bütünleşir; arz ve

sema namazla iç içe girdiği gibi, namazla bütün kâinatın yekpare bütünlüğü idrak edilir.

Namaz, sürekli terakki merdivenidir de; yani sürekli miraçtır. Dolayısıyla namaz, her vakit yeniden duyulmalı, idrak edilmeli ve yaşanmalıdır. Kişinin namaza verdiği önem ve onu edadaki dikkati, onun insan olma niyet ve cehdinin derecesini de ortaya koyar. İns ve cin şeytanlarının namaza, camiye, ezana düşman olması asla boşuna değildir. Çünkü şeytan, kişi ile Allah'a yakınlığı nisbetinde uğraşır ve insan için en büyük değerlere en fazla düşmanlık besler.

Namaz (55)

M. Fethullah Gülen

Namaz mü'minin miracı, mirac yolunda ışığı-burağı.. Yollardaki inanmış gönüllerin sefinesi-peyki-uçağı.. Kurbet ve vuslat yolcusunun ötelere en yakın karargâhı, en son otağı, gaye ile hemhudut en büyük vesilelerden biridir.

Kıyamet gününde, ak alınlı, aydın bakışlı; secde ve abdest uzuvlarındaki emarelerle öndekilerden de önde; elleri, yüzleri tertemiz, vicdanları göktekilerin iç âlemleri kadar nezih olmanın yolu da yine namaz ve namaz öncesi amellerden geçer. Aynı zamanda, Allah'a yakınlığın ayrı bir unvanı da sayılan ve çok farklı derinlikleri bulunan bu namaz ibadetine; kulluk düşüncesine kilitlenip ömrünü Hakk karşısında geçirme manasına *"ribat"* da diyebiliriz.

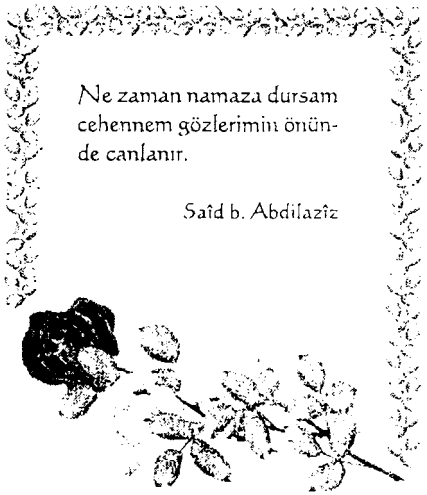
Abdest, namaz yolunda ilk tembih ve en birinci hazırlık; ezan ise ikinci uyarı ve önemli bir *"metafizik gerilim"* yoludur. Abdestle, bedeni nâpâk şeylerden ve sezildik-sezilmedik menfiliklerden arınan insan, ezanla vicdan ve tasavvurlarını dinler... İlk kılacağı namazla da özündeki sesi-soluğu bulmaya çalışır... Ve ancak cemaatle gerçekleştirilebilecek büyük hareketin startını beklemeye koyulur.

İnsanı, arşiyeler gibi döndüre döndüre sonsuzluğun semalarında dolaştıran ve götürüp tâ melekler âlemine ulaştıran mirac enginlikli bu mübarek ibadet, günde beş defa kendimizi içine salıp yıkanacağımız bir çay gibidir ki, her dalışımızda bizi hatalarımızdan bir kere daha arındırır; alır ummana taşır ve sürekli başlangıçla son arasında dolaştırır, ki bu da buudlarımızın dışında bir uhrevileşme ve ebedileşme teminatı demektir.

Namazla, gece-gündüz sırlı bir taksime tabi tutulur. Hayat, ibadet eksenli bir zaman anlayışına göre tanzim edilir... Ve bu sayede davranışlarımızın, Hakk murakabesi altında hüsn ü cereyanı sağlanır... Derken, ibadet dışı hareketlerimiz de, ibadet hâlini alır... İbadet rengine bürünür... Ve yeryüzündeki fani hayatımız göklerdekilerin rengiyle tüllenmeye başlar.

Dünyevi gürültüler veya umumi sükût içinden ezanın taşacağı an; saatlerin ibreleri, güneşin yer değiştirmesi, cami çevresindeki sesin-soluğun çoğalması, her yanda ebediyet heyecanının yaşanması, müezzinlerin gırtlak kontrolü ve hoparlörlerin hırıltılı-gürültülü sesleriyle belli olunca, sinelerde sessiz sessiz konuşmalar, henüz uykudan yeni kalkmış insanların dağınıklığı içinde sayıklamalar, dünya-ukbâ arası bir berzah yaşanıyor gibi buudlarımızı aşan sözler duyulmaya başlar.. Ayrıca, düşüncelerin yeni bir mecrâ arayış manevraları ve henüz namaza girilmediği hâlde, namaz yolu mülahazasıyla daha bir sürü his ortaya çıkar.. Dünya kadar şey mırıldanılır.. Ve biraz sonra gerçekleştirilmesi planlanan ibadet adına metafizik gerilim ve konsantrasyon aranır.. Ve bütün ruhi melekelerle kıvama erilmeye çalışılır.

Mescide doğru yürüyüş, yol mülahazası, abdestle gerçekleştirilen ilk gerilim ve akordasyon hep birer kıvama erme cehdi sayılabilir. Ezan, âdeta harem dairesine alınma daveti, ruhumuzun derinliklerinde bizi konsantrasyona hazırlayan ledünnî bir ses ve duygularımız üzerine inip-kalkan bir mızrap gibidir. Her gün tekerrür ettiğinden kulaklarımız ona alışmış olsa da, düz mantığımız ona karşı bir kanıksama hissetse de, ezan, her zaman ötelerle aramızdaki tepelerin arkasından tıpkı bir ay gibi birdenbire zuhur eder.. Yıldırımlar gibi gürler ve bir anda arzî olan nazarlarımızı semaya çevirir.. Ve derken her yanda şadırvanlar gibi ince ince çağlayan, şelaleler gibi ihtişamla coşan yepyeni ilahî bir fasıl başlar.. Ve başlar başlamaz da ruhlarımıza dünyanın en enfes, en çarpıcı ve en diriltici mûsikîsini boşaltır. Onunla da kalmaz, bizi çağrışımların atlas iklimine çeker ve gönüllerimize aydınlık çağların büyülerini fısıldar. Zaman üstülüğe açık hayallerimizi, tarihin değişik dönemeçlerinde kaybettiğimiz şeyleri bulup getirip iade etmekle coşturur... Ve her defasında bize taptaze bir demet ses, bir demet şiir, bir demet âhenk bahşeder. Biz, ezanı, her zaman bir mûsikî banyosu alıyormuşçasına bütün benliğimizle duyar ve her duyuşumuzda, bilemediğimiz bir büyü ile bir başka tat, bir başka letâfet, bir başka hazza uyanırız. Bu duyuş ve seziş çok defa bizde, bir sihirli helezonla göklere doğru yükseliyor veya bir balonla çok yukarıda dolaşıyormuş gibi bir his uyarır. Hele bir de ezan, usûlüne uygun ve vicdanın sesi, soluğu olarak icrâ ediliyorsa... Gökle-

rin nura gark olduğu, ruh-i revân-ı Muhammedî'nin Şehbal açtığı ve lisan-ı Ahmedî'nin arz u semayı çınlattığı ezan dakikaları ne nurlu ve kendi derinliklerinde ne çağrışımların kaynaştığını duyacaktır!

Her zaman kendini yenileyip kalbî ve ruhî hayatı itibariyle taze kalabilen canlı vicdanlar, her ezan vaktinde, onun ilk gökten indiği dönemin halâvet ve tarâvetini duyar ve minarelerden yükselen sesin içinde peygamberlerin çağrılarını dinlerler.. Gönlünde meleklerin tekbir, tehlil, şehadet korosuna erer.. Ve âdeta Cibrîl'in dirilten nefeslerini, İsrâfil'in hayat veren soluklarını duyar gibi olurlar.

İlahi Rahmet Esintisi: Ezan

Ezanla, namaz dışı gerilim ve doyum tamamlanınca, henüz farzla gerçek kurbet enginliklerine açılmadan evvel, ılgıt ılgıt ilahî rahmet esintilerinin ruhları kuşatma faslı sayılan ilk nafile namaz ve kametle, o dakikaya kadar adım adım derinleştirilen konsantrasyon bir kere daha kontrol edilir; nihâî huzura ait teveccüh ve temkin bir kere daha gözden geçirilir ve mirâca yürünüyor gibi namaza yürünür. O âna kadar gönlümüze çarpan, insanî yanlarımızı alarma geçiren ve bizi ebedi mihrabımıza yönlendiren ses, söz ve davranışlar, vicdan tellerinde gönlümüze ait hakiki nağmeleri bulabilmek için bir akort ameliyesi gibidir. İbadette asıl ses ise, o biricik mihrap karşısında, duygu, düşünce birliğine ulaşmış ve bir imam arkasında elpençe divan durmuş; eğilip saygı ve hürmetini ifade eden, kalkıp Hakk karşısında temennâ duran; yerlere kapanıp baş ve ayaklarını aynı noktada birleştirerek Allah'a yürüyen cemaatin müşterek davranışlarıyla başlar. Bizler cemaat şuurunu vicdanlarımızda duyduğumuz ölçüde, peygamberlerle yaşanmış aydınlık çağların bütün güzellik ve cümbüşünü duyuyor ve hissediyor gibi oluruz.

Evet, namazın göklerdeki ahengiyle bütünleşmiş olanlar için imamın arkasındaki her hareket, her söz, insanoğlu için yitik cennet adına bir hasret ve dâussıla sesi verir, bir ümit ve bir vuslat duygusuyla tüllenir. Kendini, namazın mi'rac buudlu havasına salan hemen herkes için o, cennet dönemlerimizin ve ötedeki cennetlerin nazlı, hülyalı günlerinin fecir tepelerine benzer. Bizler, his dünyamızın vüs'ati ölçüsünde, her namaza duruşumuzda, cennet güzelliklerinden tâ bizim altın çağlarımıza uzanan bütün bir ışık kuşağının safvetini, sükûtunu yudumlar ve neşeyle geriniriz. Bu sayede, dünyanın binbir dağdağasıyla dağınıklığa uğramış zihnimiz toparlanır... Ruhlarımız cismaniyetin kasvetli atmosferinden sıyrılır ve gönül dünyamız bir kere daha vuslat mülahazasıyla köpürür. Her namaz vakti ve her farz edasında olmasa bile, ruh ve gönül erleri hiç olmazsa her gün birkaç kez, ezel ve ebed arası gelir-gider.. Sık sık geçmişi ve geleceği birden düşünce menşurundan geçirir.. Ve geçmiş gibi görünen zamanın altın dilimleri, geleceğin ümitle tüllenen yemyeşil zümrüt tepeleriyle bir arada temâşâ eder... Ve başkalarının yaşadıkları hayatla bizim ömürlerimizi aynı anda duyar ve yaşar, kevser yudumluyor gibi içimizde binbir lezzet ve mutluluğun hatıralarını buluruz. Tıpkı rüyalarda olduğu gibi mesafeleri aşar.. Zamanüstü âlemlerde dolaşır... Fevkalâdeliklerin bütün zevklerini duyar... Duygudan duyguya, fikirden fikre geçer.. Her ânı, ayrı bir marifet, ayrı bir muhabbet ve ayrı bir zevk tufanı içinde geçiririz (Bu mülâhazalar irfan ufku bu noktaya ulaşanlar içindir.).

Hele bir de ruh ve gönül namazlaşınca, artık bu nurani keyfiyet evirir-çevirir, her zamanki amelimizin yerine kendi ahengini, kendi şiirini ve kendi semaviliğini getirir ikâme eder.

Günde birkaç defa, düşünce ve hülyalarımızı besleyen namaza ait sırlı ve sihirli hareketler, her zaman bizi mâverâîliğe taşıyabilecek bir yol ve menfez bulur ve gönüllerimize:

"Mekânım lâ mekân oldu
Bu cismim cümle cân oldu
Nazar-ı Hakk ayân oldu
Özüm mest-i likâ gördüm"
Nesîmî

dedirtir.. Ve böylece ibadet, gönüllerde gizlenen, gizlenip kenzen bilinen o ezeli güzellik ve bütün vâridâtların kaynağını, buudlara sığmayan derinlikleriyle bir kere daha fâş eder. Bu itibarladır ki, namazın içinde açıktan

açığa bilinen ve net olarak görünen hususlardan daha çok, azamet ve heybet; buğulu, kemiyet ve keyfiyetleri aşan bir his tufanı ve bir duygu anaforu yaşanır. Namazda, hep söylenemez şeyler beyan ufkumuzu sarar... İfadesi imkânsız hisler ruhumuza garip bir mûsikî fısıldar.. Gündelik lisana sığmayan engin duyuşlar, düşünüşler benliğimizi işgal eder... Ve maddi aklın, Mücerret mantığın sınırlarını aşan gaybûbet renkli bir fetânet, peygamber çizgisindeki meâdî bir düşüncenin kapılarını aralar. Bu açıdan da diyebiliriz ki, kulun namazdan daha büyük bir ibadeti ve namaz içinde köpüren tasavvur ve tahayyüllerden daha sıhhatli ve engin bir hâli yoktur.

İnsan ruhunun, duyuş ve sezişleriyle şuhud ve vücudu aşıp gayb noktasına ulaştığı namaz ufku, onu duyan ruhların bütün hasretlerini, hicranlarını ve dâussılalarını söyler. Aynı zamanda kalbin itmi'nânını, insanî duyguların revh u reyhânını, varlığın ezelî serencâmesini, yıldızların yeryüzünü temâşâsını, göklerin sırlarını, ukbânın ışıklarını, cennetin yamaçlarını, yamaçlarda salınan ağaçlarını, ağaçların altında her zaman çağlayan ırmaklarını söyler.. Rükünleriyle söyler, içindeki Kur'ân'la söyler, dualarla söyler; söyler ve söylediklerini yepyeni bir eda ve üslupla ruhlarımıza kevserler içiriyor gibi tekrarlar...

Kıyamdan sonra, kulluğa kilitli bu sadık bendeler, saf ruhlarının heyecanlarını, müstakim düşüncelerinin ra'şelerini bir kere de rükû kürsüsünden haykırmak isterler. Azamet ve ceberûtun, rahmet ve lütfun halitasından hasıl olan bir duyguyla ve heybete bürünmüş bir eda içinde âdeta bir asâ gibi bükülürler.. Bükülür ve iliklerine kadar işleyen bir kulluk şuuruyla hep ilahî azameti mırıldanır ve bir kısım gök sakinlerinin Allah'a yöneliş üslupları sayılan rükû ile *"Hazîratü'l-Kuds"*ün kapılarını zorlar ve o kapıların aralanması ölçüsünde kendi ruhî âlemlerinin derinliklerine kavuşurlar. Hacda ve başka yolculuklarda, tepelere tırmanılması, tepelerin aşılıp düzlüklere varılması tekbir, tehlil fasıllarıyla seslendirildiği gibi, namaz unvanı altında ruhun mi'rac yolculuğu da, bir bölümden diğer bölüme geçişte hep aynı mübarek duygu ve düşüncelerle ve hep aynı mübarek kelimelerle ifade edilir. Hemen her rükünde, Allah'a karşı saygılı olmayı en iyi şekilde dile getirmek üzere söylenilen tekbirlerle, tahmidlerle ve bu kelimelerin çağrıştırdığı mülahazalarla yüce divanın kapı tokmaklarına dokunulur; sonra da, bir eşref saati en mükemmel şekilde değerlendirme dikkat, teyakkuz ve temkiniyle beklemeye geçilir; geçilir ve avını bekleyen bir kedi hassasiyeti, bir örümcek sabrıyla ilahî vâridât ve tecelliler avlanmaya çalışılır.

Namazda rükû, kıyamdan bir adım daha ileride üzerimize nefehâtını salar, ruhlarımıza hayattan daha güzel, cismânî zevklerden daha enfes ve bu sınırlı dünyada gerçekleştirilmesi imkânsız bir rüyadan, hem de tasavvur edemeyeceğimiz ölçüde bir rüyadan neler neler fısıldar. Gönüllerimize, istediğimiz, beklediğimiz nesnelerin ötesinde zümrütten günler, saatler ve dakikalar vaat eder. Zaten, hepimiz biraz da ümitlerimizin, mefkûrelerimizin, hülyalarımızın, beklentilerimizin çocukları değil miyiz? Hemen hepimiz, bugünkü tersliklerle hırpalanıp da gerçeğe uyanınca, içinde bulunduğumuz zamanı aşar ve ileride elde edeceğimiz hayat ve saadetin ümidiyle *"gelecek zaman"* der ve tebessümlerle cennetin yamaçlarını süzeriz.

Rükû, Yusuf İlinden Gömlek Kokusudur

Rükû, Hakk karşısında iki büklüm olma manasındaki buuduyla, bütün kaddi bükülmüşlerden bir ses alır; *"Rabbim bana zarar dokundu"*, zaman zaman da *"Dağınıklık ve tasamı Sana açıyorum"* der ve bize hayat ırmağından bir çağlayış, Yusuf ilinden de bir gömlek kokusu duyurur.. Duyurur, hep hakikatlerin ötesinden gelecek hârikulâdeliklerin zuhur edeceği neşesiyle bizleri coşturur. Hem öyle bir coşturur ki, benliğimizden fışkıran bir hamd ü senâ tufanıyla belimizi doğrultur ve O'na, bir ara fasıl minneti daha sunarız. Bu kısacık ayakta duruş, ilkinden farklı ve ayrı bir Hakk'a yürüme limanıdır. Bu nurlu limanda kıyamı, kıraati, rükû tesbihlerini, bir kere daha gönlümüzün derinliklerinden geçirir; hislerimizin sınırlılığını, hayallerimizin sonsuzluğunu, bu kısacık tevakkuf içine sıkıştırarak duymaya çalışır ve bütün his gücümüzü vâridât avlamak üzere seferber eder ve yakaladığımız *"kenz-i mahfî"* tayflarıyla kendimizi daha engin ve kurbet renkli bir yeni duyuş çağlayanına salıveririz. Namazı rükûda duyup kıyamda dinleyenlerin nasıl bir haz ve lezzete erdiklerini, nasıl bir haşyet ve saygıyla kıvrandıklarını, nasıl bir ümitle gerilip nasıl bir korkuyla ürperdiklerini kestirmek zordur. Bu duyuş, bu dinleyiş, vuslata atılan adımların en ciddilerinden ilki, secde de bunun ikincisidir.

Secde, namazın içindeki mevhibe ve vâridâtın şükür zemini, erimiş gönüllerin kulluk kalıbına tam olarak döküldükleri mehâbet potası, dualarla Hakk'ın kabulü, ortasında iki nokta arasındaki doğru çizgi ve bulunup bilinecek, bilinip sevilecek Zât'a karşı duyguların, düşüncelerin visâl koyu ve buluşma arsasıdır. Bizler, gerçek konumu içinde secdeyi duyup dinledikçe, imandan, İslâm'dan, ihsandan süzülmüş bir usarenin, namazlarımı-

zın kıyam, rükû ve kavmesinden geçerek gönüllerimizin zümrüt tepelerine aktığını hissederiz.

Secdede baş ve ayaklarımızı aynı noktada birleştirerek yusyuvarlak hâle gelir; bir yay gibi gerilir; bir ses, bir soluk olur inler ve ümitlerimizin ameller önündeki her şeye yeten enginliğini, rahmetin her şeye sebkat eden öndeliğini imanımızla birleştirir, bütünleştirir; bir ucu dünyada bir ucu ukbâda âdeta bir gökkuşağına benzeyen bu alâim-i semâ altından geçmek suretiyle tâliimizi değiştirmeye çalışırız.

İnsan, secdedeki duyuş ve sezişlerin kendisini yükseltmiş bulunduğu bahtının zirvesinden bakıp gerçeği temâşâ ettiği bu noktada, kalbinin dilini kullanarak, hislerinin bütün kelimelerini ortaya dökerek, dünyayı biraz ahirete doğru yönlendirip, öteleri de biraz ruh dünyasının içine aksettirerek kulluğun destanını okuyor gibi bir mazhariyeti duyabilir, yaşayabilir.

Evet onun, kulluk şuuruyla coşan duaları, Allah'ın rahmet ve lütuf çağlayanlarıyla karşılaşıp birbirinin içine akıp da dua ve icabet buluşunca, duygularımız cennet hayatı gibi güzel, vuslat gibi engin çağlamaya başlar. Anlayanlar için bu güzelliklerin tadı o kadar keskin, şivesi o kadar büyüleyicidir ki, onu bir kere duyup yaşayanlar bu nimetlere ve nimet sahibine nasıl şükredeceklerini bilemezler.

Başı yerde ve ışıktan bir helezonla en ulaşılmaz zirvelere tırmanıp ve semavî seyahatle Hakk'a yakınlığı derinleştiren bir kurbet eri, *"Hazîretü'l-Kuds"*e ermiş olma his, şuur ve mahmurluğuyla vuslatını bir başka buudla daha da renklendirmek üzere Hakk'a tazim ve tekrimini arzederek saygıyla başını kaldırır ve huzurda bulunmanın bütün âdâbıyla *"et-tahiyyât..."* diyerek vecde gelir ve artık bir yeryüzü varlığı değilmişçesine tabiatüstü bir hâl, bir mana ve bir büyüye bürünür.

Öyle ki, bu ergin hazlarla coşan namaz kahramanı, doyma bilmeyen bir hisle, kemmiyet ve keyfiyet sınırlarının üstünde, niyetle derinleştirip sonsuzlaştırdığı; yakîniyle Hakk'la irtibatlandırıp hulûsuyla ebedîleştirdiği, mal, can ve bütün ilahî mevhibeler adına Hakk'a karşı minnet borcunu edaya yönelir; gönlünün bütün duyarlılığıyla Allah'ı anar ve inler.. Nebî'yi yadeder, içi inşirahla dolar.. Kendisiyle aynı mutluluğu paylaşan insanları düşünür, hayır dualarıyla gürler.. Ve tekbirlerle başlattığı bu mi'rac yolculuğunu, dinin temeli sayılan şehadetlerle noktalar...

Namaza alışmış ve onunla beslenen insanlar, ona hiçbir zaman doymazlar. Doymak şöyle dursun, her namaz bitiminde *"daha yok mu?"* der, nafileden nafileye koşar; duhâ ile güneş gibi yükselir, evvâbinle gidip kur-

bet tokmağına dokunur, teheccüdle berzah karanlıklarına ışıklar gönderir ve ömrünü âdeta ibadet atkıları üzerinde bir dantela gibi örmeye çalışır ve kat'iyen içinde yaşadığı nurlardan, ruhunu saran manalardan ayrılmak istemez.. İstemez ve hep ibadetin vaat ettiği güzelliklere koşar.

Avuçlardaki Irmak -I (56)

Mine Alpay Gün

Bir büyük esarete sürgünlüktür namazdan ayrılık. Yaratıcıya kavuşmanın çiçekli dağlarıdır secdeler. En sevgiliye, en fazla yaklaşılan, araya hiç kimsenin, meleğin bile giremediği...

Kul önünde değil,

Salt yaratan için başı yere koyuş,

Sevgi dolu yüreklerin eylemidir namaz.

Ki O en sevgili için soğuk havalarda kollar-ayaklar-yüzler verilir buzlu su katreciklerine ya da sıcak temmuz güneşinde yanmış bir avuç su ile ıslatılır namaz azaları, tarla kenarlarında.

Hiç bitmeyen soylu eylem...

Ölünceye değin kişi ile birlikte... Bir oruç mevsiminde daha ya da hac olayında bulunmadan ya da daha çok vakit varken ayrılabilirsiniz buralardan. Ama namaz. Hemen yanı başınızdadır; en son ya bir ikindiniz olmuştur, ya da yatsınız, onlar yanınızda iken ötelere yaptığınız son yolculukta yalnız değilsinizdir.

Bir vakit bittiğinde diğerinin özlemcisi olmak... Ve Yaratıcıya kavuşmayı sağlayan secdelerin bahçesi mescidler. Kendileri gibi yolları da çok kıymetli mescidin, uzadıkça değer kazanmakta çünkü. Bu yüzden mescid yapmak, sevenin sevdiğine en anlamlı armağanı, sevgili de ötede aynen mukabelede bulunmakta. Hayâl gücünün tasavvur edemeyeceği güzellikte, öte mimarisinin revaklı avluları, mihrabları, şadırvanları...

Sonra, altın çağda mescidin önemi nasıl vurgulanırdı; sosyal meseleler, askerî, idarî olaylar hep orada çözüm bulurdu. Şimdi iyice mahzun mescidler, insanlar tek-tük namazlarını kılıp hemen ayrılıyorlar. Taş binalar-

da, soğuk koridorlarda, kindar bakışlar arasında çözümlemeye çalışıyorlar sorunlarını.

Kişinin avuçlarındaki ırmaktır namaz, dilerse O'nu kurutmaz, günde beş kez O'nun çağıltılı sesi ile arınır.

Kurtuluştur, bağımsızlıktır, özgürlüktür namaz. Olumsuzlukları, umutsuzlukları, karanlıkları aydınlatandır.

Nasıl acıdır ondan uzak kalmak.

Nasıl bir büyük firaktır namazsızlık.

Namaz yoksulunun başka sevecek, bağlanacak neyi kalmıştır. Neyi kalmıştır mutluluk bahşedecek? Bu denli ağırlığı, bu denli kapsamı yoktur hiçbir ibadetin!

Şehâdet kelimesi dinin sadece dibâcesi,

Namaz ise, gün gün, sayfa sayfa, dakika dakika, satır satır bütünü.

Nice ulular ancak namazda şehid edilebildi. Vecd anında canları alınabildi.

Uykunun en gece vaktinde, kimsenin tanık olmadığı secdeler nasıl da kıymetli. O en yücenin huzurunda, O'nunla konuşurcasına, canla-başla secdeye koşmak. Çiçekli bir bahçeye koşar gibi, namazı arzulamak...

Ezanla dirilip, Rabbimizin davetine uyup, bu kutlu eylem için uğraş verip, avuçlarındaki ırmaklarla yıkanıp, temiz havalı kırlara gider gibi, şeftali bahçelerine, üzüm bağlarına uzanır gibi çekicidir namaz. Bu temiz havalı kırların sunduğu esenlik, insanı kötülükten korumakta, kötü eylemlerden, günah renginden, insanlara eziyetten. Hakiki namaz eylemcisi, asla sömüremez alın teri ve emeği, insan onurunu. O, Rabbi ile bütünleşip Rabbi'nin güzellikleri ile suvarılmıştır çünkü.

Sonra, nasıl da kıymetli taze namazlar. Uyuşuk zorla kılınanlar da o denli pörsümüş ve ışığı kesilmiştir. Hâlbuki neşedir, sevinçtir, bayramdır sevene namaz. Sevdiğine kavuşma, buluşma eylemidir...

Nasıl büyük kayıptır,

Namazlı görünüp-namazsız olmak.

Kaybın en korkuncu.

Nasıl muhtacız yine Rabbimize. Yine O'ndan yardım dilenmeye.

Namazlarımızı dosdoğru kılmak için.

Avuçlardaki Irmak - II (57)

Mine Alpay Gün

Nice onmaz hastalığın ilacı, namaz...

Hırsların, kinlerin, kibirlerin...

İnsan, para ve malla yükseldiğinde; ezmeyi ister diğer insanları. Bir sınamayı yitirmek üzeredir. Azgınlığa, sapkınlığa doğru dolu dizgin giden nefsi, garip bir namaz vakti yolundan çevirirse durulur, tedavi olur. Eğer secdeyi sığınak seçti ise, necat bulmuştur.

Namaz atlısının ulaştırdığı özgürlük ülkesine uğrarsa insan yolu, kurtuluşa ermiştir.

Özellikle vurgulayarak, tadını çıkararak, Rab'le konuşarak namaz eylemini kuşanmak. Kula değil sadece Allah'a kulluğun getirdiği zevk. Ve Allah'ın sevgilisi nebilerine selam, meleklere, mü'min kişilere selamı da yüklenmiştir kutlu eylem, namaz.

Bedenen ve ruhen secde.

Namazın veremeyeceği huzuru insana hiçbir şey veremez. Mal-makam-para üçlüsünün insana dinginlik verdiği görülmemiştir hiç, namaz kadar.

Sıkıntılara merhemdir namaz...

Namaz bir sevgi alışverişidir, Yaratıcı ile kul arasında. Öteye varıp da insanların sevdiklerinin yanında olmadığı anda, yine namazın eli elimizde. Kıyamete kadar bizi bırakmayacak sadık dost.

Sonra mü'minin miracı.

Sonra insanlar arasında müthiş eşitlik sağlayan eylem. Yoksul-zenginle, soylu-sade halkla özdeştir mescidlerde; insanlar yan yana, omuz omuza na-

mazın sunduğu sevgi ve şefkati paylaşırlar.

Ve nasıl da kıymetlidir; hastanın, dertlinin, gencin namazı.

Cennet ve cehennem arasındaki yolu yozlaştıran da, yeşillendiren de yine insan, ona en büyük yardımcı eylem, namaz.

Şeytanı kahreden eylem.

Boş ama parıltılı edimlerin peşine taktığı insanlara başkomutan gibi gururlu şeytan, namazlı yanında rahatsız ve tedirgin. Bazan kurşunları da etkisiz; namaz kılana verdiği vesveseler, esnemeler çabuk nihayetlendiğinde ise, büyümekte şeytanın kahrı.

Şu değerli iki âdet Müslümanların en güzel âdetlerindendir: Geceleyin namaz kılmak, sürekli misvak kullanmak.

Abdulaziz bin Ebî Dâvûd

Secdede Buldum Kendimi (58)

Sebahattin Yaşar

Her insan doğarken secdede bulur kendini...

Doğmadan da secdededir gerçi.

Ölümün secde hâlini hepimiz görmüşüzdür.

Her hâliyle secdeye müsait kullar.

Tek soru var:

An be an yaşadığımız hayat hangi hâlde?

Neye secde hâlinde?

İnsanoğlunun acizliğinin, fakirliğinin, kulluğunun, her şeye muhtaç oluşunun en güzel idrak edildiği yer; Rabbine secde hâlidir. Aynı zamanda kalben rahat olmanın, kadere boyun bükmenin, kederden emin olmanın mekânıdır secde edilen yer.

Saygının, sevginin de hâlen ifadesi secdede olmaktır. "Sayıyorum, seviyorum, kalbim O'nunla dolu, fakat eğilemiyorum." olmaz. Bu hâl, kendini kandırmanın başka bir ifadesi. Âşık "seviyorum" derken, bu sözünü hâlen de yaşar. "Sevgilim! Seni seviyorum, ama sözünü dinlemiyorum." sevgiye zıt.

"Seviyorum." diyen, bütün organlarını o sevgi için hizmetkâr eder. Etmiyorsa, edemiyorsa "Seviyorum." ifadesi yalan söyler. Ayaklar sevgili yolunda koşmuyorsa, eller sevgiliye kavuşma özlemiyle uzanmıyorsa, gönüller O'nun sevgisiyle coşmuyorsa "seviyorum" demek de, "Onun için secdedeyim." demek de beyhûde.

Alnını secdeye koyup, hâlâ dünyalık hesabı düşünenlere vah...

İnsanın her şeyi terk edip, her şeyin sahibine, "kapına geldim..." dediği andır secde ânı.

Vücudun merkezi hükmünde olan başın secdeye konması ne demek? Bunu hazmetmek gerek. Başımız secdedeyken, her organımız secdeye eğiliyor mu? Başka gayeler peşinde koşan nelerimiz var? Bilmemiz gerek.

Boyun bükülmeye; diz çökülmeye; baş secdeye inmeye müsait mi? Müsait ise, bunlar kul olmanın işaretleri. Her nimeti yaratılışı yolunda kullanmalı.

Maksadı dışında kullanılan hangi organ hâlinden memnun? Kullanım kılavuzuna uyulmamış hangi icad başarıya ulaşmış? Zihnî gezintinin güzelliğini yaşarken; kurtuluş yolunun Kur'an'dan geçtiğini dememek körlük.

Kul... deyip geçilir mi?

Neden kul adımız?

Kulluk nasıl gerçekleşecek ?

Kulluğunu bilmek de ne demek?

Düşünmek gerekecek...

Hayat tablosu düşünülünce, secdeye kapanıyor insan.

Düşünmek.

Nerede?

Ne zaman?

Neyi?

Neden aşılması güç engeller bunlar? Aşıldıkça "Güzel"e giden yollar.

İnsan dünyaya, secdeyi yaşaması için gönderilmiş. Kulluğun idraki secdeye eğilmekten geçer. Yaradan'a ibadet secdeyle başlamış.

Kulun Rabbine en yakın olduğu an, secdede bulunduğu an değil mi?

Secdeyi anlamak zor... Yaşanır, fakat anlaşıldığı sanılır. Secdeler idrak edilse, böyle mi kalır dünya? Secde, var'ın-yokluğudur.

Secde, emaneti hatırlamak, gelmek kadar kat'i olan, gitmeye hazır olmaktır.

Dünyada rahat bir nefes, 'oh' diyerek, belini doğrultmak yok. El açık, boyun bükük, diz çökük zira.

Doğuş secde, ölüm secde.

Doğuşla ölüm arası?

... Keşke....

Namaz Beden Eğitimi midir? (59)

Op. Dr. Timuçin Altuğ

Namazı sırf bir beden eğitimi hareketi gibi gören yanlış anlayışa cevap olarak, namazla beden eğitimi arasında hemen görebildiğimiz beş fark var:

1. Beş vakit namazda 40 rekât ve 80 secde var. Her gün kaç jimnastikçi bu kadar hareket yapar?
2. Namaz yavaş yavaş kılınır. Kalb yorulmaz.
3. Namaz günün beş ayrı vaktinde kılınır. Kaç jimnastikçi günde beş defa ayrı ayrı zamanlarda beden eğitimi hareketi yapar? Yolculuk yaparken bile namaz terk edilmez.
4. Namaz, ömrümüzün sonuna kadar farzdır. Ömrünün sonuna kadar kaç jimnastikçi beden eğitimi hareketlerini sürdürür?
5. Namaz kılmak için abdest almak şarttır. Bazı durumlarda boy abdesti de gerekir. Hâlbuki jimnastik yapmak için böyle bir mecburiyet yoktur.

Sabah namazı 4 rekât, öğle 10, ikindi 8, akşam 5, yatsı 13 rekât. Hepsi 40 rekât. Her rekâtta 2 defa secdeye giden mü'min, günde 80 defa yatar kalkar. Hiçbir jimnastikçi günde 80 defa muntazam bu hareketi yapamaz. Bu jimnastikçiler o da yalnız sabahları olmak şartıyla günde 20 veya 30 defa hareket ederler. Yaptıkları hareketler hızlı olduğundan ekseriya kalblerini yorarlar ve hareketlerinden sonra yorgun düşerler. Bütün gün de hareket etmediklerinden vücutlarında kalori toplanmasının, yağlanmanın önüne geçemezler. Namazda ise hareketler yavaştır. Bu hareketler kalbi yormaz

ve günün muhtelif saatlerinde olduğu için insanı devamlı dinç tutar. Yağlanmaya ve kalori depolanmasına mani olur.

İnsan hayatında kanın yeri büyüktür. Kalb, kanı vücudun en ücra yerlerine kadar ulaştırmak üzere pompalar. Kalbin bu işi yapabilmesi için daimi olarak dinç olması gerekir. Bir de bu kan gönderme işinde kalbe yardımcı olunabilmesi için, şahsın bir takım hareketler yapması, bedenin dinç kalması için, hücrelerin kan ile iyice sulanması veyahut kanlanması gerekmektedir. Nasıl ki sebzelerin iyice yetişmesi için bahçıvanın bahçeyi her zaman sulaması gerekirse, dokulardaki kan dolaşımı yani hücrelerin iyice kanla sulanması, daha doğrusu hücrelerin iyi kanlanması gerekmektedir.

Bunu bir misalle daha iyi izah edebiliriz: Namaz kılmayan, bütün gün bir sopa gibi gezinen bir insanın kalbinden başına doğru pompalanan kan ile, namaz kılan ve günde başını seksen defa yere koyan bir kimsenin başına gelecek kan miktarı muhakkak ki aynı değildir. Namaz kılan ve başı 80 defa kanla pompalanan bir kimsenin saçlı derisi de 80 defa kanla yıkanıyor demektir. Beynin üzerindeki beyin zarları yani meninksler de (durameter pia meter, arachnoidea) namaz kılan şahıslarda, kılmayanlara nazaran günde 80 defa daha fazla kanlanıyor demektir. Bu zarların üzerindeki dönüş deveranına ait sinuslardaki kan da namaz kılanlarda 80 defa daha fazla olarak deverana iştirak ediyor demektir. Hafıza ve şahsiyet ile ilgili frontal lop yani beynin ön lobu, namaz kılanlarda namaz kılmayanlara nazaran 80 defa daha fazla kanlanıyor demektir. Hafıza ve şahsiyet bozukluklarına namaz kılanlarda çok daha az miktarda rastlanır. Bu insanlar daha uzun ömürlü olur ve "demans senil" dediğiniz bunama'ya uğramazlar. "Demans proces" denilen erken bunamanın cerrahi tedavisinde bu frontal lop yani beynin ön kısmı kesilip çıkartılır. Bir insanın beyni günde 80 defa kanla yıkanırsa, o insan ne erken ve ne de geç bunamaya yakalanır. Onun için namaz kılan ve çok yaşayan ihtiyarlar bunamazlar. Çok yaşamadığı hâlde yataklara yapışıp küçük ve büyük abdestlerini tutamayanlar ve ekseriya bunama alametleri gösterenler, namaz kılmayan kimselerdir.[16]

Diğer taraftan insanın iradeli hareketlerini, yürüyüşünü temin eden merkezler, parietal loptadır. Günde 80 defa secdeye gidildiği için, bu parietal loplar, 80 defa kanla iyice yıkanıyor demektir. Görme, işitme, duyma, kok-

1 İnsan ayakta iken beyne giden ve beyin için iyi bir besleyici olan glikoz miktarının %25, rükû hâlinde %40, secde hâlinde ise %75 oranında olduğu da bilinmektedir. Ay'a giden astronotların feza aracında yatış vaziyetinde bulunmaları da dikkati çekmektedir.

lama ve tatma merkezleri ociipital yani arka lopta olduğu için namaz kılanlarda kılmayanlara nazaran günde 80 defa fazla kanla besleniyor demektir.

Beynin Kan ile Hayat Bulması: Secde

Muvazeneyi temin eden beyinciğin ve kafa çiftlerinin çıktığı beyin kökünün günde 80 defa kanlanması ve daha doğrusu beslenmesinin ne kadar kıymetli bir şey olduğunu anlamak için doktor olmak gerekmez. Buna şöyle bir misal de verebiliriz: Eczane raflarında senelerce duran bir ilacın tesir tarzı aynı ilacı 80 defa çalkaladığımız zaman o ilacın yaptığı tesir tarzı ile aynı değildir. Hareket eden ve çalkalanan ilaç, mutlaka, daha iyi karışır, homojen olur ve mutlaka daha iyi tesir eder.

Yine namaz kılanların gözleri 80 defa yere eğildiklerinden daha kuvvetli kan devaranına mâlik olur. Göz içi tansiyonunda artma olmaz ve ön kameradaki sıvının devamlı değişmesi temin edilmiş olur. Glokom ve buna benzer vahim göz hastalıklarının namaz kılanlarda daha az görülmesi bu yüzdendir. Kulakların yine iyi kanlanması, frontal, etmoidal, sfenoidal ve maxiller sinüslerin ifrazatlarını daha kolay boşaltmaları hep bu günde 80 defa secde eden insanlarda daha iyi olmakta ve sinüzitlerin meydana gelmesine büyük ölçüde mani olmaktadır.

Yutağın, dişin, dişlerin de namaz kılanlarda daha iyi kanlanması, bunlarda teşekkül edecek bir takım âfetlerin iyice azalmasına sebep olur. Yine boyundaki lymh ganglionların ve sinir uçlarının iyice kanlanması namaz kılanlarda mümkün olmaktadır. Göğüs kafesinde akciğerlerin apexlerinin yani tepelerinin iyice kanlanması, ekseriya hastalarda mümkün olmaz ve tüberküloz kavernleri ekseriya bu kısımlarda yerleşir. Namaz kılan ve günde 80 defa akciğerlerinin tepesini kanla iyice dolduran insanlarda bu apex kavernleri kılmayanlara göre muhakkak ki çok daha azdır. Namaz kılmadaki bu hareket plevradaki sıvının reabsorbsiyonuna (emme, izale) sebep olacağı için bu yönden de faydalı bir durum meydana gelir. Namazın diyafragma altındaki organlara iyi tesirleri ise midedeki gıdaların iyi karışmasına, safra yollarındaki safranın kolay akmasına, safra kesesinde birikinti yapmaması, pankreastaki enzimlerin kolay boşalmasına yardımcı olacağı gibi, her gün yapılan fazla hareketle omentumdaki yağları azalttığından ve namazdaki ritmik hareketlerle bağırsak peristaltizmini arttırdığından bağırsakların kolay boşalmasında ve kabızlık âfetinin giderilmesinde namazın büyük rolü olduğu açıktır. Namaz kılanlarda böbrek üstü bezlerinin ve böbrek-

lerin de iyi çalıştığını söylemeyi fazladan sayarım. Böbrek pelvisindeki teressübatın birikmesine ve taş teşekkülüne de mani olduğu ve namazla 80 defa yatıp kalkarak böbrek hüveyzâsının ve idrar yollarının iyice çalkalandığı da açıktır. Mesanenin boşalmasına da yardımcı olmaktadır.

Namaz kılan insanların gerek kalça, gerek diz ve gerekse ayak bileği ve kol omuzu, dirsek ve el bileği mafsalları (eklemleri) da devamlı işleyen bir makina gibi olduğundan mafsallarda teşekkül edecek bütün romatizmal hastalıklardan, dejeneratif hastalıklardan sâlim oldukları gün gibi apaçık ortadadır. Zaten bu hastalıklar İslâm dini ile yakından uzaktan bir alakası olmayan Hıristiyanlarda ve namaz kılmayan insanlarda fazla görülürler. En son bahsettiğimiz bu mafsal hastalıklarından insanı koruması bile namazın en iyi taraflarından birini teşkil eder.

Huzur Reçetesi (60)

Dr. Sefa Saygılı

Yüzyılımızın bir ismi de "buhran çağı", buhran, yani bunalım, devrimiz insanının başta gelen özelliklerinden biri. Ayda yürüyen, fezaya uydular yollayan insanoğlu, henüz kendini tanımış değil...

Teknolojik yönden ilerlemiş olan ve refah içinde yaşayan toplumların mutlulukları her geçen gün daha da azalıyor. Yalnızlık hissi insanların ortak derdi olmuş. Binbir çeşit eğlence ve mekanik âletler, artık onları avutamıyor. Ruh hastalıkları, uyuşturucu madde salgını, alkolizm, müstehcenlik, fuhuş, boşanmalar, intiharlar, homoseksüellik ve diğer tür sapıklıklar ve âsi gençlik grupları, gittikçe daha büyük bir problem hâlini alıyor. Ve bu toplumların "hasta" olduğu, artık hiç kimse tarafından inkâr edilmiyor.

YA ÇÖZÜM? Batı, çözümü akıl hastanelerini arttırmakta veya onları daha modern hâle getirmekte buluyor. Bu yayılışı durdurmak için tedbir aldığını söylemek ise mümkün değil.

Son yıllarda yoga ve transmeditasyon gibi teknikler, bu bunalımlara karşı ileri sürülmeye başlandı. Herkes, günde 1 saatini bu işe ayırır ve bunları uygularsa, günlük dertlerin ağırlığı daha az hissedilir ve insanlar daha zinde hâle gelirlermiş.

Yoga ve benzeri teknikler, batıda hızla yayılıp birçok taraftar topladı. Ve bu manasız gösterileri yapanlar giderek çoğaldı.

Psikologlar her gün 1 saat dinlendirici bir işle uğraşmayı tavsiye ederlerken, hanımlar için de şunları söylüyorlar:

"Sinirli misiniz? Sıkıntılı mısınız? Altından kalkamayacağınız bir takım problemleriniz mi var? İçinizden her an ağlamak mı geliyor? O hâlde hiç vakit geçirmeden alın elinize yününüzü ve şişlerinizi... Örmeye başlayın..."

Amerikalı psikologlara göre günde 1 saat örgü örmek, sinir gerginliklerine, endişe ve üzüntülere karşı çok yararlı bir ilaç ve tabiî bir tedavi şekli imiş. Erkekleri ve örgü bilmeyen hanımları bir tarafa koyarak yapılan bu tavsiyeye karşı, bizim teklifimiz daha başka olacak.

> Namazdan çıkıncaya kadar dünya işlerinden bir hatıra hatırıma getirerek namaz kılmak bende asla vâki olmamıştır.
>
> Sa'd bin Muaz

Müslümanın İstirahati

Bizim gerginliklere karşı teklifimiz namaz kılmak ve beş vakit Allah'a yönelmektir. Günlük sıkıntıları ve huzursuzlukları unutarak namaza durmak, çağın bunalımlarına karşı da birebirdir. *"Öleceğini bilen, dünyaya ait işlere ne fazla üzülür, ne de fazla sevinir"* sözünü unutmayalım.

Namaz, Sıkıntının İlacı

İnsanların sinirli ve endişeli oldukları zamanlarda dinlenmek gayesiyle boş olarak oturmaları beynin endişe veya üzüntüye sebep olan konu üzerinde çalışmasına engel olmamaktadır. Yani zihnî yorgunluğun bu yolla atılması mümkün değildir. Oysa namaz kılarken dünya meşgalelerinden uzaklaşılır. Bambaşka âlemlere dalınır. Allah'ın huzurunda bu dünyanın geçiciliği ve ahiret âleminin bizi beklediği düşünülür. Bir yandan da rükuya eğilinir, secdeye gidilir ve ibadetin o tatlı havası içinde huzura varılır.

Bize birisi; "Sana her gün 24 altın vereceğim, yalnız bir şartım var" dese ve eklese: "Sen de günde 1 altınını benim için harcayacaksın." Bu teklifi muhakkak kârlı bulur ve kabul ederiz. İşte Rabbimiz de bize günde 24 saatlik bir ömür sermayesi ihsan etmiş ve karşılığında bunun hiç olmazsa 1 saatini ibadete ayırarak namaz kılmamızı istemiştir.

Kendisine verilen hadsiz nimetlere karşı başını belki de secdeden kaldırmaması gereken bir Müslümanın, bu bir saatini ebedî saati için ayırması şarttır.

Sabah, güneşle yarış edercesine gün doğmadan uyanmak ve güne başlamadan Allah'a yönelmek ne güzel şeydir. Ve bu ibadet, aldatıcı dünyaya karşı giyilmiş olan bir zırh niteliğindedir.

Günün akışı içinde, öğle vakti yine hayatı durdurmalı ve dünyanın gâilelerini unutup namaza yönelmelidir. Peygamber Efendimizin, *"gözümün nûru"* dediği ve *"dinin direğidir"* buyurduğu namaza...

İkindi vakti, dünyaya yine mola vermeli ve kul olduğumuzu, imtihan için dünyada bulunduğumuzu ve göz açıp kapayacak kadar kısa sürede geçecek olan dünya zamanının faniliğini hatırlatan namaza durmalıdır.

Hava kararırken tekrar kıbleye dönmeli; kışı, ölümü ve kıyameti hatırlatan bu saatlerde, fani dünyadan bir mola vakti daha çalınmalıdır. Ve ölümün kardeşi uykuya dalmadan önce kılınan yatsı namazı. Günün muhasebesinin yapıldığı ve bütün yorgunlukların atıldığı birkaç dakika. Belki de yeni bir güne kavuşamayacak olan gecenin son huzur dakikaları.

Toplam olarak 1 saatten fazla sürmeyen ve insan zihnini dinlendiren en mükemmel reçete. Hz. Ali Efendimizin buyurduğu gibi: *"Namaz, mü'minin istirahatidir."* Haşir günü ilk önce hesaba çekileceğimiz namaz, hem ebedi saadetimizi sağlayacak, hem de dünyamızı aydınlatacaktır.

Çare ne yoga saçmalıkları, ne transmeditasyon safsataları ne de diğerleridir. İnsanlığı kurtaracak tek yol namazdan geçmektedir. Günde beş vakit ve dosdoğru kılınan namazdan.

Şafak Vaktinde Uyananlar (61)

Abdülhamid Bilâli

Şafak, bütün iyiliklerin doğuşunun sembolüdür. Zafer'in sembolüdür. Hayatın sembolüdür. Gençliğin unvanı ve hareketin alametidir. Aynı zamanda hak ve adaletin delilidir. Şafak vakti, en sakin ve en huzurlu vakitlerdendir. Şafak vaktinde temizlik ve arılık vardır ve rızıklar şafak vaktinde taksim olunur. Şafak vaktinde kılınan sabah namazı da, iman kuvvetine ve nifaktan berî olmaya delildir. Çünkü bu vakitle ibadete hazırlanmak nefse çok ağır gelir. Bu sebeptendir ki, Resulullah (sav), Buhârî ve Müslim'in rivayet etmiş oldukları bir hadîs-i şerîflerinde: "Münafıklara en ağır gelen namazlar, yatsı namazı ve sabah namazıdır. Eğer bu ikisini (bu iki namazın fazîletini hakkıyla) bilselerdi, onları eda etmek için, emekleyerek dâhi olsa gelirlerdi." buyurmuşlardır.

Sabah Meltemi

Doktor Abdülhamîd Diyab şöyle diyor: "Şafak vaktinde uyanmanın, sağlık yönünden insana sağladığı faydalar çoktur. Bunlardan biri de şudur: Havada bulunan ozon (O3) gazının oranı, şafak vaktinde en yüksek derecededir. Bu oran yavaş yavaş azalarak, güneşin doğuşundan sonra yok olur. Bu gazın sinir sistemi üzerinde faydalı bir etkisi vardır. Kas ve zihin faaliyetlerini çalıştırır. Öyle ki, insan o güzel bahar meltemini soluduğu zaman gündüz veya gecenin hiçbir saatinde benzeri bulunmayan bir lezzet ve canlılık veren bir haz alır." (Kur'ân-ı Kerîm ve Tıb, sh. 108).

Sabah Namazının Sünneti

Sabah namazının farzından önce kılınan iki rekâtlık namazdır. Bu namaz Hazreti Peygamber'in en çok sevdiği ibadetlerden biridir. Öyle ki; "Sabah namazının iki rekât sünneti, dünya ve dünya üzerinde bulunan her şeyden daha hayırlıdır" (Müslim, 725) buyurmuştur.

Yine Müslim'in rivayet ettiği bir hadîs-i şerîflerinde, Resûl-ü Ekrem (sav): "Sabah namazının iki rekât sünneti, bana bütün dünyadan daha hoş ve sevimlidir." buyurmuşlardır. Hazreti Peygamber'in (sav) gözünde, bütün dünya olduğu gibi, sabah namazının iki rekât sünnetine karşılık hiçbir şey ifade etmediğine göre; acaba sabah namazının farzının fazileti ne kadardır?!

Cehenneme Girmez

Hazreti Peygamber (sav), sabah ve ikindi namazlarını düzenli kılanların cennete gireceklerini ve cehennemden uzaklaştırılacaklarını söylemiştir. Buhârî ve Müslim'in rivayet etmiş olduğu bir hadiste, Resûl-ü Ekrem (sav): "Salât-ı berdeyn'i (yani sabah ve ikindi namazlarını) her kim kılarsa cennete girer." buyurmuştur. Başka bir hadiste ise: "Güneşin doğuşundan önce ve batışından önce her kim namaz kılarsa cehenneme girmez." buyurmuştur.

"Berdân" iki serinlik zamanı, sabah ve ikindi namazları ile tefsîr edilmiştir. İmam Münâvî diyor ki: "Resûl-ü Ekrem; yüksek şeref ve fazilete haiz oldukları için bu namazlara özel olarak işaret etmiştir. Çünkü bu iki namaz, gündüz ve gece meleklerinin, Hak Teâlâ huzurunda şahitlik etmeye çıktıkları, şahid olunan namazlardır. Ve bu iki namaz nefse çok ağır gelir. Çünkü bu namazların kılındığı vakitler ağırlık ve iş zamanlarıdır. Bu sebeple, bu namazlara riayet edenler, öteki namazlara çok daha kolay riayet ederler. Bu namazları vaktinde düzenli olarak kılanlar, öteki namazları düzenli olarak vakitlerinde daha kolay kılarlar. Böyle olan mü'minler, olur da bir tefrite düşerlerse, sonuçta bu günahların affına sebep olacak sâlih bir ameli de işlerler. Böylece kendilerine mağfiret olunur ve Cennete girerler." (Feyzu'l- Kadîr, 6, 14).

Bütün bunları öğrendikten ve duyduktan sonra; kendilerini, emaneti taşımak için Allah'a ahdetmiş davetçilerden sayanların, sabah namazına karşı duyarsız olmaları karşısında hayrete düşüyoruz. Hatta kendilerini buna öyle alıştırıyorlar ki, sabah namazını vaktinde kılamamalarından dolayı, kendilerini hesaba bile çekemiyorlar. İslâm'ın rükünlerinden en önem-

li bir rüknü doğru dürüst yerine getirmeyen ve bunun için kendini hesaba bile çekmeyen bir kişi, kendisini İslâm davetçisi olarak isimlendirmeye ve insanları doğru yola çağırmaya nasıl cür'et edebilir? Münafıkların sıfatlarından biriyle sıfatlandırılmaktan nasıl korkmaz?!

Kur'âne'l Fecr (Sabah Namazı)

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: "Sabah vakti de namaz kıl, zîrâ sabah namazı görülmesi gerekli bir namazdır." (İsrâ, 78)

Ayet-i kerîmede geçen "Kur'âne'l fecri" kelimesi, meleklerin şahid olduğu sabah namazıdır. Hazreti Peygamber (sav) bunu bizlere tafsilatıyla bildirerek şöyle buyurmuştur: "Her gün birtakım melekler geceleyin, diğer bir takım melekler de gündüzün peşpeşe size gelirler. Bunlar sabah ile ikindi namazlarında buluşurlar. Sonra evvelce aranızda kalmış olanlar semaya yükselirler. Rableri (namaz kılan kullarının) hâllerini bildiği hâlde (yine o meleklere), "Kullarımı ne hâlde bıraktınız?" diye sorar. Onlar da: 'Onları namaz kılarken bıraktık. Nitekim namaz kılarken de bulmuştuk.' cevabını verirler." (Buhârî, Müslim)

Büyük bir gayret göstererek, yatağın sıcaklığını ve tadını terk eden; kendilerini yatağa çeken bütün etkenlere karşı direnen, böylece nifak damgasını yemekten kurtulan, Hazreti Peygamber'in (sav) cennet müjdesine ve meleklerin kendilerine şahitliğine, Cenâb-ı Hakk'ın kendilerinden sual etmesine nail olan kullara ne mutlu!!

Unutulmamalıdır ki, şafak vaktinin azametinden dolayı Allah Teâlâ bu vakit üzerine yemîn etmiş ve: "Tanyerinin ağarmasına andolsun." (Fecr, 1) buyurmuştur.

Sabah Namazı Ölçüdür

Ashab-ı Kirâm, sabah namazını cemaatle kılmayı ölçü olarak kabul ederler ve kişileri onunla ölçerlerdi. Bu namaza katılanlara güvenirler, katılmayanlar hakkında ise su-i zan ederlerdi. İşte İbn Ömer şöyle diyor: "Eğer bir kişiyi sabah namazlarında aramızda göremezsek, onun hakkında su-i zan'da bulunurduk." (Sahîh-i İbn Hüzeyme)

Acaba bu kelimeler, günümüzün davetçilerini içlerinden sarsmıyor mu?! Acaba sabah meltemini solumak; birbirinin peşi sıra Rablerinin huzuruna çıkan meleklerin listesinde ilk sırayı almak ve sabah namazını kılan mü'minlerden olabilmek için birbiriyle yarışıyorlar mı?!

Namaz, Varolma (Aşk) Bilincidir (62)

Dr. Ali Taşçı

Şafak vakti. Ufuk kızarıyor. Mütemadiyen doğumun ve yeniden doğumun müjdeleri yaprak yaprak salınıyor ufukta. Bir gün daha kuruluyor, ama yepyeni. Bir gün daha selamlıyor, canlı-cansız her şeyi. Her şey olmanın sevinciyle uyanıyor sabaha.

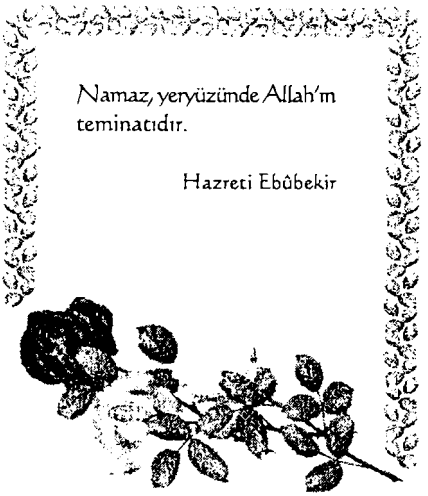
Ve kuşların bitimsiz nağmeleri sökün ediyor ardı sıra. Ruhu titreten, ezelî ve ebedî çağrı, müezzinin sesinden pencere camlarını yalıyor ve ruhu alevlendiriyor. Sizi yatağınıza iple bağlasalar artık yatmak mümkün müdür? Leylâ'nın sesini duyan Mecnûn'a bütün yataklarda yatmak haram olmamış mıdır?

Sabah namazına kalkmak! Varlığa kalkmak. Uyku, gafletin çocuğu; bilince uyanmak, kendine gelmek, kıyam etmek. Diri olmak, yardıma muhtaç herkese koşmak için. Zinde olmak, ilahî koronun nağmelerinde mest olmak için. Sevgiliyi gönlüne almak, ona selam vermek, ruhunla gülümsemek ve güne başlarken varlık neş'esini kuşanmak.

Sabah namazına kalkmayıp gönlündeki sevgiliyi katleden insanın, cinayet sarhoşu olarak kuşluk vaktinde uyanması, bir dünyalı olarak beni korkutuyor. Kalbindeki can çocuğunu hançerleyen insanların kuracak oldukları dünyada merhamet dilenmek, "hayret" denilen kavramı olağanlaştıracağı için, bir anlamsızlık ormanında yaşamaya mahkûm etmeyecek midir insanlığı?

Sabah namazına güneşten önce kalkıp güneşlenen insan, önce ailesini ve sonra kademe kademe bütün evreni aydınlatmaktadır. O, kıyama kalkmakla önce kendisini (nefsini) tanımış, sonra Rabbine ulaşmıştır. Mutludur, mutluluğu dua ve zikir olarak dilinden dökülmektedir. Münevverdir, içindeki ışı-

ğı dışarıya vurmuştur. Secdede aşk şarabını kana kana içerek kendinden geçmiş ve Allah'ta yok olmuştur. Onun yokluğundan varlığın şarabı doğmuştur.

Bütün bir yeryüzünde, sadece bir müezzin ezan okusa ve yalnızca bir mü'min kıyama dursa, dünya infilâk etmekten utanacak kadar hayâ sahibidir. Sabah namazına kalkan insan, Rabbin katındaki "kıyâmet saati"ni erteliyor demektir. Onun bu eylemi, bütün dünyalıların (özellikle insanların), ona teşekkür etmeleri gerekirken, varlık sebeplerine karşı düşmanca tavırlar sergilemeleri ne anlama gelmektedir?

Sabah namazına uyanmak, cennete uyanmak demektir. Namaz saati, sevgiliyle randevu saatidir. Randevu saati yaklaştıkça kimin kalp atışları artmaz?

Sabah namazına kalkmak, ufkun efkârını çözmek demektir. Ufkun esrarı sonsuzluktur, aşk sarhoşluğudur, merhamet pınarını, âb-ı hayâtı keşfetmek ve ondan kana kana içmektir.

Bir fecr anında, alnını secdeye değdirmek, kulluğun gözyaşlarına sahip kılar sizi. Gözyaşlarına dokunamayanlar, yalnızca ateşe dokunacaklardır.

Ezan nağmesinin cereyanına ruh kapılmamışsa, nasıl titresin ve uyansın? Ruh odunlaşmışsa, ezan mıknatısı onu nasıl çeksin? Aşk yoksa, sevgili ne yapsın?

Kutlu insanlar hep tetikte beklemişler, kervan kaçmasın diye. Siz hiç, para sayarken uykusu gelmiş insana rastladınız mı? Gerdek gecesi uyuyanı gördünüz mü? Savaş esnasında bombalar patlarken, yan gelip yatanı işittiniz mi? Beş duyusuna yönelik oluşumlara kayıtsız kalmayan insan, hakikat duyusunun çağrılarına cevap vermiyorsa, eyvah?

Bir zamanlar bir camide, on yaşlarındaki bir çocuğun, sabah namazını huşu içinde eda edişine şahit olmuştum da, büyüklüğümden utanmıştım. Aynı şekilde, bir yaşlının oflaya puflaya camiye gelişini seyretmiş ve gençliğim bana ağır bir yük olarak binmişti.

Sabah namazına kalkan insan, en kutlu zamanını, yalnızca, bütün zamanları yaratan Hâlık'ına kurban etmenin doyumsuz zevkini yaşamaktadır. Bir anda zamanı durdurmanın ve o "an"ın müthiş kuşatmasının hazzını meleklerle paylaşmaktır.

Ey melekleri kıskandıran; insan! Gel, yarın sabah namaza kalk. İçin kıpır kıpır, ufuk çizgisinden sonsuza kay. Göklere merdivenle tırman ve "Fâtiha yurdu"na ulaş. Dünyevileşenlerin sarayları bir yana, sen, cennet yurdunun da ötelerinde ruh sarayları kur. Gönlün, evrende bir nokta kadar bile yer işgal edemeyen dünyaya değil, ebedî yurduna dönük olsun. Ve gönlün, yalnızca Rabbinin emrinde olsun. Ama mutlaka, sabah namazının fısıltısına kulak ver.

Namazı Huşu ile Kılmanın Çareleri (63)

Vehbi YILDIZ

Kur'an'da değişik ayetlerde, namazı muhafaza etmekten bahsediliyor. Önce şu tesbiti belirtelim:

Namazda tadil-i erkân; İmâm-ı Azam'a göre vâcip, İmâm Ebû Yusuf'a göre ise farzdır.

Namazı muhafaza etmek demek, namazdan önce, namaz esnasında ve namazdan sonra riayet edilmesi gereken hususlara özen göstermek suretiyle, namazı en mükemmel bir şekilde kılmaya dikkat etmek ve böylece namazı koruma altına almak demektir.

Namazdan önce yapılacak işler

Namaza başlamadan önceki farzlara riayet etmek; abdesti güzel almak, yiyip içtiklerinin helal olmasına dikkat etmek, kalbi vesveseden ve riyadan korumak ve dünyaya iltifattan alıkoymaktır.

Namaz esnasında yapılacak işler

Namazın Yüce Allah'a yükselen bir Miraç olduğunu düşünerek, namazın hikmetine muttali olarak, sağa sola dönmeden, kırâat, tesbih ve zikirlerine dikkat ederek ve kalb huzuru ile yani dilinin söylediğini kalb ile duyarak ve dil ile kalbin imtizacı içerisinde namaz kılmaktır. Ancak bunu sağlamak için eserlerdeki namaz ile ilgili bölümleri sık sık okumak ve onları iyice bellemek gerekir.

Namazdan sonra yapılacak işler

Namazın tesbihlerine riayet etmek, namazdan sonra boş söz ve manasız eğlencelerden ve günaha girmekten sakınmak demektir.

Nitekim bir hadîs-i şerifte şöyle buyurulmuştur:

"Kim her farz namazın arkasında ayetü'l kürsi'yi okursa, onun cennete girmesine ancak ölmesi engeldir." (Suyûtî, el-Fethu'l Kebir, III, 224)

Evet, namazı huşu ile eda etmenin kendine göre bir kısım çareleri vardır. Kişi bu çarelere riayet ettiği ölçüde namazını huzurlu kılar ve kıldığı namazdan zevk alır.

Birinci Çare: Namazı, ibadet neşvesi içerisinde ve ta'dîl-i erkân'a riayet ederek kılmak.

İkinci Çare: Abdesti tam olarak almak ve vakit girer girmez namazı cemaatle kılmak.

Üçüncü Çare: Namazı cemaatle kılarken safların sık ve düzgün olmasına çok dikkat etmek. Çünkü safların sıklığı ve düzgün olması namazın ikâmesindendir. Yani, tam olmasının bir şartıdır.

Dördüncü Çare: Namazı kılmaya başlamadan önce ne yaptığını ve yapacağını düşünerek namaza durmak. Yani niyeti sağlam yapıp şu dünyada namaz vesilesiyle Allah'ın huzuruna çıktığı gibi, yarın ahirette de şu hayatın hesabını vermek üzere Allah'ın huzuruna çıkacağını düşünerek namaza durmak.

Beşinci Çare: Namaza başlamadan beş-on dakika önce namaza hazırlık yapmak. Yani ruhuyla namaza ısınmak ve duygularıyla namaza konsantre olmak. Bu çareyi gerçekleştirmenin yolu da, namazdan önce Kur'ân, tesbih ve dua ile uğraşmak, dinî eser okumak veya vaaz dinlemek gibi şeylerdir.

Altıncı Çare: Namazda okuyacağı ayet ve sureleri namaza başlamadan belirlemek ve onların manalarını az çok bilmek. Hiç olmazsa onların neden bahsettiklerini özet olarak bilmek.

Yedinci Çare: Her namazı veda namazı, yani son namaz olarak kılmak. Bir daha namaz kılma fırsatı bulamayacağı ve vefat edeceği, belki de henüz o namazı kılma esnasında vefat edeceği zannıyla, dünyada Yüce Allah ile son defa olarak vedalaşma havası içinde kılmak.

Sekizinci Çare: Namaza dururken kendisini cehennem karşısında veya yanında farz etmek. Şöyle ki: Sanki ahirette cehennem ateşine atılmak üzere bulunuyor; işte böyle bir anda namaz kılma ricasında bulunuyor. Me-

lekler de onun bu samimi ricasını kabul ediyor, o da öyle bir hâlde namaza duruyor. İşte namaza dururken böyle bir düşünce atmosferine sahip olarak durmak ve öyle kılmak gerekir ki, insan namazını huşu ile kılabilsin.

Dokuzuncu Çare: Namazı sakin ve sade bir yerde kılmak. Yani namazın kılındığı yerde gürültü olmamalı ve gözün göreceği bir yerde cazip manzaralar bulunmamalı. Tâ insan namazda göz hırsızlığı yapma ve hayaliyle dünyayı gezme imkânı bulmasın.

Onuncu Çare: Yaşantıya iyi dikkat etmek ve hayali iyi şeylerle doldurmak gerekir. Haramlar şöyle dursun; şüpheli şeylerden bile kaçınmak gerekir. Bu maddenin sırrı çok geniştir. Yemeden içmeye, konuşmadan dinlemeye, gezmeden seyretmeye kadar her şeyi içine alır.

Namazda Huşusuzluk (64)

İbn Kayyım el- Cevziyye

Eğer denilirse ki, huşusuz kılınan namaz hakkında ne dersiniz? Acaba öyle bir namaz kabul olunur mu?

Buna şöyle cevap verilebilir: Bu, bundan sevap almayacağı manasındadır ve ancak aklı başındayken ve Allah'a huşu edilen miktarınca sevab alır, onun dışındaki sevaba konu olmaz.

İbni Abbas şöyle demiştir: *"Namazından sana ait olan ancak aklının başında olduğu kısmıdır."*

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde merfû olarak şöyle bir hadis rivayet edilmiştir: *"Kul namaz kılar. Ancak o namazdan onun hesabına ya yarısı ya üçte biri veya dörtte biri, nihayet onda biri yazılır."*

Cenâb-ı Hakk (cc) namaz kılanların felahını, namazlarında huşu hâlinde olmalarına bağlamıştır. Bu da namazda huşu içinde olmayanların kurtulanlardan olmayacaklarına delâlet eder. Şayet huşusuz kılınan namaz kabul olunsaydı, öyle namaz kılanların da felah bulanlardan olmaları gerekirdi. Dünyevî hükümler ve kazâsının gerekmesi bakımından kabul olunup olunmamasına gelince şayet huşu ve anlaması galip ise icmâ ile kabul olunur. Bu arada kılınan sünnetler, akabinde yapılan zikirler onun eksiklerini tamamlar.

Eğer huşusuzluk ve ilgisizlik galip olursa fıkıh uleması böyle bir namazın iadesinin vâcip olup olmadığı hususunda ihtilaf etmişlerdir. Ahmed b. Hanbel'in talebelerinden Ebû Abdullah b. Hamid ve Ebû Hâmid el Gazâlî Vasit ve Basit adlı eserinde değilse de İhyâ'da böyle bir namazın yeniden kılınmasının vâcip olduğunu kabul etmişlerdir.

Bu görüşte olan âlimler böyle bir namazdan dolayı mükâfat söz konusu olmadığını, ondan dolayı felah bulunmayacağını ileri sürerek ondan zimmetin kurtulamayacağını, riya ile namaz kılan kimse gibi, onu kazâ değil, iade etmesi gerektiğini ileri sürmüş ve bu hususta şu delilleri zikretmişlerdir:

1. Huşû ve düşünme namazın ruhu, gayesi ve özüdür. Binaenaleyh, ruhu ve özü gitmiş, sadece şekil ve kabuğu kalmış olan bir namaz nasıl kabul edilebilir?
2. Kişi namazda bir vâcibi kasden terk etse, bu o namazı bozar. Çünkü bir kısmı bulunmayan namaz, organı eksik olan ve keffâret olarak âzâd edilen bir köle gibidir. Her ikisi de sahih olmaz. Öyle ise ruhu, özü ve gayesi gitmiş olan bir namazın da sahih olmaması icap eder. Çünkü böyle bir namaz artık ölü bir köleye benzer. Nitekim farz olan bir keffâretle mesela eli kesik olan bir köleyi âzâd etmek caiz olmadığı gibi, ölü olan bir köleyi bu maksatla âzâd etmek haydi haydi caiz değildir.

Bazı Selef uleması da şöyle demiştir: Namaz bir hükümdara hediye edilen bir cariye gibidir. Nasıl ki bir hükümdara çolak, şaşı veya kör, yahut da eli ve ayağı kesilmiş, yahut hasta, çirkin ya da ölmüş, ruhsuz bir cariye hediye edilmezse, kul da Rabbine hediye ettiği namazı seçmek durumundadır. Zira Allah yücedir, ancak iyi olanı kabul eder. Ruhsuz bir namaz ise iyi bir amel değildir. Nitekim ruhsuz bir köle âzâd etmek de iyi bir âzâd değildir.

3. Kalbi ibadet hâlinde huzur ve huşudan alıkoymak, uzuvların efendisini (kalbi) ibadetten alıkoymak ve uzaklaştırmaktır. Efendi azledilip etkisiz bırakıldıktan sonra, halkın taat ve ibadetinin ne önemi kalır?
4. Organlar kalbe tabidirler. Kalbin iyi oluşuyla iyi, kötü oluşuyla da kötü olurlar. Kalp kulluğunu yapmazsa organlar haydi haydi yapmazlar. Kalbin ibadeti gaflet ve vesvese ile fâsit olursa onun halkı ve askeri durumunda olan organların ibadeti nasıl sahih olur? Hâlbuki o halk ve askerler onun emriyle hareket etmekte, onun emrine uymaktadırlar.
5. Tirmîzi ve diğer hadis kitaplarında merfû olarak rivayet edilen bir hadiste Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: *"Allah gaflet içindeki kalbin duasını kabul etmez."* Bu hadis ya ibadet duasına hasdır, ya

niyaz duasına mahsustur. Ancak her hâlükârda gaflet içindeki kalbin yapacağı ibadet duasının kabul olunmayacağına dikkat çekmektedir.

6. Genellikle, gaflet ve yanılmanın galip geldiği namazda ihlas bulunmaz. Çünkü ihlas kullukta sadece mâbuda yönelmektir. Gaflet içinde bulunan kimsenin bir yönelişi söz konusu olmayacağına göre, ibadetinin de söz konusu olmaması gerekir.
7. Cenâb-ı Allah *"Şu namaz kılanların vay hâline, ki onlar namazlarında yanılmaktadırlar."* (Mâûn 4-5) buyurmuştur. Hâlbuki yanılmak namazı kılmamak değildir. Öyle olsaydı Cenâb-ı Hakk (cc) ayette "namaz kılanlar" deyimini kullanmazdı.

O hâlde, zikredilen yanılma bir vâcibi unutmadır ki, ya İbn Mes'ud ve diğer bazı zevâtın ileri sürdükleri gibi, vakti unutmadır veya huzur ve huşuyu unutmadır. Doğrusu ayette geçen yanılma her iki tür yanılmayı da içine almaktadır. Çünkü Hak Subhânehû ve Teâlâ onların namaz kıldıklarını kabul ettikten sonra, onda yanıldıklarını ifade buyurmuştur. O hâlde bu yanılma ya vâcip olan vakitte yanılma veya vâcip olan huzur ve ihlasda yanılmadır. Onun için ayette riya ettiklerinden söz edilmiştir. Şayet bu yanılma terk manasına gelen bir yanılma olsaydı, riyadan söz etmek mümkün olmazdı.

Bir an için ayette geçen yanılmanın sadece vâcipte yanılma olduğunu kabul etsek bile, ihlas ve huşu konusunda yanılmaya karşılık, yazık olacağına dair bir tehdidi şu sebeplerden dolayı evleviyette içine almaktadır. a) - Vakit özür hâlinde düşer ve yerini bedeline bırakır. Oysa ihlas ve huzur hiçbir hâlde düşmez. Ve bedeli yoktur. b) - Vakit vâcibi, huşu maslahatını tamamlamak için düşer. Binaenaleyh huşu ve huzur ile kılınmasına bir mani bulunan namazı diğer bir namazla cem'etmek caiz olur. Ahmed b. Hanbel ve diğer bazı âlimlerin kabul ettikleri üzere yolcu, hasta ve cem' etmeye ihtiyacı bulunan meşgul kimse böyledir.

Özet olarak Peygamber nazarında namazda ihlas, huzur ve kalbi bütünüyle Allah'a yöneltme maslahatı, diğer vâciplerin maslahatından daha fazladır. Binaenaleyh, şâri'in bir tek tekbîrinin terki, bir rüknü yerli yerinde yapmanın terki, bir harfin bir şeddenin terki, bir tesbîhin "SemiAllahu limen hamideh", "Rabbenâ leke'l hamd" veya bir salâvatın terki ile namazı iptal ettiği hâlde, ruhu, özü ve en büyük gayesi, sırrı bulunmayan bir namazı kabul etmesi nasıl düşünelebilir?

Bu grubun ileri sürdükleri deliller bunlardır. Görüldüğü üzere bu deliller güçlü ve açık delillerdir.

Huşûsuz kılınan namazın iadesinin lâzım gelmeyeceğini ileri süren diğer grubun öne sürdükleri deliller ise şunlardır:

1- Sahih bir hadiste Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur: *"Müezzin ezana başladığı zaman şeytan kaçar. Ezânı duymamak için sesli bir şekilde yellenerek gürültü çıkarır. Ezan bitince geri döner. Namaz için kamete başlanınca yine uzaklaşır. Kamet bittiği zaman geri döner ve kişinin kalbi ile arasına girer, ona hatırına gelmeyen şeyleri hatırlatarak, şöyle der: 'Şunu hatırla, şunu hatırla'. Sonunda kişi kaç rekât kıldığını bilemez hâle gelir. Siz bu hâlde olursanız oturduğunuz zaman iki secde yapın."*

Peygamber Efendimiz (sav) burada namazın da kaç rekât kılındığını bilmeyecek kadar şeytan tarafından gaflete düşürülen kimseye iki sehiv secdesi emretmekte, ancak namazı iade etmesini emretmemektedir. Şayet sizin iddia ettiğiniz gibi böyle bir durumda namaz bâtıl olsaydı, Resulullah (sav) onun iade edilmesini emrederdi.

İşte şeytanın kula namazda vesvese verip huşusuna mani olmasından dolayı onun burnunu toprağa sürtmek için sehiv secdelerinin emredilmesinin sırrı da buradadır. Bunun içindir ki Peygamber (sav) sehiv secdelerine "murağğimeteya = iki horlayıcı" adını vermiş, namazında sehivde bulunanlara bu iki secdeyi yapmalarını emretmiştir. Secdeleri gerektiren unutmanın az veya çok olduğuna ve şiddetine dair bir ayırım yapmadan, "her sehiv için secde yapılmasını" emretmiş, şiddetli olan sehvi ayırmamıştır.

2- İslâmî hükümler zâhire göre verilir. Gizli olan imanî hakikatler ise sevap ve îkâba taalluk eden şeylerdir. Dolayısıyla, Allah'ın iki ayrı hükmü vardır: Birincisi, dünyada amellerin zâhirine ve organların amellerine göre verdiği hükümler, ikinci ise ahirette zâhir ve bâtına göre vereceği hükümlerdir. İşte bu esastan dolayıdır ki, Resulullah Efendimiz (sav) münâfıkların izhar ettikleri hâllerini kabul eder, gizli niyet ve hâllerini Allah'a havale ederdi. Münafıklar mü'minlerle evlenip mirasçı olurlardı. Bu dünya açısından namazları makbul olarak değerlendirilir, zâhiri olarak icra etmelerinden dolayı namaz kılmamış olarak kabul edilmezlerdi. Ancak mükâfat ve ceza ile ilgili hükümler insana değil, Allah'a aittir. Onun hükmü ahirette verilecektir.

Biz İslâm'ın amelî kısmı hakkında hüküm veriyoruz. Dolayısıyla ahirette cezadan kurtarıp mükâfata sebep olmasa bile, münafık ve riyakârın

namazının sahih olduğuna hükmederiz. O hâlde vesvese ve kalbin huşudan gaflet etmesine mübtela olan gâfil Müslümanın namazı haydi haydi sahih olmalıdır.

Evet, huşusuz olarak namaz kılan kimse Allah'ın dünyada ve ahirette namaza bağlamış olduğu bir takım lütuflardan mahrum kalır. Çünkü namazın bu dünyada, kalpteki imanı kuvvetlendirmesi, kalbi nurlandırması, kalbin genişleyip açılması, ibadetin tadını alması, neş'e ve sevinç duyması; tıpkı padişahın huzuruna varıp onunla hususi olarak konuşan bir kimse gibi, hatta ondan daha ziyade olarak niyet ve kalbiyle namazda Allah'a yönelen, kalbi O'nun huzurunda bulunan bir mü'minin elde edeceği lezzeti duyması gibi, elde edebileceği mükâfatları vardır.

Ayrıca namazını kılan kimse ahirette yüksek derecelere çıkar. Mukarrabîn ile beraber olur. İşte namazda huşu ve huzur içinde bulunmayan kimse, bütün bunları elinden kaçırır. İki insan namazda yan yana durdukları hâlde, namazları arasında göklerle yer kadar fark olur. Ancak bizim bunlar için bir diyeceğimiz yoktur.

Eğer huşusuz kılınan namazın iade edilmesinin gerektiğini söylerken, bu netice ve meyveleri elde etmesi düşüncesini taşıyorsanız buna hakkınız vardır. Hâliyle kişi isterse o neticeleri elde eder, isterse etmez. Şayet, "bu hususta mecburdur, yapmazsa onu cezalandırır, kendisine namaz kılmayan kimse gibi muamele ederiz" diyorsanız, bu doğru değildir.

Namazda huşu içinde bulunmayan kimse ile ilgili görüşlerden ikinci görüş, bize göre daha doğrudur. En iyisini Allah bilir.

Çocuk Eğitiminde Namaz (65)

Şeyhzade Demir

Çocukların dinî terbiyelerinde üzerinde en fazla durulması gereken husus, şüphesiz ki namazdır. Kur'an-ı Kerim en çok namaz üzerinde durmuştur. Buna binaen Resulullah da (sav) hadislerinde namaza müstesna bir önem vermiştir. Zekât, hac, oruç, kurban gibi diğer farz ve vacipler, bir kısım şartlara bağlandıkları hâlde namazın hiçbir şartı, kaydı olmaksızın herkesin yerine getirmesi farz kılınmıştır.

"Ehline namazı emret, O hususta sabır da göster." (Tâ-hâ:132)

Görüldüğü gibi Kur'ân-ı Kerîm, bu vazifenin ebeveyn açısından zorluğuna da işaret etmiştir. Ancak zorluk ve sıkıntısı ne kadar çok olursa, namazı çocuğa kavratıp uygulatmak, tüm ömrü boyunca hayatının kopmaz, ihmal edilmez bir parçası hâline getirmek, ebeveynin yükümlülüğüdür.

Resulullah (sav) buna işareten: *"Çocuk yedi yaşına gelince namazı emredin. On yaşına gelince (gerekirse) namaz hususunda dövün."* (Ebû Dâvûd Salât 26, Tirmîzî Mevâkıt 182) buyurarak namazın, çocuğa öğretilecek diğer şeylerden farkını vurgulamıştır. "Emir" fiili, dönüşü olmayan, ihmal edilemeyen, mutlaka ifası gerekli olan bir anlam taşıdığından karşılığında vebal ve azap vardır. Yani ihmalinin ve terkinin hiçbir ruhsatı, müsamahası yoktur.

Namazın bu müstesna önemini vurgulamak üzere Hattabi; *"Namazı olmayan ilahî bir din yoktur. Zekât, oruç ve hac böyle değildir. Nitekim bu ibadetler meleklere farz edilmediği hâlde namazla emrolunmuşlardır. Tıpkı tevhîdle emrolundukları gibi. Namaz, Müslümanla kâfirlerin arasını tefrik eden İslâm'a ait bir alem (simge) dir"* (Mealim 1. 333) buyurmuştur.

"Namazdaki huşu; kişinin sağında ve solunda duranların kim olduğunu tanımamasıdır." sözünü duyduğum andan itibaren, kırk yıldır namaz kılarken sağımda ve solumda kimin bulunduğunu fark etmedim.

Sâid bin Cübeyr

Bu ve buna benzer birçok delil ve nass, namazın dinin merkezinde bulunduğunu göstermektedir. Bunlardan yola çıkan İslâm âlimleri, namazı terkedenlere verilecek çok ağır cezalardan söz etmektedirler. Hatta sebepsiz yere namazı terk eden kişilerin İslâm'dan çıktıklarını söyleyen büyük âlimler de olmuştur. Bu nedenle çocukların eğitimlerinin de merkezinde namazın bulunması gerekir. Çocuğun bunu çabuk öğrenip kavraması için her yola baş vurulmalı, fiilî olarak gösterilmeli, takviye edici kitap, film ve benzeri araçlar temin edilmelidir. Bu yönde devamlı bir hassasiyet, takip ve teşvik olmalıdır.

Çocuklara Namazı Sevdirmek

Allah'ın Resûlü de çocuklarla münasebetinin merkezine namazı koymuştur. Namazı onlara sevdirmek ve öğretmek için çeşitli yöntemler uygulamıştır. Bazen evde çocuklara abdest aldırıp onlara namaz kıldırmış, çoğu zaman da camiye götürerek cemaatle namaz kıldırmıştır ki çocuklar bundan çok memnun olmuşlardır. Zira büyük adamların safında onlar gibi sayılmak, çocuk için tarifi imkânsız bir duygu, yüce bir makamdır. Hele cemaat ehli tarafından başı okşanıp medhedilmesi ayrı bir zevk, bir taltîf, teşvik edici bir davranış olmaktadır.

Resûlullah (sav), birçok defa omzunda torunu Ümâme olduğu hâlde cemaate gelir, o şekilde namaz kıldırırdı. Enes ve İbn Abbas'tan gelen birçok rivayette Resulullah (sav), çocuk oldukları hâlde onlara namaz kıldırmıştır.

Enes anlatıyor:

"Ben, annem ve teyzem Ümmü Haram evdeyken, Resulullah (sav) çıkageldi. Bir müddet sonra; 'Kalkın size namaz kıldırayım' dedi. Beni sağ tarafı-

na aldı. Öylece bize namaz kıldırdı. Namazdan sonra bize duâ etti..." (Müslim, Mesâcid 268)

İbni Abbas der ki:

"Ramazan veya Kurban Bayramı günü Resulullah (sav) ile birlikte bayram namazına gittim. Allah'ın Resûlü namaz kıldırdı. Sonra hutbe okudu. Daha sonra kadınların bulunduğu tarafa gelerek onlara vaaz etti ve namaza devam etmelerini söyledi." (Buhârî İydeyh 16 - Müslim İydeyn 1)

Semure b. Cündüb, çocuk yaşta iken, Hazreti Peygamber ile birlikte bir kadının cenaze namazını kıldıklarını haber vermektedir. (Müslim, Cenâiz 88)

Şimdi bu noktada çocukları eğitilme yaşına gelmiş ebeveynlerin dikkatlerini çekmek istiyoruz. Resulullah'ın (sav) çocuklarla münasebetlerinde işlediği konuların, söylediği şeylerin bir istatistiğini çıkardığımızda en fazla namazı, abdesti işlediğini hemen fark ediyoruz. Devamlı onları namaza teşvik etmiş, bizzat kıldırmış, vakit namazlarında olduğu gibi cenaze, bayram, Cuma namazları gibi toplumsal ibadetlerde de hep onlara yer vermiştir.

Ebeveynlerin şu soruyu sorarak kendilerini sorgulamaları gerekir. Acaba ben de ailemde ve çocuklarımın içinde namazı yeteri kadar işliyor muyum? Eğer cevap hayırsa bunun telafisi için gayret gösterilmelidir. Başta namaz olmak üzere ibadetler, tüm ailenin iştirakiyle yapılmaya çalışılmalı, ibadetlere yönelik bir muhabbet, bir hassasiyet, özel ve müstesna bir kıymet ailede oturtulmalıdır. Öyle ki ailede herkes, namaza ve diğer ibadetlere öncelik vermeli, diğer işlerinin, zevk, uğraş ve hobilerinin önüne geçirebilmelidir. Bu durum da ancak ebeveynin özel ilgi ve gayreti ile mümkün olabilir.

Resulullah'ın (sav) mescidinde devamlı olarak çocukların bulunması da dikkati çeken bir diğer husustur. O'nun torunları Ümâme, Hazreti Hasan, Hazreti Hüseyin, ayrıca İbni Abbas, Hazreti Enes gibi o zamanın çocuk sahâbileri, mescidin müdâvimleri idiler. Bunları genelde Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) beraberinde getirirdi Bunu gören sahâbeler de çocuklarını getirmeye başladılar. Böylece cami cemaatinin önemli bir kısmı çocuklardan oluşmuştur.

Ebu Mâlik el-Ensâri bu konuda der ki:

"Size Resulullah'ın namazından söz edeyim mi? Arkasında erkekler, onların arkasında da çocuklar olduğu hâlde namaz kılardı." (Ebû Dâvûd, Salât 94)

Bu günün çocukları, yarının sahipleri olduklarından, yarın ayakta durmasını istediğimiz İslâmî dinamiklerin evvela bu günün çocuklarının kişilik ve bünyelerinde temel dinamik, temel kıstas olarak oturması gerekir.

İslâmî toplumsal hayatın en temel dinamiği de namazdır. Bir toplumda namaz, hakkıyla ayakta tutulabilse, İslâmî yaşam da idâme olacaktır. Zira namaz, her hayrın, her güzelliğin menbaıdır. Ahiretteki kurtuluş ve iflâhın da bağlı olduğu kulptur. Zira Resulullah (sav): *"Allah Teâlâ beş vakit namazı farz kıldı. Kim güzelce abdest alır, vaktinde bu namazı kılar, rükûsunu ve diğer âdâbını yerine getirirse, Cenâb-ı Hakk o kimsenin günahlarını bağışlayacağına söz verdi. Kim bunları yapmazsa Allah dilerse onu bağışlar, dilerse bağışlamaz."* (Ebû Dâvûd 9) buyurmaktadır.

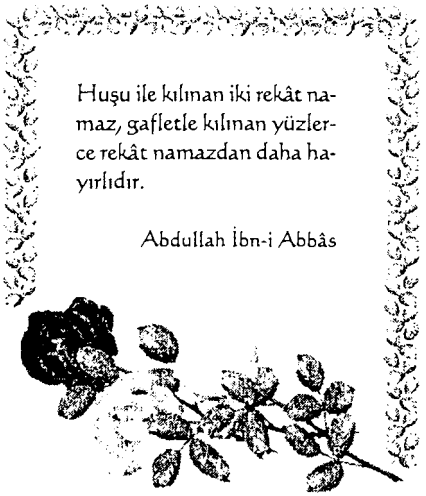
Toplumsal olarak durum böyle olduğu gibi kişisel olarak da böyledir. Dinin direği namazdır. Bunu ikâme eden kişinin haram, fesat ve çirkeflere karşı kapısı kapalıdır. Namazın terki veya savsaklanması, kişilik ve insanlığın, inanç ve maneviyatın sütunlarının kırılması demektir. Toplumda mütedeyyin, kişilikli, oturaklı insanlar her zaman namazın müdâvimleri olanlardır. Ve yine toplumda en muzır, kötülüklerin başını çeken, musibet hâlini almış kişilerin de hayatlarında cami görmemiş, kıble ile küskün kişiler oldukları görülecektir.

Gecelerimizi Teheccüdle Nurlandıralım (66)

Ali Demirel

Gecenin zifiri karanlığı, kabrin dehşeti karşısında insanın bütün ümitlerinin kesildiği, ses ve soluğunun tükendiği, el, kol ve ayaklarının bağlandığı bir anla birlikte bütün kâinatın yıkılacağı zamanı hatırlatır. Kabrin bu dehşeti karşısında insan, üzerine kâbus çökmüş gibi olur; konuşmak ister fakat konuşamaz, elini-ayağını hareket ettiremez, bağırır, fakat kimseye sesini duyuramaz. Ve bir mevtâ hâlinde miadını beklemeye durur. İşte tam bu vakitte onun kalkıp namaz kılması, gecenin karanlıklarına bir âhla birlikte iki damla gözyaşı bırakması ve bütün hayatını nurlandırması, karanlık gecesini aydınlatması için ne kadar nurlu, ne kadar feyizli ve bereketli bir hareket olduğunu ancak insan olan anlayabilir.

Kur'an, ısrarla gece ibadeti üzerinde durmakta ve Efendimize hitaben; *"Ey örtüsüne bürünen Resûlüm! Geceleyin kalk da, az bir kısmı hariç geceyi ibadetle geçir. Duruma göre gecenin yarısında veya bundan biraz daha azında veya fazlasında ibadet etmen de yeterlidir. Kur'ân'ı tertîl ile, düşünerek oku."* (Müzzemmil, 1-4) buyurmaktadır. Bu ayetlerden hemen sonra da, *"Muhakkak ki geceleyin kalkıp ibadet etmek daha tesirlidir ve Kur'an okuyuşu bakımından daha düzgün, daha sağlam bir tilâvet sağlar. Hâlbuki gündüz seni meşgul edecek yığınla iş vardır."* diyerek, âdeta Efendimiz'in Cenâb-ı Hakk'a (cc) müracaat zamanını tayin buyurmaktadır. Başka bir ayet-i kerîmede ise: *"Sana mahsus bir namaz olmak üzere gecenin bir kısmında kalkıp Kur'an oku, teheccüd namazı kıl. Böylece Rabbi'nin, seni övgüye değer bir makama göndereceğini umabilirsin."* (İsrâ, 79) Efendimiz (sav) bu emre harfiyyen uymuştur.

Hz. Âişe tarafından rivayet edilen bir hadis-i şerifte, O'nun gece ayakları şişinceye kadar ayakta durduğu ve ibadet ettiği bildirilir. Kendisine; *"Allah Sen'in geçmiş ve gelecek günâhlarını affetti (niye kendini bu kadar hırpalıyorsun)"* dendiğinde de, *"Şükreden bir kul olmayayım mı?"* cevabını vermiştir. Şair Buseyrî, Kasîde-i Bür'e'sinde bu durumu anlatırken, *"Ben o nebiyyi zîşânın sünnetine muhalefet ettim ki, ayakları şişmeden yatmıyordu. Bense, döne döne uyuyor ve döşeğin tadını çıkarıyorum."* der ve kendi nefsini yerden yere vurur.

Gece namazı, mü'minin şerefidir; mü'min onunla serfiraz olur, şeref kazanır. Herkesin sevdiğine kavuştuğu bir anda, kalkıp huzura gelme ve O'nunla sohbet etme, insana öyle bir şeref kazandırır ki, hiçbir güzellik onunla boy ölçüşemez. Bunun büyük bir vazife olarak hissedilmesi, eda edilip yerine getirilmesi için öncelikle Rabbe dayanma, O'nun rahmetine sığınma şarttır. Sultanın güç ve kudretine dayanıp şahları dahi esir eden neferler gibi biz de her türlü problemimizi O'na yönelmemizle halledeceğiz. Evet, O'na dayanmadan hiçbir şey yapılamaz. Zira bizler yaratılış itibariyle oldukça aciz ve fakir kullarız. Buna karşılık ihtiyaç dairemiz çok geniştir. Cenâb-ı Hakk'a (cc) dayandığımız nisbette kuvvet kazanıp ihtiyaçlarımızı giderecek ve O'na daha da yaklaşacağız. Namaz, bize bu kuvveti kazandırır. Bir insan, bu kadar korkunç hasımlar çemberi içinde uykusunu terk edip fecirde Rabbine el açıp el-pençe divan durmakla, sinesinde bir yara gibi kendisini hissettiren bu ağırlıktan kurtulmuş olur.

Bunun için haftada en az bir günümüzü teheccüd gecesi ilan edebiliriz. Zaten sabah namazına kalkıyoruz. Saatimizi imsâk vaktinin girmesine yarım saat kalaya ayarlayıp bu yarım saatimizi teheccüd ve tefekkürle değerlendirebiliriz. İmsâk girdikten bir müddet sonra da sabah namazımızı kılıp istirahate çekilebiliriz.

Gece Namazı (67)

Seyyid Kutub

Yüce Allah, Hazreti Muhammed'i (sav) zorluk dolu büyük bir iş için görevlendirdiği zaman kendisine şöyle buyuruyordu:

"Ey örtüye bürünen! Geceleyin namaza kalk (geceyi namazla geçir) Az bir vakit dışında. (Yani) ya gecenin yarısını, ya yarıdan birazını, ya da yarıdan biraz çoğunu namazla ve Kur'an'ı ağır ağır okumakla (geçir, Çünkü) sana ağır bir söz (Kur'an) vahyedeceğiz." (el-Müzemmil:1-5)

Gece namazı ve Kur'an'ın ağır ağır okunması bir hazırlıktır. Zor bir görevin, ağır bir yükün ve büyük buyrukların hazırlığıdır. Gönül ferahlatan, ilişkiyi güçlendiren, işi kolaylaştıran, aydınlık saçan, rahatlık, huzur, sevgi ve ilgi dağıtan bir ibadettir bu. Gece kalkışı, İlahî terbiyenin garantili yöntemleriyle büyük göreve hazırlık yapmaktır. Gece namazının en uzun süresi, gecenin yarısından çoğunu veya gecenin üçte ikisini namazla geçirmektir. En azı ise gecenin üçte biri boyunca kalkmaktır. En büyük davetçi Hazreti Muhammed'in (sav) geceleyin namaza ve Kur'an okumaya kalkışı böyleydi.

"Geceleyin namaza kalk; az vakit dışında. (Yani) ya gecenin yarısını, ya yarıdan birazını, ya da yarıdan biraz çoğunu namazla ve Kur'an'ı ağır ağır okumakla (geçir)."

Geceleyin insanlar uykudayken kalkmak... Günlük hayatın uğraş ve uğultusundan kurtulup Yüce Allah'la bağlantı kurmak... İlahî feyiz ve nurdan yararlanmak... İlahî feyizle baş başa kalıp ünsiyet peyda etmek.. Ortalığın sükûnetle kaplı olduğu bir sırada ağır ağır Kur'an okumak... Mele-i A'lâ'dan hemen o anda iniyormuş gibi, tüm kâinat -beşerî lafız ve ifadeleri kullanılmadan- o anda dinliyormuş gibi okumak... Ve vahyin aydınlığını, anlamını ve ifadelerini gecenin ıssızlığı içinde karşılamak.

İşte tüm bunlar, birer azıktır. Sorumluluğu ağır olan sözü (vahyi), paha biçilmez yükü ve gerek Hazreti Peygamber'i (sav), gerekse her kuşaktan kendisini izleyen davetçileri bekleyen ağır yükü taşımaya yardım eden bir azık... Zorlu ve uzun yolda kalbe aydınlık veren, şeytanın vesvesesinden ve aydınlığın düşmanı karanlıklar ortamından koruyan bir destek... Bu kalbi yaratan Allah, hiç şüphesiz onun tüm girinti-çıkıntılarını ve kendisini meşgul edebilecek her şeyi de bilmektedir. Kalbin (düşüncenin) en çok hangi zamanlarda duyarlı, açık ve hazırlıklı olduğunu, en çok nelerden etkilendiğini de bilmektedir. Diyor ki Yüce Allah:

"Uyku sonrası gece kalkışının tesiri daha çok ve sözü anlama açısından da daha elverişlidir." (el- Müzzemmil: 6)

Bu ayet diyor ki: Uyku sonrası gece kalkışı, vücudu daha çok zorlar ve hayır getirme açısından daha çok sebat verir. Nitekim (selef müfessirlerinden) Mücahid'in bu ayete getirdiği yorum budur.

Ruhî Egemenliğin İlanı: Gece Namazları

Gündüzün bunca yorucu işlerinden sonra uyku bastırıp dururken, çekici yatağı bırakıp gece namazına kalkmak, muhakkak ki ağırdır. Ne var ki bu kalkış, ruhî egemenliğin ilanı, Allah'ın davetine icabet ve İlahî zikirle ünsiyet peyda ediş demektir. Bundan dolayı böyle bir sırada sözün tesiri kat kat fazladır. Çünkü bu esnada yapılan zikrin tadı, kılınan namazdan duyulan huşu ve kalkış, gündüzün namaz ve zikrinden elde edilmeyen bir ünsiyet, bir huzur, bir nur ve bir incelik vermektedir kalbe.

Bu bakımdan maddi hazırlığın yanında ruhi hazırlığın da bulunması gerekir. İkisinin bir arada bulunması, hem fertler, hem de cemaatler için bir zarurettir. Gün olur ki mü'minler, fitnenin yayılıp tağutların azdıkça azdığı, toplumun kokuştuğu bir sırada kendilerini cahilî toplumdan kovulmuş bir hâlde bulurlar. İşte İlahî destek, böyle dönemlerde yol istikâmetinden ayrılmamak için gereklidir. Çünkü böylesine zor durumlarda güç ve destek verecek bir azığın bulunması gerekiyor:

"Gündünüz baş ve sonunda ve gecenin gündüze yakın vaktinde namaz kıl." (Hûd:114)

"Âhiret azâbından sakınıp Rabbinin rahmetini umarak gece saatlerinde itaat eden ve secde ederek namaza duran kimseyle (isyan eden kimse bir olur mu?) Ancak akıl sahibi olanlar öğütten yararlanır.)." (ez-Zümer: 9)

Bu, yolu uzun olan bir davadır. Uzunca ibadet etmeyi, teheccüde kalkmayı ve Allah'a dua etmeyi isteyen bir davadır. Yüce Allah, mü'min kullarını bu vasıflarla tanıtmaktadır:

"(O mü'minler), korku ve umutla Rablerine duâ ederek yanları (vücutları) yataktan uzaklaşan ve kendilerine verdiğimiz rızıktan harcayan kimselerdir." (es-Secde:16)

Bu ayet-i kerîme, gece vaktinde vücutları dinlenmeye, rahatlığa ve tatlı bir uykuya davet eden yatakların çağrısını dinlemeyen mü'min kimseleri tanıtmaktadır. İştah çeken yatağın çağrısına olanca gücüyle direnen mü'minleri.. Çünkü bu insanların, tatlı uykuya ve yumuşak yatağa değişmedikleri başka bir işleri vardır. Rabbine ibadet etme meşguliyetleri vardır. Rablerinin huzurunda bulunmakla, korku ve umut arasındaki bir haşyet içinde Rablerine yönelmekle meşguldürler.

"(İnkarcıların) sözleri yüzünden göğsünün daraldığını yemîn olsun ki biliyoruz. Sen Rabbinin hamdiyle tesbîh edip secde edenlerden ol. Ve sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibâdet et." (el-Hicr: 97-99)

"(Ey Resulüm!) Geceleyin sana bir ek farz olarak (Kur'an okuyup) namaz kıl. Olur ki (muhakkak ki), Rabbin seni övülen bir makâma yükseltir." (el-İsrâ: 79)

Eğer en seçkin ve en mükemmel insan olan Hazreti Peygamber (sav) namaz ve teheccüdle emrolunmuşsa, başkalarının buna ne kadar muhtaç olduğunu varın siz düşünün!.. Derecelerine göre kendilerine verilecek makama kavuşmaları için bu ibadetlere ne kadar muhtaçtırlar! İşte yol budur. Ve işte yolun azığı budur.

İslam'da Cemaatle Kılınan Namazlar (68)

Eşref Edip

Namaz, bizim iç ihtisâsâtımızın, kalbimizin içindeki niyazın arzıdır. Namaz, kalbimizin terânesidir. Namaz, Hâlık ile mahlûk arasındaki bağlılığın şirazesidir. Namaz, ruhun sükûneti, muzdarip kalbin şifası, me'yus gönüllerin tesellisidir. Namaz, fıtratın sesidir. Namaz, hayatın özü, hülasasıdır.

İnsan, bir Kudret-i mutlaka karşısında başını eğer, secdeye kapanır; O'nun huzurunda dua eder, feryat eder, müşkilleri hal için teselli arar. Bu, insan fıtratının icabıdır. Gönlün derinliklerinden gelen bir sesin karşılığıdır. Kur'ân-ı Kerîm, muhtelif yerlerinde insanın fıtrî ahvalini tasvir eder.

"Siz herhangi bir musîbetle karşılaşırsanız, herhangi bir sıkıntıya bir ızdıraba dûçar olursanız, denizde dalgaya yakalanırsanız, gemide batma tehlikesi geçirirseniz, Allah'tan başka elinizden tutan kim vardır?"

Namazdan maksat, kalbin huşu ve huzûudur. Âdâp ve erkânı; bu huşu ve huzûu temin etmek, insanın iç duyguları üzerinde ruhî tesirler husûle getirmek içindir. Zahirî keyfiyetler, insanın iç keyfiyeti üzerinde tesir eder; ruhânî feyz ve bereket elde etmeğe istidat ve salâhiyet kesbeyler.

Bu, ruhî bir usuldür ki, insanın her hâl ve hareketinde cârî ve müessirdir. Buna binâen yalnız olarak kılınan namazdan, camilerde, mescitlerde, cemaatle kılınan namaz elbette ki, ruh üzerinde daha tesirlidir. Mescid ve camilerde cemaatin, manzaranın keyfiyeti, gönüllerin hâl ve vaziyeti başkadır. Büyük büyük işler, hep toplulukla birlikte yapılır. Ordular aynı şekilde bir tek tip ve nizama tabidir.

İşte bu zâhirî muharrikler, cemaatin iç ahvâli üzerinde tesir icra eder. Bu tesir, bütün gönülleri kaplar, bu içtimâî, ruhî bir meseledir ki, inkârı kabil değildir.

İslâm'da ibadetin bir kısmı, her ne şekilde olursa olsun, hiçbir kayıt ve şarta tâbi olmaksızın yapılır. Bu nev'i ibadetin umumî ismi tesbih, tehlil ve zikr-i ilahîdir. Bu, infirâdî bir ibadettir ki, her fert, kendi başına bu ibadeti bildiği gibi yapar. Burada toplu bir hususiyet yoktur.

Hususî âdâp ve usûl ile eda edilen bir ibadet şekli de vardır ki, bunun adı "Namaz"dır. Bu ibadet şekli, hakikatte toplu bir ibadet usûl ve şekli olduğu için, bu ibadetin cemaatle birlikte toplu bir hâlde eda edilmesi vâcip olmuştur.

Umumî olarak zikir, tefekkür, tehlîl ve tesbih infirâdî ibadetin usûl ve şeklidir. "Namaz"ın şiârı ise cemaattir, toplu bir hâlde ifasıdır. Cemaatın her ferdine, her ne hâlde bulunursa bulunsun, bunu eda eylemesi zaruridir. Fakat bir kimse özründen dolayı bu farizayı cemaatle eda etmeyebilir. O zaman yalnız başına eda etmesi lâzımdır. Fakat namazda esas, cemaatla, toplu bir hâlde eda olunmaktır.

Cemaate katılamayıp yalnız başına bu farizayı eda eden adam, o askere benzer ki, taburu ile beraber yürürken herhangi bir sebeple geride kalarak yalnız başına arkadan yoluna devam eder. Bu asker, askerlik vazifesini yapmış olmakla beraber, gideceği yere taburu ile birlikte gitmemiş, yalnız başına gitmiş olur.

Toplu bir ibadet şekli olan namaz, vahdet nizamının usûlüdür. Bu usûl, hakikatte İslâm'ın asıl sırrıdır; belki de sırlarının sırrıdır. İslâm'da namaz, tevhidin hakikat ve keyfiyetinin mazharıdır. Hülâsa bu vahdet nizamını bütün vüzûhu ile ortaya koymak, tevhidin remzi ve şiârı olan yüz milyonlarca kalbi, yüz milyonlarca vücudu tek bir kalb, tek bir vücut hâline getirmek, ancak bir nizam altında, bir kumandana tebâiyet ile, hep aynı şekil ve surette, hep aynı fiil ve harekette bulunmakla mümkün olur. Nitekim insan topluluklarının bütün vahdet nizamları, bu esasa ibtina etmektedir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, her gün beş vakit namazı İslâm cemaatiyle birlikte toplu olarak kılmışlardır. Hatta son nefeslerine kadar bu hususta ihmal göstermedikleri malûmdur. Peygamberimiz, bilhassa sabah namazında büyük bir neşve, ruhanî bir zevk içinde kırâati uzatırlar, hatta yüz ayet-i kerîme tilâvet buyurdukları olurdu (Sahîh-i Müslîm, Kitâbü's-Salât, Babû'l Kırâe).

Sabah namazının imtiyazı hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de bir ayet-i mahsûsa vardır: *"İnne Kur'âne'l-fecri kâne meşhûden"*.

Bu ayet-i kerîme İsrâ Suresi'ndedir.

Haftada bir kere ifası emredilen Cuma namazında da büyük bir sır ve kıymet vardır. Bu, bir nevî umumi toplantıdır ki, şehrin bütün Müslümanları hep bir araya gelirler. Vaziyet ve ahvalden haberdar olurlar. Karşılaştıkları hadiselerde tutacakları yolun istikametini tayin ederler. Varlıklarını koruma yolunda lazım gelen tedbirleri alırlar. Bu suretle İslâm cemaati arasındaki içtimai tesânüt kuvvetlenir, askerî hasâis yerleşir.

Cuma Namazının Değeri

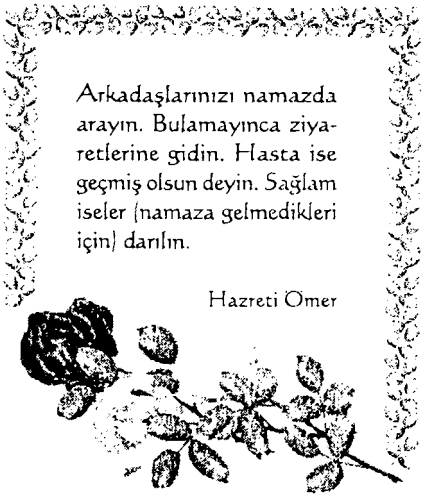
Cuma namazının, böyle umumi şekilde topluluğun İslâm cemiyeti üzerinde büyük bir kıymet ve değeri vardır. İslâm cemaatinin, İslâm topluluğunun birbirine bağlı olduğunu, her türlü müşkilata karşı gelecek, her türlü hadiselere göğüs gerecek bir durumda olduğunu yar-ü ağyara gösterir.

Bu suretle bu toplu ibadet, İslâm cemaatini dâimî bir tenebbüh, bir teyakkuz, bir uyanıklık hâlinde bulundurur, millî şuuru canlandırır. Ahlâkın salâh ve yükselişinde büyük faydası olur. Herhangi bir fert yanlış bir yola sapsa, insanî bir zaafa maruz kalsa, ilahî rahmet onun elini tutar. Yanlış yola saptığını anlar. Yolunu şaşıran, yanlış yola saptığından pişman olur. Allah'a karşı utanç duyar. Bu suretle cemaatin ahlâki duyguları harekete gelir. Fenalık bertaraf edilmiş olur. Salâh ve fazîlet yerleşir.

Toplu bir hâlde eda edilen namazlar, Müslümanların birbirleriyle ülfet ve muhabbetlerini temin eder. Birbirleriyle görüşürler, tanışırlar. Yabancılık, uzaklık ortadan kalkar. Gönüller bir noktada birleşir. Cemaat arasında muhabbet ve ülfet hasıl olur. Birbirine yardım etmeğe alışırlar. Hadiselere karşı alınacak tedbirleri düşünürler, kararlaştırırlar. Cemaat arasında hizipçilik, fırkacılık ortadan kalkar. Samimi, can ve gönülden bir ülfet ve muhabbet, bir râbıta, bir bağlılık, bir dert ortaklığı husûle gelir.

İnsanlar arasında toplu bir hâlde yaşamak, fıtri bir meseledir. Bütün milletler bu hususta muhtelif zamanlarda türlü türlü kanunlar koymuşlardır. Üniversitelerde konferanslar tertip edilir, celseler kurulur, cemiyet hayatının faideleri ortaya konur. Topluluktan ayrılmanın zararları göz

önüne getirilir. Buna karşı çareler aranır. Bu yolda çalışanların mesaisi olmasa, içtimai kütlenin rengi değişir, milli vahdet sarsılır. Bunun için İslâm, günlük umumi cemaat namazlarında, haftada bir kere Cuma namazlarında, senede iki kere Bayram namazlarında ümmetin bir araya toplanmasını mukarrer kılmıştır ki, bu içtimalar, bu toplu namazlar, fıtri bir zarurettir, İslâm cemiyetinin vahdet ve nizamını temin eden yegâne bir esastır. İşte bu suretle İslâmiyet Müslümanların içtimai vaziyetini böyle ülfet ve muhabbete, böyle ihlas ve samimiyete müstenit, sağlam temeller üzerine kurmuştur.

Milletlerin bekâsı, cemaatlerin nizam ve intizamına bağlıdır. Bu bağ çözülürse, millet arasında rabıta kopmuş olur, millet dağılır. İslâm'da namazlar cemaatle, toplu bir hâlde kılınması, Müslümanların yaşayışlarının amelî misalidir.

Resûl-i Ekrem (sav) Efendimiz, bu amelî misâli, ümmetin önüne koydu. Hayatları nizam ve intizamdan mahrum, darma dağınık kütleleri saf saf bir hâlde durmaya, omuz omuza dayanmaya, aynı hareketlerde bulunmaya sevk etti. Bu suretle İslâm cemiyetinin vahdeti, milli hayatta millet efrâdının birbirlerine yardım etmelerine, birbirlerinin dertlerine ortak olmalarına mütevakkıf olduğunu anlattı.

Cemaatle toplu bir hâlde kılınan namazlar, Müslümanlar arasında kardeşçe müsâvatın, insani eşitliğin en güzel örneğidir. Hâlık-ı Zülcelâle teveccüh eden o saflarda emir ile garip, zengin ile fakir, siyah ile beyaz, Rûmî ile Habeşi, Arapla Acem ayırt edilmez. Hepsi aynı derecede, aynı seviyededirler. Müslümanların bu cumhurî muaşeret dershanesinin misali nerede vardır?

Toplu bir hâlde kılınan cemaat namazları, Müslümanların hayat sembolüdür. Müslümanlar nasıl ki bir imamın işareti ile namazda hareketlerini ayarlarlarsa, bütün hayatta da bir Allahu Ekber sesi ile harekete gelir, şahlanır, varlığını, vahdetini, mukaddesatını muhafaza eder.

Cemaatle toplu bir hâlde kılınan namazlar, bir meclis-i umûmî mahiyetindedir. Resûl-i Ekrem ve Hülefâyi Râşidîn devrinde usûl şöyleydi: Mühim bir mes'ele millî bir müşkilât zuhûra geldiği, yahut herhangi dinî bir mes'eleyi ümmete bildirmek îcâb ettiği zaman Müslümanlar arasında münâdî şu suretle seslenirdi:

Haydi camiye, namaza!..

Bu davet üzerine bütün halk camiye koşar, toplanır, meseleye ıttılâ hasıl ederdi. Yahut bildirilecek bir husus varsa millete bildirilirdi. Bu toplantı, sanki Müslümanların dinî, medeni ve içtimai meselelerinin hal vasıtası idi. Bunun için Müslümanlar, hiçbir bahane ve özür ileri sürmeksizin camiye koşarlardı.

Görülüyor ki, toplu bir hâlde cemaatle kılınan namazlar, İslâm'ın ilk şiârı, ilk dinî, içtimai, medeni ve ahlâki sembolüdür. Namazın intizamı Müslümanlığın intizamıdır. Namazın düğümlerinin çözülmesi, Müslümanlığın düğümlerinin çözülmesidir. Cami, mescid, Müslümanların toplantı yeridir. Namaz, bu merkezî toplanmanın zaruri merasimidir. Bu şekilde bu gün herhangi bir toplantı celsesi açılırken, celsenin riyâset makamında bulunan zât, bu toplantının maksadını bir nutukla bildirir. Buna açılış nutku denir. Her şey nasıl meclisin sadaret makamını işgal edene tâbî ise, İslâm camiasında namaz kılınan yer de bu meclis hükmündedir. Namaz kılınan yer, İslâm camiasının millî toplantı mahalli, dâ'rüşşûrâsı, müşavere meclisidir. Aynı zamanda ibadethanedir.

İslâm cemaatinin her türlü ilerlemesinin temeli, İslâm efrâdının birbirine irtibatı, İslâm cemaatinin faydası için efrâdın hususi menfaatlerini feda etmesini, aralarındaki ihtilafı bir tarafa bırakarak bir merkezde toplanmalarını, "Câmi" dediğimiz bu namaz kılınan yer sağlar. Cemaat birliğinin dağılmaması, tek vücut yekpâre bir kale hâlinde yaşamasını bu toplu hâlde kılınan namaz sağlar. Bu cemaat birliğini sağlamanın şartı, böyle namaz kılınan yerde toplanmaktır. Bu suretle cemaat hâlinde toplu kılınan namazlar, İslâm'ın içtimai vahdet nizamıdır. İslâm'ın ilk şiârıdır. Buna göre İslâm'ın yaşaması, böyle cemaat hâlinde namazın yaşamasına bağlıdır.

İşte Resûl-i Ekrem Efendimizin bu suretle amel ve tâlimi, millet hayatı üzerinde ne kadar muazzam bir inkılâp vücûda getirmiş olduğu, muhtelif milletleri İslâm camiasına nasıl toplamış, mutî kılmış olduğu Kur'ân'ın şehadeti ile sabittir. Minarelerde müezzin *"Hayye ale's Salâh"* der demez bütün Ashab dükkanlarını kapatır camiye koşarlardı.

Görülüyor ki *"Allahu Ekber, Hayye ale's Salâh"* sesini işitir işitmez Müslümanların camiye koşmaları en mübrem farîzâ-i dîniyeleridir. Bu, Kur'ân-ı Kerîm'in ve mübarek Peygamberimizin yoludur. Müslüman Türk diyarı mülhid bir devletin istilasından masun kaldıkça Müslüman Türk milleti ilâmâşâallah bu yolda devam edip gidecektir.

Müslüman Olmak İstiyorsan Mutlaka Namaz Kılmalısın (69)

Abdul Mannan Joulha

Rızkının bol ve geniş olmasını istiyorsan namaz kılmalısın.

Müslümanları sevindirmek, münafıkları üzmek istiyorsan namaz kılmalısın.

Zorlukları ve sıkıntıları aşmak istiyorsan namaz kılmalısın.

Küfürden ve şirkten kurtulmak istiyorsan namaz kılmalısın.

Günahların bağışlanmasını arzu ediyorsan namaz kılmalısın.

Karşılaştığın zorlukları ve sıkıntıları bertaraf etmek istiyorsan namaz kılmalısın.

Gerçek Müslümanlardan olmak istiyorsan namaz kılmalısın.

Cehennem azabından kurtulmak istiyorsan namaz kılmalısın.

Çocukları seviyorsan namaz kılarak onlara iyi bir örnek olmalısın.

Ailenin ateşten korunmalarını istiyorsan namaz kılmalı ve kıldırmalısın.

Allah ve Resulullah'ı sevenlerden olmak istiyorsan namaz kılmalısın.

Firavunlardan, Ebû Cehil'lerden, tağutlardan olmak istemiyorsan namaz kılmalısın.

Kıyamet günü iflas edenlerden olmak istemiyorsan namaz kılmalısın.

İsmen ve cismen, kalben ve bedenen Müslüman olmak istiyorsan namaz kılmalısın.

Şeytanın ve şeytanlaşmış kimselerin fitnesinden, şerrinden, vesveselerinden, tuzaklarından korunmak istiyorsan namaz kılmalısın.

Kalbin, yüzün, dünyan, kabrin ve ahiretinin, nurlu, parlak, aydınlık içinde olmasını istiyorsan namaz kılmalısın.

Dini direğinin yıkılmasını istemiyorsan namaz kılmalısın.

Allah'ın dostlarından, şeytanın da düşmanlarından olmak istiyorsan namaz kılmalısın.

Eşkiyalardan değil, velilerden olmak istiyorsan namaz kılmalısın.

İbadetlerinin ve sâlih amellerinin kabul edilmesini istiyorsan namaz kılmalısın.

Müslüman kardeşim! Mutlaka namaz kılmalısın. Madem ki hayattasın, yaşayanlardansın ve aklın da başında, namazdan muaf tutulamazsın. Ayakta kılamıyorsun oturarak, oturarak kılamıyorsan yatarak, yatarak kılamıyorsan işaret ederek, işaret edemiyorsan, aklına getirerek, aklına getiremiyorsan kalbinle kılmalısın.

Evet Müsüman kardeşim! Namazını kılmalısın. Namazdan kurtulamazsın. Belki parasız veya hasta olduğunda hacca gitmekten ve oruç tutmaktan kurtulabilirsin. Paran yoksa zekât vermeyebilirsin ama namaz kılmamazlık yapamazsın. Nerede olursan ol ve nerede yaşarsan yaşa, ister karada, ister havada, ister denizde mutlaka namaz kılmalısın. Senin için yeryüzü mescid ve temizleyici kılındı.

Namaz Kılmayanların Geçersiz Bahaneleri (70)

Mehmet Dikmen

Maddi ve manevi, dünyevi ve uhrevi pek çok faydaları bulunan namaz gibi ulvi bir ibadet ve külli bir hayra, bazı Müslümanların birtakım bahane ve sebepler ileri sürerek yaklaşmadıkları, ihmal ve lâkaytlık gösterdikleri görülmektedir.

İleri sürülen başlıca sebep ve bahaneler şunlardır:

1. Namazın sadece ihtiyarlayınca yapılacak bir vazife olduğu; gençliğin dünyaya çalışmak, ihtiyarlığın ise ahirete yönelmek çağı olduğu düşüncesi,
2. Dünyevi meşguliyetlerin çokluğunun namaza vakit bırakmadığı fikri,
3. Günde 5 vakit namaz kılmanın, bitmediğinden insana usanç ve bıkkınlık vereceği anlayışı... Aslında bu fikir ve düşünceler, sağlam bir temele dayanmayan, sadece ve sadece nefsin tembelliğinden ve şeytanın telkin ve vesveselerinden gelen esassız bahanelerdir. Bu bahaneleri sırayla ele alalım:

1. Namazın ihtiyarlıkta yapılacak bir meşguliyet olarak görülmesi, insanları namaz kılmaktan alıkoyan yaygın bir düşüncedir. Fakat son derece yanlıştır; tam bir gaflet ve cehalet eseridir. Zira her şeyden önce namaz, çocukluktan çıkıp ergenlik çağına girdiği andan itibaren, ölünceye kadar insan üzerine farzdır. Bu farziyetin gençlik, orta yaşlılık ve ihtiyarlık hâlleriyle bir

ilgisi yoktur... Kılınmayan her vakit namaz, kulun boynunda borç olarak kalır. Ahirette azaba çarpılmamak için, ölmeden evvel bu borçtan kurtulmak, kılınmayan namazları kazâ etmek şarttır...

Gençlikte Kılınan Namaz Daha Değerlidir

Gençliğinde namaz kılmayıp ihtiyarlıkta kılmaya başlayan kimsenin boynunda pek çok namaz yükü, ibadet borcu bulunuyor demektir. İhtiyar hâlinde bütün o borçları kazâ etmeye ne derece muvaffak olacağı ise şüphelidir. Velev ki kazâ etse bile, yine de tamamen kurtulmuş olmayacak, bu sefer de namazlarını vaktinde kılmamanın mes'ûliyetini üzerinde taşıyacaktır.

Demek namaza ihtiyarlıkta başlamak düşüncesi, nefsin bir oyunundan, şeytanın bir hilesinden başka bir şey değildir...

Diğer taraftan insanın ihtiyarlık vaktine kadar yaşayacağına dair elinde hiçbir garantisi yoktur. Her vakit ölüm gelip kapısını çalabilir, hayatını sona erdirebilir. İnsanın değil ihtiyarlık zamanına kadar yaşamaya, yarınına bile sağ çıkacağına dair hiçbir senedi, güvencesi bulunmamaktadır.

Binaenaleyh, namazları ihtiyarlayınca kılma düşüncesi, bu bakımdan da boş bir hayal, temelsiz bir fikirdir.

Kaldı ki gençlikte kılınan namazlar ile ihtiyarlıkta kılınanlar, hiçbir zaman bir olmaz... İnsanın bütün duygu ve hisleri ile dünyaya bağlı olduğu gençlik yıllarında nefsiyle mücadele ederek yaptığı ibadetler, Allah katında son derece kıymetli ve değerlidir... İhtiyarlık hâlinde ise, insanın dünyaya meyli zaten kalmamış, ölümü daha yakından hissetmeye başlamıştır... Denilebilir ki, nefsi bile artık namaza ve ibadete razı olur duruma gelmiştir. Böyle bir psikolojik hâl içinde yapılan ibadet, elbette gençken, nefsin kötü his ve duyuları ile mücadele ederek yapılan ibadete denk olamaz... Bunun içindir ki Peygamberimiz (sav), gençken yapılan ibadetlerin ihtiyarlıkta ya-

pılandan daha makbul olduğuna, bir hadîs-i şeriflerinde işaret etmişlerdir. Diğer bir hadîs-i şeriflerinde de şöyle buyurmuşlardır:

"En hayırlı genç odur ki, ihtiyar gibi ölümü düşünüp âhiretine çalışarak, gençlik hevesâtına esir olmayıp gaflette boğulmayandır..."

Görüldüğü gibi, gençlerin de ihtiyarlar gibi ölümü düşünüp ahiretine ciddi çalışması, namaz ve diğer ibadetleri eksiksiz yerine getirmesi gerekmektedir...

2. Dünya meşguliyetlerinin çokluğunun, namaz kılmaya mani olduğu iddiasının ise, hiçbir haklı ve makul tarafı yoktur. Zira Cenâb-ı Hakk (cc) her gün bize 24 saatlik bir hayat nimeti vermiştir. Bu nimete mukabil bir saatlik bir zamanı kendine ibadet için istemektedir. Evet, beş vakit namaz, abdestler de dahil, insanın en fazla bir saatini işgal eder. Yirmi dört saatin yirmi üç saatini dünyaya sarf ederken, bir saatini de, yine kendimizin hem dünya, hem de ahiret saadetimize vesile olan namazın edası için harcamamak hangi mantık ve hangi akılla bağdaşabilir? En basit, boş, malâyanî ihtiyaçlara vakit ayırırken böyle en ulvi bir ibadete "zamanım yoktur" diye bahane göstermek, ancak ve ancak nefis ve şeytanın telkinlerine boyun eğmektir.

Kaldı ki, namazın insana kazandırdığı ebedi saadet neticesi, hiçbir dünyevi kazançla kıyaslanamaz. Bir insan günde 1 saat meşguliyetle 1 milyon lira gelir getiren bir işi on bin liralık kazancıma mani oluyor diyerek terk etse, ona akıllı denebilir mi? Dünyevi meşguliyetlerinin çokluğundan namaza vakit ayıramadığı veya namaz kılmanın dünyevi kazancına mani olduğunu söyleyen kimse de, bu misâldeki akılsız insana benzer.

3. "Namazın her gün tekrarlandığından bıktırıcı ve usandırıcı olduğu" düşüncesine gelince, bu da nefsin tembelliğinin bir bahanesidir. Zira her gün yemek yiyip su içen insan, bunların tekrarından usanmıyor, bilâkis lezzet duyuyor. Binaenaleyh ruhun gıdası, kalbin âb-ı hayatı olan namazın tekrarından da, ruhu ölmemiş, kalbi sönmemiş bir insanın usanması söz konusu olamaz.

Şeytan bu kabil menfi telkinleri daha çok namaza yeni başlama durumunda olanlara yapmaktadır. Namaza devam edip onun manevi feyiz ve bereketine mazhar olanlar, bu gibi bahanelerin yersizliğini zaten idrak etmişlerdir.

Meşhurdur, adamın biri oğluna:

"Evlâdım, kırk gün namaz kıl, bak bir daha bırakabilecek misin?" demiş. Oğlu da babasına:

"Baba, sen de kırk gün kılma bak, bir daha başlayabilecek misin?" diye cevap vermiş.

Demek ki bu gibi esassız bahaneler, hep nefis ve şeytanın telkin ve desiselerinden ibarettir. Nefisle devamlı mücadele ederek insanın bu telkinleri yenmesi gerekir. Aksi takdirde bir su gibi elden akıp giden ömür sermayesi, bir rüzgâr gibi uçup giden hayat nimeti; hüsranla ve imtihanı kaybetmiş olmanın ızdırabıyla neticelenir.

Kur'an'da birçok yerde kat'î olarak emredilen namazı mutlaka eda etmemiz, elde olmayan sebeplerle kılamamışsak, mutlaka kazâ etmemiz gerekir. Böylece en mühim bir kulluk borcumuzu ve insanlık vecibemizi yerine getirmiş, manevi mes'ûliyetten kurtulmuş oluruz.

Cenâb-ı Hakk (cc) hepimize bu küllî hayrı yerine getirmekte sebat, devam ve irade kuvveti versin...

Namaz Kılmamanın Cezası Var (71)

Mehmet Bahadır

Namaz kılmak Allah'ın (cc) emri olduğuna göre Allah'ın (cc) emrine uymamanın da bir cezası olmalı değil mi?

Cehennem kimler için hazırlandı? Elbette ki, kâfirler, müşrikler, münâfıklar için ve Allah'a (cc) itâat ve ibadet etmeyenler için hazırlandı. Yani "Müslümanım" dediği hâlde Allah'a (cc) itaat ve ibadet etmeyenler de cehenneme gitmeyecek mi? Bakın Allah (cc) Kur'an'da ne buyuruyor:

"İman edip iyi şeyler yapanlara (Allah) ecirlerini tam olarak verecek ve onlara lütfundan daha fazlasını da ihsan edecektir. Kulluğundan yüz çevirenlere ve kibirlenenlere gelince onlara acı bir şekilde azâb edecektir. Onlar kendileri için Allah'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı bulurlar (Kendilerini Allah'ın azâbından koruyacak kimse bulamazlar)." (Nisâ,173)

"O gün yüzleri ateş içinde çevrilirken: 'Ah keşke Allah'a itaat etseydik, Peygambere itaat etseydik!' derler." (Ahzâb, 66) *"Kim Rabbine suçlu olarak varırsa, şüphesiz ki ona cehennem vardır. Orada ne ölür ne de dirilir."* (Tâ Hâ, 74)

"Onlar cennettedirler, sorup durarlar.

Suçluların durumunu.

Suçlular der ki: Biz namaz kılanlardan değildik." (Müddesir, 40-43)

"Nihayet onların peşinden öyle bir nesil geldi ki, bunlar namazı bıraktılar, nefislerinin arzularına uydular. İlerde sapıklıklarının cezasını çekecekler." (Meryem, 59)

"Onların harcamalarının kabul edilmesini engelleyen, onların Allah ve Resûlü'nü inkâr etmeleri, namaza ancak üşenerek gelmeleri ve isteyerek harcamalarından başka bir şey değildir." (Tevbe, 54)

"Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana duâ edin kabul edeyim. Çünkü bana ibadeti bırakıp büyüklük taslayanlar aşağılanarak cehenneme gireceklerdir." (Mü'min, 60)

İman ettiği hâlde Allah'a (cc) itaat ve ibadet etmeyenlerden bazıları cehenneme girip yanıp çıkacaklar.

Peygamberimiz (sav) şöyle buyuruyor:

"Hakkıyla cehennemlik olan cehennemlikler var ya, onlar cehennemde ne ölürler ne de yaşarlar. Lâkin günahları (yahut hataları denmiştir) sebebiyle ateşe dûçar olan bir kısım kimseler vardı ki, ateş onları tamamen öldürür. Yanıp kömür olduktan sonra, kendilerine şefaat edilme izni verilir. Böylece grup grup getirilirler ve cennet nehirlerine dağıtılırlar. Sonra: 'Ey cennet ehli! Bunların üzerine su dökün' denilir. Bunlar sel yatağında biten ot gibi yeniden biterler." (Müslim, İman 306)

Ve "Mü'minler cehennemden kurtarılıp, cennetle cehennem arasındaki köprüde bir müddet hapsedilirler." (Hadis Ansiklopedisi 14. Cilt 279. Sayfa)

Cehennem ise dayanamayacağım kadar dehşetli bir yer:

"Ateş yüzlerini yakar; orada suratları çirkin ve gülünç hâlde bulunurlar." (Mü'minûn, 104)

"Izdıraptan dolayı oradan her çıkmak istediklerinde, oraya geri döndürülürler ve 'Tadın bu yakıcı azâbı' denilir." (Hac, 22)

"Orada onlara inim inim inlemek düşer. Yine onlar orada (hiçbir iyi haber) duymazlar." (Enbiyâ,100)

Ve daha birçok ayette cehennem bütün dehşetiyle anlatılır.

Peygamberimiz de (sav) şöyle buyuruyor:

"Eğer zakkumdan dünyaya tek damla damlatılacak olsa bu dünya ehlinin yiyeceklerini ifsat ederdi (bozardı). Öyleyse, yiyecek ve içeceği zakkumdan (olan) cehennemliğin hâli ne olur (anlayın)!" (Tirmîzi, Cehennem 4)

Ve daha birçok Hadîs-i Şerîflerde Peygamberimiz (sav) cehennemliklerin nelere maruz kalacaklarını anlatır. Cehennemin dehşetini ilgili ayetlere ve Hadîs-i Şerîflere havale ediyoruz.

Dünya hayatında bizler çok küçük bir cezaya çarptırılmamak için büyük sıkıntıları göze alır ve katlanırız. Peki cehennem gibi bir cezaya dayanabilecek miyiz ki Allah'a (cc) itaatsizlik edip namazlarımızı kılmıyoruz?

Cennet dururken cehennemde işimiz ne?

Üzerine doğru yangın gelen bir insan, gözünü kapamakla ondan kurtulamaz.

Ey gönül! Daha ne kadar uyuyacaksın ve ne zaman uyanacaksın? Yakında öyle bir uyuyacaksın ki, İsrafil Sûr'a üfleyene kadar uyanamayacaksın.

Rabiatu'l Adeviyye

Bulunduğu gemi su almaya başlayan bir insan görmemezlikten gelerek ondan kurtulamaz.

Bindiği arabası uçuruma doğru yol alan bir insan, bu olayı düşünmemekle arabanın uçuruma düşmesini engelleyemez.

Evet... Ecel aslanı peşimizde! Düşünmemekle ölümden kurtulamayız.

Cehennem ateşi üzerimize gelmektedir.

Hayat gemimiz her gün biraz daha batmaktadır.

İbadetsiz hayatımız cehennem uçurumuna doğru gitmektedir.

Bütün bunları düşünmemek bu hakikatleri ortadan kaldırmadığı gibi bizleri de korkunç âkıbetten kurtarmaz.

Yapılması gereken şey imanın ve İslâm'ın, gereğini yerine getirmek, Allah (cc) ve Resûlüne itaat etmektir. Neticesi inşâallah, Allah'ın (cc) rızası ve cennettir.

İbadetleri yapmayıp Allah'a (cc) karşı gelmekten ve cehenneme gitmekten Allah (cc) korusun. Âmîn...

Namaz Kılmayanların Kayıpları (72)

Doç. Dr. Yunus Vehbi Yavuz

Günde beş vakit namaz kılmak akıllı, ergenlik çağına ulaşan her Müslüman'a farzdır. Öyle ki bu ibadetin yerini başka bir amel ile doldurmak mümkün değildir. Bu namaz aynı zamanda Müslüman olmanın esas olan beş şartından biridir. Kesin olarak ifa edilmesi gereken bu emir için hiçbir mazeret kabul değildir. Önemini, İslâm Fıkhı'ndaki yerini belirtmek için sadece şu noktayı öğrenmek yeterlidir. Bir kimseye hacca gitmek farz olsa ve yolda bir vakit namazı kılmayacağı önceden kesin olarak bilinse, o Müslüman üzerinden haccın farziyeti düşer, başka bir yıl gidip haccetmesi gerekir. Yine bir Müslüman, ne kadar hasta olursa olsun namazını oturarak, yaslanarak, işaretle de olsa mutlaka kılmak zorunluluğu vardır.

Ancak işaretle dahi namaz kılamayacak kadar rahatsız olan, hasta olan Müslüman, namazını tehir edebilir.

İslâm Fıkhı'nda kesin delillerle sabit olan ve bu derece önemli olduğu belirtilen beş vakit namazın faziletleri sayılamayacak kadar çoktur. Biz bu yazımızda namazın faziletleri üzerinde durmayacağız. Bizim anladığımız kadarı ile hangi sebeple olsun, namaz borcunu zamanında ödemeyenlerin mahrum bulundukları hususlar üzerinde durmak istiyoruz.

Namaz kılmayanların sağlık dengesi tam değildir. Çünkü insan sağlığı hem bedenî hem de ruhî olmak üzere iki unsurdan teşekkül eder. Namaz, insanın moral gücü üzerinde birinci derecede tesir eden etkenlerdendir. Namaz ruhun gıdasıdır. Bedenin sağlığı mükemmel olsa da, bir kimse eğer günde beş vakit namaz ibadetini yerine getiremiyorsa, bu manevi hazdan nasibini alamaz, dolayısıyla ruhunda bir boşluk meydana gelir. Bu boşlu-

ğun yerini namazdan başka hiçbir hareket dolduramaz. Namaz zevkini tadmayanlara günde beş vakit namaz kılmanın kazandırdığı ruh üstünlüğünü dil ile ifade etmek mümkün değildir. Bu bir hâldir. Ancak yaşanmakla tadılabilir. Bir atasözünde denildiği gibi "tatmayan bilmez." Namaz kılan kişi o kadar üstün bir zevk içindedir ki bir vakit namaz karşılığında milyarlar verilse de yine o namazı terk etmez. Ve herhangi bir sebeple bir vakit namazını zamanında kılamayan bu mü'minin duyduğu üzüntüyü hiçbir maddi varlık gideremez. İşte namazını herhangi bir sebeple kılamayan mü'min bu büyük hazdan mahrumdur. Dolayısıyla ruhî zevklerinde bir tatminsizlik bulunduğu için sağlığın bir yanı olan ruh sağlığı yönünden eksiktir.

Mü'minin Sürekli Miracı: Namaz

Namaz kılmayan günde kırk kere, rükû, seksen kere secde vaziyetinde bütün mafsalları hareket edecek şekilde bir beden hareketinden mahrumdur. Kendi kendine hiçbir ferdin eksiksiz ve sürekli olarak her gün bu kadar hareket etmesi mümkün değildir. Ancak bunu namaz kılmak suretiyle bir kimse eksiksiz olarak ifa edebilir. Namaz kılanlarda bu türlü hareketler devamlı olduğu için kalb hastalığı gibi hareketsizlikten meydana gelen ve ani ölümlere yol açan rahatsızlıklara da meydan vermez. Namaz kılmayan kişi, sabahın erken saatlerinde uykusundan uyanıp temiz bir su ile azalarını yıkadıktan sonra güçlü bir bedenle Müslüman kardeşleri ile bir arada Allah Teâlâ'ya karşı kulluk vazifesi yapmak bahtiyarlığından mahrumdur. Sabah namazındaki fazileti, insan ruhu üzerinde meydana getirdiği tatmin hâlini insanlar bilselerdi Hazreti Peygamber'in (sav) ifade buyurdukları gibi, kötürüm olsalar bile, sabah namazına koşarlardı.

Namaz kılmayanlar, aynı anda bütün İslâm dünyasında yüz milyonlarca mü'minin beraberce yaptıkları karşılıklı hayır duaların bereketinden mahrumdur.

Namaz, mü'minin miracıdır. Yani ruh bakımından namaz mü'mini yükselten bir asansör gibidir. Namaz kılmayanlar bu (manevi) asansörle yükselme imkânından mahrumdurlar.

Namaz, Müslümanı kötülüklerden alıkor, iyi yollara sevkeder. Namazı kılmayanlar kötü yollarda yürümeye daha yatkındırlar. Şeytan, namaz kılmayanların arkadaşlığını yapar, namaz kılmayanları daha çok sever. Kumar oynayanların, içki içenlerin, zina edenlerin, adam öldürenlerin, %90'ı

namaz kılmayanlardır. Namaz kılmayanlar iyilik yolunda yürümekten de mahrumdurlar.

Namaz, mü'mine dünyada da ahirette de mutluluk getirir. Bir vakit namazın karşılığında bir mü'mine bütün dünya mükâfat olarak verilse de yine o namazın gerçekten karşılığı değildir. İşte namaz kılmayanlar her gün dünya kadar ziyandadırlar.

Namaz kılmak, insanlara disiplin, ruh olgunluğu, emirlere itaat alışkanlığı bahşeder. Namaz, insanın nefsinin serkeşliğini kırar. Namaz, mü'mini her yönden terbiye eder. Namaz kılmayanlar bundan da mahrumdurlar.

Namaz, Müslümanın, mecburi olarak bedenini ve elbisesini, oturduğu yeri temizlemesini gerektirir. Namaz kılanın gerekli hâllerde yıkanması, her namazdan önce abdest alarak vücudunun en çok kirlenen uzuvlarını temizlemesi, tahâret alması farzdır. Günde beş vakit namaz kılan mü'min, günde beş kere bir havuzda yıkanmış gibi hem bedenindeki maddi kirlerden, hem de manevi kirlerden kendini temizlemiş olur. Namaz kılanın yüzü nurludur. Dünyada nurlu olduğu gibi, ahirette de ayın ondördü gibi yüzü parlak olacaktır.

Müslümanların Namazı Terketmeleriyle Uğradıklar Hüsran (73)

Hasan Turabi

"Namaz, dinin direğidir. Kim namaz kılarsa, dini ayakta tutmuş olur. Kim de terk ederse dini yıkmış olur."

(Hadis)

Müslümanlar, pek çoğu dindeki yerine ve faziletinin büyüklüğüne rağmen namazı ihmal etmişlerdir. Bunlardan bir bölümü tamamen terk edip kılmamaktadır; diğer bir grup da belli bir dönemde terk edip bir ihtiyaç, oruç, hastalık veya sıkıntılı anlarda tekrar başlamakta ve bu zamanlarda din konusunda kalpleri yumuşamaktadır. Bir başka grup; münafıklık yaparak kimsenin bulunmadığı yerlerde ihmal edip insanların içinde kılmaktadır. Bu durum Müslüman toplumların her biriminde maalesef görülmektedir. İster maddi medeniyetin tesirleriyle sapıklığın hâkim olduğu kültürlü tabakada, isterse dinî cehaletin insanlarda bıraktığı karanlığın tesiriyle teşekkül etmiş toplumlarda olsun, durum aynıdır.

Müslümanlardan bir grup da vardır ki, mescidler bina edip, onlara devam eder, namazlarını kılarlar; fakat bu kimseler namazlarını hakkıyla kılmamakta, rükûsunu ve huşusunu güzelce yapmamaktadırlar. Dilleri hareket eder, kalpleri gafildir, namazlarını robot gibi kılarlar. Hissetmeksizin yatıp kalkarlar. Onlardan pek çoğuna göre namaz, ayin ve bir takım gösteriler gibi ifa edilen bir âdettir...

Namaz ferdin ve toplumun hayatında kapsamlı bir etkiye sahiptir. Neredeyse dinin bütün mana ve alametleriyle alakası vardır. Bu sebepten dolayı namazı terk etmek, Müslümanlar nezdinde gerilemenin en büyük alametidir. Şu bir hakikattir ki, Müslümanların dünya ve ahiret ölçülerine göre hakîr ve zelil olmalarının sebebi pek çoktur. Tek bir sebebe bağlamak mümkün değildir. Onlar yaptıkları pek çok şeyi unutmuşlardır. Dinin hükümlerinin kemale ermesi ve irtibatının kuvvetlenmesi için bir konuda düştükleri aşırılık diğer bir konudaki ihmale yol açar. Fakat bu durum ne olursa olsun namazı terk etmenin, Müslüman toplumun hastalıkları arasında büyük bir yeri vardır. Çünkü o, ibadetlerin anasıdır. Onda her ibadetten bir nebze bulunur. O, mükellefiyetlerin başıdır, her sâlih amele sebep hazırlar. Harekete geçmek için âmiller ortaya koyar. Çünkü o, imanın ilk kaynağıdır. Mü'min, namazla iman susuzluğunu giderir. Bu sebepten dolayı Kur'ân, namazı gerçek hayatta iman akîdesini tahkîk ettiren İslâm'ın bütün amelî ibadetlerine işaret kılmıştır: *"Tasdîk etmedi, namaz da kılmadı. Ancak yalan söyledi ve yüz çevirdi." (Kıyâme, 31-32)* Yine namaz, Kur'ân'da evlilikle ilgili ve malî ilişkilerin anlatıldığı ayetlerde de zikredilmiştir. (Bakara, 227-228) Mü'minlerin sıfatlarını ve sâlih amellerin her tafsilî beyanında yine namaz bulunmaktadır. Hazreti Peygamber de (sav) namazı, amellerin ilki ve en faziletlisi olarak bildirmiştir. Namaz, genel olarak Allah'a itaat ve hükümlerine boyun eğme hususunda temel unsurdur...

İnsanlar arasında Müslümanların durumunu inceleyen kişi, onların diğer insanlardan ayrıldıkları birçok özelliklerini kaybettiklerini görür... Müslüman, namazı unutmakla yok olmuştur. Küfür diyarında yaşarken, bütün görünüşlerinde Müslüman olmayanlara benzemiştir. Kendi memleketinde yaşayan kişiye ve ailesine küfür yaşantısının görünüşleri musallat olmuştur. Böylece Müslümanların kendilerini diğer insanlardan ayıran şahsiyetleri yok olmuştur. Müslümanlar, kendilerine tahakküm eden fikirlerin ve taklit ettikleri halkların farklılıklarıyla paramparça olmuş, aralarındaki müşterek görünüşler ve toplayıcı prensipler zayıflamış, kendilerinin örnek alınabilecek veya başkalarını İslâm'a davet edecek hiçbir özellikleri kalmamıştır.

Vaziyet böyleyken eğer Müslümanlar, namazlarına dönseler; namaz, yeniden tek görünüşü ile onların dağınıklıklarını toplamada önemli âmillerden birisi olacaktır. Namazın diğer bir özelliği de, diğer İslâmî görünüşlere sarılmayı te'kit eder, diğer insanlardan seçilme ve belirginlik kazanma manalarını etraflıca kavramaya vesile olur. Böylece namaz kılanlar, birbirlerini fikir

birliği etmiş kardeşler kabul eder, yeryüzüne özel bir varoluşla yayılır; insanlar içinden çıkarılmış en hayırlı ümmet olma vasfını muhafaza ederlerdi...

Eğer Müslümanlar, namazla kendilerine destek sağlasalardı -ki bu onların dinî tasavvurlarını ve tatbikini de kolaylaştırırdı- namaz, ibadet duygusunu bütün hayatlarına yayardı. Kıblede tamamen Allah'a yönelme, sapmadan, yüz çevirmeden tam bir istikâmet vardır. Namazda mutlak bir teslimiyet, Allah'a ulaştırmayan her şeyden yüz çevirme vardır. Bütün bunlar Müslümanları, yaşantılarını Allah'tan uzaklaştırmalarını, dinî prensiplerin pek çoğunu yıkmaları ve dinin bir kısmını alıp diğerlerini terk etmeleri suretiyle düştükleri büyük şirkten korur...

Namazı Terketmenin Vahim Sonuçları

Namazı terk etmek, Müslümanları akîdenin temellerinden uzaklaştırır. Kur'ân'ı bırakır, Peygamberi unutur, Allah'tan gaflete düşerler, kendileriyle Allah arasındaki mesafe açılır. Ne secde ile ne de dua ile yakınlık olur. Ahiret de akıllarına gelmez. İmanın temellerine bağlılık böylece inkıtâya uğrarsa, Müslümanların gücü tükenir, zayıflarlar. Kendilerinde Allah'a sevgi, nimetlerine şükür ve vaat edilen ihsanlarına istek bakımından Allah'a iman ve O'nun yolunda cihad âmilleri zayıflayan kişi nasıl olur da belâlara sabreder, önemli işlere kalkışır ve af dileyerek, Allah'ın rızası için, O'nun ebedi ve kat kat ecrine talip olarak canını feda edebilir.

Müslümanların namazdan nasiplerini küçümseyip terk etmeleriyle beraber heybetlerinin, kuvvetli görünümlerinin zayıflamasına şaşmamak gerekir. Çünkü onlar, hayatı sevip ona dalmışlar, ölümü kötü görmüşlerdir. Aziz olanları da zelilleri de dünya nimetlerine dalmışlar, hiçbir değeri müdafaa etmez, az belâlara bile güç yetiremez olmuşlardır. Acizlik ve tembellik, üretim ve iktisadi gelişme konularında onları pasifize etmiş, şehvetleri onları ciddiyet ve çalışmadan uzaklaştırmıştır. Cimrilikleri, maddi binanın gerçekleştirilmesi ve sosyal adaletin temeli hususunda ihsana ve bağışa mani olmuştur. Hâlbuki onlar için namazda -eğer öğüt alabilseler- zayıf kuvvetleri için destek, her gayret için teşvik ve her planlanan kalkınma için kaynak olan imanı kuvvetlendirme vardır.

Namazı terk etmenin bir başka şekli de cemaatle namazı ihmaldir... İslâm'ın ilk devirlerinde cemaate çok önem verilirdi. Bugün ise Cuma hariç, Müslümanlar onu terk etmişlerdir. Bu durum, cemaatlerinin dağılması, aralarında dayanışma ve merhamet vesilelerinin zayıflamasına sebep olmuştur. Sosyal

Farzlar ana sermayedir. Nafileler ise kâr kısmıdır. Sermaye olmadan hiçbir kâr elde edilemez.

Fudayl bin İyad

sorumluluk konusundaki şuur yok olmuş ve iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak ve hakkı tavsiye etmek gibi Müslümanların genel işlerini gözetmeye önem verenler azalmıştır. Aksine Müslümanlar, paramparça oldular, bir hizada sağlam saflar oluşturamadılar, önemli konuları görüşmek için bir araya gelemediler; hayra davet edene icabet edemediler. Birbirlerine yakınlık göstererek müşterek kurtuluşlarını düşünemediler. Çünkü onlar, gruplar hâlindeydiler. Her grup kendi yanındakilerden hoşnuttu ancak. Arzular ve tutuculuklar onları ayırmıştır. Eşitlik ve kardeşliğin yerini tabaka farklılıkları almıştı. Bu tabakalarda büyükler zulmeder, zayıflar düşmanlık beslerlerdi.

Eğer Müslümanlar, cemaatle namazı muhafaza edip güzelce yerine getirselerdi, onlar için cemaatte birliklerini ve dayanışmalarını koruyacak unsurlar vardı. Cemaatle namaz, onlara cemaatin işlerini gözetecek akıllı yöneticiler seçmeyi gösterir, yönetici ile yönetilenler arasındaki müsbet ilişkileri tanzim ederdi. Fakat onlar ya cemaati kaçırdılar ya da kavramadan, düşünmeden iştirak ederek katıldılar. Bundan sonra ne bir imam ne de cihad için aralarında saf bağlayabilecek kimseler kaldı. Aksine taklitçi, saptıran kişilere bağlandılar. Onlar, imamın ancak görevi olduğunu, bunun namazda bile geçerli olduğunu hâlbuki biliyorlardı. İslâm'da imamlığın şartı yeterlilik, temeli ise rızadır. Bu konuda tutuculuğa ve taklitçiliğe itibar edilmez. Yöneticilik, yönetenin halkına nasihat ve ihsan konusunda çalışması üzerine kâimdir. Onlara yumuşaklıkla ve güzel şekilde itaat eder ve güzel nasihatlerde bulunur. Bütün bunların hepsi, Müslümanların genel durumlarında kaybettikleri hükümlerdir. Cemaatle namazda ve onu en güzel şekilde yerine getirmede, onları tekrar elde etmeye yardımcı olan unsurlar vardır.

Özet olarak namaz, amelî farzların ilki, İslâm'da amellerin en şereflisi, imanın en önemli şubelerinden birisidir. Kim onu terkederse küfre yaklaşmış olur. Rabbini kızdırmış, Peygamberinin mirasına hıyanet etmiş olur. Namazı terk eden kişi, dinî eğitimin pek çoğunda da aşırıya düşmüş olur.

Bu aşırılık namazın emrettiği vaciplerde, nehyettiği kötülüklerde ve ona tabi olan sâlih amellerde görülür. O, bununla Allah'ın gazâbını arttırır. Allah, bir kavme gazap ederse, onlara bütün hüsranlık çeşitlerini indirir. Aralarında düşmanlık ve buğzu yayar, onları zelil ve fakr-u zaruret içinde kılar, onlara sıkıntılı bir yaşam tattırır, şiddetli azap indirir. Bu, dünyadaki sıkıntıdır. Kıyamet gününde ise şiddetli bir azaba uğrayacaklardır.

Allah'tan bize zikrine, şükrüne ve güzel ibadetlerine devam etme hususunda yardım etmesini, namazlarımızı ve dualarımızı kabul etmesini; bizden sâdır olan hataları, günahları affetmesini, bize dünya ve ahirette iyilikler ihsan etmesini ve cehennem azabından korumasını diliyorum.

Namazı Terketmeyi Adet Edinenlerin Tehlikeli Durumu ve Geçersiz Mazeretleri (74)

Hüseyin Cisri Efendi

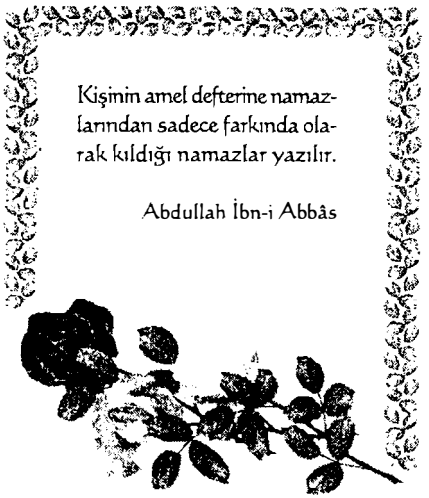
Yüce dinimiz İslâm, namazın Müslümanlık nazarında pek çok faydaları bulunduğu için onu terk edenler hakkında dünya ve ahirette çetin ceza ile hükmetmiş ve bu günahlarının büyüklüğünü ifade ederek namazı terk etmeyi küfrün başlangıcı saymış, namaza devam etmeyi de iman alameti kabul etmiştir.

Bu açıklamalarla kendilerini tembellik tutmuş ve kalblerini şeytan kaplamış bulunup namazı terk edenlerin bu konudaki bilgisizlikleri pek kolay anlaşılır.

Basiret gözleri körleşmiş olması sebebiyle bunlar gerçeğin özünü anlayamayıp dış kabuğuna bakıp durmuşlardır. Namazı terk etme suçlarını örtbas etmek için ortaya atmakta oldukları boş mazeretleri ise hurafelerden sayılabilir. Derler ki: Rabbimiz dalkavukluktan müstağnîdir, bizim namazımıza ne ihtiyacı vardır?

Ne büyük uyanıklık, ne üstün anlayış!?

Evet, âlemlerin Rabbi âlemlerden müstağnîdir. Hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Fakat ey zayıf akıllı! Namazın doğuracağı sayısız faydalardan sen nasıl müstağnî olabilirsin? Rabbin işte o faydaları sana kazandırmak için namazı üzerine farz kılmıştır. Senin ibadetin hiç şüphesiz ki Allah'ın büyüklüğünü arttıracak değildir.

Bu eğri yola sapanlara de ki. "Acaba nefis terbiyesi ile tevbeden yahut Yaratıcınızın büyüklük ve güzelliğini hatırlayıp anmaktan kendinizi müstağnî mi görüyorsunuz? Yoksa itaat ve ibadete nefs-i emarelerinizi alıştırıp belli vakitlerde din kardeşlerinizle toplanarak kazanacağınız gönül birliği, görgü ve gerektiği takdirde yardımlaşma meyvelerini gereksiz ve çok mu görüyorsunuz?"

Sanmayın ki bu iddialara kalkışabilsinler. Kabul edelim ki bilgisizlik ve inatçılıkları kendilerini bu gibi iddialara sürükleyecektir, biz bu kadar ahmak olanları adam saymayız ki bunlara muhatab olmaya tenezzül edelim.

Bu takdirde bunlar o hastaya benzerler ki, kendisine faydalı ilaç kullanmayı emreden mütehassıs bir doktorun sözünü tutmayarak ona karşı: "Benim bu ilâcı kullanmamla sana ne fayda olacak? Sen bundan müstağnî değil misin?" diyerek o hastalığın kötü tesiriyle sersemleşir de sıtma sayıklaması gibi söylenmeye başlar ve düşünemez ki, doktorun emri kendi faydası için değil, o zavallının iyileşmesi içindir.

Nefislerini namazın faydalarından mahrum bırakan o zalimlere sormalıdır ki, namazı terk etmeye cür'et ve cesaretlerinin sebebi nedir? Eğer farz olduğunu inkâr veya kuş beyinleriyle onu çirkin görüp tiksiniyorlarsa bilmiş olsunlar ki, Müslümanlık onların kâfir olduklarını kabul ediyor. Bu hâlde madem ki küfre denk olabilecek başka hiçbir günah düşünülemez, kendilerine namazı terk etmelerinden dolayı söz söyleyemeyiz. Fakat yeniden iman etmelerini nasihat yolu hatırlatmaktan geri durmayız.

Yok eğer tembellikten dolayı terk ediyorlarsa tembelliğin de bu çeşidi çok soğuk ve akıllılarca çirkinliği pek anormaldir. Düşünmelidir ki, gece gündüz tam 24 saat nefsani arzuları ve dünya zevklerinin peşinde koşuyorlar. Hâlbuki bunların hepsi de geçici şeylerdir. İnsan bugün varsa yarın yoktur.

Hepsi bir araya toplansa hemen bir saat içinde kılınıverilecek namazlara gelince vakit bulamıyoruz, diyebilirler mi? Ne gezer?

İnsaf ve işbilirlilik elverir mi ki, geçici istek ve zevkler uğruna can atarcasına harcanan vakitlerin onda birinden pek az bir zaman parçasının büyük ve devamlı faydalar doğuracak beş vakit namazı kılmaya ayrılması çok görülsün ve gerçek saadeti kazanmak konusunda tembellik gösterilsin?

Doğru yolları bulabilecek sağlam bir akıl sahibi olduklarını iddia edenlerin akıllarının sonucu bundan ibaret mi olmalıdır?

Nefsine öğüt verip hayatın sonunu düşünme sermayesine az çok sahip olan uyanık bir kimse dinî vazifelerini her şeyden üstün ve önemli tutmalı iken bu ana unsuru yıkan gafillerden ne doğruluk beklenir, ne de iyilik umulur. Bunlar hâkim olursa adalet mi yaparlar yahut tüccar olursa hainlikten mi çekinirler? Hatta İslâm'ın en büyük direğini yıkan kimselerin Müslümanlıkları bu kadar zayıf olduğu hâlde insan bunları Müslüman kardeşlerden saymakta tereddüt etse yersiz mi olur?

Namazı Terketmenin Mazereti Olamaz

Namazı terk eden kimse acaba Allah'ın huzurunda ne mazeret uydurabilecek ki, Yüce Kitabı'nda birçok yerlerde namazı kılmak hakkındaki açık ve kuvvetli emirlerine karşı kabul edilebilsin? Ayrıca *"Göz bebeğim (asıl sevgim) namaza verildi."* buyuran şanlı Peygamberinden utanmayacak mıdır ki, şefaatini istemek maksadıyla huzuruna varabilsin.

Vallahi ben Müslüman olduklarını iddia edenlerin namaz kılmamalarına pek çok şaşarım. Bunlar arasında ilimden nasibi ve dünya işleri hususunda doğru görüş sahipleri bulunuyor. Fakat ne yazık ki, farzları yerine getirmeye gelince sanki akılları tamamen alınıyor ve namazın bu büyük faydalarını anlamakta bir çocuk aklı kadar olamıyor. Ben bu duruma delilik diyebilirim. Çünkü delilik türlü türlüdür.

Vallahi utanarak söylüyorum, bu zümrenin bazısı vardır ki, akıl, insanlık, ilim ve kibarlıkla anılır ve sırası gelince İslâm dininin yüce meziyetlerinden konuşmaya da karışırlar. Öte yandan bulundukları yerde din kardeşleri namaz kılmaya kalkınca kendileri bu ümmetin fertlerinden değilmiş gibi Allah'ın o büyük sofrasından uzağa çekilip dururlar. Bilenler-

ce bu durum büyük ayıp sayılır. Bu durumu alışkanlık hâline getirenler, Müslüman kardeşlerinin gözünden düşer ve din yönünden zayıf sayılırlar. Haklarında itikatsız hükmüne varılmıyorsa da fısk durumları şüphesizdir. Bu bakımdan şahitliklerinin kabul edilmeyip adaletsiz sayılmaları muhakkaktır.

Zannediyor musun ki, bu kayıtsızlıkları kendilerine hiçbir utanma duygusu vermiyor? Mutlaka vermesi gerekir. Fakat bedbahtlıklarının üstün gelmesiyle kendilerine gelemiyorlar da bilerek şeytanın oyuncağı ve din kardeşlerinin yüz karası oluyorlar. Bu rezaletlerini yüzlerine vurmayanların içinde gizlenen kanaatleri en kötü bir merkezde olup, açıklanması gerektiği takdirde en hafif bir hakaret tabiri olmak üzere "Namazını terk eder." Veya "Dindar değildir." gibi sözlerle anılırlar.

Allah bize en güzel sonuçları göstersin.

Kaza Namazları (75)

Süleyman Kösmene

Vakti içinde kılmayarak vaktini geçirdiğimiz her farz namazı kazâ etmek, üzerimize farzdır. Namazı ister sehven, ister unutarak, ister uykuda, ister kasten, isterse başka bir sebeple geçirmiş olalım, fark etmez; farziyeti düşmez. Edası farz olan namazın, kazâsı da farzdır. Ayrıca günahından Allah'a sığınmak için tövbe, istiğfar etmek lazımdır.

Namazı vakti içinde kılmaya "edâ" denir. Bir farz namazın iftitah tekbirini aldıktan sonra vakti çıksa, Hanefî ve Hanbelî mezheplerine göre bu namaz eda olmakla birlikte, namazı son vakte bırakmak küçük günahlardandır.

Şafiî ve Malikî mezheplerine göre ise bir namazın eda olması için, hiç olmazsa ilk rekâtının vakti içinde kılınmış olması gerekir.

Farz namazı kazâya bırakmaktan sakınmalıdır. Çünkü günahı çok büyüktür. Vakti giren farz namazı kılmak, bizim Allah'a karşı borcumuzdur. Bu borç, herhangi bir insana olan borcumuzdan farksız bir zimmet hâlindedir ve bunu ödemek zorunludur. Bu zimmetten bir an önce kurtulmayı, şartlarımız ne olursa olsun gündemimizin ilk sırasına almalıyız. Bu konudaki duyarlılığımız, bizim Allah'a karşı olan takvamızın da, sevgimizin de, haşyetimizin de bir alametidir.

İnsan, borçlarını bir an önce ödeme gayreti içinde olmalıdır. Borçları biriktirip ödemekte duyarsız davranmak, nasıl ki bu dünya hayatında malımızın haciz ile icra edilmesine sebep oluyorsa, uhrevi hayatımız için de durum bundan farksızdır. Borçlarına sadık olan mantıklı bir kişi, namazlarına da sadık olmalıdır. Bir firmanın senetlerini imzaladığınız takdirde, borcunuzu günü gününe ödemek için âdeta tekeden süt sağıyor, büyük bir ceht ve gayretle olumsuz şartları olumlu hâle getiriyorsunuz. Ödeme

gücünüz olmadığında bile borç-harç bulup taahhüdünüzü yerine getirip, senedinizi alarak, borç zimmetini üzerinizden kaldırıyorsunuz. Mahkeme sizin, "Efendim, ödeme gücüm yoktu" demenizi hesaba almadan senedinizdeki borcunuz kadar malınızı haczediyor; neticede alacaklı, sizin özel durumunuz ne olursa olsun sizden alacağı kadar bir malı almaya hak kazanıyor. Ve bu onun hakkı oluyor.

Allah'ın, Kulları Üzerindeki Hakkı

Peki, Allah'ın üzerimizdeki hakkını hiç düşünüyor muyuz?

Saçımızın bir telinden tırnağımıza kadar, dünyevî varlığımızdan sevdiklerimizin varlığına kadar borçlu olduğumuz Yaradanımıza karşı küllî bir şükür vazifesi ile yükümlü tutulmamız, eşyanın tabiatı gereği değil midir? Bu şükür vazifesine karşı duyarsız kalmamızı gerektiren bir neden var mı, Allah aşkına? Kaldı ki günün beş vaktine serpiştirilmiş, vaciple birlikte toplam yirmi rekâtlık bir günlük farz programının neresi yapılmayacak cinsten olup, kazâya bırakılabiliyor?

Vaktinde kılmadığımız yetmiyormuş gibi, kazâsını kılmak için de hassas ve duyarlı davranmıyoruz ve geçirdiğimiz farz namazları mazinin derin derelerinde unutuyoruz. Onlarca namazın zimmeti üzerimizde bulunduğu hâlde gözümüze uyku girebiliyor, sabah-akşam sofranızdan lezzet alabiliyoruz ve aşımız dilimize acılaşmıyor, dimağımızdan yaşamak zevki kaçmıyor.

Günlük yirmi rekâtlık namaz zimmetini bu gün ödemiyorsak eğer, ne zaman ödeyeceğiz? Geçirdiğimiz farz namazın kazâsını ne diye bir bilinmez tarihe bırakıyoruz? Kaldı ki, günlük yirmi rekât da sünnet olan namaz var ve bu gün bu satırlarda sünnetten bahsetmiyorum, zimmetten bahsediyorum. Kılmadığımız her bir farz namaz, üzerimizde zimmetimize geçen bir borç olarak kalıyor. Bunu ne zaman ödeyeceğiz? Hangi cür'et ve cesaretle, bu dehşetli zimmete karşı bîgane ve kaygısız kalabiliyoruz? Neyimize güveniyoruz? Bir tek Rabbimiz var; O'na da günlük yirmi rekâtlık farz emri karşısında nazlanıyoruz, dudak büküyoruz, burun kıvırıyoruz; borçlu kalmaktan sakınmıyoruz, çekinmiyoruz.

Üzerimize icra memuru gönderseydi kılardık muhakkak; ama değeri kalır mıydı? Düşünün, her bir vakit namazı kılmadığımızda estetiğimizden bir şey kaybetseydik. Böylece zimmetimizde namazlar arttıkça erise, mahvolsaydık. Kazâsını kılıp borçtan kurtulmadıkça estetiğimiz veya elimizden

icra ile alınan maddi değerlerimiz iade olunmasaydı. Göz göre göre tükenseydik. Ne tıp ve ne de teknoloji imdadımıza koşamasaydı. Ne yapardık?

Böyle bir durumda şimdiki gibi, günde yirmi rekâtlık bir zimmeti çok görür müydük? İki de bir, "İbadeti Türkçe mi yapsak, İngilizce mi yapsak... Yok, kalbimiz de temiz aslında... Allah'ın ibadete ihtiyacı mı var sanki?" gibi günübirlik caydırıcı cerbeze mantıkları yürütebilir miydik? (Muhterem okuyucularımı tenzih ederim.) Sorular uzayabilir, fakat böyle icra usulüyle kılınan namazla Allah'ın rızasını kazanmak mümkün olmazdı. Çünkü, ucunda dünyevî bir menfaat vardı.

Netice olarak Allah'a kul olmak ve bu kulluğu Allah'ın farz emri olan namazla göstermek lazım. Geçirdiğimiz namazların kazâsını ihmal etmeden, bir program dahilinde kılarak hiç olmazsa zimmetten kurtulmak lazım. Günahı için de tövbe etmekte gecikmemek gerekir.

Zira özürsüz olarak bir namazı kazâya bırakmak kebâirdendir, yani büyük günahlardandır. Vakti içinde kılınmayan bir namaz kazâ edilmekle üzerimizden zimmeti kalkar; ancak namazı vaktinde kılmamaktan dolayı meydana gelen büyük günahın bağışlanması için tövbe ve istiğfar etmek ve Allah'tan af dilemek lazımdır.

Ayrılık Vakti ve Son Namaz (76)

Dr. Reşit Haylamaz

Her namazınız son namaz gibi olsun, diyordu ashabına; tıpkı vedalaşır gibi... Biraz sonra hayat son bulacak ve sanki, hayatla ölüm arasındaki o incecik perde kalkıverecekmişçesine!..

İşte, bir pazartesi günü tan yeri ağarırken.. Mescid-i Nebevî'ye açılan perde son kez kalkıyordu.

Genç-ihtiyar herkes, 'acaba namaza çıkar mı' diye mescide koşmuş, mihraptaki imamı merak ediyorlardı; zira, on dört gündür hastaydı.

Perşembeden bu yana dört gündür, namazlara da çıkamaz olmuştu.

Hâlbuki Çarşamba günü ağırlaşıp bayılmış, kendine gelir gelmez de, üzerine su döktürerek mescide gelmişti. Belli ki, ashabıyla helalleşmeyi arzu ediyor, kimin de kendisinde hakkı varsa gelip almasını istiyordu.

Zihinlerdeki hatıralar tazelenmeye çalışılıyordu; yoksa, bu bir vedalaşma mıydı!? Daha önceki beyanlarını hatırlamaya çalışıyorlardı. Bir gün aralarına çıkmış ve onlara şunları söylemişti:

– Sizler Beni, aranızda en son vefat edecek olan birisi olarak mı sanıyorsunuz!

– Evet, demişlerdi o zaman. Hâlbuki, o gün O (sav):

– Şüphesiz ki Ben, aranızda en önce vefat edeniniz olacağım, buyurmuştu.

– Şüphe yok ki Ben, yolculuk için davet aldım ve bu davete icâbet sözü verdim, demişti başka bir gün.

Amcası Hazreti Abbâs bir gün, rüyasını anlatmış ve semaya doğru sağlam bir halatın yükseldiğini söylemişti O'na. O zaman da:

– O gördüğün, senin kardeşinin oğlunun vefatıdır, demiş ve bunu, yüce dostluğa pervâz edişi olarak yorumlamıştı.

Birkaç gün önce de, bir mecrasını bulup sözü vedaya getirmiş ve şöyle buyurmuştu:

Veda Sözleri

– Şüphe yok ki Allah (cc), dünya hayatının güzelliklerinden dilediğini vermek ve katındakilere nail kılmak arasında kulunu muhayyer bıraktı; kul ise, Allah katında olanı tercih etti.

Daha cümlelerini tamamlamamıştı ki, mescidin bir köşesinden yakıcı bir çığlık kopuvermişti:

– Analarımız-babalarımız Sana feda olsun yâ Resûlallah!

Şaşkınlıkla bakıyorlardı sesin geldiği tarafa ve:

– Adama bak, diyorlardı. Allah Resûlü (sav), bir adamın dünya ile huzur-u ilahîde olan konusunda muhayyer bırakıldığını ve onun da Allah katındakini tercih ettiğini haber veriyor, Ebû Bekir ise, tutmuş, 'analarımız-babalarımız Sana feda olsun yâ Resûlallah,' deyip ağlıyor.

Anlayan anlamıştı; Allah Resulü de, sadık yâri Ebû Bekir'i nazara veriyordu.

Aynı zamanda o gün:

– Şayet Ben, Rabbimden başka dost edinecek olsaydım, mutlaka Ebû Bekir'i dost edinirdim, demiş ve Ebû Bekir'in kapısı dışında mescide açılan bütün kapıların kapatılmasını istemişti.

Çarşamba günü ağırlaştığı duyulunca, herkes mescide koşmuş ve dışarıda merakla beklemeye başlamıştı; ölümünden endişe duyuyorlardı. Önce, amca oğlu Fadl, ardından sırasıyla Hz. Ali ve Hazreti Abbâs girdi huzura; her biri, dışarıda bekleşen topluluktan bahsediyorlardı. O gün, iki kişinin yardımıyla huzurlarına çıkmış ve şunları söylemişti cemaatine:

– Ey insanlar! Bana ulaştığına göre sizler, nebinizin vefatından endişe ediyormuşsunuz; Benden önce hangi peygamber ebedi yaşadı ki Ben, burada ebedi kalayım! Dikkat edin! Ben de Rabbime kavuşacağım, sizler de!

Sonra da şu hakikati aktardı onlara:

– Şüphe yok ki sizin için Benim hayatım da hayırlıdır ölümüm de!

Zaten son kıldırdığı namaz da, Perşembe günkü akşam namazıydı ve bu namazda, Mürselât Suresi'ni okumuştu.

Bugün olduğu gibi o gün de Bilâl, yatsı namazı için ezan okumuş, mescide koşan cemaat de imamını beklemeye durmuştu.

Hücre-i saadetlerinde olanlardan habersizlerdi; zira, hastalığı şiddetlenen Resulullah (sav), orada kendinden geçmiş ve bayılmıştı. Ayılır ayılmaz namazın kılınıp kılınmadığını sormuş ve abdest alıp namaza çıkmak istemişti. Ancak, bunun için takati yoktu; zira, tekrar tekrar bayılıyordu. Nihayet, namazı Hazreti Ebû Bekir'in kıldırmasını isteyecek ve daha sonra da kendisi, ancak iki kişinin yardımıyla namaza çıkabilecekti.

Gelişini bekleyenlerin üzerine dolunay misali doğuverince o gün, mescide bir heyecan dalgası yayılıvermişti. Ferâset insanı Hazreti Ebû Bekir, işi sahibine bırakmak için geri geri çekilmek istiyordu. Elleriyle işaret ediyor ve 'yerinde kal!' diyordu. Açılan safların arasından, imamın yanına kadar geldi. Ayakta duracak takati yoktu ve ancak, oraya oturarak namazını tamamlayabildi.

O gün de cemaatine dönmüş, aynı zamanda şunları söylemişti:

– Artık sizin aranızdan Benim ayrılık vaktim geldi; şüphe yok ki Ben de bir beşerim. Kimin Bende bir alacağı varsa, gelsin ve bugün alsın!

İşte, o Perşembeden bu yana Allah Resûlü (sav), namazlara çıkamamış ve ashabına imam olup namaz kıldıramamıştı.

O gün geldiği gibi, belki bugün de gelir diye ümit ediyorlardı.

Bugünün sabah namazına da, bir umut deyip gelmişlerdi; iyileştiğini görmek ve yine önlerine geçip de namaz kıldırmasını istiyorlardı.

Hâlbuki O (sav), aylar öncesinden mesajı almış ve yönünü de, ebedi dostluğa çevirmişti.

Onun için, her yıl on gün mescide çekilip itikaf yaparken bu yılın Ramazan ayında, mescidde yirmi gün kalmayı tercih etmişti.

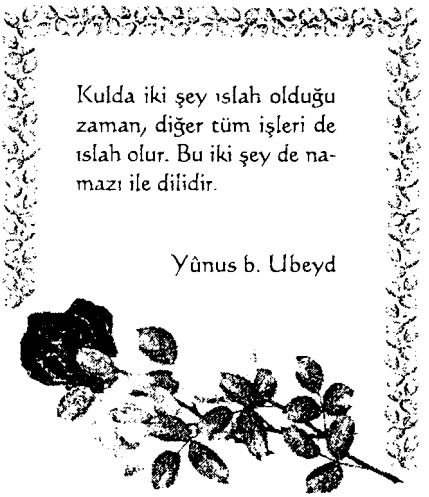
Ayrıca bu Ramazan, Cibrîl-i Emîn gelmiş ve karşılıklı olarak Kur'ân'ı iki defa mukâbele ederek hatmetmişlerdi.

Aylar öncesinden, Muâz İbn Cebel'i Yemen'e gönderirken yanına çağırmış ve ona da şunları söylemişti:

– Ya Muâz! Şüphe yok ki sen, bu yıldan sonra Beni göremeyeceksin; geri geldiğinde artık, Benim şu mescidimle kabrimi ziyaret edersin!

Demek ki O (sav), daha o günden vedalaşmaya başlamış, Yüce Dostluğa pervâz edeceği bu Pazartesi günü, yanında göremeyeceğini bildiği dostlarıyla daha o günden teker teker helalleşiyordu.

Resulullah'ın (sav) İlk ve Son Haccı

İlk ve son haccı da, zaten böyle bir vedalaşmayı ifade ediyordu.

O gün, Hacûn'da toprağa emanet ettiği çeyrek asırlık hayat arkadaşı Hazreti Hatîce vâlidemizin mezarını ziyaret edecekti; vefa insanıydı ve ashabına da vefa dersi veriyordu.

Zaten, Arafat'ta gelen ayet, dinin tamam olduğunu ilan etmiş, kitleler hâlinde insanların dine girdiklerini gördüğünde de Rabbini zikirle tesbih etmesi istenmişti. Onun için:

– Ey insanlar, diye başlamıştı hutbesine. Sözlerimi iyi dinleyin! Çünkü Ben, bu yıldan sonra bir daha sizinle burada asla buluşamayacağım!

Bu ifadeleri duyar duymaz, bir kenara çekilip de ağlaşanlar vardı... Zira biliyorlardı ki, din tamamsa, vazife bitmiş demektir; vazife bitmişse, yolculuk var; Resulullah da gidecektir!

Bir de işin, hüsn-ü şehadet boyutu vardı; zira, ümmet-i Muhammed'in şehadetine Allah da (cc) ayrı bir ehemmiyet atfediyordu. Onun için:

– Yarın size, Beni de soracaklar; ne diyeceksiniz? Bana düşen tebliğ vazifemi yerine getirdim mi, diye soracaktı.

Arafat meydanı, kazan gibi kaynıyor:

– Evet, hepimiz şehadet ederiz ki Sen vazifeni hakkıyla eda ettin, çığlıkları, Fârân dağlarına çarpıp geri geliyordu.

Nur insan, huzur kesilmişti. İşaret parmağını semaya doğru kaldıracak ve şunları söyleyecekti:

– Allah'ım, Sen şahid ol! Allah'ım, Sen şahid ol! Allah'ım, Sen şahid ol!

Her cümlesinde bir veda busesi gizliydi. Yirmi üç yıllık birikimi siyah gözleriyle süzüyor ve cemaatini, kendisinden sonraki günlere hazır hâle getirmek istiyordu. Onun için bir ara sesini yükseltecek ve:

– Hac vazifesiyle ilgili amel ve davranışlarınızın keyfiyetini bugün Ben-ı öğrenip alın; zira Ben, bu yıldan sonra bir daha hac vazifesi yapacağı-sanmıyorum, diyecekti.

Medine'ye döndükten sonra da vedalaşmaya devam etmişti; Uhud'a miş ve yaşayan ashabıyla vedalaştığı gibi Hazreti Hamza ve Mus'ab baş-olmak üzere Uhud şehidlerine de selam verip vedalaşmıştı.

Cennetü'l-Bakî'ye emanet ettiği ashabını da unutmamıştı; onların ya-ıa da uğruyor, âdeta her biriyle konuşarak helalleşiyordu. Bu helalleşme ırasında, yanında bulunan Ebû Müveyhibe'ye şöyle seslenmişti:

– Ey Ebâ Müveyhibe! Şu anda Bana, dünya hayatının hazinelerine ulaş-ıcak anahtarlarla burada ebedî kalma imkânı, ardından da cennet vaat ildi ve Ben, Rabbime kavuşmak ve cennetle bunlar arasında muhayyer akıldım!

Böyle bir tercihten memnuniyetini dile getirmek isteyen azatlı Ebû üveyhibe:

– Anam-babam Sana feda olsun yâ Resulallah, diyecekti. Önce dünya yatının hazinelerine ulaştıracak anahtarları ve burada ebedi kalmayı, ar-ıdan da cenneti tercih et!

O (sav), tercihini çoktan yapmıştı:

– Vallâhi ey Ebâ Müveyhibe, dedi. Ben, Rabbimle buluşmayı ve cen-ti tercih ettim!

Yaklaşık bir ay önce de, yakın akrabalarını bir araya toplamış ve ruhu rvâz edip vuslata erince, bedeni konusunda kimin ne yapacağını anlat-ıştı onlara bir bir...

İşte, bütün bu süreci O'nunla birlikte yaşayan sahabe, dikkat kesilmiş bah namazını birlikte kılabilmek için mescidde Resulullah'ı bekler ol-uştu. Nereden bileceklerdi ki bu namaz, O'nunla birlikte kıldıkları son maz olacaktı!

Takvimler, Rebîülevvel ayının on ikisini gösteriyordu. Ümmü Mektûm'un anıyla müdavimlerini toplayan mescid, Bilâl'in ezanıyla birlikte dolup şmıştı.

Yine gelememişti; sabah namazını da, yerine tayin ettiği imam Hazre-Ebû Bekir kıldırıyordu.

Bir aralık mescidin köşesinde bir hareketlilik olmuştu; Âişe Vâlidemizin ıcresindeki perde aralanmış ve Nur Cemâli, dolunay misali mescide doğu-rmişti. Yine mübarek başını sarmış, öylece kapıda duruyor, mushaf say-

fası gibi duru ve aydın Sima, mihrabındaki imama nazar ediyordu. Mübarek yüzlerindeki tebessüm dikkatlerden kaçmadı; huzur doluydu.

İşte bu nazarlar, aynı zamanda ashabını dünya gözüyle görebileceği son bakışlarını ifade ediyordu. Sevinçten, neredeyse namazlarını bozacaklardı!

İkinci rekâta kalkmışlardı. İntizam içinde saf tutmuş cemaati, gelişini hissedip yol veriyorlardı. O da (sav) Ebû Bekir'in arkasına kadar geldi; geri çekilmek isteyen Ebû Bekir'in omzuna koydu ellerini. Belli ki, yerinde durup da namazına devam etmesini istiyordu.

Tayin ettiği imamın arkasında O da (sav) oturduğu yerden namaza durdu. İmam selam verince, yetişemediği rekâtı da kıldı. İşte bu, O'nun son namazıydı. Ardından, direklerden birisine sırtını dayayıp, sesini de yükselterek, fitneler konusunda ashabını uyardı ve daha sonra da nazarlarını, yeniden Kur'an'a çevirdi. Cezîratü'l-Arap'da iki dinin bulunmasını fazla buluyor ve İslamdan başka bir anlayışın burada barınmasını istemiyordu. Oradan ayrılırken de şunları söyleyecekti:

– Bir Nebi, cemaatinden birisi kendisine imamlık yapmadan vefat etmez!

Ve içeri girerken inen bu perde, bir daha açılmamak üzere kapanıyordu.

İyileşmiş gözüküyordu. Endişeler geride kalmış gibiydi. Cemaatinin sevincine diyecek yoktu. Yeniden aralarına dönmüş ve kendileriyle birlikte saf tutup namaz kılmıştı. Sanki her şey normale dönüyor gibiydi.

Bir aralık, Rûm diyarına komutan olarak tayin ettiği genç Üsâme, yanına girdi; ordusu hakkında tekmil verip vedalaşmak için geliyordu. Bir gün önce de gelmiş ve 'işin ucunda ayrılık da olsa' hareket emri almıştı. Yanına yaklaşıp oturduğunda, mübarek elleriyle başını sıvazlayacak ve on sekiz yaşındaki genç komutan Hz. Üsâme'ye, giderayak dua edecekti.

Genç komutan ve ordusu hakkında ashabına şunları tembih etmişti:

– Benim hazırladığım bu orduyu, sakın geri bırakmayın ve gecikmesine mahal vermeden vazifesini yerine getirmesine yardımcı olun!

Daha birkaç gün önce de, yanına çağırdığı Üsâme'yi sinesine sarmış ve onu yetersiz görenlere karşılık, onun da babası gibi bu işe layık olduğunu bir kez daha tescil etmişti.

Güneş doğup da kuşluk vakti yaklaşınca, kızı Fâtıma'yı yanına çağıracak ve kulağına bir şeyler fısıldayacaktı.

'Benden bir parça' dediği Hz. Fâtıma, bir çığlık kopardı; hıçkırıklara boğulmuş ağlıyordu.

Namazı terk edenin İslâm'dan bir nasibi yoktur.

Hazret-i Ömer

Ardından, tekrar kulağına eğildi ve yeniden bir şeyler fısıldamaya başladı; az önce, matem havasına bürünüp feryat koparan Hz. Fâtıma, bir anda değişmiş ve sürûrundan uçacak gibi olmuştu.

Ona bir kez daha döndü ve:

– Bugünden sonra senin baban, artık hiç sıkıntı yaşamayacak, dedi.

Torunları Hasan ve Hüseyin'i yanına almış, öpüp kokluyor ve hayır tavsiye ediyordu.

Hz. Abbas da, yeğeni Hz. Ali'yi bir kenara çekmiş, Resulullah'ın ebedi âleme göç etmek üzere ol-

ğunu haber veriyordu.

Yanındakilere nasihatte bulunuyor ve henüz imkân varken burada ahi- kazanmak gerektiğini hatırlatıyordu. Eldeki imkânlar, hayır adına kul- ılmalı ve bunlara ebediyet libası giydirilerek, daha buradayken ahiret du kazanılmalıydı.

Bir gün önce de, hizmetçi ve kölelere hürriyet yollarını gösterip serbest ıkmış, Âişe Validemizde bulunan altı dinarı da, ihtiyaç sahiplerine da- nalarını söylemiş ve bayılmıştı. Ayılır ayılmaz, altınların dağıtılıp dağı- nadığını sordu. Henüz dağıtılmamıştı. İstedi onları ve avucuna koyup er teker saydı önce. Ardından onları, yeğeni ve damadı Hz. Ali'ye gön- erek, hepsini ihtiyaç sahiplerine dağıtmasını emredecekti:

– Bunlar yanındayken Muhammed, nasıl olur da Rabbinin huzuruna ebilir, diyordu.

Kılıç ve kalkan gibi savaş malzemelerini de, mü'minler arasında pay- tırmıştı. Belli ki, dünya adına neye malikse, hepsini dağıtıyor ve ebedi nyaya intikal ederken yalın gitmeyi hedefliyordu. O kadar ki, o günün şamı Hz. Âişe Validemiz, kadınlardan birisine kandilini gönderecek ve:

– Bizim kandile, birkaç damla yağ damlatabilir misin, diyerek, akşam ranlığında odacığını aydınlatacak kadar ödünç yağ talebinde bulunacaktı.

Başka alternatif bulamayınca da, bazı ihtiyaçlarına karşılık, savaşlarda lkan olarak kullandığı zırhını, bir Yahudi'ye rehin vermişlerdi.

Gün, zevâle doğru kayıyordu; zira mevsim, artık buluşma mevsimiydi. Derken, sancıları yeniden şiddetlenmeye başladı. Hz. Âişe Validemizle şunu paylaşıyordu:

– Ey Âişe! Şüphen olmasın ki Ben, hâlâ Hayber'de yediğim o yemeğin elemini duyuyorum! İşte bundan dolayı, sanki o zehirin tesiriyle içimin parçalandığını hissediyorum.

Ardından, mübarek yüzünü örttü. Bir ara bunalınca da onu yeniden açtı. Peygamberlerinin kabirlerini puthaneye çevirenlerin, lanetle karşılanacaklarını tekrarlıyordu. Bu arada, yeniden sözü namaza getirdi ve defalarca:

– Namaz! Namaz! Ve, elinizin altında bulunan emanetler, diye tekrarlamaya başladı. Belli ki, 'Namazı aman ihmal etmeyin ve köleler başta olmak üzere sorumluluğunu üzerinize aldıklarınız konusunda da daha duyarlı olun!' demek istiyordu. Dünya ve dünyadakilere veda etmeden önce ashabına son tavsiyeleriydi bunlar...

Son Demler

Cumartesi ve Pazar günü yanına gelen Cibril-i Emîn yine huzurdaydı; bir farkla ki bu sefer, huzur-u nebevi meleklerle doluvermişti. Her biri, yetmiş bine hükmeden yetmiş bin melek vardı huzurda!

– Yâ Muhammed, diyordu yine. Allah'ın selamı var ve beni özellikle Sana, Seni tekrim ve tazim için gönderdi. O (cc), bildiği hâlde Sana sormamı istedi; kendini nasıl hissediyorsun, nasılsın?

– Biraz hâlsizim ve ağrılar içindeyim ey Cibril, buyurdular. Yanına daha da yaklaşmasını istiyordu.

– Rabbin diyor ki, dedi Cibril. Şayet dilerse O'na şifa verir, isterse huzuruna alıp O'nu rahmetimle kucaklarım!

– Bu, Rabbim'e ait bir iştir; O (cc), Benim için dilediğini yapar, diye mukabelede bulundu.

Daha sonra da, Cibril-i Emîn'in tanıştırdığı Melekü'l-Mevt izin istedi:

– Allah'ın selam ve rahmeti Senin üzerine olsun yâ Resûlallah, diyordu. Allah beni Sana gönderdi ve ne emredersen onu yapmamı emir buyurdu. Şimdi Sen, ey Ahmed! Eğer emaneti almamı emredersen ben onu yerine getirecek, bırakıp da geri gitmemi dilersen ben de onu yapacağım!

Tercihinde bir değişiklik yoktu ve ona da:

– Ey ölüm meleği! Sen, yapman gerekeni yap, dedi.

Bu arada, hafifçe ıslattığı eliyle mübarek yüzünü sıvazlayacaktı. Bunu yaparken de:

– Allah'ım, diyordu. Ölümün sıkıntılarına karşı Bana yardım et!

Artık, vakit tamamdı; yolculuk emareleri iyice belirmiş ve Resulullah (sav), dünya ile ahiretin arasındaki incecik perdenin öbür tarafına geçmek üzereydi. Mübarek başlarını, Âişe Vâlidemizin sinesine yaslamış, siyah gözlerini de tavana dikmişti.

Bu sırada huzura, Hz. Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman girdi; elindeki misvak dikkatini çekmişti. Ferâset sahibi Hz. Âişe, çok hoşlandığı misvağı arzuladığını anlamış ve:

– Onu Senin için alayım mı, demişti.

– Evet, dercesine başını sallıyordu.

Kardeşinden aldı ve onu, Âlemin Efendisi'ne vermek istedi. Ancak, misvak çok sertti. Bunun üzerine Âişe Validemiz:

– Onu Senin için ıslatıp yumuşatayım mı, diye teklif etti. Yine mübarek başları hareket ediyor ve:

– Evet, diyordu. Belli ki, artık dil sükûta başlamış, gözler konuşuyordu.

Maksat anlaşılmıştı; hemen misvağı ağzına aldı ve onu ıslattıktan sonra Efendiler Efendisi'ne uzattı.

Aldı onu ve inci misal dişleri üzerinde gezdirmeye başladı. Ebedî âleme giderken bile, dişlerini temizliyordu. Bir taraftan da:

– Lâ ilâhe illallah! Gerçekten de ölüm için ciddi sekerât var, diyordu.

Bir aralık, sıhhat ve afiyet bulması için elinden tutup da dua etmek isteyen Âişe Validemize nazar atfetti:

– Hayır, diyordu. Belli ki, aslî vatana giderken burada kalmayı talep uygun değildi. Onun için elini şiddetle geri çekiverdi.

Yine bayılmıştı. Belli ki, dayanılmaz acılar içindeydi.

Bir müddet sonra, yeniden kendine geldi.

Bu arada parmağını da yukarıya doğru kaldırmıştı. Gözleri tavana yeniden yönelmiş ve dudakları da hareket ediyordu. Âişe Validemiz, söylediklerini duymak için kulağını fem-i mübareklerine doğru yaklaştırdı. Şunları söylüyordu:

– Peygamberler, şehidler, sıddîkler ve sâlihlerden, kendilerine nimette bulunduklarınla beraber, Beni de affet ve rahmetinle kucakla! Artık Beni, yüce dostluğuna kabul buyur!

Allah'ım, Yüce dostluğunu istiyorum! Allah'ım, Yüce dostluğunu istiyorum! Allah'ım, Yüce dostluğunu istiyorum!

Atmış üç yıl önce bir Pazartesi günü başladığı bu yolda, yine bir Pazartesi günü son noktayı koyuyordu. Vahyin sağanak olup yağdığı yirmi üç yıllık hayatında, kıyamete kadar karşılaşılacak her türlü ihtiyaca cevap verecek bir model bırakmış, tebliğ vazifesini de arkadakilere emanet ederek yoluna devam ediyordu.

Sabahleyin perdeyi aralayıp mihrabdaki imama bakarken zaten, bu emanetin yerde kalmayacağını görmüş ve son namazını da bu huzur içinde kılmıştı.

Vazife bitmişti ya! Artık, iki omuz küreği arasında bulunan ve Son Nebi olduğunu gösteren risalet mührü de yoktu.

Odaya, enfes bir koku yayılmıştı.

Derken eli, bir kenarda duran su kabının üstüne doğru akarken, mübarek parmakları arasında duran misvak da, yere doğru kayıvermişti.

Her namazı son namaz olan Resulullah (sav), artık arzuladığı vuslata ermiş ve ebedî âleme pervaz etmişti.

Makalelerin Künyeleri

1) KUR'AN VE SÜNNETTE İTİKAT-İBADET VE RUH TERBİYESİ
Risale Yayınları, İstanbul, 1990

2)DİYANET DERGİSİ / Kasım - Aralık 1968, 78 -79. Sayı

3) İMÂNIN ALÂMETLERi / Nur Yayınları, Ankara, Tarihsiz

4) SESLENİŞ - I / Kardeşler Kitabevi, Ankara, 1968

5) ZAMAN GAZETESİ, AİLEM DERGİSİ / 8 Mart 2003 Cumartesi, Sayı:13

6) KAYBOLAN SAMİMİYETİMİZ / Ebrar Yayınları, İstanbul

7) ÖZGÜN AİLE DERGİSİ / Yıl: 2, Sayı: 17, Şubat 2006

8) Teori ve Pratikte İSLÂMİ HAREKET / İslâmoğlu Yayıncılık, Nisan 1989

9) DÜŞÜNCE PRİZMASI / Çağlayan Yayınları, İzmir, 1997

10) ZAMANA ADANMIŞ SÖZLER / Kaynak Yayınları, İstanbul

11) BEN BİR MÜSLÜMANIM NEYE NASIL İNANIRIM
Timaş Yayınları, İstanbul, 2002

12) ZAMAN GAZETESİ / 6 Ocak 2007 Cumartesi

13) KUR'AN'IN ÖNGÖRDÜĞÜ İNSAN / Birleşik Yayıncılık,
İstanbul, Ocak 1993

14) İSLÂM Aylık Mecmua / Temmuz, 1984

15) NAMAZLA KIYAM ETMEK / Tekin Kitabevi, Konya, Ağustos 2004

16) İNSAN, VAROLUŞ ve İSLÂM / Işık Yayınları, İzmir, 1997

17) İSLÂM DİNİ İLMİHALİ / Hibaş Yayınları, Konya, 1984

18) FURKAN Aylık İlmî, İctimaî, Tasavvufî Dergi / Sayı: 30, Ocak 1998

19) DAMLALAR / Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1976

20) SALİHA KADIN / Erkam Yayınları, İstanbul, 1997

21) MANEVİ YÖNELİŞLER / Burak Yayınevi, Aralık 1996

22) İSLÂMA GİRİŞ (Temel İslâmî Bilgiler) / Hilal Yayınları, İstanbul, 2005

23) CENNETİN İLK SÖZÜ / Erkam Yayınları, İstanbul, 2008

24) HAK YOLDA YÜRÜRKEN / (Davet için Yol Azığı)

25) DAVETİN İLKELERİ / Muvahhid Yayınları Kayseri, 1985

26) VAHİY KÜLTÜRÜ / Ravza Yayınları, İstanbul, Mart 1989

27) PEYGAMBER ÇİZGİSİNDE YAŞAMAK / Nesil Yayınları, İstanbul, Ekim 1996

28) HÂLİMİZ BİR LİSAN / İklim Yayınları, İstanbul, 1987

29) İSLÂM / Risale Basın, Yayın Ltd., İstanbul, 1987

30) BİR BABANIN KIZINA ÖĞÜTLERİ / Çıra Yayınları, İstanbul, 2009

31) BATININ ÇÖKÜŞÜ ve ÖZLENEN İNSANLIK / Gençlik Yayınları, İstanbul, Aralık 1995

32) EN BÜYÜK SEÂDET KAYNAĞIMIZ NAMAZ'IN SOSYAL HAYATIMIZDAKİ YERİ VE OLUMLU TESİRLERİ / Gonca Yayınevi, İstanbul, 1988

33) DÖRT RUKÜN Namaz - Zekât- Oruç- Hac, / Nehir Yayınları, İstanbul, 1992

34) İSLÂM SAVAŞÇISINA NOTLAR / Beyan Yayınları, İstanbul, Nisan 1990

35) YÜREK FETHİ / Denge Yayınları, İstanbul

36) DİYANET AYLIK DERGİ / Ekim 1994, Sayı:46

37) ÖZGÜN AİLE DERGİSİ / Yıl 2, Sayı 17, Şubat 2006

38) İLMİN IŞIĞINDA İSLÂMİYET / Kalem Yay., İstanbul, 1981

39) MÜMİN / KÂFİR / Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, Eylül 1996

40) SEMERKAND Aylık Dergi / Sayı: 94, Ekim 2006

41) NAMAZ'IN HAYATİ ÖZELLİKLERİ / Anadolu Gençlik Dergisi Yayınları, İstanbul, Ocak 2002

42) NURA DOĞRU 1. Cilt / Aydın Yayınevi, İstanbul, Tarihsiz

43) GELİN MÜSLÜMAN OLALIM / Pınar Yayınları, İstanbul, Şubat 1993

44) ALTINOLUK / Aylık Mecmua, Mart 2005

45) EHL-İ SÜNNET İTİKADI / Tevhid Yayınları, İstanbul, Ocak 1998

46) ALTINOLUK Aylık Mecmua / Ekim 2003, Sayı: 212

47) İSLAM Aylık Mecmua / Nisan 1984

48) HADİSLERLE NASİHATLAR CİLT -1 / Seha Neşriyat, İstanbul, 1984

49) HADİSLERLE NASİHATLAR (CİLT I) / Seha Neşriyat, İstanbul, 1984

50) İSLÂMÎ DÜŞÜNÜŞ VE YAŞAYIŞ ÇEVRESİNDE / Büyük Dağıtım, İstanbul, Mayıs 1980

51) DİYANET DERGİSİ / Mayıs - Haziran 1970, 96-97. Sayı

52) HAKİKAT NURLARI / Sebil Yayınları, İstanbul, 1979

53) ZAMAN GAZETESİ / 13 Ocak 2009 Salı

54) ZAMAN GAZETESİ / 22 Haziran 2007 Cuma

55) YEŞEREN DÜŞÜNCELER (ÇAĞ ve NESİL - 6) / Töv Yayınları, 1996

56) BİR VAKTİ NAMLUYA SÜRMEK / Beyan Yayınları, İstanbul, 1995

57) BİR VAKTİ NAMLUYA SÜRMEK / Beyan Yayınları, İstanbul, 1995

58) SECDE ÇİÇEKLERİ / Yeni Asya Neşriyat, Ağustos 1997, İstanbul

59) HAKSES DERGİSİ / Mart 1976

60) ZAFER İlim - Araştırma Dergisi / Ocak 1985, Sayı: 97

61) ARINMA YOLU -II / Şafak Yayınları, 1993 İst

62) FITRATIN AŞK ÇAĞRISI / Ağaç Yayınları, İstanbul, 2003

63) DEĞER ÖLÇÜSÜ -I / Işık Yayınları, İzmir, 2005

64) MEDÂRİCU'S SÂLİKÎN - 1 (Kur'ânî Tasavvufun Esasları)
İnsan Yayınları, İstanbul, 1994

65) İNZAR Aylık İlim ve Kültür Dergisi / Sayı: 25, Ekim 2006

66) ZAMAN GAZETESİ, AİLEM DERGİSİ / 6 Eylül 2003 Cumartesi, Sayı:39

67) Fİ ZİLÂL'İL KUR'AN'DA DAVET YOLU-2 / Ahmed Faiz
Seçkin Yayıncılık, İstanbul, Mart 1998

68) DİYANET DERGİSİ / Kasım - Aralık 1968, 78 -79. Sayı

69) NAMAZ ÇAĞRISI / Davetu'l Hak Yayınevi, İstanbul, 2004

70) MERAK ETTİKLERİMİZ - 4 / Cihan Yayınları, İstanbul, 1994

71) NAMAZA ÇAĞRI / Tutku Yayıncılık, Ankara, Tarihsiz

72) RAHMET / Aksa Yayınları, Bursa, 1992

73) NAMAZ Fert ve Toplum Hayatındaki Etkileri / Risale Yayınları, İstanbul,
Nisan 1991

74) RİSÂLE-İ HAMÎDİYYE / Bahar Yayınları, İstanbul, Tarihsiz

75) MÜ'MİNİN MİR'ACI NAMAZ / Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, Mayıs 2001

76) YENİ ÜMİT DERGİSİ / Ocak-Şubat-Mart 2006, Sayı:7

HAYAT YAYINLARI KİTAP LİSTESİ

HAYAT MANEVİYAT

Kur'an-ı Kerîm ve Yüce Meâli / Prof. Süleyman Ateş
Kur'an-ı Kerîm'in Yüce Meâli / Prof. Süleyman Ateş
10 Örnek İnsan/Ayşe Çokçevik
99 Ayet 99 Hadis/Süheyla Yalçınkaya
Bediüzzaman'la 365 Gün Yaşamak/Lütfullah Müftüoğlu
Bilinmeyen Bir Dahi/Prof. Dr. Ahmet Akgündüz
Dinimi Öğreniyorum/Mustafa Kahramanoğlu
Dost İstersen Allah Yeter/Lütfullah Müftüoğlu
Hadis Deryasından İnciler/Doç. Dr. Özcan Hıdır
Hüdai / Mecbure İnal Vela
Hz. Peygamber'den Bediüzzaman'a Yansımalar / Dr. Vehbi Karakaş
Nasıl Bir Din Eğitimi / Dr. Vehbi Karakaş
Namaz Irmağında Arınmak/Abdullah Âdem
Peygamberimiz Böyle Dua Ederdi / Muhammed Sıddık Farukî
Sünnet ve Tavsiyeler / Mehmet Nezir Gül
Temel Dini Bilgiler/Haz. Mehmet Kızılkaya
Türkçe Dualar / Mehmet Ali Bulut

HAYAT EDEBİYAT/SIRADIŞI ROMANLAR

Aşk-ı Pervane / Mecbure İnal
Beni Affeder misin Sevgili? / Fatma Zehra Fidan
Bir Ömürlük Sabır / Zekeriya Erdim
Cydonia / Sercan Leylek
Derviş ve SinHa / Mehmet Ali Bulut
Fardipli Sinha/Mehmet Ali Bulut
Fatima (Ütopya Değil Gerçek)
Gülen Öğretmen/Ali Erkan Kavaklı
Babam ve Ben/Fatma Zehra Fidan
Hz. Hatice / Nurdan Damla
İçimizdeki Mevlana/Prof. Dr. Cihan Okuyucu
Kabirde İlk Gece / Seyit Ahmet Uzun
Mehdix / Turgay Güler
Meleklerin Fısıltısı / Özlem Baş
Mevlana Konuşuyor / Prof. Dr. Cihan Okuyucu
Salkım Söğüt / Fatma Zehra Fidan
Sevdanın Kanatları / Ali Erkan Kavaklı
Sırat Köprüsünde Heyecan / Seyit Ahmet Uzun

TARİHİ ROMANLAR

1915 Çanakkale Bir Ulu Destan / Hasan Basri Bilgin
Ahçik / Yücel Çakmak
Efe Türk Yavuz Han / Hasan Basri Bilgin
Fatih 1453 / Hasan Basri Bilgin
Genç Osman / Lütfi Parlak
Sarayda Harem /Ahmet Akgündüz
Şeytan Kadın / Fahri Balliu
Paşam/Hasan Basri Bilgin
Yemen / Lütfi Parlak